

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK
ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI
ÜZERİNDE İŞLEMLER**

Doktora Tezi

Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER

Ankara – 2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK
ANABİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI
ÜZERİNDE İŞLEMLER**

Doktora Tezi

Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sabih ARKAN**

Ankara – 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI

Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER

ANONİM ŞİRKETTE
ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDE İŞLEMLER

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sabih ARKAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Zühtü AYTAŞ

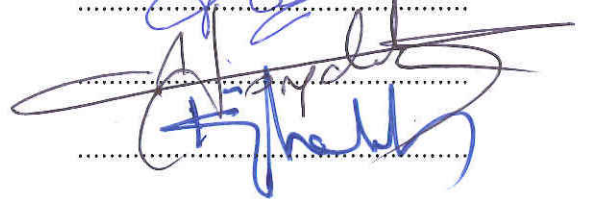
Prof. Dr. Serdar ÖZKAN

Av. Dr. A. Zeynep

Prof. Dr. Ayhan SONGUR

Prof. Dr. Mehmet ÖZKURT

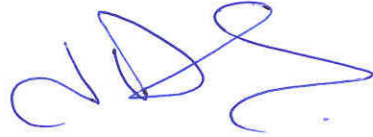

Tez Sınavı Tarihi 10.07.2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Sabih ARKAN danışmanlığında hazırladığım “Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerindeki İşlemler (Ankara – 2019)” adlı doktora tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplamı sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim. ....2019.

Damla Gülseren SONGUR HACIGÜZELLER

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN SUNULMASI VE AMACI.....	1
II. KONUNUN ELE ALINIŞ YÖNTEMİ ve İNCELEME PLANI	5

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN DÜZENLENİŞİNE GENEL BAKIŞ

I. ÖZEL DÜZENLEME YAPILMASININ AMACI	7
A. Anonim Şirket Açısından.....	9
B. Pay Sahiplerinin Korunması Açısından	13
1. Pay Sahiplerinin Korunmasını Gerektiren Nedenler.....	13
2. Pay Sahiplerinin Durumu	17
3. Pay Sahiplerinin Çıkarları	21
a. Malvarlığı Üzerindeki Çıkarları.....	21
b. Pay Sahipliği Sıfatlarına ve Konumlarına İlişkin Çıkarları.....	25
c. Kişisel veya Grup Olarak Farklılaşan Çıkarları.....	29
C. Getirilen Önlemler	34
1. İşlemin Genel Kurulun Yetkisinde Olması Zorunluluğu	34
2. Genel Kurulda Ağırlaştırılmış Yetersayıların Aranması ile Ayrılma ve Çıkma Haklarının Tanınması.....	36
II. DÜZENLEME BİÇİMİ.....	42
A. Karşılaştırmalı Hukukta	42
1. Alman Hukukunda	44
a. Tarihsel Gelişimi.....	44
b. Mevcut Düzenleme AktG § 179a	50

2. Avusturya Hukukunda.....	52
3. İsviçre Hukukunda	54
4. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda.....	56
B. Türk Hukukunda	65
1. Tarihsel Gelişim	65
a. Türk Ticaret Kanunu'nda.....	65
b. Sermaye Piyasası Mevzuatında	71
2. Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerindeki İşlemlerde Yetki ve Tabi Tutulduğu Özel Usul	75
a. Anonim Şirketlerde Önemli İşlemler.....	75
b. Genel Kurulun Yetkisi.....	82
c. Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki İş Bölümü	87
d. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması.....	88
3. Konuya İlişkin Düzenlemelerin Diğer Şirketlere Uygulanabilirliği	91

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDE İŞLEMLERİN BELİRLENMESİ

I. MALVARLIĞI, VARLIK ve AKTİF KAVRAMLARI	98
II. MALVARLIĞININ ÖNEMLİ MİKTARI.....	105
A. Genel Olarak	105
B. “Önemli” Kavramı	106
C. Önemlilik Ölçütleri	111
1. Genel Olarak.....	111
2. Nicel Ölçütler	112
3. Nitel Ölçütler.....	118
D. Esas Sözleşmeyle Önemliliğin Belirlenmesi	122
III. İŞLEM TÜRLERİ.....	125

A. Genel Olarak	125
B. Toptan Satış.....	126
C. Devir ve Devir Sonucu Doğuracak Diğer Bazı İşlemler.....	129
D. Özel Bazı Durumlar: Aynı Hak Tesis Etme ve Kiralama.....	131
IV. ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN MALVARLIĞI ÜZERİNDE BENZER ETKİ YARATAN İŞLEMLERDEN AYIRT EDİLMESİ.....	133

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

I. GENEL OLARAK	141
II. SÖZLEŞMENİN KURULMASI	144
A. Hazırlık İşlemleri	144
B. Şirketin Temsili ve Sözleşmenin İmzalanması	149
III. KAMUYU AYDINLATMA İLKESİ KAPSAMINDA BİLGİLENDİRME YAPILMASI.....	151
A. Genel Olarak Kamuyu Aydınlatma İlkesi.....	151
B. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi	154
1. Genel Olarak.....	154
2. Genel Kurul Toplantısı Öncesinde	158
3. Genel Kurul Toplantısı Sırasında	162
C. Şirket İlgililerinin Bilgilendirilmesi	164
1. Genel Olarak.....	164
2. İnternet Sitesinde İlan.....	166
3. Halka Açık Şirketlerde Özel Durum Açıklamaları	170
IV. SÖZLEŞMENİN BAĞLAYICI HALE GELMESİ.....	173
A. Genel Kurul Toplantı Çağrısı ve Gündemi	173

B. Genel Kurul Toplantısı.....	179
1. Yetersayılar	179
2. Oylama ve Oydan Yoksunluk	185
C. Genel Kurul Kararı.....	191
1. Konusu.....	191
2. Genel Kurul Kararıyla Sözleşme İçeriğinin Değiştirilmesi	202
V. GEÇERLİ BİR GENEL KURUL KARARININ BULUNMAMASI.....	204
A. Genel Kurul Kararının Eksikliği	205
1. Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerindeki İşlemlerin Genel Kurula Sunulmaması	206
2. Genel Kurulun Ret Kararı veya Karar Alamaması	208
3. Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü	209
a. Yokluk ve Butlan	210
b. İptal.....	216
c. Yokluk ve Butlanın Tespiti Davaları ile İptal Davası.....	220
4. Genel Kurul Kararına Aykırı İfa	222
B. Eksikliğin Sonuçları	225
1. İşlemin Geçerliliği Açısından.....	225
2. İşlemlerle Bağlılık Açısından	234
3. İfa Edilen Edimlerin Hukuki Akıbeti	235
VI. ÖZEL BAZI DURUMLAR.....	239
A. Kanuna Karşı Hile.....	239
B. Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki Özel Düzenleme	241

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDE İŞLEM YAPILMASININ HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK	244
II. FAALİYETLERİN AYNEN DEVAMI VEYA İŞLETME KONUSUNUN DEĞİŞMESİ.....	244
III. ŞİRKETİN SONA ERMESİ.....	249
IV. PAY SAHİPLERİNİN AYRILMA ve ÇIKMA HAKLARINI KULLANMASI.....	258
A. Genel Olarak	258
B. Sermaye Piyasası Mevzuatında Ayrılma Hakkı.....	260
1. Hukuki Niteliği ve Amacı	260
2. Hakkın Kullanılabileceği Haller.....	263
3. Hakkı Kullanabilecek Kişiler	266
4. Hakkın Kullanılması.....	268
C. Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Ayrılma ve Çıkma Hakkının Kullanılabileceği Haller	270
SONUÇ	273
KAYNAKÇA.....	282
ÖZET	306
ABSTRACT	307

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AktG	Aktiengesetz (Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu)
ARUG	Gesetz zur Umsetzung der Aktionärsrechterichtlinie
aşa.	aşğıda
Aufl.	Auflage
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
B.	Bası
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bd.	Band
BDS	Bağımsız Denetim Standardı
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
BGE	Schweizerisches Bundesgericht
BGH	Bundesgerichtshof
BGHZ	Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Zivilsachen
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BKR	Bank- und Kapitalmarktrecht (Zeitschrift)
Bkz.	Bakınız
Bundesgesetzbl.	Bundesgesetzblatt
BvR/BVerfG	Bundesverfassungsgericht
C.	Cilt
Del.	Delaware
DGCL	Delaware General Corporation Law
dn.	dipnot

DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas
Ed.	Edition
ETK	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
EU	European Union
EÜHFD	Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GÜHFD	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	Hukuk Dairesi
HGB	Handelsgesetzbuch
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
Hrsg.	Herausgeber
İkt. Mal.	İktisat ve Maliye
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Jahrg.	Jahrgang
ISA	Uluslararası Bağımsız Denetim Standardı
Kap.	Kapitel
KAP	Kamuyu Aydınlatma Platformu
K.	Karar
krş.	karşılaştırınız
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KK	1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
MBCA	Model Business Corporation Act
md.	madde

N.	Numara (Paragraf Numarası)
No.	Numara
OLG	Oberlandesgericht
OR	Obligationenrecht (İsviçre Borçlar Kanunu)
öAktG	(Österrischen) Aktiengesetz (İsviçre Paylı Ortaklıklar Kanunu)
örn.	örneğin
prg.	paragraf
RG	Resmi Gazete
s.	sayfa
S.	Sayı
SPK	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	Tarih
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TFM	Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları (2019 Seti)
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları (2019 Seti)
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TK	865 sayılı Ticaret Kanunu
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UmwBerG	Gesetz zur Bereinigung des Umwandlungsrechts (Alman Tür Değişirme Hukukunun Düzenlenmesi Kanunu)
UmwG	Umwandlungsgesetz (Alman Tür Değişirme Kanunu)
Urt.	Urteil

vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
Y.	Yıl
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
yuk.	yukarıda
ZGR	Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht
ZHR	Zeitschrift für das gesamte Handels- und Wirtschaftsrecht
ZIP	Die Zeitschrift für Wirtschaftsrecht

GİRİŞ

I. KONUNUN SUNULMASI VE AMACI

Bu çalışmanın konusu, Türk hukukunda faaliyet aşamasındaki anonim şirketler bakımından ilk defa 1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (*Türk Ticaret Kanunu, TTK*) 408. maddesinin 2. fıkrasının (f) bendi ile 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun (*Sermaye Piyasası Kanunu, SPK*) 23. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde düzenlenmiş bulunan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerdir.

Her iki düzenlemede de genel kurulun yetkili kılındığı söz konusu işlemler, Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlerin önemli miktarda *varlıklarının toptan satışı* şeklinde düzenlenirken (TTK md. 408/2-f); Sermaye Piyasası Kanunu'nda halka açık şirket *malvarlığının* tümünün veya önemli bir bölümünün *devredilmesi, kiralanması* veya *üzerinde aynı hak tesisi* şeklinde hükme bağlanmıştır (SPK 23/1-b).

Anılan hükümlerde, farklı şekilde kaleme alınmış olsa da aynı kapsamdaki işlemler birbirine paralel olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, konu ile ilgili farklı terimler anlam ve kapsamı bakımından ayrıca değerlendirilecek olmakla birlikte genel kurulun görev ve yetkisindeki söz konusu işlemler, düzenleniş amacı aynı olan hükümlerin her ikisini de kapsamak üzere, ortak noktaları bakımından "*önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler*" başlığı altında toplanmıştır. Çalışmada da bu ifade kullanılmıştır.

Anonim şirketin malvarlığı üzerindeki işlemler, genel olarak değerlendirildiğinde, sermayenin oluşturulması, azaltımı veya artırımından başlayarak birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal değişikliklere; faaliyetlerin yürütülmesinden yatırım kararlarının alınması ve uygulanmasına kadar çok geniş bir yelpazede farklı işlemleri

kapsamaktadır. Bunlardan bazıları, şirketin işleyişinin sağlanması ve faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi bakımından yapılması gereken işlemlerdir. Gündelik ticari işler veya yatırım kararlarının alınmasına ilişkin işlemler bunlar arasında sayılabilir. Bazılarının yapılması, anonim şirketlere ilişkin kanuni düzenlemelerin gereğidir. Yakın ve ciddi kaybın önlenmesi amacıyla şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi bu işlemlerdendir (TTK md. 380). Bazıları ise ticari hayatın koşulları nedeniyle çeşitli durumlarda şirketin çıkarı için gereklidir. Borçlanma aracı çıkararak halka arz etme, sermaye artırımı, birleşme veya bir ticari işletmenin devralınması bunlara örnek gösterilebilir. Bunlardan, anonim şirket yapısında ya da anonim şirketin sermaye, malvarlığı veya pay sahipleri düzeni gibi mevcut kurumsal düzeninde değişiklik yapan işlemler, pay sahiplerini doğrudan ilgilendirdiği için ancak genel kurulun onayıyla gerçekleştirilebilir. Genel kurulun görev ve yetkisi dışında kalan tüm diğer işlemler ise olağan-olağanüstü iş ayrımı bulunmayan anonim şirketlerin organizasyon yapısı içerisinde, kural olarak, şirketin yönetim ve temsilinden sorumlu yönetim kurulu tarafından yürütülür.

Anonim şirketin varlıklarının satılması, kiralanması, üzerinde aynı hak tesisi veya bu işlemlerle aynı ya da benzer sonuçları doğuran diğer işlemler de, şirketin işletme konusu yahut ticari hayatın gereklilikleri kapsamında yönetim kurulu tarafından malvarlığı üzerinde gerçekleştirilebilecek işlemlerdendir. Nitekim bu işlemler, taraflarından birinin anonim şirket, konusunun ise şirket malvarlığı olduğu Borçlar hukuku sözleşmeleridir. Sözleşmenin karşı tarafının kimler olabileceği konusunda da kural olarak, herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Bu sözleşmelerin ifası, birleşme gibi külli halefiyetin söz konusu olduğu şirketlere özgü diğer işlemlerin aksine, işleme konu olan malvarlığı unsurlarının veya işlemin niteliğinin tabi bulunduğu kanuni şekil koşullarına uygun olarak cüzi halefiyet yoluyla tek tek gerçekleştirilir.

Bu çalışma kapsamında ele alınan Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü ile Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/1-b hükmünde düzenlemelere konu olan anonim şirket

malvarlığı üzerindeki işlemler de tam olarak bu niteliktedir. Ancak söz konusu işlemler, işlemlerin konusunu oluşturan aktiflerin şirkete ait malvarlığının önemli kısmını oluşturduğu hallerde, anonim şirketin temel yapısı ve kurumsal düzenini değiştirebilecek nitelik kazanabilir; bir başka ifadeyle, şirketin yeniden yapılandırılması anlamına gelir. Bu bağlamda şirketin yapısının veya yazgısının değiştirilmesi ve şirketin ekonomik anlamda maliki bulunan pay sahiplerinin çıkarlarının ciddi şekilde etkilenmesi söz konusu olacağından; bu işlemler, yönetim kurulunun tek başına karar veremeyeceği önemli şirket işleri arasında kabul edilir.

Kanun koyucu da bu nedenlerle ilgili hükümlerde pay sahiplerinin korunması amacıyla yönetim kurulunun yetkisine ilişkin genel kuraldan ayrılmış ve bu işlemlere konu olan unsurların şirket malvarlığının önemli kısmına denk gelmesi koşuluna bağlı olarak bu işlemlerde genel kurula görev ve yetki tanıyan istisnai bir durum öngörmüştür. Aynı zamanda bu işlemler, anonim şirketlerin diğer işlemlerinden ayrı özel bir işlem grubu olan *önemli işlemler*den kabul edilerek, gerçekleştirilmeleri bakımından farklı usullere tabi kılınmıştır.

Sonuç olarak, *anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler*, Borçlar hukuku hükümlerine göre kurulan ancak pay sahiplerinin korunması amacıyla hüküm ve sonuçlarını doğurması genel kurul kararına ve öngörülen özel usullere bağlı anonim şirketin önemli işlemleridir.

Önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler, şirket malvarlığının özellikleri ve işlevi göz önünde bulundurulduğunda şirketin faaliyetinin devamlılığının sağlanması ve pay sahipleri çevresinin korunması başta olmak üzere tüm çıkar grupları bakımından büyük anlam taşımaktadır. Oysa ilgili hükümlerin (TTK md. 408/2-f) kapsamı ve uygulama alanı bakımından söz konusu olan usul ve esaslara ilişkin hukuki belirsizlikler, genel kurul ile yönetim kurulu arasında yetki çatışması yaratabileceği gibi, üçüncü kişiler

için de işlem güvenliği bakımından sorunlar doğurabilecek niteliktedir. Bu hukuki belirsizliklerin başında işleme konu olan malvarlığı unsurlarının malvarlığının önemli kısmına denk geldiğinin nasıl tespit edileceği, hükmün toptan satış dışındaki benzer işlemleri kapsayıp kapsamayacağı ve geçerli bir genel kurul kararının yokluğunda işlemin akıbetinin ne olacağı gelmektedir.

Bu nedenle önemli miktarda anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin, ilgili hükümlerin getiriliş amacı ile anonim şirketlerin temel özellikleri ve anonim şirketlere hâkim ilkeler bakımından incelenmesi hem teori hem de uygulama bakımından büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmamızın temel amacı yeni getirilen kanuni düzenlemeler çerçevesinde Türk hukukunda faaliyet aşamasındaki anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerinin belirlenmesi, bu işlemlerin ne şekilde gerçekleştirileceğinin ve ne gibi hüküm ve sonuçlarının doğacağına incelenmesidir. Bu bağlamda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hukuki belirsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik değerlendirmelerin yanı sıra işlemlerin gerçekleştirilmesinde ortaya çıkabilecek eksiklik ve sakatlık hallerinin yaptırımları da araştırılarak konuya ilişkin sorunlara çözüm aranacaktır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Türk hukukunda konu özelinde çalışmamız kapsamına sahip bağımsız bilimsel çalışma bulunmamakta; mevcut bilimsel eserlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sadece temel özellikleri veya bazı yönleri bakımından makale düzeyinde ele alınmaktadır. Bu nedenlerle incelememizde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin bütüncül bir hukuki çerçeve oluşturularak, Türk hukukuna katkı sunulmaya çalışılacaktır.

II. KONUNUN ELE ALINIŞ YÖNTEMİ ve İNCELEME PLANI

Çalışmamızda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin kapsamı, özellikleri ve uygulanmasının sonuçları Giriş ve Sonuç kısımları hariç dört bölümde incelenecektir.

Birinci Bölümde teorik bir altyapı oluşturulmaya çalışılarak, anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenleme yapılmasının amacı açıklandıktan sonra bu işlemlerin karşılaştırmalı hukuk ve Türk hukukundaki düzenlenişi tarihçesiyle birlikte ele alınacaktır.

İkinci Bölümde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin kapsam ve uygulamasının belirlenebilmesi için, ilgili kanuni düzenlemelerde tercih edilen farklı terimler de incelenerek, işleme konu malvarlığının neler olabileceği, önemli miktarın nasıl tespit edileceği ve hangi işlem türlerinin düzenlemelerin kapsamına girdiği değerlendirilecektir. Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler ile benzer diğer işlemlerin ayırt edilmesi konusuna da yer verilecektir.

Üçüncü Bölümde işlemlerin gerçekleştirilmesi sürecindeki usul açıklanacak; bu bağlamda ortaya çıkabilecek sorunlar özellikle de genel kurulun muvafakatinin eksikliğinde olduğu gibi öngörülen biçimde yapılmayan işlemlerin sonuçları ile yaptırımları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Dördüncü Bölümde ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirket ve pay sahipleri bakımından hüküm ve sonuçları irdelenecektir.

Nihayet Sonuç kısmında ise dört bölümde incelenen konuya ilişkin tespit edilen önemli hususlar, varılan sonuçlar ve önerilerimiz değerlendirilecektir.

Çalışmamızda, önemli miktarda anonim şirket malvarlığına ilişkin Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri paralel olduğu için birlikte değerlendirilecek, böylece iki düzenlemenin ortak yönleri ile farkları da ortaya konulacaktır.

Tasfiye aşamasındaki anonim şirketlerin önemli miktarda malvarlığının toptan satış yoluyla tasfiyesi ile şirketler topluluğu bünyesinde gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ise, gerekli yerlerde çalışma konusunun incelenmesi bakımından önem taşıdığı ölçüde yer verilecektir. Ancak bu konular ayrı bir inceleme konusunu oluşturduğundan, bu çalışmada ele alınmayacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN DÜZENLENİŞİNE GENEL BAKIŞ

I. ÖZEL DÜZENLEME YAPILMASININ AMACI

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için Adalet Komisyonu tarafından eklenen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun¹ 408/2-f hükmü ile özel düzenleme yapılmasının amacı, madde gerekçesinde belirtildiği üzere, işlemlerin şirket açısından taşıdığı önem dolayısıyla Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına uygun şekilde genel kurulun yetkisinde olduğunun düzenlenmesi gerekliliğidir². Sermaye Piyasası Kanunu'nun³ 23/1-b hükmü ile düzenlenen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin özel bir gerekçe belirtilmemiştir⁴. Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kanunu'nun genel gerekçesinde yeni Türk Ticaret Kanunu ile pay sahiplerinin anonim şirket içindeki konumunun güçlendirildiği ve bu düzenlemelerin Sermaye Piyasası

---

¹ RG, 13.01.2011, S. 27846.

² Gerekçede bu husus “Yargıtay içtihatlarına uygun olarak önemli miktarda şirket varlığının satışının yönetim kurulu tarafından yapılamayacağı, bunun genel kurulun devredilemez ve münhasır yetkilerinden olduğu” şeklinde açıklanmıştır. Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 408. madde gerekçesi.

³ RG, 30.12. 2012, S. 28513.

⁴ Gerekçede sadece “Maddede, halka açık ortaklıkların önemli nitelikteki işlemleri sayılmış ve söz konusu işlemlerde uyulacak usul ve esasları belirleme yetkisi Kurula verilmiştir. Diğer taraftan, önemli nitelikteki işlemler gerçekleştirilirken Kurulca belirlenen esaslara uyulmaması durumunda Kurul'a idari para cezasının yanı sıra işlemin iptalini isteme ve telafi edici tedbirler alma yetkileri verilmiş ve böylece Kurul'un yaptırım gücü artırılarak yatırımcıların daha etkin bir şekilde korunması amaçlanmıştır.” şeklinde önemli nitelikte işlemlere ilişkin genel bir açıklamaya yer verilmiştir. Bkz. Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23. madde gerekçesi.

Genel gerekçede de benzer biçimde “Halka açık ortaklıklar için önemli nitelikteki işlemler tanımlanarak, bu işlemlerde uyulacak usul ve esasları belirleme yetkisi Kurul'a verilmiş ve bu işlemler gerçekleştirilirken Kurulca belirlenen esaslara uyulmaması durumunda Kurul'a, idari para cezası tesisinin yanı sıra işlemin iptali ve bunun dışında telafi edici tedbirler alma yetkileri verilmiştir. Halka açık ortaklıklar bakımından ilk kez, önemli kararların alındığı genel kurullara katılarak olumsuz oy kullanan pay sahiplerine paylarını şirkete satma hakkı veren “ayrılma hakkı” düzenlenmiştir.” denilmekle yetinilmiştir. Bkz. Sermaye Piyasası Kanunu Genel Gerekçesi, s. 84-85.

Kanunu'nun Türk Ticaret Kanunu Tasarısına uyumlu hale getirilmesini zorunlu kıldığı ifade edilmiştir⁵.

Nitekim hükmün gerekçesinde de anılan Türk Ticaret Kanunu öncesinde limited şirketler için verilmiş kararlarında Yargıtay, ilkesel olarak temsile yetkili müdürün şirketin malvarlığı üzerinde işlemler gerçekleştirebileceğini; ancak işleme konu olan malvarlığının şirkete ait tek malvarlığı veya şirketin varlığını devam ettirebilmesi için hayati önem taşıdığı hallerde tasarruf işleminin geçerli olabilmesi için ortaklar kurulunun kararının gerektiğini karara bağlamıştır⁶.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, Alman hukukunda AktG § 179a maddesi ile düzenlenmektedir⁷. Öte yandan karşılaştırmalı hukukta diğer hukuk çevrelerinde de ilgili mevzuat veya içtihatlarla malvarlığı üzerindeki bu tarz işlemlerde,

---

⁵ Sermaye Piyasası Kanunu Genel Gerekçesi, s. 82.

⁶ 11. HD, 01.03.2001, E. 2009/8511, K. 2011/2021 (Kazancı İçtihat Bankası); 11. HD, 10.03.2011, E. 2009/4025, K. 2011/2497 (Kazancı İçtihat Bankası); 11. HD, 17.10.1984, E. 1983/3801, K. 1984/4820 sayılı yayınlanmamış karar için, bkz. **Tekinalp, Ünal (Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin)**, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 2010, N. 665a; 11. HD, 14.02.2005, E. 1999/8298, K. 2000/19 (YKD 2000, S. 6, s. 893 vd.); 11. HD, 13.02.2006, E. 2005/1362, K. 2006/1253 sayılı kararı (YKD 2006, S. 6, s. 912 vd.); 11. HD, 13.03.2009, E. 2007/13482, K. 2009/2957 sayılı yayımlanmamış karar için bkz. **Aydın, Alihan**: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Köttiye Kullanılması Sorunu, Batider 2014, C. XXX, S. 1, s. 144, dn. 36; 11. HD 28.10.2009 tarih ve E. 2009/8122, K. 2009/11125 sayılı kararı, bkz. **Moroğlu, Erdoğan/Kendigelen, Abuzer**: İċtihatlı Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2014, s. 305. Türk hukukunda öğreti ve içtihatlar açısından tarihi gelişim için ayrıca bkz. aşa. Birinci Bölüm, II, B, 1, a.

⁷ Alman Federal Mahkemesi'nin Holzmüller Kararı ile geliştirdiği ilkeler kapsamında, biçimsel olarak yönetim kurulunun yetkisi kapsamındaki bir işlem olsa da; malvarlığı üzerindeki işlem pay sahiplerinin haklarını ve malvarlığı çıkarlarını ciddi şekilde değiştirdiği takdirde yönetim kurulu tek başına karar alamaz. Bkz. BGH, 25.02.1982- II ZR 174/80. Karara ilişkin bkz. **Löbbe, Marc**: Corporate Groups: Competences of the Shareholders' Meeting and Minority Protection-the German Federal Court of Justice's recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holzmüller Doctrine, German Law Journal 2004, C. 5, S. 9, s. 1059 vd.; **Ekkenga, Jens/Schneider, Björn**: Holzmüller und seine Geburtsfehler- hier: Die angebliche Schrankenlosigkeit der Vertretungsmacht des Mutter-Vorstands im Konzern, ZIP 2017, S. 22, s. 1053vd. Bu karar aynı zamanda Alman hukukunda genel kurulun yazılı olmayan yetkilerinin de bulunabileceği konusunun gelişimi sonucu doğururken; öğretilerde de işletme konusu değişikliğinden önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere kadar çeşitli yönlerden tartışılmıştır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Martens, Klaus- Peter**: Die Entstehungsautonomie des Vorstands und die "Basisdemokratie" in der Aktiengesellschaft-Anmerkung zu BGHZ 83, S. 122 (Holzmüller), ZHR 1983, C. 147, s. 385 vd.; **Gessler, Ernst**: Einberufung und ungeschriebene Hauptversammlungs Zuständigkeiten, Festschrift für Walter Stimpel zum 68. Geburtstag am 29. November 1985, Berlin 1985, s. 773 vd.; **Jerczynski, Marco**: Ungeschriebene Zuständigkeiten der Hauptversammlung in der Aktiengesellschaft, Frankfurt am Main 2009, s. 151-152; **Hommelhoff, Peter**: 100 Bände BGHZ: Aktienrecht, ZHR 1987, C. 151, s. 494 vd.

işlemin şirket üzerinde doğurduğu etki ve sonuçlar bakımından pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun yetkili olduğu kabul edilmektedir⁸.

A. Anonim Şirket Açısından

Anonim şirketler, tüzel kişilikleri bulunduğu kuruluşlarına esas olan kanunun yasaklamadığı her türlü ekonomik amacı gerçekleştirmek için (TTK md. 331) şirket kurucularının ve şirkete sonradan katılan pay sahiplerinin malvarlığından ayrı ve bağımsız bir malvarlığına sahiptir⁹. Böylelikle anonim şirket, borçlarından dolayı sadece kendi malvarlığı ile sorumludur (TTK md. 329/I). Bu malvarlığı, kuramsal olarak anonim şirketin kuruluşunda esas sözleşmede taahhüt edilen belirli miktarı ifade eden sermayeye¹⁰ (TTK md. 339/2- c) eşit olup¹¹; şirketin faaliyete geçmesiyle birlikte faaliyetlerin sonucuna göre değişerek, esas sözleşmede belirtilen sermayenin altına düşebilir veya üstüne çıkabilir¹². Malvarlığı, şirketin ekonomik anlamda mali gücünü ve kaynaklarını; hukuki anlamda ise işletme konusunu gerçekleştirmek için hukuki ilişkiler kurabilmesi açısından hak kullanma ehliyetini de ifade eder¹³.

---

⁸ Bkz. aşa. Birinci Bölüm, II, A.

⁹ **Arslanlı, Halil:** Anonim Şirketler I-Umumi Hükümler, İstanbul 1959, s. 4 ve 86; **Ansay, Tuğrul:** Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982, s. 36-37; **Göle, Celal:** Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara 1976, s. 9; **Yongalık, Aynur:** Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991, s. 40-41. Ayrıca belirtmek gerekir ki, kuruluşta getirilen sermayenin de ortak amaç ve konuyu gerçekleştirmeye elverişli olması gerekmektedir. Bu yönde bkz. **Kırca, İsmail (Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar):** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s. 58-59 ve 83.

¹⁰ Bu sermaye, esas sermaye sisteminin kabul edildiği şirketlerde esas sermayeyi ifade etmekte olup en az 50.000 TL; kayıtlı sermaye sistemini kabul eden şirketlerde başlangıç sermayesini ifade etmekte olup en az 100.000 TL olabilmektedir (TTK md. 332/I).

¹¹ Esas sözleşmede belirtilmek koşuluyla, itibari değerden yüksek bir bedelle pay çıkarılması halinde (TTK md. 347) veya aynı sermayeye bir şekilde gerçek değer altında değer biçildiği takdirde kuruluşta dahi sermaye ile malvarlığı farklılaşabilir. Bu yönde bkz. **Arslanlı,** Anonim Şirketler I, s.16, dn. 13 ve s. 85; **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 36; **Göle,** Sermaye Koyma Borcu, s. 11, dn. 21.

¹² **Arslanlı,** Anonim Şirketler I, s.16; **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 36; **Göle,** Sermaye Koyma Borcu, s. 10-11; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 122-123.

¹³ **Ayiter, Nuşin:** Mamelek Kavramı Üzerinde İnceleme, Ankara 1968, s. 3-4; **Acemoğlu, Kevork:** Borçlar Kanunu'nun 179. Maddesine Göre Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Rehni, İstanbul 1970, s. 10.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, anonim şirketin (*malvarlığına dahil olan unsurlar bakımından*) malvarlığı yapısını değiştiren ve karşı edimin uygunluğuna göre (*parasal değer, miktar olarak*) malvarlığı durumunu olumlu veya olumsuz yönde değiştirebilecek işlemlerdir. Malvarlığındaki bu değişiklikler, gerek içeriği gerek yapılış şekli veya amacı dolayısıyla, anonim şirket üzerinde ciddi etkiler doğurur. Zira ekonomik amaçlarla kurulan, sorumluluğu malvarlığıyla sınırlı olan ve bünyesinde birçok farklı çıkar grubu¹⁴ bulunan anonim şirket için malvarlığı birçok açıdan önem taşır.

Bir yandan, “*malvarlığının amaca bağlılığı ilkesi*” gereğince, şirket sona erene kadar şirkete ve şirketin faaliyetine özgülenen¹⁵ malvarlığı, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilebilmesine hizmet eder. Bu bakımdan ekonomik bir birliktelik olan anonim şirketin hukuki ve ekonomik devamlılığı ile doğrudan bağlantı içerisindedir¹⁶.

Diğer yandan, anonim şirketteki çıkar çatışmalarının temelini de oluşturan malvarlığı, şirketin işleyişi bakımından yönetim kurulunun sorumluluğuyla yakından ilgilidir. Gerçekten, anonim şirket malvarlığı üzerinde bir yandan ücret vb. mali haklarının kaynağı olması nedeniyle yöneticiler ve çalışanların; mülkiyet-kontrol ayrılığı nedeniyle sadece dolaylı olarak kâr ve tasfiye payları kapsamında hak sahibi olmaları nedeniyle pay sahiplerinin; alacakları için başvurabilecekleri tek kaynak olması¹⁷

---

¹⁴ Hukuki ve ekonomik işlevi nedeniyle sahip olduğu kendine özgü özelliklerinin sonucu olarak anonim şirketlerin faaliyetleri geniş bir kesimi ilgilendirir. Bu bağlamda anonim şirket, tüzel kişiliği ve pay sahiplerinin sınırlı sorumluluğu itibarıyla kendisi ve şirket alacaklıları; kurumsal yapısı itibarıyla pay sahipleri, yöneticiler ve şirket çalışanları; toplumsal işlevi nedeniyle de tüm toplum kesimleri olmak üzere bünyesinde farklı çıkar gruplarını barındırır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 17-19; **Şehirali Çelik, Feyzan Hayal**: Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Ankara 2008, s. 5-86. Ayrıca bkz. **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 246-279; **İmregün, Oğuz**: Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989, s. 1-3.

¹⁵ **Tekinalp, Ünal**: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan, C. II, İstanbul 2010, s. 1683.

¹⁶ **Tarhan, Damla Gül**: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Önemli Nitelikteki İşlemler ve Sonuçları, İstanbul 2018, s. 62-63.

¹⁷ **Çoştan, Hülya**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklının Korunması, Ankara 2009, s. 11-23; **Aydın, Alihan**: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008, s. 6.

bakımından da anonim şirketin faaliyetini gerçekleştirmesi için gerekli fonu dış kaynaklardan sağlayan alacaklıların¹⁸ (TTK md. 329/I) çıkarı söz konusudur¹⁹. Dolayısıyla gerek faaliyet aşamasındaki gerek tasfiye aşamasındaki anonim şirkette farklı çıkar gruplarının hakları bakımından şirketin malvarlığının korunması önem taşır²⁰ ve yönetim kurulu çeşitli ölçülerde tüm ilgililere karşı sorumludur²¹. Oysa önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, şirketin malvarlığı ile birlikte faaliyetine ilişkin riski²² de değiştirerek tüm ilgililerin çıkarlarını etkiler.

Böylece konusunu anonim şirketin malvarlığının önemli miktarına denk gelen şirket aktiflerinin mülkiyetinin el değiştirmesi veya sınırlandırılmasının oluşturduğu bu işlemler yoluyla anonim şirketin işletme konusunu gerçekleştirmesi artık olanaklı olmayabilir ya da zorlaşabilir ve nihayet şirketin sona ermesi gündeme gelebilir (TTK

---

¹⁸ Bununla birlikte geniş anlamda alacaklılar, ücret ve diğer haklarına ilişkin taleplerini şirketten isteyecek çalışanlar ve yöneticileri de kapsar. Bunların dar anlamdaki alacaklılardan farkı, şirketle aralarındaki ilişkinin hizmet veya vekâlet sözleşmesi kapsamında bir iç ilişki olmasıdır.

¹⁹ Ancak malvarlığının korunması konusunda şirket bünyesindeki tüm çıkar gruplarının malvarlığının azalmaması yönündeki ortak çıkarı, artırılması noktasında her grubun amaçları doğrultusunda farklılaşır. Bkz. **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 6 vd.; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 255 vd. Öte yandan sayılanların yanı sıra anonim şirketlerin ekonomik ve sosyal işlevi nedeniyle bir de toplumun/kamunun çıkarından bahsedilmektedir. Ancak öğretilerde çıkar çatışmaları ekseninde ele alınması tartışmalı olan bu çıkar, malvarlığının artırılması veya azaltılmasından ziyade şirketin kuruluşu ve devamında kamu düzeni ve yararına aykırı hareket edilmemesi, etik ilkeler ve sosyal sorumluluklarla ilgilidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 26-28; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 274-279.

²⁰ Türk Ticaret Kanunu'nda özellikle alacaklıların çıkarları bakımından sermayeyi koruyan birçok hüküm bulunmaktadır (Örneğin, TTK md. 128, 347, 376, 377, 391/1-c ve 447/1-c). Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun sermayenin korunmasına ilişkin hükümlerinin yorumlanmasında, bu korumanın malvarlığının tümünü mü kapsadığı, yoksa sermayeyle sınırlı mı olduğu konusunda öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Ancak bizim de katıldığımız görüşe göre, anonim şirket esas sözleşmesinde belirtilmiş sabit bir miktar olan sermayeye karşılık malvarlığının daha geniş bir kavram olması dolayısıyla malvarlığının korunması şirketteki çıkar grupları için daha yaygın bir fayda sağlar. Bu yönde bkz. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, N. 467; **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 37; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 127-130; **Tekinalp**, Sermayenin Korunması, s. 1692; **Pahlı, Ali**: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, İstanbul 2004, s. 217. Aksi görüşteki yazarlar için bkz. ve krş. **Hırş, Ernst**: Ticaret Hukuku Dersleri, C. 2, İstanbul 1940, s. 265; **Aydın, Alihan**: Kendi Paylarını Edinme, s. 5 vd.

²¹ **Tekinalp, Ünal**: Erişim Hakkı, Batider 2016, C. XXIII, S. 4, s. 5.

²² Türk hukuku ve karşılaştırmalı hukukta risk kavramı ve düzenlenişi için bkz. **Yaşar, Tuğçe Nimet**: Anonim Şirketlerde Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi, TFM 2016, S. 2, s. 70 vd.

md. 529). Ayrıca ekonomik açıdan fiili birleşme veya bölünme²³ ya da dışarıdan yönetim ve kontrolün ele geçirilmesi söz konusu olabilir²⁴ yahut şirket holdinge dönüşebilir²⁵. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde karşı edimin para, tahvil vb. değerler olması zorunluluğu bulunmadığından, karşı edim olarak başka bir şirketin paylarının verilmesi kararlaştırılabilir²⁶. Bu hallerde, anonim şirket sermaye koymak suretiyle başka bir şirkete katılarak pay sahibi sıfatı kazanır²⁷. Tüm bu yollarla şirket aktiflerinin ve buna bağlı olarak paylarının gerçek değerinin altında değerlendirilmesinin yapıldığı durumlarda satış sonrası oluşan değer farkının şirket dışına çıkarılması amaçlanabilir²⁸. Öte yandan çoğunluk pay sahibinin çıkarlarına hizmet etme olasılığı yüksek olan bu işlemlerle özellikle azınlık²⁹ pay sahiplerinin aleyhine sonuçlar doğabilir³⁰.

Bu bağlamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin etkileri sadece malvarlığı üzerinde farklılık yaratmasıyla ilgili değildir³¹. Bu işlemlerin sonuçları, aynı zamanda anonim şirketlerin temel yapısı ve kurumsal düzenini de yeniden şekillendirerek

---

²³ **Carney, William C.:** Fundamental Corporate Changes, Minority Shareholders and Business Purposes, American Bar Foundation Research. Journal 1980, V. 5, No: 1, s. 86; **Türk, Hikmet Sami:** Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinde “Nevilerin Aynı Olması” Koşulu, Ankara 1986, s. 365.

²⁴ **Şehirli Çelik,** Çıkar Çatışmaları, s. 262-263; **Doğru, Halil:** Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kontrol Değişikliği ve Çağrı, 2011, İstanbul Kültür Üniversitesi (yayımlanmamış Doktora Tezi), s. 51.

²⁵ **Sönmez, Yusuf Z.:** Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul 2009, s. 105; **Adıgüzel, Burak:** Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı, GÜHFD 2014, C. XVIII, S. 2, s. 17.

²⁶ **Sönmez,** s. 105; **Çanga Belber, Eda:** Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Önemli Nitelikte İşlemler, İstanbul 2017, s. 53.

²⁷ **Türk,** Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 366 vd.

²⁸ **Doğru,** s. 64.

²⁹ Azlık/azınlık ayrımı için bkz. aşa. dn. 62.

³⁰ Sürece etki edemeyen küçük pay sahiplerinin çıkarları işlem yoluyla zedelenebilir. Bkz. **Münchener Kommentar Zum Aktiengesetz, Stein Ursula,** AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des Ganzen Gesellschaftsvermögens Bd. 4: §§ 179-277, 4. Aufl., 2016, N. 5.

³¹ Nitekim bu işlemler sonucunda şirkette meydana gelecek değişiklikler dolayısıyla içeriden öğrenenlerin ticareti veya bu yolla Türk Ticaret Kanunu'nun 380/1 hükmü kapsamında yasaklanan finansal destek verme ve 480/3 hükmü kapsamında yasaklanan sermayenin iadesi de söz konusu olabilir. Bkz. **Gürel, Murat:** Anonim Şirketin Kendi Paylarının İktisabı Amacıyla Finansal Destek Verme Yasağı (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Madde 380.1), Ankara 2014, s. 99 vd.

şirketin iç ve dış ilişkilerine yansır. Zira anonim şirketin malvarlığı ve yapısı hem pay sahiplerinin şirkette kalmaya devam etme iradelerini hem şirketin paylarının fiyatı ve değerini belirleyen unsurlar olduğundan şirket değerini hem de bundan sonra şirketle iş ve işlemler yapacak kişiler ile yatırımcıların kararlarını belirler.

Dolayısıyla anonim şirkette yapısal değişiklik sonucu doğurabilecek olması nedeniyle hayati öneme sahip bulunan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili düzenlenme yapılmasının nedeni, bu işlemlerin gerçekleştirilmelerinin özel usule tabi kılınması ihtiyacıdır.

B. Pay Sahiplerinin Korunması Açısından

1. Pay Sahiplerinin Korunmasını Gerektiren Nedenler

Anonim şirketlerdeki farklı çıkar gruplarının varlığı, şirketin yönetilmesi sırasında karar alma sürecinde hangi grubun çıkarının ne şekilde ve hangi öncelikte dikkate alınacağı ve gerçekleştirilecek işlemlerde kimin çıkarının korunacağı sorunu doğurur³². Sorunun çözümünde, anonim şirketin hukuki nitelendirilmesinin dayandığı teoriler etkilidir. Modern şirketler hukuku için bu teorilerin başlıcaları, sözleşme teorisi ile kurum teorisidir³³.

Anglo-Sakson hukuk sisteminde benimsenen “*sözleşme/pay sahipleri teorisi*” şirketi, merkezinde pay sahiplerinin yer aldığı bir sözleşmeler bütünü olarak tanımlayarak

---

³² Kurumsal yönetime ilişkin yaklaşımlardan biri olan sorumluluk yaklaşımı, yöneticilerin kime karşı sorumlu olduğu üzerine kuruludur. **Tekinalp, Ünal:** Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Ankara 2003, s. 233-234.

³³ Anonim şirketin, devlet tarafından verilen bir izin ile yapay bir tüzel kişilik kazandığı görüşüne dayanan ve 19. yüzyılın başlarında ortaya çıkan “*varsayım (imtiyaz) teorisi*” ise bugün modern şirketler bakımından geçerliliğini yitirmiştir. Varsayım teorisi, şirketi sadece ultra vires ilkesine göre kendisine tanınan sınırlar içerisinde faaliyet gösteren bir yapı olarak kabul etmekteydi. Bugün ise anonim şirketler gerçek kişilere özgü olanlar dışında gerçek kişiler gibi hak ve fiil ehliyeti sahibi olabilmektedir. Bu yönde bkz. **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 64-69 ve 250. Ayrıca bkz. **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 230 vd. Dernekler bakımından tüzel kişiliğin kazanılmasına ilişkin bkz. **Yongalık, Aynur:** Türk Medeni Kanunu’nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Ankara 2003, s. 285 vd.

öncelikli olarak pay sahiplerinin çıkarlarını temel alırken³⁴; Kıta Avrupası hukuk sisteminde benimsenen “kurum/ilgililer teorisi”, şirketin pay sahiplerinden ayrı ve gerçeklik teorisine göre yapay olmayan bir tüzel kişiliğinin bulunmasından hareketle şirket tüzel kişiliğinin ve buna bağlı olarak tüm ilgililerin çıkarlarını esas alır³⁵. Anonim şirketlerin gelişimindeki tarihsel süreç ve farklı hukuk sistemlerinin birbirinden etkilenmesi sonucunda bugün her iki hukuk sisteminde de teorilerin saf bir şekilde uygulanmadığı görülür³⁶. Türk Ticaret Kanunu da bu konuda kurum teorisine göre yönetim kurulunu şirketin çıkarlarını dürüstlük kuralına uygun şekilde gözetmekle yükümlü kılarak (TTK md. 369/1)³⁷; başta şirketin kendisi olmak üzere belli ölçüde de olsa bütüncül bir yaklaşım benimseyen, tüm çıkar gruplarını koruyucu ve çıkar çatışmalarını dengeleyici düzenlemeler öngörmüştür (Örn. TTK md. 157, 174-176, 178, 210/3, 369/1, 408/2-f)³⁸. Anonim şirketlerde çıkar çatışmaları, şirketin pay sahiplerinin düzeni ile yakından ilgilidir³⁹. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde

---

³⁴ Alman hukukunda da anonim şirkette gözetilmesi gereken tek çıkarın pay sahiplerinin çıkarı olduğunu savunan yazarlar bulunmaktadır. Bkz. **Mülbert, Peter O.**: Shareholder Value aus rechtlicher Sicht, ZGR 1997, s. 138.

³⁵ **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 229; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 247-250; **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 14-19; **Tarhan**, s. 71-73.

³⁶ Alman hukukunda Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nda 1965 yılında yapılan değişiklikle pay sahiplerinin çıkarlarına özel olarak yer verilmeye kadar pay sahipleri şirket ilgililerinden sadece biri olarak görülmüş ve yönetim kurulunun şirketi, işletmenin ve ilgililerin çıkarları ile halkın ve devletin ortak refahına uygun olarak yöneteceği düzenlenmiştir. Buna göre anonim şirketlerin yönetiminde geleneksel Alman sistemi pay sahiplerinin çıkarlarına çok az saygı gösteren veya hiç saygı göstermeyen, büyük ölçüde komüniter ve ilgililer odaklı bir sistem olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte özellikle 1990’lı yıllardan itibaren pay sahipleri odaklı bir sisteme dönüşüm konusunda hızlı bir gelişim söz konusudur. Konuyla ilgili nicel veriler ve ayrıntılı bilgi için bkz. **Bradley, Michael/Sundaram, Anant**: The Emergence of Shareholder Value in the German Corporation, 2003, EFA 2004 Maastricht Meetings Paper No. 1467, p. 6-8 (Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=463840> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssn.463840>). Ayrıca pay sahiplerinin korunması açısından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili tarihsel gelişim için bkz. aşağı. Birinci Bölüm, II, A, 1.

³⁷ Yönetim kurulu üyelerinin anonim şirketle arasındaki vekâlet ilişkisi nedeniyle yöneticiler öncelikle şirketin çıkarlarını korumakla yükümlüdürler. Bu yönde bkz. **Çamoğlu, Ersin**: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1972, s. 53.

³⁸ Anonim şirketlere ilişkin teoriler yerini zamanla alacaklılar, pay sahipleri, müşteriler, işçiler ve devletle sınırlı olmak üzere toplumun çıkarlarını ifade eden şirket/işletme çıkarlarının korunmasına bırakmaktadır. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının hazırlığında da anonim şirketlere ilişkin bu yeni gelişmelerden büyük ölçüde etkilenilmiştir. **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 237-233.

³⁹ **Kraakman, Reinier/Armour, John/Davies, Paul/Enriques, Luca/Hansmann, Henry/Hertig, Gerard/Hopt, Klaus/Kanda, Hideki/Pargendler, Mariana/Ringe, Wolf-Georg/Rock, Edward**: The Anatomy of Corporate Law-A Comparative and Functional Approach, Oxford 2010, s. 306-307.

ağırlaştırılmış yetersayılarla alınan genel kurul kararının aranması da hem yöneticiler ile pay sahipleri arasındaki hem farklı pay sahibi gruplarının kendi içindeki çıkar çatışmalarına karşı getirilen düzenlemelerden birisidir.

Hemen belirtelim ki, yukarıda açıklandığı üzere anonim şirketlerin temel yapısı ve kurumsal düzeninde değişiklikler yaparak şirketin yazgısına etki eden önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, esasen tüm çıkar grupları bakımından ciddi sonuçlar doğurur. Bunların başında da anonim şirketin bizzat kendisi gelir. Ancak Anglo-Sakson hukuk sisteminde ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak anonim şirketlerin sözleşmeler ağı (*nexus of contracts*) olarak kabul edilmesi, tüm hukuk sistemlerini etkilemiş ve tarihsel süreçte anonim şirketlerde pay sahiplerinin daha fazla ön plana çıkması sonucunu doğurmuştur⁴⁰. Böylece şirket sözleşmesinin pay sahiplerinin kendi arasındaki bir sözleşme olduğu ve pay sahiplerinin şirket üzerinde kendilerine sözleşmeye dayalı mütesep haklar tanıyan ekonomik bir mülkiyete sahip oldukları görüşü ortaya çıkmıştır⁴¹. Her ne kadar pay sahiplerini temel alan bu yaklaşımın, anonim şirketlerin toplumsal önemi dolayısıyla eleştirilmesi üzerine sonradan tüm şirket ilgililerinin gözetilmesine ilişkin kurumsal yönetim anlayışı geliştirilse ve farklı çıkar gruplarını da dikkate alan dengeleyici bir mekanizma öngörülse de⁴², pay sahipleri anonim şirketle ilgili esaslı değişikliklerde halen önemli bir konumdadır. Bu doğrultuda pay sahiplerinin haklarına başkası tarafından müdahale edilemeyeceği ve pay sahiplerinin onayı olmaksızın şirket sözleşmesinin değiştirilemeyeceği kabul edilir. Bu kabulün aksinden hareketle, pay sahipleri kanunun anonim şirketler için emredici kurullarla çizdiği çerçevenin dışına çıkmadıkları sürece her zaman şirketle ilgili esaslı değişikliklere karar

---

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 30-34. Ayrıca bkz. **Çanga Belber**, s. 8-9; **Tarhan**, s. 8-11.

⁴¹ **Carney**, s. 78.

⁴² **Tarhan**, s. 68-69.

verebilirler⁴³. Dolayısıyla anonim şirketin temel özelliklerini değiştiren veya önemli ölçüde etkileyen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler de pay sahiplerinin iradesiyle gerçekleştirilebilir.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemeleri şekillendiren de, bu işlemlerin yarattığı etkinin, malvarlığı üzerinde sabit bir talep hakkı bulunmayan ve pay sahipliği konumları şirketin mevcut hukuki ve ekonomik durumuyla ilgili olan pay sahiplerinin çıkarlarına yansımalarıdır⁴⁴. Bu bağlamda anonim şirketin hukuki ve ekonomik varlığı üzerinde esaslı değişiklikler meydana getiren önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketi bağlayabilmesi, yönetim kurulunun yetkisinde bulunan diğer işlerden ayrı bir usule tabi kılınarak pay sahiplerinin işlemin yapılması yönünde iradesini, bir diğer ifadeyle genel kurulun işleme iştirakini gerektirir.

Nitekim mevzuat ve ilgili hükümler incelendiğinde önemli miktarda şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin anonim şirketler için yasaklanmadığı, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin pay sahiplerini koruyucu, anonim şirketlere özgü geçerlilik/etkinlik koşulunun (*tamamlayıcı olgu*) düzenlendiği görülür⁴⁵. Bu geçerlilik koşulu, nitelikli çoğunlukla alınmış genel kurul kararıdır. Böylece anonim şirketlerde içeriği, koşulları veya sonuçlarına ilişkin herhangi bir kanuni sınırlama bulunmayan bu işlemler, kural olarak her zaman genel kurul kararıyla gerçekleştirilebilir⁴⁶. Bu bakımdan

---

⁴³ Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'na göre şirketin çıkarlarının aleyhine olsa da geçerli bir genel kurul kararını icra eden yönetim kurulunun şirkete karşı sorumluluğunun doğmayacaktır (AktG § 93/4).

⁴⁴ Nitekim malvarlığının korunması ilkesinin altında anonim şirketteki diğer gruplar ile pay sahipleri arasındaki çıkar çatışması yatmaktadır. Bkz. **Mülbert, Peter O.**, A Synthetic View of Different Concepts of Creditor Protection-Or a High-Level Framework for Corporate Creditor Protection, *The Law and Economics of Creditor Protection-A Transatlantic Protection* (Eidenmüller, Horst/Schön, Wolfgang eds.), The Hague 2008, s. 361-412, s. 368.

⁴⁵ Bu yönde bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 2. Nitekim Alman hukukunda da konunun düzenlenişi, tarihsel süreç içerisinde pay sahiplerinin korunması kapsamında geliştirilmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. Birinci Bölüm, II, A, 1 ve ayrıca geçerlilik/etkinlik koşuluna ilişkin bkz. aşağı. dn. 244.

⁴⁶ Bununla birlikte sermayenin iadesi yasağı (TTK md. 480/3), dürüstlük kuralına aykırılık (TTK md. 445/1) gibi diğer ilke ve düzenlemeler önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin serbestinin sınırlarını oluşturur. Ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. Üçüncü Bölüm, IV, A, 1, b, iii.

söz konusu işlemler, şirketin işletme konusunun değişmesi veya sona ermesi sonucunu doğursa ya da koşulları açısından pay sahiplerinin veya diğer çıkar gruplarının aleyhine olsa dahi, pay sahiplerinin iradesiyle öngörülebildiğinden; önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı ne doğrudan malvarlığının korunması ne de malvarlığının korunması yoluyla şirket varlığının/faaliyetinin devam ettirilmesidir. Daha ziyade pay sahiplerinin yönetim kuruluna ve birbirlerine karşı güçlendirici veya telafi edici hukuki yollarla korunmasını ifade eder. Bununla birlikte pay sahiplerinin korunmasının anonim şirket malvarlığının korunmasıyla ve şirketin devamlılığıyla yakın ilişki içerisinde bulunduğu da göz önünde tutulması gerekir⁴⁷.

2. Pay Sahiplerinin Durumu

Sermayenin ön planda olduğu anonim şirketlerde, pay sahipleri geri plandadır⁴⁸ ve şirket faaliyetleri organlar aracılığıyla gerçekleştirilir⁴⁹. Pay sahipleri bizzat şirket işlerini yürütemezler; ancak genel kurulda kullanabilecekleri yönetsel hakları aracılığıyla şirketin yönetimini kontrol edebilir veya yönetime etki edebilirler. Bu bakımdan pay sahipleri ancak genel kurulun üyesi konumundadırlar.

Bununla beraber getirdikleri sermayeyle anonim şirketin özkaynaklarını oluşturan pay sahipleri, ekonomik anlamda şirketin mülkiyetinin sahibi, bir diğer ifadeyle ekonomik malikleridir⁵⁰. Ancak tüzel kişiliğe bağlı olarak şirketin malvarlığının pay sahiplerinden ayrı ve bağımsız olması nedeniyle pay sahipleri, hukuki anlamda şirket üzerinde ne kişi olarak ne de toplu olarak doğrudan doğruya mülkiyete sahip olmadıkları

---

⁴⁷ **Tekinalp, Ünal:** Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1970, s. 25-31.

⁴⁸ Anonim şirketler bu yapıları ve temel özellikleri nedeniyle ticaret şirketlerinin şahıs şirketi-sermaye şirketi şeklindeki tasnifine göre tipik bir sermaye şirkettir (TTK md. 124/2).

⁴⁹ Bununla birlikte Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre temsilci atanması da olanaklıdır (TBK md. 40 vd.).

⁵⁰ **Pash, Ali:** Anonim Ortaklığın Devralınması, İstanbul 2009, s. 50. **İmregün**'e göre de anonim şirketler pay sahiplerinin malı ve getiri sağlama aracıdır. Bkz. **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 25.

için malvarlığı üzerinde bizzat tasarrufta da bulunamazlar. Böylece anonim şirket malvarlığının temelini oluşturan sermayeyi getiren pay sahipleri, şirketin ekonomik mülkiyetine sahip olmakla beraber tüzel kişiliği ile ayrı ve bağımsız malvarlığı bulunan anonim şirketin hukuken sahibi değillerdir⁵¹. Bu bakımdan sadece şirketin sermayedarı konumundadırlar.

Pay sahiplerinin, anonim şirketin ekonomik maliki olmalarına rağmen şirkette yönetim⁵² ve temsil yetkisinin yönetim kuruluna ait olması, kontrolünü bizzat ellerinde bulunduramadıkları bir şirkette pay sahipliği konumuna sahip olmaları şeklinde özel bir durum yaratır⁵³. Anonim şirketlerde “mülkiyet-yönetim ayrılığı” olarak da ifade edilen bu durum “başkasının/yabancı malvarlığının yönetilmesi” ilkesi olarak nitelendirilir⁵⁴.

Bunun sonucunda pay sahipleri ile yöneticiler arasında “Temsil Problemi” olarak adlandırılan çıkar çatışmasından söz edilir⁵⁵. Öyle ki, şirketin yönetim ve temsiliyle yetkili yönetim kurulu kendi çıkarları doğrultusunda yetkisini kötüye kullanabilir veya özenle kullanmayabilir ya da aldığı kararlar pay sahiplerinin çıkarlarının aleyhine

---

⁵¹ **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 20-21; **Pash, Ali**: Anonim Ortaklığın Devralınması, s. 50; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 82.

⁵² Yönetim kavramına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Yaşar, Tuğçe Nimet**: Şirketler Hukuku Açısından “Compliance” Kavramı ve Borsaya Kayıtlı Şirketlerde Uygulanması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018, (yayımlanmamış doktora tezi), s. 6 vd.

⁵³ Anonim şirketlerde yatırımcı çevresinin genişlemesi sonucu çok sayıda pay sahibinin bir araya gelmesine bağlı olarak sermayenin mülkiyeti ile kontrolü arasındaki birliktelik zayıflamıştır. Tek bir kişi veya küçük bir grubun şirket paylarına sahip olduğu, böylece yönetimi bizzat veya kendi seçeceği kişilerce kullanabileceği tam mülkiyete dayalı kontrol halleri dışında; çoğunluk, çoğunluğu sağlamasa da hukuki araçlara sahip bir grup veya azınlık pay sahiplerinin ya da pay sahiplerinin çok dağınık olduğu hallerde yönetimin kontrolü söz konusu olabilir. Bkz. şirketlerde mülkiyet-kontrol ayırımına dayalı modern mülkiyet anlayışını ve kontrol türlerini ilk defa ortaya koyan **Berle, Adolf A./Means, Gardiner**: The Modern Corporation and Private Property, New York 1932. Ayrıca bkz. **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 8-14; **Pash**, Kurumsal Yönetim, s. 30-31.

⁵⁴ Bu ayırım, Amerikan sermaye piyasasının yapısı nedeniyle Amerikan hukukunda ortaya çıkmıştır. **Tarhan**, s. 6-7; **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 7-8; **Pash**, daha önce mülkiyet-kontrol ayrılığı olarak ifade ettiği bu durum için fikrini değiştirerek, genel kurulun sahip olduğu yetkiler ve yöneticileri belirleyebilme gücü nedeniyle mülkiyet-yönetim ayrılığı kavramını kullanmaktadır. Krş. **Pash**, Kurumsal Yönetim, s. 30-31 ve **Pash**, Anonim Ortaklığın Devralınması, s. 48-49.

⁵⁵ **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 267.

olabilir⁵⁶. Bu nedenle pay sahiplerinin korunması bakımından anonim şirketin örgütsel yapısının da mutlaka değerlendirilmesi gerekir.

Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nda kanun yapma sürecinde gerçekleştirilmek istenen amaçlar doğrultusunda eklenen ve değiştirilen pek çok yeni kurum, Avrupa ülkelerinde yapılan reformlardan esinlenilerek getirilmiştir. Avrupa ticaret hukuku alanındaki reform başlıklarından ikisini ise “*pay sahiplerinin korunması*” ve “*organsal yapının iyileştirilmesi*” oluşturmaktadır⁵⁷. Bu kapsamda Türk Ticaret Kanunu ile pay sahibinin konumu çeşitli araç, yöntem ve sistemlerle güçlendirilmiş ve organsal yapı iyileştirilmiştir⁵⁸. Buna göre, pay sahiplerine yeni haklar tanınmasının yanı sıra bazı haklarının kullanılması daha etkili ve kolay hale getirilmiş; şeffaflığı sağlayan araçlar ve bildirim yükümleri öngörülerek haklarını bilinçli kullanmalarını sağlayan düzenlemeler yapılmıştır. Anonim şirketlerde organsal yapının düzeltilmesi kapsamında ise yönetim hakkının pay sahiplerine verilmesinin yerine; seçilmiş kişilerden oluşan bir yönetim düzeni getirilmiş ve genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki işlev ayrılığı açıklığa kavuşturulmuştur.

Bu organsal yapı içinde genel kurul, iç ilişkide görev yapan, şirket için hayati önem taşıyan konularda karar verme yetkisiyle donatılmış bir organdır. Pay sahipleri, genel kurulda yönetsel haklarını kullanmak suretiyle kararların belirleyicisi olurlar. Bu kapsamda yöneticilerin seçimi, azil ve ibrası da genel kurulun yetkileri arasındadır.

---

⁵⁶ **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 11-12.

⁵⁷ Bu yönde bkz. TTK Genel Gerekçe “Avrupa’da Ticaret Hukuku Alanında Reform Konuları” başlığı altında §67 ve §70. Nitekim Türk Ticaret Kanunu Tasarısının hazırlanmasında büyük önem verilen kurumsal yönetime ilişkin yöneticilerin kime karşı sorumlu olduğunu temel alan “*sorumluluk yaklaşımı*”na karşın “*yapısal yaklaşım*”, organların birbirleriyle ilişkileri ve işlevler ayrımını esas alırken; günden güne birbirinden etkilenen bu yaklaşımlar arasındaki ayrım ortadan kalkmaktadır. Bkz. **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 233-234. Ayrıca bkz. **Aytaç, Zühtü**: Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenen Pay Sahipliği Haklarının Değerlendirilmesi, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2013, s. 333 vd.; **Aytaç, Zühtü**: Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği Hakları, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 71 vd.

⁵⁸ Türk Ticaret Kanunu Genel Gerekçesinin Tasarının Kitaplarına Göre Getirilen Yenilikler ile Değişiklikler başlığı altında açıkça yer verilen *Pay Sahibinin Güçlenen Konumu* başlığıyla bu araç, yöntem ve sistemler inter alia sayılmaktadır. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Genel Gerekçesi §137 ve §150.

Böylece pay sahipleri oy haklarını kullanmak suretiyle şirket yöneticilerini seçerek bir bakıma şirketin nasıl yönetileceğini ve buna bağlı olarak şirketin geleceğini de belirler. Ancak yine de yöneticilerin pay sahipleri tarafından seçimi, şirkette çoğunluk/azınlık ilişkisine veya sermayenin dağılık olup olmamasına bağlı olarak tüm pay sahipleri için yeterli bir koruma sağlamaktan uzaktır. Zira anonim şirket sermaye yapısının dağılıklığı ve pay sahipleri çevresinin genişliğine bağlı olarak yöneticileri seçme ve kontrol etme olanağı azalır ve mülkiyet-kontrol ayrımı derinleşir⁵⁹. Türk Ticaret Kanunu'nun Eski Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunluluğunu kaldırması da bu durumu güçlendirmiştir (krş. TTK md. 359 ve ETK md. 312/2). Bu nedenle pay sahiplerinin çıkarlarını ciddi şekilde etkileyecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler gibi malvarlığını ve şirketin yapısını değiştiren kararlarda, yönetim kurulunun yetkisi sınırlandırılarak genel kurul yetkili kabul edilmiştir⁶⁰.

Öte yandan çok sayıda pay sahibini bünyesinde toplamaya elverişli anonim şirketlere, kazanç elde etme beklentisiyle katılan pay sahiplerinin ortak bir amaç için bir araya geldiği söylenebilir. Pay sahiplerinin çıkarları, toplu bir grup olarak şirketteki diğer çıkar grupları karşısındaki konumları da göz önünde bulundurulduğunda aynı yönde birleşir⁶¹. Bununla beraber özel olarak değerlendirildiğinde her bir pay sahibinin şirkete katılma amacı farklı olabilir veya pay sahipleri getirdikleri sermaye payına ve sahip oldukları payın niteliğine göre tek tek ya da gruplar olarak kendi içlerinde farklılaşabilir. Bu bakımdan pay sahipleri kendi içlerinde başta şirkete katılım amaçları bakımından işletmeci, yatırımcı ve hatta piyasada gerçekleşmesi beklenen fiyat değişikliklerinden faydalanarak işlem yapan spekülâtör pay sahipleri veya şirkette sahip oldukları sermaye

---

⁵⁹ Mülkiyet-kontrol ayrımı diğer hukuk sistemlerini de etkilemiştir. Ancak Avrupa'da olduğu gibi pay sahipleri çevresinin daha az dağılık olan yapısı, diğer hukuk sistemlerinde ayrımın daha sınırlı olması sonucunu doğurur. Bkz. **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 14.

⁶⁰ Ayrıca bkz. Türk Ticaret Kanunu md. 151, md. 173 ve md. 356.

⁶¹ **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 18; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 256.

payı bakımından çoğunluk/hâkim ve azınlık/azlık⁶² pay sahipleri olmak üzere çeşitli bakımlardan türlere ayrılırlar ve farklı çıkarları söz konusu olur⁶³.

3. Pay Sahiplerinin Çıkarları

a. Malvarlığı Üzerindeki Çıkarları

Şirketler, faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için özkaynak veya yabancı kaynaklar olmak üzere iki kaynaktan fon sağlar. Şirketin özkaynağı, sermayedir; yabancı kaynaklarını ise borçlar oluşturur. Bu kapsamda tasarruflarını şirketlere sunarak değerlendirmek isteyen fon arz edenler yatırım kararı verirken; sermaye koyarak ortaklık (*üyelik/Mitgliedschaft*)⁶⁴ hakkı veya borç vererek alacaklılık hakkı elde etme konusunda bir tercihte bulunurlar. Getirilen sermaye payının sermayeye oranına göre şirkete katılmak anlamına gelen ortaklık, kar ve zararı paylaşma şeklinde bir risk üstlenmekken;

---

⁶² Öğretide anonim şirketlere hâkim çoğunluk ilkesi gereğince genel kurul kararlarının alınmasında tek başına etkili olamayan pay sahipleri azınlık pay sahipleri olarak ifade edilmektedir. Bkz. **Tekinalp, Ünal (Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin):** Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul 2019, N. 821-823; **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 18; **Ulusoy, Erol:** Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Ankara 2014; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 257. Bir diğer ifadeyle yönetim kontrolü veya şirket hâkimiyetini elinde bulundurmayan pay sahipleri azınlık pay sahipleridir. Bkz. **Kendigelen, Abuzer:** Zorunlu Çağrıya İlişkin Son Gelişmeler, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II, İstanbul 2010, s. 1164, dn. 4. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilen azlık terimi, kendilerine özel koruyucu haklar tanınmış, halka açık olmayan şirketlerde esas sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde ise %5'ine karşılık gelen pay sahiplerini ifade eder. Ayrıca nominal azınlık olarak ifade edilen Türk Ticaret Kanunu'nun 439. maddesine göre paylarının itibarî değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri de özel denetçi atanmasını mahkemen isteyebilmeleri bakımından teknik anlamda azınlıktır. Nominal azınlıkla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Ulusoy,** s. 18-19.

Bu çalışmada belli oranlara bağlı bir kanuni terim olan "azlık" ifadesi göz önünde bulundurularak; teknik anlamda azlık haklarından bahsedilmediği sürece Kanunda öngörülüş oranları tek başına veya birlikte sağlayamamış pay sahiplerini de kapsayacak şekilde çeşitli bakımlardan çıkarları tehlikede bulunan tüm küçük pay sahiplerini ifade etmek üzere "azınlık" terimi kullanılacaktır.

⁶³ Çeşitli açılardan yapılan ayrımlara göre anonim şirkette büyük ve küçük, devamlı ve değişken, yöneten ve yönetilen gibi amaçları veya çıkarları farklı başka birçok türde pay sahibi türünden bahsedilebilir. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu),** Ortaklıklar, N. 814-825; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 256-260.

⁶⁴ Pay sahipleri, anonim şirkete katılmak suretiyle şirketle bir ilişki içerisine girmekte ve bir konum (*statü*) elde etmektedir. Pay sahipliği olarak ifade edilen bu durum hem bir hukuki ilişkiyi hem de pay sahibi sıfatına bağlı subjektif bir hakkı ifade eder. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Yongalık, Aynur:** Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010, s. 6-7. Ayrıca pay sahipliği sıfatı ve konumu için bkz. aşağı. Birinci Bölüm, I, B, 3, b.

alacaklılık, şirkete katılmaksızın belirli bir vade sonunda faiziyle birlikte geri almak üzere belli bir meblağı ödünç vermek demektir⁶⁵.

Büyük miktarda sermaye teminini gerektiren önemli ekonomik faaliyetleri gerçekleştirmek için kolayca halktan para toplanabilmesi amacıyla ortaya çıkan anonim şirketlerde de, pay sahipleri getirdikleri sermaye ile şirkete özkaynak sağlayarak yatırım yaparlar ve elde ettikleri pay sahipliği konumu sayesinde ortaklık hakkı kazanırlar⁶⁶. Böylece şirkete katılan pay sahipleri, getirdikleri sermayeyi kural olarak süresiz biçimde şirkete sunar ve getirdikleri sermaye ile sınırlı olarak şirket faaliyetlerinin sonucuna ilişkin tüm riski üstlenirler. Bu kapsamda, sermayenin iadesi yasağı uyarınca getirdikleri sermaye paylarının karşılığı kendilerine geri ödenemeyeceği gibi, kural olarak, faiz de elde edemezler. Bununla birlikte pay sahiplerinin getirdikleri sermayeye ve üstlendikleri riske karşılık şirketten beklentisi, getiri elde etmektir. Dolayısıyla gerçek veya tüzel kişilerin bir anonim şirkete pay sahibi olarak katılmalarının en önemli nedenini ve şirketteki çıkarlarını malvarlıksal gerekçeler oluşturur.

Pay sahibinin bir anonim şirket kanalıyla getiri elde etmesi, kâr payı alması ve payın gerçek değerinin yükselmesi olmak üzere iki şekilde söz konusu olabilir. Faaliyet aşamasındaki anonim şirkette pay sahibi, ancak net dönem kârının varlığı ve kâr dağıtılması kararıyla kâr payı alabilir. Bununla birlikte malvarlığının sermayenin üzerinde olması halinde de, şirketin sermayesi ile malvarlığı arasındaki ilişkiye bağlı olarak olumlu fark şirketin paylarına etki eder ve pay sahipleri getiri elde edebilir⁶⁷. Türk hukukunda anonim şirketin sermayesi paylara bölünmüş (TTK md. 329/1) ve her payın

---

⁶⁵ **Songur, Damla Gülseren:** Sermaye Piyasası Aracı Kavramı, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. III, İstanbul 2011, s. 2926.

⁶⁶ **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat),** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 255.

⁶⁷ **Hırş,** C. 2, s. 267; **Arslanlı,** Anonim Şirketler I, s. 93; **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 37. Payların değeri, sadece malvarlığının durumuna göre değil; aynı zamanda şirketin yönetimi veya getiri ihtimalleri gibi farklı unsurlara göre değişkendir. Bkz. **Bahtiyar, Mehmet:** Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996, s. 13.

rakamsal bir değer ifade ettiği itibari/nominal değerli pay sistemi benimsenmiştir (TTK md. 476/1). Tüm payların kural olarak değişmeyen ve zorunlu olarak esas sözleşmede belirtilmiş bulunan itibari/nominal değerlerinin toplamı anonim şirketin sermayesine eřittir⁶⁸. Finansal açıdan ise payın pek çok farklı değerinden söz edilir⁶⁹. Buna göre, anonim şirket payının şirketin varlıkları, kârlılık durumu, dağıtılan kâr payları, sermaye yapısı gibi değişkenlere bağlı olarak malvarlığıyla ilişkisine göre ortaya çıkan gerçek deęeri⁷⁰, pay sahibinin payı edinirken ödediği sermaye payından yüksekse, aradaki olumlu fark pay sahibinin kazancını ifade eder. Ancak bu getiri, payını satarak devretmediği sürece pay sahibinin eline ancak tasfiyede geçebilir. Bir diğer ifadeyle, anonim şirket pay sahibi şirket sona erdiğinde tüm alacaklılar tatmin edildikten sonra malvarlığında kalan olursa tasfiye payı alabilir.

Bu nedenle gerek kâr payı gerek tasfiye payı bakımından pay sahipleri belirsizlik riski altındadır ve getirdiği sermayeyi aynen değil ancak artık malvarlığı değeri oranında alabileceği için değişken bir alacak hakkına sahiptirler⁷¹. Böylece anonim şirketteki diğer çıkar gruplarının aksine şirketten sabit bir talep hakkı bulunmayan pay sahiplerinin durumu, malvarlığı üzerindeki çıkarlar bakımından anonim şirketin diğer çıkar gruplarına göre özellik gsterir⁷². Pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarının odak noktasını, şirket

---

⁶⁸ **şehirali elik (Kırca/Manavgat)**, Anonim şirketler Hukuku, C. 1, s. 98.

⁶⁹ Bunlar ihraç değeri, piyasa değeri, borsa değeri, defter değeri, tasfiye değeri, işleyen teşebbüs değeri, net aktif değeri, alternatif gelir değeri ve gerçek değerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Turgut, Ali**: Nominal Değerin Altında ve Nominal Değeri Olmayan Pay İhracı, Sermaye Piyasası Kurumu Yeterlik Etüdü, Ankara 2013, s. 4-6.

⁷⁰ Bununla birlikte bazen işletmenin etkinliğinde herhangi bir farklılık olmamasına rağmen piyasa koşulları nedeniyle paya ilişkin arz ve talebe göre ortaya çıkan piyasa değeri ile gerçek olmayan bir değer yükselişi ve buna bağlı olarak getiri de söz konusu olabilir. Bkz. **Turgut**, s. 4.

⁷¹ **şehirali elik**, çıkar çatışmaları, s. 21-22; **şehirali elik (Kırca/Manavgat)**, Anonim şirketler Hukuku, C. 1, s. 255-256.

⁷² **şehirali elik**, çıkar çatışmaları, s. 20-22; **şehirali elik (Kırca/Manavgat)**, Anonim şirketler Hukuku, C. 1, s. 127-130.

özvarlığının değerini ifade eden “*pay sahipleri değeri*” (*shareholders value*) kavramı oluşturur⁷³.

Aldıkları belirsizlik riski ve sahip oldukları değişken talep hakkı nedeniyle pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarı, sadece işletme konusunun gerçekleştirilerek şirketin devamının sağlanması veya mevcut malvarlığının korunmasında değil; paylarının değerinin en yüksek malvarlığı değerine ulaşmasıdır. Bu durum “*pay sahipleri için yaratılan işletme değerinin maksimize edilmesi*” ilkesi olarak anılır⁷⁴. Böylece malvarlığının, alacaklıların sabit olan talep hakkını aşan kısım bakımından en yüksek değere çıkarılması doğrudan pay sahiplerini koruyacaktır⁷⁵.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerinin korunması malvarlığı üzerindeki çıkarları bakımından değerlendirildiğinde, öncelikle asgari olarak esas sözleşmede gösterilen sermayenin korunması gerekir. Bununla birlikte önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin pay sahiplerini korumak amacıyla düzenlenmiş olması nedeniyle esasen şirket malvarlığı korunmalıdır. Bu anlamda önemli miktardaki malvarlığının bedelsiz veya denk olmayan bir bedel karşılığında işleme konu olması, sermayeyi azaltmasa da şirketin mevcut malvarlığını azaltacağından doğrudan pay sahiplerinin çıkarlarını zedeleyecektir. Bu asgari korumanın ötesinde pay sahiplerinin şirket malvarlığının en yüksek değere çıkarılması yönündeki çıkarı nedeniyle pay sahipleri tarafından söz konusu işlemlerin kârlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin beklenmesi de söz konusu olabilir.

---

⁷³ **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 229; **Mülberrt**, Shareholder Value, s. 129-130.

⁷⁴ **Enriques, Luca/Macey, Jonathan R.**: Creditors Versus Capital Formation: The Case Against the European Legal Capital Rules, Cornell Law Review 2001, C. LXXXVI, S. 6, s. 1168; **Tekinalp**, Yeni Hukuk Politikaları, s. 229; **Aydın**, Kendi Paylarını Edinme, s. 6; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 250. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu Genel Gereğesi'nde pay sahipleri değeri kavramının içeriğı belirsiz ve tartışmalı olduğu belirtilmiştir. Bkz. TTK Genel Gereğçe, §91.

⁷⁵ **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 128.

Öte yandan yukarıda da belirtildiği gibi bu çıkarları zedeleyen işlemlerin kanunen yasaklanmamış olması dolayısıyla pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarlarının her halükârda korunmasından bahsedilemez. Pay sahipleri işlem sonuçları aleyhlerine olsa dahi bu işlemleri genel kurul kararıyla gerçekleştirme konusunda irade serbestisine sahiptir. Bu bakımdan işlemlerin genel kurul kararıyla gerçekleştirilmesi, işleme konu olan malvarlığına denk bir karşı edim öngörmeyen ve pay sahiplerinin çıkarlarını zedeleyen işlemlere karşı muhalif pay sahiplerine bilgi edinme ve müdahale etme şansı tanır⁷⁶. Böylece pay sahiplerine işlemlerin koşullarını belirleme/denetleme ve kendi çıkarlarını gözetme konusunda bir olanak sağlar.

Pay sahiplerinin bu malvarlıksal çıkarı, onları şirket bünyesinde bir araya getiren ortak amaçtır. Böylelikle bir araya gelen pay sahipleri, üstlendikleri belirsizlik riskine karşılık şirketin varlığı ve devamlılığına bağlı olarak pay sahipliği konumuna sahip olurlar. Bu nedenle pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarlarının korunması, sahip oldukları bu konum ile yakından ilişkilidir.

b. Pay Sahipliği Sıfatlarına ve Konumlarına İlişkin Çıkarları

Yatırım kararını sermaye getirerek anonim şirkete katılmaktan yana kullanan kişiler, pay sahipliğinden doğan bir konumu elde etme konusunda belirli bir anonim şirketi tercih ederek bir irade ortaya koyarlar⁷⁷. Belirli bir anonim şirkete katılma ve bu şirkette pay sahibi olma yönündeki bu irade, söz konusu anonim şirketin mevcut veya

---

⁷⁶ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 7.

⁷⁷ Anonim şirketlerin merkez kavramı olan paya sahip olmayı ifade eden pay sahibi sıfatı, payın aslen veya devren edinilmesi ile kazanılır. Paya sahip olunmasıyla paydan doğan malvarlıksal haklar kullanılabilir. Teknik bir terim olarak pay sahipliği ise pay sahibi sıfatının şirketçe tanınması sonucunda şirkette elde edilen konumu ifade eder. Yönetmelik haklar ancak pay sahipliğinin tanınmasına bağlı olarak kullanılabilir. Bkz. TTK 426. madde gerekçesi.

Bir pay sahipliği konumu, anonim şirkette çeşitli anlamlar taşır. Birincisi, şirkete özkaynak sağlayan kişi olarak ekonomik anlamda şirketin maliki konumundadır. İkincisi, pay sahipliğinin kazanılmasına bağlı olarak hukuki anlamda paya bağlı hakların sahibidir. Üçüncüsü ise anonim şirketin örgütsel yapısı içinde genel kurulun bir üyesidir.

beklenen bazı özellik ve koşulları üzerine inşa edilir. Bu kapsamda, anonim şirketin temel özelliklerini oluşturan tabiiyeti, merkezi, işletme konusu, mevcut ve beklenen faaliyetleri, malvarlığı yapısı ve durumu, sermaye yapısı, kârlılığı ve getiri sağlama potansiyeli, pay sahipleri düzeni, yönetimi, örgütsel yapısı, ticari itibarı ve piyasa değeri gibi pek çok özellik pay sahibinin çıkar ve beklentilerine göre pay sahipliği ilişkisinin işlem temelini oluşturur⁷⁸. Dolayısıyla pay sahiplerinin, genel ve bir grup olarak pay sahibi sıfatlarını sürdürme; özel ve şahsi olarak ise bir şirkete katılma ve bu şirkette kalma kararlarında etkili olan özellik ve koşullardaki anonim şirkette pay sahipliği ilişkilerini koruma şeklinde konumlarına ilişkin çıkarları söz konusudur. Anonim şirketin temel özelliklerini değiştiren veya önemli ölçüde etkileyen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, her halükârda pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarları kadar konumlarına ilişkin bu çıkarlarını da etkileyen işlemlerdir.

Şirketin çıkarları açısından gerekli ve iyi yönetilmiş bir işlem şirket için doğurduğu olumlu sonuçlara bağlı olarak çoğu zaman pay sahiplerinin çıkarlarını da olumlu şekilde etkiler. Örneğin, şirketin iyi işletilemeyen bir fabrikasının veya kullanılmayan taşınmazlarının satılması şirkete nakit akışı sağlayarak devam eden faaliyetlerinin daha iyi şekilde yürütülmesine, yeni yatırımlara girişilmesine veya borçların kapatılmasına katkı sağlayabilir ya da şirket açısından kârlı bir işlem şirketin malvarlığını arttırabilir. Böylece önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler pay sahiplerinin de çıkarlarına hizmet edebilir⁷⁹. Bu olumlu etki ve sonuçların ortaya çıkması elbette şirketin mevcut durumunun ve ihtiyaçlarının ekonomik anlamda doğru tespit

---

⁷⁸ **Sönmez**, s. 83. İşlem temeli kavramı için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu, Necip**: İşlem Temelinin Çökmüş Sayılabilmesi İçin Sosyal Felaket Olarak Nitelendirilebilecek Olağanüstü Bir Olayın Gerçekleşmesi Şart mıdır?, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 506.

⁷⁹ **Türk, Ahmet**: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları, DEÜHFD 2015, C. 17, S. 2, s. 85-86.

edilmesinden, gerçekleştirilmek istenen somut işlemin hüküm ve koşullarının en iyi şekilde düzenlenmesine kadar iyi yönetilmiş bir sürece bağlıdır.

Ancak bu önemli işlemlerin anonim şirketin temel özelliklerini değiştirme veya önemli ölçüde etkileme potansiyeli, özellikle çıkar çatışmaları bağlamında olumsuz sonuçlar doğuracak işlemlerin gerçekleştirilmesi ve pay sahiplerinin çıkarlarının ciddi şekilde zedelenmesi tehlikesini de barındırmaktadır. Kaldı ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin süreç iyi yönetilse, hatta şirket için en doğru ve avantajlı şekilde gerçekleştirilmiş olsa bile, pay sahiplerinin çıkarlarını zedeleyebilir.

Nitekim bu işlemler, aynı zamanda şirketin işletme konusunu gerçekleştirmek için gerekli miktar veya nitelikte malvarlığının şirketin hâkimiyet alanından çıkmasıyla, şirketin faaliyetini devam ettiremez hale gelmesine ve sona ermesine neden olabilir. Bu durumda, pay sahiplerinin tümü pay sahibi sıfatını kaybedecektir. Diğer yandan esas sözleşmede yazılı işletme konusunun değiştirilmesiyle, şirketin devamı sağlanabilirse de; işletme konusunun değişmesi pay sahiplerinin yatırım kararını şekillendiren şirketin temel özelliklerinde değişiklik olduğu için, bu sefer de pay sahipliği ilişkisinin işlem temeli değişmektedir⁸⁰.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin bazı pay sahiplerini devre dışı bırakmak amacıyla malvarlığının devredilerek fiili birleşme şeklinde gerçekleştirilmesi durumunda ise bazı pay sahipleri için kötüniyetli olarak pay sahipliği konumunun kaybettirilmesi ortaya çıkar⁸¹.

Diğer yandan, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sonrasında şirket sona erme ve mevcut işletme konusunu kısmen de olsa bir şekilde devam ettirme olanağına sahip olsa bile; her halükârda şirketin mali durumunun, malvarlığının ve

---

⁸⁰ Sönmez, s. 105.

⁸¹ Bkz. aşağı. Birinci Bölüm, I, B, 3 ve İkinci Bölüm, IV.

sermaye yapısının değişmesi, ticari itibarının ve piyasa değerinin olumsuz etkilenmesinde olduğu gibi yine pay sahipliği ilişkisinin işlem temelini değiştiren, böylece pay sahiplerinin konumlarına ilişkin çıkarlarını etkileyen sonuçlar doğuracaktır. Örneğin, işlem sonucunda elde edilecek karşı edimin, işleme konu malvarlığı unsurlarının hizmet ettiği faaliyet alanları yerine farklı alanlarda değerlendirilmesi veya farklı şekillerde kullanılması söz konusu olabilir⁸². Bu kapsamda pay sahiplerinin çıkarlarını ve aldığı riskleri ciddi şekilde etkileyen bu işlemlerde pay sahipleri malvarlıksal çıkarları dışında da korunmaya ihtiyaç duyarlar.

Dolayısıyla pay sahiplerinin konumlarına ilişkin çıkarlarının korunması amacıyla, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmiştir. Böylece bir yandan pay sahipliği ilişkisinin işlem temelini önemli ölçüde etkileyen bu işlemlere karar verecek olan pay sahipleri olacak; diğer yandan genel kurul ile bu işlemlerden haberdar olan ve işlemlere ilişkin bilgi edinen pay sahipleri kendi geleceklerini öngörebilme olanağına ve temel özellikleri değişen şirkette kalma veya kalmama konusunda bir konum alma özgürlüğüne sahip olacaktır. Halka açık şirketlerde ayrılma hakkının da tanınmasıyla bu konum alma özgürlüğüne ilişkin daha güvenceli bir koruma öngörülmüştür. Bununla birlikte pay sahibinin halka açık olmayan şirketlerde de belli koşullarda ayrılma ve çıkma hakları doğabileceği gibi, payını devretme veya yatırımlarını yeniden düzenleme olanağı bulunur⁸³.

Burada önemli miktarda şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurul kararına bağlanmasının, yönetim kurulu ile pay sahipleri arasındaki mülkiyet-kontrol ilişkisi kapsamında pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarlarının korunmasına hizmet ettiği görülür. Bununla birlikte korunan pay sahiplerinin salt malvarlıksal çıkarları değildir.

---

⁸² **Letso, Peter V.:** The Role of Appraisal in Corporate Law, 39 Boston College Law Review 1997-1998, V. 39, N. 5, s. 1150.

⁸³ Türk Ticaret Kanunu'nun şirketten çıkma (*squeeze out*) ve ayrılmaya ilişkin hükümleri kapsamında söz konusu olabilecek haller için bkz. aşa. Dördüncü Bölüm, IV, C.

İlgili düzenlemeler bu anlamda ancak yetersiz bir koruma sağlayabilir. Nitekim işleme konu olan malvarlığı unsurlarının değerine denk olmayan bir karşı edimin söz konusu olduğu hallerde sermayenin korunmasına ilişkin kanuni sınırlar dışında muhalif pay sahiplerine denkleştirici herhangi bir mekanizma öngörülmediği göz önüne alındığında, özellikle pay sahiplerine özel olarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için ayrılma hakkının her halükarda tanınmadığı Türk Ticaret Kanunu kapsamında pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarlarının tam anlamıyla korunduğu söylenemez. Söz konusu hükümlerle getirilen koruma, bir bakıma şirketin yeniden yapılandırılması anlamına gelen önemli miktarda şirket malvarlığı üzerinde işlemlerin pay sahipleri üzerindeki etkisi nedeniyle pay sahiplerine konum alma özgürlüğünün tanınmasıdır. Bu sayede her pay sahibi, genel kurul kararıyla gerçekleşecek işlemin olası hüküm ve sonuçlarını göz önünde bulundurarak oy kullanabilme ve pay sahipliği konumu ile yatırım kararını gözden geçirerek kendi geleceğini tayin etme özgürlüğüne sahip olabilecektir.

c. Kişisel veya Grup Olarak Farklılaşan Çıkarları

Anonim şirketin malvarlığının korunması ile mali durumunun iyi olması ve şirketin devamı ile pay sahipliği konumlarının korunması tüm pay sahiplerinin birleşen çıkarıdır. Bununla beraber pay sahiplerinin çeşitliliği kendi içlerinde çıkarlarının farklılaşması sonucunu doğurur⁸⁴.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde de pay sahiplerinin hem toplu hem azınlık pay sahipleri gibi grup olarak özel çıkarı bulunur. Pay sahiplerinin özel çıkarlarına bağlı olarak farklılaşan çıkarları, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul kararı alınmasında bazı pay sahiplerinin karara muhalif kalmasına neden olabilir. Öngörülen yetersayıların sağlanmasıyla muhalif kalan pay

---

⁸⁴ **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 18; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 256-257.

sahiplerine rağmen işlemin gerçekleştirilmesi yönünde geçerli bir genel kurul kararı alınabileceğinden, farklılaşan çıkarlar pay sahiplerinin kendi içlerinde de çatışmalar yaşamasına neden olabilecek niteliktedir. Bu durum, şirketin temel yapısı ve kurumsal düzenini değiştiren önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin sonucunda çıkarları ciddi şekilde etkilenen pay sahiplerinin özel çıkarları bakımından da ayrıca korunmasını gündeme getirir⁸⁵.

Kanun koyucu Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlediği çeşitli mekanizmalarla genel olarak pay sahiplerinin farklı çıkarları arasında anonim şirketin temel yapısına ve organizasyonuna aykırı düşmeyecek makul ve dengeleyici bir tutum benimsemiştir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken üç husus bulunur:

Birincisi, pay sahiplerinin çıkarlarının hukuken eşit statüde olduğu, herhangi bir grubun belli bir işlemin koşullarına veya kararın belli bir yönde olmasına ilişkin çıkarının diğerine üstün tutulmadığıdır. Bu kapsamda pay sahiplerini birbirlerine karşı koruyan düzenlemelerde, hangi grubun diğeri karşısında savunma araçları bakımından zayıf olduğunun esas alındığı ve zayıf olan tarafa kendilerini savunacakları olanaklar tanındığı görülür⁸⁶. Bir başka ifadeyle, pay sahiplerinin birbirine karşı korunması, mutlak olarak pay sahipleri gruplarından birisinin iradesinin geçerli kabul edilmesi değil, aralarında güç dengesinin sağlanması şeklindedir. Buna göre, çeşitli olasılıklara göre işletmeci ya da yatırımcı pay sahiplerini veya azınlık ya da çoğunluk pay sahiplerini korumaya yönelik haklar tanındığı veya sınırlamalar getirildiği görülür.

İkincisi, pay sahiplerini birbirlerine karşı koruyucu düzenlemelere rağmen çatışmalı konunun hangi grubun lehine sonuçlanacağını, anonim şirketlere hâkim temel ilkelerin, şirketin sermaye ve pay sahipleri düzeninin veya pay sahiplerinin kendi

---

⁸⁵ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 5 ve N. 8.

⁸⁶ Ansay, Anonim Şirketler, s. 255.

arasındaki ilişkilerin belirleyeceğidir. Bu anlamda pay sahiplerinin kendi arasında örgütlenmesi, çıkarları doğrultusunda belli bir politika izlemesi veya sistemli hareket etmesi amaçlarına ulaşmalarını sağlayabilir ya da tanınan haklara veya getirilen sınırlamalara karşın anonim şirketlere hâkim temel ilkeler (Örneğin, çoğunluk ilkesi) kapsamında sonuç yine de güçlü olan tarafın lehine olabilir.

Üçüncüsü, bu nedenlerle koruyucu düzenlemeler sadece bir kararın alınmasını önleyici değildir; kimi hallerde ayrılma veya iptal davası açma hakkında olduğu gibi alınan kararı telafi edici de olabilir.

Bu üç hususa göre, örneğin, şirket yönetimine ilgi gösteren işletmeci ve yatırımcı pay sahipleri arasındaki denge, kanunda belirtilen yetersayılarla toplanan ve karar alan genel kurulun kararlarının tüm pay sahiplerini bağlamasına (TTK md. 418, 421 ve 423) karşılık; gündeme bağlılık ilkesi (TTK md. 413) ile hangi kararların görüşüleceği konusunda pay sahiplerinin önceden bilgilendirilmesiyle sağlanmıştır. Böylece işletmeci pay sahipleri, genel kurul toplantısına katılmayan yatırımcı pay sahiplerine rağmen şirketin işleyişini sağlayabilirken; yatırımcı pay sahipleri de toplantı gündemine göre genel kurula katılarak (veya temsilci göndererek⁸⁷) iradesini ortaya koymak veya yokluğunda diğer pay sahiplerinin geçerli olarak alacağı kararın kendisini bağlamasına izin vermek konusunda tercihte bulunabilirler. Ancak yatırımcı pay sahiplerinin de genel kurul toplantısına katılmasına rağmen iradelerinin aksine bir karar alınabilir veya katılmamalarına rağmen iradeleri yönünde bir karar alınmış olabilir.

Farklı çıkarları bulunan pay sahibi grupları arasındaki çatışmalarda pay sahiplerini birbirlerine karşı koruyucu düzenlemeler getirilmesi bakımından, güç dengesizliğinin söz

---

⁸⁷ **Songur, Damla Gülseren:** Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Temsili, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), s. 63 vd.; **Turanboy, Asuman:** Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekalet, AÜHFD 1996, C. 45, S.1-4, s. 428 vd.

konusu olduğu azınlık/çoğunluk pay sahiplerinin çıkar farklılıklarının ön plana çıktığı görülür. Buna göre, çoğunluk ilkesinin hâkim olduğu anonim şirketlerde çoğunluğun iradesi hiçe sayılmaz⁸⁸. Ancak genellikle haklarını ve çıkarlarını koruma yeteneği zayıf olan azınlığın kendisini koruması için çeşitli olanaklar tanınır⁸⁹.

Bunların başında belli oranlara ulaşması ve diğer koşulları sağlaması durumunda tanınan azlık hakları bulunur. Örneğin, haklı nedenlerin varlığı halinde, azlık pay sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini talep edebilmektedir (TTK md. 531). Ancak bu talebe rağmen mahkeme şirketin feshedilmesi yerine paylarının gerçek değerinden ödenmesiyle azınlığın şirketten çıkarılmasına karar verebilir⁹⁰.

Bu bağlamda, eşit işlem ve hakların sakınılarak kullanılması ilkeleri ile dürüstlük kuralı da azınlık pay sahipleri için koruyucudur (TTK md. 357)⁹¹. Her ne kadar eşit işlem ilkesinin şirket organlarına getirilmiş bir yükümlülük olması dolayısıyla pay sahipleri için bir hak olmadığı ve kendileri arasındaki ilişkilerde uygulanamayacağı kabul edilse de⁹², ilke azınlığı koruyucu bir işlev taşır⁹³.

Diğer yandan ağırlaştırılmış yetersayılar ve ayrılma hakkının tanınması da azınlık pay sahiplerinin korunması bakımından getirilmiş düzenlemelerdendir. Bu yetersayılar sayesinde belli kararlarda daha geniş katılımlı toplantıların gerçekleştirilmesi ve daha çok

---

⁸⁸ Pay sahipleri demokrasisi ile desteklenen bu ilke çoğunluğun çıkarlarının esas alınmasına dayanır. Ancak çoğunluğun azınlığa zarar verici davranışlarının da engellenmesi gerekir. **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 21-21; **Tekinalp, Ünal**: Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi, İkt. Mal. Dergisi 1979-1980, C. XXVI, s. 203.

⁸⁹ **Tekinalp, Ünal**: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2014, N. 14-03.

⁹⁰ Türk Ticaret Kanunu 531. madde gerekçesi.

⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp**, Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi, s. 203-211.

⁹² **Yıldız, Şükrü**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004, s. 92-93; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 888.

⁹³ **Akdağ Güney, Necla**: Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi, GÜHFD 2014, C. XVIII, S. 3-4, s. 121-122; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 137-138.

pay sahibinin söz sahibi olması sağlanmış olur⁹⁴. Böylece ağırlaştırılmış yetersayılar çoğunluk pay sahipleri bakımından kararların alınmasını zorlaştırıcı bir nitelik taşır ve bu bağlamda azınlık ile toplantıya katılmayan pay sahiplerini gözetir⁹⁵.

Ancak belirtmek gerekir ki, konumlarına göre ayrılan pay sahipleri arasında, anonim şirketlerde geçerli çoğunluk ilkesi nedeniyle genellikle azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının korunmasını gerektiren durumlar ortaya çıkabilmekle beraber, kimi özel hallerde azlık haklarına veya azınlık pay sahiplerini koruyucu düzenlemelere karşı çoğunluk/hâkim pay sahiplerinin çıkarının da korunması ihtiyacı söz konusu olabilir⁹⁶.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin de pay sahiplerinin kendi içlerinde çıkarları farklılaşabilir. Zira bu işlemlerde çoğunluk pay sahibinin çıkarlarının ön plana konulması ve azınlığın çıkarlarının zedelenmesi söz konusudur. Özellikle işlemin şirket ile çoğunluk pay sahibi arasında gerçekleşmesi olasıdır. Bu halde oydan yoksunluk düzenlemeleri, azınlığı koruyucu bir işlev görür (TTK md. 436).

Öte yandan işletmeci pay sahipleri ile yatırımcı pay sahipleri ayrımı kapsamında da çıkarlar farklılaşabilir. Nitekim işletmeci pay sahiplerinin şirketin yönetiminde etkin olma amacı, bu pay sahiplerinin şirketin faaliyetinin devamı yönündeki çıkarlarını ve uzun vadeli getiri beklentisini ön plana çıkarırken; yatırımcı pay sahiplerinin odak noktasının getiri elde etme olması, onlar için şirketin devamını önemsiz kılarak ekonomik açıdan uzun vadede olumsuz sonuçlar doğuracak olsa da kısa vadede şirket malvarlığını

---

⁹⁴ **İmregün, Oğuz:** Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1984, C. 50, S. 1-4, s. 353.

⁹⁵ **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 255-256; **İmregün,** Yetersayılar, s. 355; **İmregün,** Anonim Ortaklıklar, s. 310.

⁹⁶ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu),** Ortaklıklar Hukuku, N. 821-823; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat),** Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 258-260. Alman Federal Anayasa Mahkemesi de, *MotoMeter* kararları olarak anılan kararlar bakımından yapılan itirazlara ilişkin değerlendirmesinde azınlık pay sahiplerinin mülkiyet haklarına ilişkin yeterli koruyucu hakların bulunması durumunda, hâkim pay sahiplerinin iradesinin öncelikli olarak dikkate alınmamasının Anayasa'ya aykırı olduğunu belirtmiştir. Bkz. BVerfG, 23.08.2000 -1 BvR 68/95, 1 BvR 147/97, ZIP 2000, 1670.

olabilecek en yüksek değere çıkararak stratejiyi benimsemelerine yol açabilir⁹⁷. Buna göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketin sona ermesi sonucunu doğuracağı hallerde bu iki grup pay sahibinin işlemin gerçekleştirilmesine yönelik iradeleri farklı yönlerde olacaktır.

Bu bakımdan kanun koyucu önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler gibi önemli düzenlemelerde Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında farklı çıkarları bulunan pay sahiplerinin birbirlerine karşı korunmasında oybirliği ya da ağırlaştırılmış yetersayılar, oy haklarının sınırlandırılması veya ayrılma hakkının tanınması gibi özel mekanizmalar öngörülmüştür⁹⁸.

C. Getirilen Önlemler

1. İşlemin Genel Kurulun Yetkisinde Olması Zorunluluğu

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerde, bu işlemlerin şirketteki etkilerinin pay sahiplerine yansımaları dikkate alınmıştır⁹⁹. Bu bakımdan temsil sorunu ve pay sahiplerinin kendi içindeki çatışmalar nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin getiriliş amacı, pay sahiplerinin korunmasıdır. Anonim şirketteki diğer grupların çıkarları, genel hükümlerin yanı sıra pay sahiplerinin çıkarlarıyla örtüştüğü ölçüde ancak dolaylı olarak bu korumadan faydalanmaktadır¹⁰⁰. Örneğin, malvarlığının korunması diğer çıkar gruplarını da koruyucu bir işlev görür.

---

⁹⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 819-820; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 258 ve 261.

⁹⁸ Önemli işlemler ile ilgili bkz. aşa. Birinci Bölüm, II, B, 2, a.

⁹⁹ **Tarhan**, s. 63.

¹⁰⁰ Birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin aksine önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde alacaklıların ve çalışanların korunmasına ilişkin özel bir düzenleme getirilmemiştir. Önemli miktarda şirket malvarlığının devralındığı hallerde, devralan şirketin borçlarını da devralmak zorunda olmadığı gibi, özel olarak başkaca bir koruma da öngörülmemiştir. Ancak pay sahiplerinin de çıkarlarını koruyan malvarlığının

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin her halde pay sahiplerinin iradesiyle gerçekleştirilebilmesi, külli halefiyetin söz konusu olduğu diğer işlemlerin aksine cüzi halefiyet yoluyla gerçekleştirilen bu işlemlerde pek çok açıdan hakları ve çıkarları tehlikeye giren pay sahiplerinin korunmasına hizmet eder¹⁰¹. Bu koruma iki yönlüdür. Pay sahipleri, bir yandan işlemlerin genel kurulun görev ve yetkileri arasında düzenlenmesiyle birleşen çıkarları kapsamında bir grup olarak yöneticilere karşı korunurken; diğer yandan da ağırlaştırılmış yetersayılar ve halka açık şirketler için tanınmış ayrılma hakkıyla farklılaşan çıkarları kapsamında birbirlerine karşı korunur.

Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerin düzenlenişi, öncelikle organlar arası yetki paylaşımına ilişkindir¹⁰². Anonim şirketin işletme konusu, türü gibi özelliklerini değiştiren veya önemli ölçüde etkileyen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun kararının aranmasıyla, yönetim kurulunun işleme tek başına bağlayabilmesi engellenmiştir. Bu sayede bir grup olarak pay sahipleri, *temsil sorunu* kapsamında yönetim kurulunun onların iradesine başvurmadan, şirketin esas sözleşmede belirtilmiş işletme konusunu gerçekleştirilebilmesinin esasını oluşturan önemli miktarda şirket malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunması tehlikesinden kurtulur¹⁰³.

Öte yandan, bu işlemlerin genel kurula sunulması, pay sahiplerinin işlemde haberdar olmasını ve işlemin hüküm ve koşullarıyla ilgili bilgi edinmesini sağlar¹⁰⁴. Böylece işlemlerin genel kurul kararı alınarak gerçekleştirilebilmesi ile anonim şirket pay

---

korunması ilkesi kapsamında tüm çıkar grupları için fayda sağlandığı söylenebilir. Ayrıca dürüstlük kuralı veya sermayenin korunmasına ilişkin hükümler gibi genel düzenlemeler de diğer çıkar gruplarını korumaya devam etmektedir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 17 ve 57-58.

¹⁰¹ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 5.

¹⁰² **Tarhan**, s. 113.

¹⁰³ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 6.

¹⁰⁴ Pay sahipleri çevresinin yaygın ve sermayenin dağınık olmasına bağlı olarak şirketin kontrolünün yönetim kurulunda olduğu anonim şirketlerde bu durum, tüm pay sahiplerinin işlemde haberdar olmasına hizmet eder. Bununla birlikte şirket paylarının büyük bir kısmının bir veya birkaç pay sahibinin bulunması nedeniyle yönetimde çoğunluk kontrolünün söz konusu olduğu şirketlerde, işlemin genel kurula sunulması özel olarak azınlık pay sahiplerini koruyucu bir işlev kazanacaktır.

sahiplerinin pay sahipliği konularının ve malvarlıksal çıkarlarının genel olarak korunması söz konusu olur.

2. Genel Kurulda Ağırlaştırılmış Yetersayıların Aranması ile Ayrılma ve Çıkma Haklarının Tanınması

Pay sahipleri grubu içerisindeki her bir pay sahibinin ya hep ya hiç mantığıyla mutlak olarak korunması olanaklı değildir. Ticari hayatın gerekleri ve şirketin çıkarları gibi nedenlerle çoğunluğun uygun gördüğü bir işlemin, bazı küçük pay sahiplerinin çıkarlarının korunması için engellenmemesi adına genel kurul kararı alınırken oybirliği aranmaz¹⁰⁵ ve önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler, muhalefette kalan pay sahiplerine rağmen çoğunluğun aldığı geçerli bir genel kurul kararıyla gerçekleştirilebilir¹⁰⁶. Bununla birlikte şirketin yapısında ve yazgısında ciddi değişiklikler doğuran bu işlemler için kanun koyucu pay sahiplerinin kendi içindeki çıkar çatışmalarına karşı dengeleyici bir mekanizma öngörerek genel kurul kararını nitelikli çoğunluk koşuluna bağlamıştır (GKY md. 22/12; SPK md. 29/6)¹⁰⁷. Dahası, halka açık şirketlerde yatırımcıların korunması bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin de arasında bulunduğu önemli nitelikte işlemlerde muhalif kalan ya da haksız şekilde oy kullanması engellenmiş pay sahiplerine şirketten ayrılma hakkı da tanınmıştır (SPK md. 24)¹⁰⁸. Halka açık olmayan şirketler için ise, bu olanak sadece haklı nedenle fesih

---

¹⁰⁵ ABD’de ortaya çıkan anonim şirket sözleşmesinin pay sahiplerinin kendi arasında bir sözleşme olduğu fikri doğrultusunda ancak tümünün rızasıyla değiştirilebileceği, böylece her pay sahibinin şirket sözleşmesinin bir tarafı olarak sözleşmenin değiştirilmesinde veto hakkının bulunduğu kabul ediliyordu. Sözleşme değişikliklerinin oybirliğiyle gerçekleştirilmesini gerektiren bu görüş, pay sahibi sayısının artmasıyla birlikte karar verilmesinin zorlaşmasına ve şirketlerin ticari hayatın gerekleri doğrultusunda hareket edememesine neden olmuştur. Böylece çeşitli yargı kararları sonucunda, azınlık pay sahiplerine bazı haklar tanınmak suretiyle oyçokluğuna geçilmiştir. **Carney**, s. 77-82.

¹⁰⁶ Pay sahipleri demokrasisi anlayışıyla desteklenen şirketi pay sahiplerine ait gören görüşe göre çoğunluk çıkarları hem şirketin hem de azınlığın çıkarlarına üstün tutulmaktadır. Bu yönde bkz. **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 21.

¹⁰⁷ **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 21; krş. **Tarhan**, s. 114.

¹⁰⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Dördüncü Bölüm, IV, B.

talebinde bulunulduğu takdirde veya Şirketler topluluğuunda gerçekleşecek işlemler kapsamında bazı hallerde ortaya ıkmaktadır¹⁰⁹.

Nitekim önemli miktarda malvarlığuı üzerindeki işlemler de pay sahipleri grubu içerisinde pek çok farklı çıkarın söz konusu olduğu işlemlerdendir. Örneğin, anonim Şirketin faaliyetini devam ettiremez hale gelecek olmasına ve sona ermesine neden olabileceğu için işletmeci pay sahipleri tarafından istenmeyen önemli miktarda malvarlığuı üzerindeki bir işlem, Şirket ve dolayısıyla pay sahipleri için kârlı bir Şekilde gerçekleŐtirilebilirse yatırımcı pay sahipleri tarafından istenen bir işlem olabilir. IŐlemin gerçekleştirilebilmesi, genel kurul kararının alınması için gerekli yetersayıların sağlanıp sağlanamadığuına göre belli olacaktır.

Ne var ki, önemli miktarda malvarlığuı üzerindeki işlemler, pay sahipleri gruplarının farklı yöndeki beklentilerinden kaynaklanan çıkar çatışmalarının ötesinde azınlık pay sahiplerinin pay sahipliklerinin ve doğacak haklarının ortadan kaldırılması için bir araç olarak da kullanılabilir. Bunların başında fiili birleşme veya bölünme sonucu doğuran malvarlığuının devri işlemleri gelir. Böylece birleşme ve bölünme işlemlerinde geçerli olan ortaklık haklarının devamlılığuı ilkesi uygulanmaksızın gerçekleştirilen devir sonrasında faaliyetini sürdürmesi olanaksız hale gelen anonim Şirket tasfiye edilerek bir grup pay sahibi yeni Şirketin dışında bırakılır. Nitekim hukuki birleşme ve bölünme işlemlerinde devrolunan Şirketin pay sahipleri, devralan Şirkette pay sahibi olur (TTK md. 140/1, 153 ve 161) ya da birleşmede birleşme sözleşmesinde yer alması koşuluyla paylarının gerçek değerine denk bir ayrılma akçesini zorunlu ya da isteğe bağlı olarak alabilirler (TTK md. 141). Oysa hukuki bir birleşme veya bölünmenin söz konusu olmadığuı hallerde, Şirket malvarlığuının pay sahiplerinden bağımsız olması dolayısıyla, malvarlığuının bir kısmını veya tümünü başka bir Şirkete devreden Şirketin pay sahipleri,

---

¹⁰⁹ Bkz. aşa. Dördüncü Bölüm, IV, C.

devir bedelinin kendilerine ödenmesini ya da devredilen malvarlığının aynı sermaye olarak konulması halinde devralan şirketin paylarının kendilerine verilmesini talep edemezler¹¹⁰. Böylece önemli miktarda malvarlığının devri yoluyla gerçekleştirilen fiili birleşme veya bölünmede pay sahiplerinin söz konusu koruyucu düzenlemelerden yararlanma olanakları bulunmaz; devirden sonra şirketin varlığını sürdürmesi halinde paylarını devrederek pay sahipliğini sona erdirmeyse, kâr payı alabilir ya da şirket tasfiye olursa, pay sahipliği konumlarını kaybederek ancak tasfiye payı alabilirler¹¹¹.

Önemli miktarda malvarlığının devri, borsa anonim şirketlerinde borsa kotundan çıkma ve aynı zamanda azınlık pay sahiplerini dışlama veya zor duruma sokma amacıyla da düşünülebilir¹¹². Payları borsaya kote edilmiş bir anonim şirketin, sahip olduğu avantajlara¹¹³ rağmen yatırımcıların korunması amacıyla getirilmiş pek çok yükümlülüğünün bulunması¹¹⁴, Sermaye Piyasası Kurulu'nun denetimine tabi olması ve ortaya çıkan masraflar¹¹⁵, şirketlerin sermaye piyasası mevzuatına tabi halka açık bir şirket olmayı ve borsada işlem görmeyi bir külfet olarak görmesine neden olabilmektedir¹¹⁶. Bu yüzden veya diğer nedenlerle anonim şirketler, halka açık şirket statüsünden veya borsa kotundan çıkmak isteyebilir. Sermaye Piyasası Kanunu'nun 67.

---

¹¹⁰ **Teoman, Ömer:** Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Kitap 8, İstanbul 1997, s. 112-113.

¹¹¹ Alman hukukunda son zamanlarda şirketin çoğunluk pay sahibine veya bağlı işletmelere malvarlığı devrini izleyen feshi ve dışlanan azınlık pay sahiplerinin ancak tasfiye satış bedeli paylarının kalması, MotoMeter Yöntemi (*MotoMeter-Method*) altında *übertragende Auflösung* olarak anılmaktadır. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 15. Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. aşa. Dördüncü Bölüm, III.

¹¹² **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 15.

¹¹³ Borsada işlem görmeye bağlı olarak bir anonim şirketin kredibilitesinin yükselmesi ile daha düşük maliyetle finansman kaynağına ulaşması, likidite sağlaması, kurumsallaşması, globalleşmesi ve itibar kazanması gibi avantajları bulunmaktadır. Bkz. <http://www.borsaistanbul.com/sirketler/halka-arz-ve-borsada-islem-gorme/pay-piyasasi/halka-arz/halka-arzin-faydalari-halka-arza-hazirlik-ve-halka-arz-surecleri> (Erişim Tarihi: 20.05.2018). Bunun yanı sıra borsa şirketlerine daha düşük toplantı ve karar yetersayıları, tahvil ihracında daha yüksek limit, kar payını pay olarak dağıtabilme gibi kolaylıklar da tanınmıştır.

¹¹⁴ Borsa şirketlerinin kurumsal yönetim ilkelerine, finansal raporlama ve muhasebe standartlarına uyma ve kamuyu aydınlatma gibi yükümlülükleri bulunur.

¹¹⁵ Bir borsa şirketinin bağımsız denetim yaptırması (denetim masrafı) veya mali tablolarını ilan etmesi (ilan masrafı) gibi hususlardan kaynaklanan masrafları bulunur.

¹¹⁶ **Manavgat, Çağlar:** Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz, Ankara 2016, s. 52-53.

maddesi kapsamında kota alınma, kottan çıkarılma ile borsada işlem görme ve işlem görmenin durdurulması ile ilgili usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği¹¹⁷ ile düzenlenmiş ve bu kapsamda uyulması gereken kuralları göstermek amacıyla Kotasyon Yönergesi çıkarılmıştır. Ayrıca şirketler II-16.1 sayılı Ortaklıkların Kanun Kapsamından Çıkarılması ve Paylarının Borsada İşlem Görmesi Zorunluluğuna İlişkin Esaslar Tebliği¹¹⁸ (II-16.1 sayılı Tebliğ) ile de halka açık şirket statüsünden ve böylece Sermaye Piyasası Kanunu kapsamından çıkabilirler¹¹⁹. Bunun için şirket ve pay sahiplerinin II-16.1 sayılı Tebliğ'de öngörülen çeşitli koşulları sağlamaları ve belli bir prosedür izlemeleri gerekir. Bu koşulları sağlamayan veya öngörülen süreçten kaçınmak isteyen şirketlerin başka yollarla borsa kotundan çıkmaya çalışması söz konusu olabilir. Üstelik bunun olanaklı olması halinde, mevzuata uygun düzenli bir kottan çıkma başvurusu yapılması gerekmediğinden, ilgili düzenlemelerin içerdiği piyasanın ve yatırımcıların korunmasına ilişkin gerekliliklere uyulması da gerekmez¹²⁰.

Soğuk/gerçek olmayan kottan çıkma (*kaltel/unechtes delisting-cold delisting*) olarak adlandırılan, kottan çıkmanın ihraççının talebi üzerine gerçekleşmemesi, ancak bir yeniden yapılanma işleminin yürürlüğe girmesi halinde gerçekleşmesi ile elde edilen sonuca, önemli miktarda malvarlığının devriyle de ulaşmak olanaklıdır¹²¹. Buna göre,

---

¹¹⁷ RG, 19.10.2014, S. 29150.

¹¹⁸ RG, 30.12.2013, S. 28867 (Mükerrer).

¹¹⁹ Sermaye Piyasası Kanunu ve Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan II-16.1 sayılı Tebliğ'e kadar halka açık şirket statüsünden çıkmak olanaklı değildi. Bugün ise Kanun kapsamından çıkarılma şartlarına ilişkin esasların yer aldığı II-16.1 sayılı Tebliğ'e göre genel kurul kararıyla ya da ortaklık yapısı, ortak sayısı, finansal tablo kalemlerinin büyüklüğü veya faaliyetin devamlılığına ilişkin hususlar nedeniyle şirketlerin Kurulca resen Kanun kapsamından çıkarılmaları olanaklıdır.

¹²⁰ **Funke, Sabine B.:** Minderheitenschutz im Aktienrecht beim Kalten Delisting: Gesellschafts-und kapitalmarktrechtliche Überlegungen zum interessengerechten Liquiditätsschutz von Minderheitsaktionären beim Börsenrückzug, Berlin 2005, s. 36.

¹²¹ Kıta Avrupası hukukunda soğuk kottan çıkma uygulamada en sık rastlanan halka kapanma yöntemlerinden birisidir. **Funke**, s. 37. Alman öğretisinde soğuk kottan çıkmanın 6 şekilde gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir: Pay sahibinin ortaklıktan çıkarılması (Squeeze Out/§§ 327a ff. AktG), çoğunluk edinimi (die Mehrheitseingliederung/§ 320 AktG), devredilerek feshedilme (die übertragende Auflösung/§§ 179a, 262 Abs. 1 Nr. 2 AktG), borsaya kote edilmemiş bir şirketle birleşme (die Verschmelzung/§§ 2ff. UmwG),

azınlık pay sahiplerinin eşzamanlı olarak dışarıda bırakılmasıyla, çoğunluk/hâkim pay sahibi tarafından kurulmuş ve Sermaye Piyasası mevzuatına dâhil olmayan bir şirkete önemli miktarda malvarlığı devredilir¹²². Devir sonrasında devreden şirketin tasfiyesiyle, azınlık pay sahiplerinin çıkarları ciddi şekilde etkilenirken; diğer pay sahipleri devralan şirkette hem bazı pay sahiplerini dışarıda bırakmak hem de istedikleri şekilde şirketi yeniden yapılandırmak konusunda amaçlarına ulaşmış olurlar.

Burada belirtmek gerekir ki, fiili birleşme ve bölünme ile soğuk/sahte kottan çıkma halleri veya benzer sonuçlar doğuran diğer haller, sadece zamansal ve parasal maliyetlerden kaçınmak amacıyla gerçekleştirilse ve azınlık pay sahiplerinin dışarıda bırakılması söz konusu olmasa dahi, pay sahiplerinin konum ve çıkarlarını ciddi şekilde etkiler. Örneğin, yeni şirkette pay sahiplerinin konumları değişebileceği gibi; borsa kotundan çıkılması payların kolayca devredilebilirliğini azaltacak ve borsa şirketlerinin tabi olduğu denetim ve kamuyu aydınlatma yükümlülüğü gibi küçük pay sahiplerini koruyucu mekanizmaları ortadan kaldıracaktır¹²³.

Pay sahiplerinin anılan hak kayıplarından da korunması gerektiği açıktır. Bu nedenlerle önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerde, işlemlerin gerçekleştirilebilmesinin pay sahiplerinin iradesine bağlı olması farklılaşan çıkarlar nedeniyle ayrı bir anlam daha kazanır ve pay sahiplerinin korunması amacı, pay sahiplerini birbirlerine karşı korumayı da kapsar. Buna göre, oybirliğiyle alınması ticari hayatın gereklilikleri ile uyuşmayan söz konusu işlemlerde çoğunluğun iradesi yeterli görülmüş ve bazı küçük pay sahiplerinin, çoğunluğun iradesine rağmen işlemi

---

borsaya kote edilmemiş bir şirkete tür değiştirme (Formwechsel/§§ 191ff. UmwG) ve borsaya edilmemiş iki şirkete bölünme (die Aufspaltung/§ 123 Abs. 1 UmwG). Bunlara ilişkin Şirketler hukuku bakımından gereklilikler için henüz tek bir içtihat oluşturulmamıştır ve konu öğretide de tartışmalıdır. Önemli miktarda malvarlığının devri bağlamında ortaya çıkan übertragende Auflösung olarak adlandırılan hal, içtihat hukuku ile şekillendirilmiştir. Bkz. **Pluskat, Sorika**: Das kalte Delisting, BKR 2007, s. 54; **Mülbert, Peter O.**: Rechtsprobleme des Delisting, ZHR 2001, s. 105.

¹²² **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 15; **Funke**, s. 40.

¹²³ **Sönmez**, s. 139.

engellemesinin önüne geçilmiştir. Bununla birlikte pay sahiplerinin şirket içerisindeki konumu bakımından ciddi etkileri bulunan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için kanun koyucu ağırlaştırılmış yetersayılarla azınlık pay sahiplerini çoğunluğa karşı makul ölçüde koruma amacı gütmüş; halka açık şirketlerde ayrılma hakkı tanıyarak yatırımcıların gözetilmesi kapsamında bu korumanın çerçevesini genişletmiştir.

Bu bağlamda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için öngörülen ağırlaştırılmış yetersayıların birleşme ve bölünme kararı alınması için öngörülen yetersayılardan daha ağır olması nedeniyle fiili birleşme veya bölünme işlemlerinde azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının zedelenmesini önleme amacı taşıdığını da söylemek olanaklıdır (krş. GKY 22/12, SPK 29/5 ile TTK 151, 173, 421/5-b). Böylece önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemeler, diğer düzenlemelerin dolanılmasını önleme amacı da taşır ve tamamlayıcıdır¹²⁴.

Sonuçta çoğunluğun gerçekleştirilmesi yönündeki kararına karşı azınlık pay sahiplerinin muhalefetine nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler engellenmemiş; ancak ağırlaştırılmış yetersayılarla zorlaştırılmış ve halka açık şirketler için yatırımcılar şirkete katılım yönündeki kararlarına esas teşkil eden şirketin temel özellikleri ve kurumsal yapısının değişmesine bağlı olarak şirkette devam etmeye zorlanmak yerine ayrılma hakkıyla güvence altına alınmıştır.

---

¹²⁴ Öte yandan, payları borsada işlem gören bir şirketin malvarlığının payları borsada işlem görmeyen bir şirkete devredilmesiyle zaman ve parasal açıdan maliyetli halka arz ve borsada işlem görme koşullarının aşılması gibi tam tersi bir amaçla kullanılmasının önüne geçmek için de Borsacılık Faaliyetleri Yönetmeliği'nin 14. maddesinin 7. fıkrası ve Kotasyon Yönergesi'nin 40. maddesi ile devralan şirketin kotasyon koşullarını taşıması aranmıştır.

II. DÜZENLEME BİÇİMİ

A. Karşılaştırmalı Hukukta

Türk hukukundaki anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemleri konu alan ve bu işlemlere ilişkin genel kurula görev ve yetki tanıyan hükümlere paralel düzenlemelere, her ülkede olmasa da başta Almanya olmak üzere Kıta Avrupası hukuku ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) eyalet kanunlarının başını çektiği Anglo-Sakson hukukunda uzun yıllardır özel olarak yer verilmektedir. Bununla birlikte 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu dönemine kadar Türk hukukunda olduğu gibi¹²⁵, halen açık bir kanuni düzenleme bulunmayan İsviçre gibi ülkelerde de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, öğretide ve mahkeme kararlarında ele alınarak genel kurulun yetkisinde kabul edilmiştir¹²⁶.

Amerika Birleşik Devletleri hukukunun ve amaç yönünden kararlı bir şekilde geliştirilen Alman hukukunun konuya ilişkin düzenlemeleri, yüzyılı aşkın süreye karşılık gelen bir geçmişe sahiptir. Her iki hukuk sisteminde de ilk düzenlemeler, farklı neden ve amaçlarla getirilmiş; buna bağlı olarak farklı bir tarihsel gelişim izlemiştir. Ticaretin küreselleşmesi, çok uluslu şirketler, anonim şirketlerin hukuki niteliğini açıklayan farklı teorilerin birbirinden etkilenmesi ve birbirine yaklaşması¹²⁷ sonucunda bugün önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemeler, her iki hukuk sisteminde birbirine paralel olarak pay sahiplerinin korunması amacı doğrultusunda şekillenmiştir.

Bununla birlikte karşılaştırmalı hukukta, konu farklı şekillerde düzenlenmiştir ve yeknesak değildir. Bu farklılıkların başında, hangi kapsamdaki şirket malvarlığının

---

¹²⁵ Türk hukukunda, Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu ile Yargıtay içtihatlarına uygun olarak yeni hükme bağlanan konu, öğretide de yıllardır çeşitli yazarlarca desteklenmektedir. Bkz. aşağıda. Birinci Bölüm, II, B, 1, a, i.

¹²⁶ Bkz. aşağıda. Birinci Bölüm, II, A, 3.

¹²⁷ **Bradley/Sundaram**, s. 6-8.

üzerinde bir işlem söz konusu olduğunda genel kurulun yetkisinin doğacağı gelir. Buna göre, anonim şirket malvarlığının tümü veya önemli miktarı üzerinde işlem yapılmasının genel kurulun yetkisinde bulunduğunu hükme bağlayan çeşitli düzenlemeler vardır. Örneğin, ABD hukukunda şirket varlıklarının “*tümü veya önemli bir bölümü*” esas alınırken; Alman hukukunda “*malvarlığının tümü*” hükme bağlanmıştır. Ancak malvarlığının tümü üzerinde işlem yapılmasının düzenlendiği Alman hukukunda dahi, öğretideki hâkim olan görüşe göre, işlem sonucunda önemsiz malvarlığının kaldığı, bir başka ifadeyle önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem yapıldığı hallerde de¹²⁸ genel kurulun görev ve yetkisi kabul edilmektedir¹²⁹. Benzer şekilde kanuni düzenlemenin bulunmadığı ülkelerde de, öğretisi ve mahkeme kararlarında genel kabul bu yöndedir.

Bir başka farklılık, hangi tür sözleşmelerin hükme bağlandığı konusunda karşımıza çıkar. İlgili tüm hükümlerde önemli miktarda şirket varlıklarının devri ortak olmakla birlikte; ABD hukukunun aksine kiralama, mal değişimi (*trampa*) veya başkaca sözleşme türleri Kıta Avrupası ülkelerinde düzenlenmemiştir.

Diğer yandan işlemlerin hüküm ve sonuçları bakımından da karşılaştırmalı hukukta farklı kanuni düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, ABD hukukunda bazı eyaletlerde bu işlemlerde tanınan ayrılma hakkı, Kıta Avrupası hukukunda tanınmamıştır.

Bu açıdan ileride görüleceği gibi, Kıta Avrupası Hukuku’na paralel olan Türk Ticaret Kanunu’nun düzenlemesinin aksine, önemli miktarda malvarlığının devri, kiralama veya bu malvarlığı üzerinde aynı hak tesisini hükme bağlayarak, bu işlemlere ayrılma hakkı tanıyan Sermaye Piyasası Kanunu’nun düzenlemesi Amerika Birleşik

---

¹²⁸ Bu bakımdan çalışma konusu olarak belirlenen bu işlemlerde kullandığımız “*anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler*” ifadesinin karşılaştırmalı hukuk bakımından da isabetli olduğu ifade edilebilir.

¹²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Packi, Benno A.**: Die Veräußerung des ganzen Gesellschaftsvermögens, Baden-Baden 2011, s. 39 vd.

Devletleri hukukuyla paralel bir görünüm arz etmektedir. Bu nedenlerle çalışma konusunun, karşılaştırmalı hukukta düzenlenişinin ve tarihçesinin incelenmesi, Türk Hukuku'ndaki düzenlenişinin ve amacının değerlendirilmesi açısından önem taşır. Böylece kanuni belirsizlikler ve uygulamada karşılaşılabilecek sorunlar bakımından usul ve esaslara ilişkin mehaza uygun yorum ve amaçsal yorum yöntemleriyle çözümler bulmak olanaklı olur.

1. Alman Hukukunda

a. Tarihsel Gelişimi

i. 1897 Tarihli HGB § 303

Alman hukukunda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurula görev ve yetki tanıyan düzenlemelerin getirilmesi 1800'lü yılların sonuna rastlar. Kanun koyucu ilk defa 1897 yılında, konuyla ilgili herhangi bir hüküm bulunmayan 1861 tarihli Alman Genel Ticaret Kanunu'nu (*Allgemeine Deutsches Handelsgesetzbuch/ADHGB*) yürürlükten kaldıran Alman Ticaret Kanunu (*1897 Handelsgesetzbuch /1897 HGB*) ile tüm şirket varlıklarının devrinin ancak nitelikli çoğunluğun (en az dörtte üç) olumlu oylarıyla alınan bir genel kurul kararıyla gerçekleştirilebileceğini ve esas sözleşme ile başka koşullar getirilebileceğini hükme bağlamıştı¹³⁰(1897 HGB § 303/1). Üstelik bu ilk düzenlemeye göre, malvarlığının devri zaten şirketin feshine ilişkin değilse; söz konusu genel kurul

---

¹³⁰ HGB § 303: "(1) Eine Verwerthung des Gesellschaftsvennögens durch Veräußerung des Vermögens im Ganzen ist nur auf Grund eines Beschlusses der Generalversammlung zulässig. Der Beschluß bedarf einer Mehrheit, die mindestens drei Viertheile des bei der Beschlußfassung vertretenen Grundkapitals umfaßt; der Gesellschaftsvertrag kann noch andere Erfordernisse aufstellen.

(2) Der Beschluß hat die Auflösung der Gesellschaft zur Folge, sofern diese nicht bereits aufgelöst ist.

(3) Die Vorschriften der §§ 294 bis 302 kommen mit der Maßgabe zur Anwendung, daß die Liquidatoren zu denjenigen Geschäften und Rechtshandlungen befugt sind, welche die Ausführung der beschlossenen Maßregel mit sich bringt. Die Ausantwortung des Vermögens an den Uebemehmer darf nur unter Beobachtung der für die Vertheilung unter die Aktionäre nach den §§ 297,301 geltenden Vorschriften stattfinden."

kararı şirketin feshi anlamı da taşımaktaydı (1897 HGB md. 303/2). Genel kurul kararıyla geçerlilik kazanan işlem, alacaklılara yapılan çağrıdan bir yıl sonra sona eren şirketin tasfiyesi sonucu kalan malvarlığı pay sahiplerine dağıtıldığında devralana teslim edilebilirdi.

Söz konusu hüküm, o dönemde mevcut görüş olan, malvarlığının şirketin zorunlu unsurunu oluşturduğu ve karşı edimle şirketin devam etmesinin olanaklı olmadığı görüşünü yansıtmaktaydı¹³¹. Bu nedenle kanun koyucu söz konusu durumu özel bir fesih nedeni olarak öngörmüş ve malvarlığı devrini, sistematik olarak *Fesih ve Şirketin Hükümsüzlüğü* üst başlığı altında devir kararının şirketin feshine bağlı olduğunu da açıkça hükme bağlayarak düzenlemişti.

Düzenlemeyle şirketin tasfiyesinde alacaklıların korunmasının yanında esasen pay sahipliği haklarının korunması amaçlanmış ve bu doğrultuda devralanın iyiniyeti de korunmamıştı¹³². Böylece yönetim kurulunun yetkisi sınırlandırılarak; yöneticilerin genel kurul kararı olmaksızın şirketi sona erdirmeye ve pay sahiplerini de pay sahipliği konularını kaybettirmeye zorlaması önlenmeye çalışılmıştı.

ii. 1937 Tarihli AktG § 255

Kanun koyucu 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu¹³³ ile şirket malvarlığının yapısal önemine ilişkin görüşünden vazgeçerek, şirketin tüm malvarlığının devri nedeniyle feshini, devre ilişkin genel kurul kararının zorunlu sonucu olmaktan

---

¹³¹ **Rosse, Tilman:** Umfang und Grenzen der Vertretungsmacht des Gesellschafters einer Personengesellschaft nach § 126 HGB, Frankfurt am Main 2006, s. 144. Ayrıca bkz. **Türk,** Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 352. Ayrıca bkz. **Scheel, Hansjörg:** § 179a AktG- ein Fremdkörper macht Karriere, Global Wisdom on Business Transactions, International Law and Dispute Resolution-Festschrift für Gerhard Wegen zum 65. Geburtstag, München 2015, s. 298.

¹³² **Rosse,** s. 145.

¹³³ Çalışmamızda Türk Ticaret Kanunu'nun 1531. maddesinde eş anlamlı kanuni terimler olarak birbiri yerine kullanılabilen "şirket" ve "ortaklık" terimlerinden terim birliğinin sağlanması açısından şirket terimi kullanılmıştır. Bununla birlikte öğretilerde Alman kanunu Aktiengesetz'in Türkçe çevirisi Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu olarak yerleşmiş olduğundan, bu kullanım tercih edilmiştir.

çıkarmıştır. Bununla birlikte sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketi de düzenlemenin kapsamına almış ve esas sözleşme ile karar yetersayısının arttırılabileceğini açıkça düzenlemiştir. Böylece 1897 tarihli Alman Ticaret Kanunu'nun 303. maddesinin 1. fıkrasını değiştirerek, anonim veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket varlıklarının tümünün devrinin nitelikli çoğunluğun (en az dörtte üç) olumlu oylarıyla alınan bir genel kurul kararıyla gerçekleştirilebileceği ve esas sözleşme ile daha ağır yetersayılar öngörülebileceği gibi başka koşullar da getirilebileceği şeklinde yeniden hükme bağlarken (1937 AktG § 255/1); şirketin feshini pay sahiplerinin bu yöndeki kararına bırakmıştır (1937 AktG § 255/3)¹³⁴.

Şirketin feshine ilişkin sistemsel değişikliğin gerekçesi olarak, ekonomik olarak anlaşılabilir çaba ile bir şekilde bir araya toplanmış sermaye birliğinin korunması ve zorunlu bir durum olmadıkça tasfiye edilmemesi gösterilmiş¹³⁵, böylece şirketin ayakta tutulması amacına dayanılmıştır.

Bununla birlikte şirket malvarlıklarının devredilmesinin şirketin feshiyle zorunlu bağlantısının kaldırılması, Alman öğretisinde genel kurul kararının gerekliliğini tartışmalı

---

¹³⁴ 1937 tarihli AktG § 255: "(1) Eine Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens einer Aktiengesellschaft oder einer Kommanditgesellschaft auf Aktien, die nicht unter die §§ 233 bis 254 fällt, ist nur auf Grund eines Beschlusses der Hauptversammlung zulässig. Der Beschluß bedarf einer Mehrheit, die mindestens drei Viertel des bei der Beschlußfassung vertretenen Grundkapitals umfaßt; die Satzung kann diese Mehrheit durch eine Kapitalmehrheit ersetzen und noch andere Erfordernisse aufstellen.

(2) Für den Vertrag, durch den sich die Gesellschaft zur Vermögensübertragung verpflichtet, gilt § 235 Abs. 1.

(3) Wird aus Anlaß der Übertragung des Gesellschaftsvermögens die Auflösung der Gesellschaft beschlossen, so gelten die §§ 205 bis 214; die Abwickler sind zu den Geschäften und Rechtshandlungen befugt, die die Ausführung der beschlossenen Maßregel mit sich bringt. Der Anmeldung der Auflösung der Gesellschaft ist der Vertrag in Ausfertigung oder öffentlich beglaubigter Abschrift beizufügen."

¹³⁵ Rosse, s. 146; Klausning, Friedrich: Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien (Aktien-Gesetz) nebst Einführungsgesetz und "Amtlicher Begründung", Berlin 1937, s. 219; Schlegelberger, Franz/Quassowski, Leo/Herbig, Gustav/Gessler, Ernst: Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien vom 30. Januar 1937, Kommentar, 2. Aufl., Berlin 1937; Scheel, s. 298-299. Ayrıca bkz. Türk, Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 352; Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler IV-V, Anonim Şirketlerin Hesapları-Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi, İstanbul 1960, s. 176.

bir hale getirmiştir¹³⁶. Bu dönemde öğretide ileri sürülen bir görüşe göre, pay sahiplerinin şirketin başka bir konuda faaliyetine devam etmesinden kaynaklanan girişim riskini onaylarına başvurulmadan üstlenmemeleri ve ihtiyati tedbir olarak, yönetim kurulunun kararıyla gerçekleştirilen işlemlerle, devir ile tasfiyeye ilişkin hükümlerin geçersiz kılınmasının önüne geçilmesi gerekçesine dayanılması halinde genel kurulun kararı anlam taşır¹³⁷.

Böylece 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu ile düzenleme, tasfiyeye ilişkin bir düzenleme olma karakterinden uzaklaşarak; daha çok şirket organları arasında yetki paylaşımı karakteri kazanmıştır. Bununla birlikte genel kurul kararının herhangi bir dışı etkisi olup olmadığı ve yönetim kurulunun temsil gücünün ne derece kısıtlandığı hususları bu dönemde açıklığa kavuşmamıştır. Diğer yandan hükmün geçerlilik süresince herhangi bir içtihat oluşmamakla beraber, öğretide hâkim görüş yanlış gerekçeye dayanarak varlığını devam ettirmiştir.

iii. 1965 Tarihli AktG § 361

1965 yılında gerçekleştirilen reform kapsamında Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisine ilişkin 255. madde hükümlerinin, 361. maddeye aktarılmasında farklı yorumlara yol açan genel kurul kararının dışı etkililiği konusundaki belirsizlik olumlu biçimde “onay” şeklinde

---

¹³⁶ Bu yönde bkz. **Rosse**, s. 146-147.

¹³⁷ **Wahlers, Henning W:** Konzernbildungskontrolle durch die Hauptversammlung der Obergesellschaft, Köln 1995, s. 122.

düzenlenirken, eş zamanlı olarak yükümlülük sınırlandırılmış ve bunun yanı sıra pay sahiplerinin bilgilendirilmesi konusu iyileştirilmiştir (1965 AktG § 361/1-2)¹³⁸.

Ancak kanun koyucu 361. maddede de, hükmün amacını kesin ve net olarak ortaya koyamadığı gerekçesiyle eleştirilmiş ve bu konuda öğretide geniş bir görüş yelpazesi ortaya çıkmıştır. Bir görüşe göre, "339 ila 360 hükümlerine girmeden" şeklindeki 361. maddenin 1. fıkrası 1. cümlesindeki ifade ile maddenin kanun sistematigindeki konumu ve dış görünüşü, birleşmenin kurallarına benzemek olarak anlaşılmıştır. İçtihatlar göre de 361. madde, birleşmeyle benzer sonuçları doğuran durumları kapsıyor ve şirket faaliyetinin temelini oluşturan şirket malvarlığının açıklanmasından pay sahiplerinin korunmasını amaçlıyordu¹³⁹.

Bir diğer görüşte, düzenlemenin şirketin yeniden yapılandırılması konusunda başlangıç risklerine ilişkin koruyucu bir işlevi olduğu; yalnızca şirketin malvarlıksal yapısını değil, aynı zamanda genel kurulun yazılı olmayan yetkilerinden çıkarsama yoluyla pay sahiplerinin çıkarlarını da koruma amacı taşıdığı savunulmuştur¹⁴⁰. Buna göre, kuruluş ve tasfiyeye karar verebilecek olan pay sahipleridir ve bu bağlamda 361.

---

¹³⁸ 1965 tarihli AktG § 361: "(1) Ein Vertrag, durch den sich eine Aktiengesellschaft oder eine Kommanditgesellschaft auf Aktien zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens verpflichtet, ohne daß die Übertragung unter die §§ 339 bis 360 fällt, wird nur mit Zustimmung der Hauptversammlung wirksam. Der Beschluß bedarf einer Mehrheit, die mindestens drei Viertel des bei der Beschlußfassung vertretenen Grundkapitals umfaßt. Die Satzung kann eine größere Kapitalmehrheit und weitere Erfordernisse bestimmen. Für den Vertrag gilt § 341 Abs.1.

(2) Der Vertrag ist von der Einberufung der Hauptversammlung an, die über die Zustimmung beschließen soll, in dem Geschäftsraum der Gesellschaft zur Einsicht der Aktionäre auszulegen. Auf Verlangen ist jedem Aktionär unverzüglich eine Abschrift zu erteilen. In der Hauptversammlung ist der Vertrag auszulegen. Der Vorstand hat ihn zu Beginn der Verhandlung zu erläutern. Der Niederschrift ist er als Anlage beizufügen.

(3) Wird aus Anlaß der Übertragung des Gesellschaftsvermögens die Auflösung der Gesellschaft beschlossen, so gelten §§ 264 bis 273. Der Anmeldung der Auflösung der Gesellschaft ist der Vertrag in Ausfertigung oder öffentlich beglaubigter Abschrift beizufügen."

¹³⁹ BGHZ 82, 188, 195 f. unter Berufung auf **Timm, Wolfram**: Die Aktiengesellschaft als Konzernspitze, Köln 1980, s. 104; BGHZ 83, 122, 128.

¹⁴⁰ **Timm**, s. 105.

madde işletme konusunun da pay sahiplerince belirlenmesi noktasında tamamlayıcıdır. Öğretide, bu görüşü destekler şekilde bu işlemlerin bariz şekilde esas sözleşmenin esaslı değişikliği olduğunu işaret eden bir başka görüş, düzenlemeyle yönetimin genel kurulun rızası olmadan esas sözleşmede yazan faaliyet alanını değiştirmemesi gerektiğini ileri sürmüştür¹⁴¹. Ayrıca bu kapsamda malvarlığının hâkim pay sahibine devredildiği durumlarda, pay sahiplerinin özellikle de azınlık pay sahiplerinin işletme konusunun değişmesine ve uygun olmayan karşı edime karşı korunması gerektiği de öğretide ortaya konmuştur¹⁴².

Bununla birlikte karşıt görüş, ileri sürülen görüşleri çürüterek; birleşme işlemiyle benzerliğini ve hükmün pay sahiplerini işletme konusunun değişmesine karşı koruduğu görüşlerini reddetmiştir¹⁴³. Buna göre, ilk olarak, şirket devrin karşılığında edinilen edim ile devam edebileceğinden; madde, birleşme benzeri olaylar kapsamında değerlendirilemez. Diğer yandan, yönetim kurulunun kurumsal amaca uygun hareket ettiği durumlarda ise işletme konusunun değiştirilmesi ve bu bağlamda başlangıç risklerine karşı pay sahiplerinin korunması söz konusu olmaz. Kaldı ki, şirketin tüm malvarlığını devretmeksizin sadece önemli nitelikteki kısmi malvarlığını devrettiği veya birden fazla devir işlemiyle aynı sonuca ulaştığı hallerde de işletme konusunun değişmesi ile karşılaşılabılır. Bu anlamda hükmün esas amacının işletme konusunun korunması olduğu da söylenemez. Düzenlemenin amacı daha ziyade, şirket ve pay sahipleri için

---

¹⁴¹ **Schmidt, Karsten:** Gesetzliche Gestaltung und dogmatisches Konzept eines neuen Umwandlungsgesetzes, ZGR 1990, s. 580, 588; **Wahlers,** s. 122.

¹⁴² **Kropff, Bruno:** Aktiengesetz-Textausgabe des Aktiengesetzes vom 6. 0. 1965 (Bundesgesetzbl. I S. 1089) und des Einführungsgesetzes zum Aktiengesetz vom 6. 9. 1965 (Bundesgesetzbl. I. S. 1185) mit Begründung des Regierungsentwurfs, Düsseldorf 1965, N. 3

¹⁴³ **Mülbert, Peter O.:** Aktiengesellschaft, Unternehmensgruppe und Kapitalmarkt-die Aktionärsrechte bei Bildung und Umbildung einer Unternehmensgruppe zwischen Verbands und Anlegerschutzrecht, 2. Aufl., München 1996, s. 176-179.

malvarlığının devrinin doğasında olan tehlikelerden kaynaklanır; bu da öncelikle şirket varlıklarının yetersiz karşı edimle veya bedelsiz olarak üçüncü kişilere devredilmesidir. Bu bağlamda genel kurulun işleme katılımı, pay sahiplerinin bu önemli işlemde yönetim kurulunun eylemlerini kontrol etmesini olanaklı kılmaktır. Dolayısıyla, normun amacı, pay sahipleri tarafından yatırımcı olarak ve dolaylı şekilde kâr ve tasfiye payı hakkıyla takip edilen amacının temeli olarak şirket varlıklarının korunmasıdır. Öğretide belirtilen diğer korumalar, hükmün asıl amacı yanında istem dışı ortaya çıkmaktadır.

b. Mevcut Düzenleme AktG § 179a

Esasen 1897 yılına kadar uzanan bir geçmişe sahip ve 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu ile değiştirilmiş düzenlemenin zaman içinde geliştirilmesiyle bugünkü halini alan malvarlığının devrine ilişkin 179a maddesindeki düzenleme, son olarak 1994 tarihli Alman Tür Değiştirme Hukukunun Düzenlenmesi Kanunu'nun (UmwBerG)¹⁴⁴ § 6/3 ile 1965 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu § 361'in "*Tüm Şirket Malvarlığının Devrine İlişkin Yükümlülük*" madde başlığıyla eklenen 179a maddesi olarak Alman hukukundaki varlığını korumaktadır. 1897 yılında getirilen ilk düzenlemede malvarlığı devri ile şirketin sona ermesi arasındaki zorunlu bağı kaldıran anlayış halen korunmakta; sadece devirle birlikte şirketin sona erip ermeyeceği ayrımı yapılmakla yetinilmektedir.

Ancak madde 179a, son değişiklikten önceki 361. maddenin genel kurula tanınan malvarlığı üzerindeki yetki bakımından devamı olmakla birlikte hem kanun

---

¹⁴⁴ 1994 yılında yürürlüğe giren bu Kanun, Alman Tür Değiştirme Kanunu'nu (Umwandlungsgesetz/UmwG) yürürlüğe koymuş ve bu doğrultuda diğer kanunlarda gerekli düzeltmeleri yaptı. Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'na 179a maddesi de bu düzeltmeler kapsamında eklenmiştir.

sistematikindeki yeri hem de içeriği yönünden bu düzenlemeden farklıdır. Buna göre madde kanun sistematikinde *Şirket Esas Sözleşme Değişikliği* üst başlığı altına alınırken; içeriğinden sermayeye dayalı komandit şirket ibaresi çıkarılmış ve düzenlemenin işletme konusu değişikliğiyle bağlantılı olmaması haline özgülendiği açıkça eklenmiştir. Böylece hükmün amacı bakımından kapsamı yeniden kaleme alınmıştır. Ayrıca bu son değişiklikle pay sahiplerinin bilgilendirilmesine ilişkin hükümler, teknolojik gelişmelere göre tekrar düzenlenmiştir.

Sonuçta Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmüne benzer bir düzenleme, “*Tüm Şirket Malvarlığının Devrine İlişkin Yükümlülük*” başlığıyla bugün için Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun 179a maddesinde hükme bağlanmaktadır. Türk Ticaret Kanunu’ndan farklı olarak Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu şirket malvarlığının tümünün devrini düzenlerken, devirle birlikte şirketin sona erip ermeyeceği ayrımını da yapmakta, ayrıca pay sahiplerinin bilgilendirilmesine ilişkin ayrıntılı hükümler getirmektedir. Ancak Alman öğretisinde de, Türk hukukundaki düzenlemeye benzer şekilde malvarlığının önemli miktarının devredildiği haller, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun 179a maddesi kapsamında kabul edilmektedir¹⁴⁵.

Söz konusu hüküm aynen şu şekildedir:

“(1) Bir anonim şirketin, tüm şirket malvarlığının Tür Değişirme Kanunu (UmwG)’nun¹⁴⁶ hükümleri içine girmeyen devriyle yükümlü olduğu bir

---

¹⁴⁵ Öğretide bu durum, malvarlığının önemsiz bir bölümünün şirkette kaldığı durumlarda şeklinde ifade edilmektedir. Bu yönde bkz. **Henssler, Martin/Strohn, Lutz:** Gesellschaftsrecht, AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, 4. Auflage 2019, N. 4; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 17; **Hüffer, Uwe/Koch, Jens:** Aktiengesetz-AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, 13. Auflage, München 2018, N. 3; **Scheel**, s. 300-302.

¹⁴⁶ Türkçe karşılığı olan *Umwandlungsgesetz*, Alman Hukukunda birleşme (*die Verschmelzung*), bölünme (*die Spaltung*) ve tür değiştirmeye (*die Formwechsel*) olmak üzere şirketler hukukunda yeniden yapılandırmaya karşılık hem mevzuatta hem de öğretide kullanılmaktadır. Bu yönde bkz. **Çoştan**, Alacaklının Korunması, s. 5, dn. 13.

sözleşme, şayet bununla bir işletme konusu değişikliği bağlantılı değilse, 179. maddeye göre genel kurul kararına ihtiyaç duyar. Esas sözleşme ile sadece daha ağır bir sermaye çoğunluğu belirlenebilir.”¹⁴⁷.

“(2) Sözleşme kabul kararının alınması gereken genel kurulun davetinden itibaren şirketin merkezinde pay sahiplerinin incelemesine sunulur. Talep üzerine her pay sahibine bir örnek verilir. Sözleşme aynı zamanda şirketin internet sitesinden erişilebilir durumdaysa, 1 ve 2. cümlelerdeki yükümlülükler düşer. Sözleşme genel kurulda erişilebilir olmalıdır. Yönetim kurulu¹⁴⁸ toplantının başında sözleşmeyi açıklamak zorundadır. Sözleşme protokolü ek olarak konulmalıdır.”¹⁴⁹.

“(3) Şirket, malvarlığının devri nedeniyle sona ererse sözleşme örneği ya da resmi onaylı nüshası fesih başvurusuna konulmalıdır.”¹⁵⁰.

2. Avusturya Hukukunda

Bugünkü Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun madde 179a hükmüne paralel bir düzenleme Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunu (*öAktG*) madde 237'de yer almaktadır. Alman hukukunda olduğu gibi Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 237. maddesi kapsamında da şirket yapısına etki eden işlemler sürecinde pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurul kararı alınması ve pay sahiplerinin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan düzenleme, pay sahiplerinin konularının yanı sıra devir işleminin karşı

---

¹⁴⁷ “(1) Ein Vertrag, durch den sich eine Aktiengesellschaft zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens verpflichtet, ohne daß die Übertragung unter die Vorschriften des Umwandlungsgesetzes fällt, bedarf auch dann eines Beschlusses der Hauptversammlung nach § 179, wenn damit nicht eine Änderung des Unternehmensgegenstandes verbunden ist. Die Satzung kann nur eine größere Kapitalmehrheit bestimmen.”

¹⁴⁸ Alman Hukuku yönetim kurulunun organizasyonunda, gözetim (*Aufsichtsrat*) ve yönetim (*Vorstand*) kurulu şeklinde düalist sistemi benimsemiştir. Türk Hukukunda benimsenen monist sistemdeki yönetim kurulunun Almanca karşılığı “*Verwaltungsrat*” şeklindedir. Bu yönde bkz. **Akdağ Güney, Necla:** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 45-53.

¹⁴⁹ “(2) Der Vertrag ist von der Einberufung der Hauptversammlung an, die über die Zustimmung beschließen soll, in dem Geschäftsraum der Gesellschaft zur Einsicht der Aktionäre auszulegen. Auf Verlangen ist jedem Aktionär unverzüglich eine Abschrift zu erteilen. Die Verpflichtungen nach den Sätzen 1 und 2 entfallen, wenn der Vertrag für denselben Zeitraum über die Internetseite der Gesellschaft zugänglich ist. In der Hauptversammlung ist der Vertrag zugänglich zu machen. Der Vorstand hat ihn zu Beginn der Verhandlung zu erläutern. Der Niederschrift ist er als Anlage beizufügen.”

¹⁵⁰ “(3) Wird aus Anlaß der Übertragung des Gesellschaftsvermögens die Gesellschaft aufgelöst, so ist der Anmeldung der Auflösung der Vertrag in Ausfertigung oder öffentlich beglaubigter Abschrift beizufügen.”

edimi bakımından malvarlıksal çıkarlarının korunmasını da içerir¹⁵¹. Ancak Alman hukukundan farklı olarak işlemin kurulması bakımından noter onayı açıkça hükme bağlanmakta ve madde 95/5'in birinci cümlesine göre yönetim kurulu tarafından devir sözleşmesinin tamamlanması sadece gözetim/denetim kurulunun onayı ile geçerli olmaktadır¹⁵². Düzenleme faaliyette olan anonim şirketin yanı sıra tasfiye aşamasındaki anonim şirkette de uygulanır¹⁵³.

Avusturya düzenlemesi, Alman düzenlemesine paralel bir tarihsel gelişime sahiptir; ancak zaman içerisinde bazı teknik değişiklikler geçirmiştir. Madde birleşmeye ilişkin düzenlemelere yakındır; bu bakımdan sözleşme değişikliğinden daha çok yapısal tedbirlerle ilgilidir¹⁵⁴.

Düzenleme aynen şu şekildedir:

“(1) Anonim şirketin bu kanunun 9. bölümü ve 235. ve 236. maddeleri kapsamında olmayan tüm malvarlığı devri, sadece bir genel kurul onayı temelinde geçerlidir. Onay kararı esas sermayenin $\frac{3}{4}$ ünü temsil eden çoğunluğu gerektirir; esas sözleşmede daha büyük sermaye çoğunluğu ve başka şartlar düzenlenebilir.

(2) Şirketin malvarlığının devrini üstlendiği sözleşme noter onayını gerektirir.

(3) Şirketin feshi sonucu doğuran bu yüzden de 205 ila 214. maddenin geçerli olduğu şirket malvarlığı devri kararında, tasfiye memuru işletme ve hukuki tasarruflarda kendisi tarafından getirilen tedbirlerin uygulanmasında

---

¹⁵¹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 90-95.

¹⁵² Stein, MüKoAktG § 179a, N. 90.

¹⁵³ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 92.

¹⁵⁴ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 91.

yetkilendirilmiştir. Şirketin feshinin bildirimi/başvurusunda sözleşme örneği ya da resmi onaylı nüshası eklenmelidir.”¹⁵⁵.

3. İsviçre Hukukunda

İsviçre hukukunda anonim şirket ile üçüncü kişiler arasında işlem güvenliği korunarak yönetim kurulunun yetkileri oldukça geniş yorumlanmakta; bu nedenle İsviçre Borçlar Kanunu’nda (*Obligationenrecht/OR*) eskiden olduğu gibi halen ultra vires ilkesi kabul edilmemektedir (OR 718a)¹⁵⁶. Bu bakımdan ne tasfiye aşamasında ne de faaliyet aşamasında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurulun yetkisi bakımından herhangi bir özel düzenleme bulunmaktadır.

Bununla beraber İsviçre Hukukunda anonim şirketlere özgü olmayan 2003 tarihli Birleşme Kanunu’nun (*Fusionsgesetz/FusG*) 69. maddesi vd. hükümlerinde yapısal değişiklikler kapsamında şirket malvarlığının devredilebileceği öngörülmektedir¹⁵⁷. Söz konusu düzenleme, Alman Tür Değiştirme Kanunu’ndan farklı olarak sözleşme serbestisi ilkesi gereğince herhangi bir kişiye şirket malvarlığının kısmen ya da tamamen devrini

---

¹⁵⁵ “(1) *IEine Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens einer Aktiengesellschaft, die nicht unter den neunten Teil dieses Gesetzes und die §§ 235 und 236 fällt, ist nur auf Grund eines Beschlusses der Hauptversammlung zulässig. 2Der Beschluß bedarf einer Mehrheit, die mindestens drei Viertel des bei der Beschlußfassung vertretenen Grundkapitals umfaßt; die Satzung kann diese Mehrheit durch eine größere Kapitalmehrheit ersetzen und noch andere Erfordernisse aufstellen.*

(2) *Der Vertrag, durch den sich die Gesellschaft zur Vermögensübertragung verpflichtet, bedarf der notariellen Beurkundung.*

(3) *1Wird aus Anlaß der Übertragung des Gesellschaftsvermögens die Auflösung der Gesellschaft beschlossen, so gelten die §§ 205 bis 214; die Abwickler sind zu den Geschäften und Rechtshandlungen befugt, die die Ausführung der beschlossenen Maßregel mit sich bringt. 2Der Anmeldung der Auflösung der Gesellschaft ist der Vertrag in Ausfertigung oder öffentlich beglaubigter Abschrift beizufügen.”*

¹⁵⁶ **Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/Nobel, Peter:** Schweizerisches Aktienrecht, Bern 1996, N. 30/101; **Watter, Rolf:** Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II, Basel/Genf/München 2002, Art. 718a. İsviçre Federal Mahkemesi’nin ultra vires ilkesini kabul ederek işletme konusunu gerçekleştirmeye yönelik olmayan işlemlerin geçerliliğini sorguladığı kararı için bkz. BGE 95 II 450 (<http://www.bger.ch>).

¹⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Durman, Okay:** İcra ve İflas Hukuku Açısından Malvarlığı ve Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 2009, s. 71 vd.

düzenler¹⁵⁸. Buna göre, devreden şirketin devir karşılığında devralan şirketin paylarını alması halinde bölünmeye ilişkin hükümlerin geçerli olacağını hükme bağlarken (FusG § 69/1); sermayenin korunması ile tasfiyeye ilişkin hükümleri de saklı tutmaktadır (FusG § 69/2). Bununla birlikte malvarlığı üzerindeki işlem, genel kurul kararı gerektiren şirket bölünmesi niteliğinde değilse (FusG §§ 36, 43); oylamaya gerek olmaksızın yönetim kurulu tarafından sadece pay sahiplerinin bilgilendirilmesiyle gerçekleştirilebilir (FusG § 74)¹⁵⁹.

Ne var ki, İsviçre öğretisi ve mahkeme kararlarında, şirket amacına açıkça ve objektif olarak uymayan haller istisna olarak görülmekte ve şirketin tüm işletmesinin aktifleriyle devri veya şirketin mali gücünü aşan bağışlamalar fiili tasfiye olarak bu kapsamda değerlendirilmektedir¹⁶⁰. İsviçre Federal Mahkemesi önüne gelen bazı olaylarda, söz konusu durumların yönetim kurulunun temsil yetkisini düzenleyen İsviçre Borçlar Kanunu'nun 718a maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir¹⁶¹. Ancak bu şekilde sonuçlandırılan uyuşmazlık ve buna paralel olarak öğretideki tartışmalar, söz konusu olayların şirketin tasfiye haline girmesine neden olan olaylardır ve değerlendirmede tasfiyeye genel kurulun karar verebileceği kuralından

---

¹⁵⁸ Krş. Alman Tür Değişirme Kanunu kapsamında malvarlığı devri, bkz. aşağı. İkinci Bölüm, IV.

¹⁵⁹ Bilgilendirme yükümlülüğü, üzerinde işlem yapılan varlıkların şirket malvarlığının bilanço toplamının %5'inden azının oluşturması halinde bulunmamaktadır (FusG md. 74/3).

¹⁶⁰ **Zobl, Dieter:** Probleme der organschaftlichen Vertretungsmacht, Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins 1989, Bd. 125, s. 292 vd.; **Watter, Rolf:** Die Verpflichtung der AG aus rechtsgeschäftlichem Handeln ihrer Stellvertreter, Prokuristen und Organe, SSHW, Bd. 81, Zürich 1985, s. 140 vd. Öte yandan İsviçre hukukunda da, Alman hukukunda olduğu gibi, şirketin malvarlığının kısmi satışının da fiili tasfiye kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bkz. **Böckli, Peter:** Schweizer Aktienrecht, Zürich 2009, N. 13/499 ve N. 17/76-77.

¹⁶¹ İsviçre Federal Mahkemesi'nin bu yöndeki kararı için bkz. BGE 116 II 320; temsil yetkisinin aşılmasına ilişkin ayrıca bkz. BGE 96 II 439; BGE 111 II 284 (<http://www.bger.ch>).

hareket edilmiştir¹⁶². İsviçre hukukunda tasfiye sonucu doğurmayan işlemler, bu kapsamda tartışma konusu olmamıştır.

Bu bağlamda İsviçre hukukunda, somut olayın özelliklerine göre, şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun yetkisinde olduğunun kabul edildiği söylenebilir.

4. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda

50 eyaletten oluşan Amerika Birleşik Devletleri'nde şirketler hukukuna ilişkin konular eyalet kanunlarının yanı sıra federal hukuk metinleriyle de düzenlenmiş bulunmaktadır. Genel kurula görev ve yetki tanınan şirket malvarlığı üzerindeki işlemler de, diğer eyalet kanunlarının yanı sıra bugün uzun süredir şirketler hukuku mevzuatında temel kabul edilen Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu (*Delaware General Corporation Law/DGCL*) ve Model Şirketler Kanunu'nda (*Model Business Corporation Act/MBCA*) düzenlenmiştir¹⁶³.

Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu ile getirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ilk kanuni düzenleme yüzyılı aşkın bir tarihe sahiptir. Bu düzenleme, 1915 tarihli Delaware Yüksek Mahkemesi'nin *Butler v. New Keystone Copper Co.* davasında¹⁶⁴ şirketin malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerinin oybirliğiyle karar alması gerektiğine ilişkin

---

¹⁶² İsviçre Federal Mahkemesi'nin BGE 116 II 320 sayılı kararının değerlendirilmesine ilişkin bkz. **O'Neill, Patrick**: Die faktische Liquidation der Aktiengesellschaft-Vor dem Hintergrund des Verkaufs des gesamten Geschäfts durch die Verwaltung, Zürich 2007, s. 64 vd. Yazar, Mahkemenin işletmenin toptan satışına ilişkin değerlendirmesinde yeni yatırımlar yapma olasılığını ele almadığını belirtmektedir.

¹⁶³ Amerika Birleşik Devletleri'nde 47 eyalet önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri düzenlemiştir. Bkz. **Çanga Belber**, s. 30.

¹⁶⁴ *Butler v. New Keystone Copper Co.*, 10 Del. Ch. 371, 93 A.2d 230 (1915).

kararına bir tepki olarak hükme bağlanmıştı¹⁶⁵. Amerika Birleşik Devletleri'nde pay sahipleri çevresi geniş ve sermayesi dağılık anonim şirket yapısının egemen olması nedeniyle kararlarda oybirliğinin aranması ticari hayatın gereklilikleri ile bağdaşmamaktaydı¹⁶⁶. Şirketlere, konuya ilişkin karar yetersayısında esneklik sağlamak üzere getirilen 271. madde ile şirket malvarlığının tümünün veya önemli bir bölümünün satılması, kiralanması veya trampa edilmesinin genel kurulda oy çokluğuyla alınan bir kararla gerçekleştirilebileceği öngörülmüştü¹⁶⁷.

Böyle bir hükmün düzenlenmesinin ardındaki düşünce ve amaç, pay sahiplerini şirketteki köklü bir değişimden; daha açık bir ifadeyle, şirketin kurulduğu ve fiilen yürüttüğü amaç veya konuları gerçekleştirmek için gerekli olan varlıkların kaybindan korumaktı¹⁶⁸.

Bugün halen yürürlükte olan Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu'nun 271. maddesi yıllar içinde sermayesi bölünmemiş şirketlere (*nonstock corporation*) ilişkin durumun eklenmesi dışında esaslı olarak değişmemiştir. Buna göre şirket malvarlığı üzerindeki işlemler, sermayesi paylara bölünmüş bir şirkette pay sahiplerinin çoğunluğunun; sermayesi paylara bölünmemiş şirketlerde ise üyelerin çoğunluğunun

---

¹⁶⁵ **Moore, Andrew (II)**: The Sale of All or Substantially All Corporate Assets Under Section 271 of the Delaware Code, Delaware Journal Of Corporate Law 1976, Vol. 1, s. 56; **Welch, E. P./Turezyn, A. J.**: Folk on the Delaware General Corporations Law, Boston 1994, s.641, dn.1.

¹⁶⁶ **Carney**, s. 79; **Tarhan**, s. 7-9.

¹⁶⁷ “Every corporation may at any meeting of its board of directors sell, lease, or exchange all or substantially all of its property and assets, including its good will and its corporate franchises, upon such terms and conditions and for such consideration, which may consist in whole or in part of money or other property, including shares of stock in, and/or other securities of, any other corporation or corporations, as its board of directors deems expedient and for the best interest of the corporation, when and as authorized by a resolution adopted by a majority of the outstanding stock of the corporation entitled to vote thereon at a meeting thereof duly called upon at least 20 days notice. The notice of the meeting shall state that such a resolution will be considered.”

¹⁶⁸ **6A Fletcher**, Cyclopedia Corporations, § 2949 Z at 648 (perm. ed, 1968 rev.).

onayını gerektirir. *Malvarlığının satılması, kiralanması veya trampa edilmesi; karşı edimi; usulü başlıklı 271. maddenin son hali şu şekildedir*¹⁶⁹:

“(a) Her şirket, yönetim kurulunun veya buna denk bir idari organın herhangi bir toplantısında goodwill ve şirket franchise'leri da dâhil olmak üzere malvarlığının tamamının veya bunun önemli bir kısmının satılmasına, kiralanmasına veya trampa edilmesine karar verebilir. Söz konusu işlem, yönetim kurulunun veya buna denk bir idari organın şirketin çıkarları için en uygun ve en elverişli bulunduğu koşullar ve karşı edim üzerinden yapılır. Bu karşı edimin tamamı veya bir kısmı para, pay senedi dâhil olmak üzere başkaca bir malvarlığı ya da şirket veya şirketler olabileceği gibi, bunların yerine ya da bunlara ek olarak verilecek teminatlar da olabilir. Yönetim kurulu veya buna denk bir idari organ bu kararı, tedavüldeki pay senetlerinin salt çoğunluğuna sahip pay sahiplerinden oy verebilenlerin alacağı bir kararla kendisini yetkilendirmesinden sonra ve bu yetkilendirmeye göre alır. Sermayesi paylara bölünmemiş bir şirket bakımından ise bu karar; yönetim kurulunda bulunacak üyelere ilişkin yapılacak seçimde oy verebilen ve sicile tescil ettirilmiş şirket esas sözleşmesine veya şirket tüzüğüne göre oy

---

¹⁶⁹ “Every corporation may at any meeting of its board of directors or governing body sell, lease or exchange all or substantially all of its property and assets, including its goodwill and its corporate franchises, upon such terms and conditions and for such consideration, which may consist in whole or in part of money or other property, including shares of stock in, and/or other securities of, any other corporation or corporations, as its board of directors or governing body deems expedient and for the best interests of the corporation, when and as authorized by a resolution adopted by the holders of a majority of the outstanding stock of the corporation entitled to vote thereon or, if the corporation is a nonstock corporation, by a majority of the members having the right to vote for the election of the members of the governing body and any other members entitled to vote thereon under the certificate of incorporation or the bylaws of such corporation, at a meeting duly called upon at least 20 days' notice. The notice of the meeting shall state that such a resolution will be considered.”

verebilen ortakların salt çoğunluğunun alacağı bir kararla yetkilendirmesinden sonra ve bu yetkilendirmeye göre alınır. Yönetim kurulu veya buna denk bir idari organ, usulüne uygun ve en geç yirmi gün öncesinden yapılan çağrı üzerine yapılacak toplantıda satış, kiralama veya trampa etmeye ilişkin karar alır.

(b) Pay sahiplerinin veya ortakların malvarlığının satılması, kiralanması veya trampa edilmesine ilişkin ileri sürülen bir teklif bakımından izin veya onay verme hakları bulunmakla birlikte, yönetim kurulu veya buna denk bir idari organın da, üçüncü kişilerin ilgili herhangi bir sözleşmeden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, yapılacak işlemde vazgeçmesi olanaklıdır.

(c) Yalnızca bu maddenin amacıyla sınırlı kalmak kaydıyla, şirketin malvarlığı bağlı (yavru) şirketlerin malvarlığını da kapsar. Bu fıkra bakımından bağlı (yavru) şirket; anonim şirket, limited şirket, adi şirket veya kanunla kurulmuş trustlar (kayım veya yediemin tarafından yönetilen mal toplulukları) dâhil olmak üzere, doğrudan veya dolaylı olarak bütününe sahip olunan ve yönetilen her türlü tüzel kişiliği ifade eder. Bu maddenin (a) fıkrası saklı kalmak kaydıyla, sicile tescil ettirilmiş şirket esas sözleşmesi aksini öngörmedikçe, şirketin malvarlığının bağlı (yavru) şirkete satılmasına, kiralanmasına veya trampa edilmesine ilişkin olarak pay sahipleri veya ortakların kararı gerekmez.”

Görüldüğü üzere, Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu'nun 271. maddesi uyarınca, pay sahiplerinin önerilen işlemin hüküm ve koşullarını belirleme konusunda

herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu kapsamda pay sahiplerinin kararı, Delaware hukukunda şirketin yönetimi ile temsilinde yetkili olan yönetim kurulu tarafından hüküm ve koşulları belirlenen malvarlığı üzerindeki işlemin onaylanması ile sınırlıdır¹⁷⁰. Bununla birlikte şirket varlıklarının önemli bir bölümünün satılması da kanuni düzenlemenin kapsamına alınarak, tüm malvarlığının devri ile aynı hukuki rejime tabi tutulmakta ve nakit dışında bir karşı edimin belirlenmesine de olanak tanımaktadır. Kanuni ölçütlere bağlanmayan şirket malvarlığının önemli miktarının nasıl belirleneceği ise öğreti ve içtihatlarda uzun süre tartışılmıştır¹⁷¹. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için ayrılma hakkı ise diğer bazı eyalet kanunlarının aksine tanınmamıştır¹⁷².

Amerika Birleşik Devletleri'nde Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu'nda getirilen 271. maddenin ardından konuya ilişkin bir başka düzenleme, Model Şirketler Kanunu¹⁷³ ile öngörülmüştür. 1950 yılında rehber niteliğinde eyaletler üstü bir düzenleme olan Model Şirketler Kanunu, her eyaletin kendi koşullarını dikkate alarak aynen veya üzerinde değişiklik yapmak suretiyle benimseyebileceği, Amerika Barolar Birliği nezdinde eyalet kanunlarının yeknesaklaştırılması adına oluşturulan bir komisyon (*Committee on Corporate Laws of the Section on Business Law of the American Bar Association*) tarafından hazırlanmıştı.

Model Şirketler Kanunu, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurul onayını gerektiren ve gerektirmeyen işlemler şeklinde bir ayrıma gitmiş ve işlem

---

¹⁷⁰ Moore, s. 57.

¹⁷¹ Welch/Turezyn, s.641; Sönmez, 103, dn. 180.

¹⁷² Sönmez, s. 104.

¹⁷³ MBCA, ilk defa 1950 yılında yayımlanmış, daha sonra 1955, 1960 ve 1969 yıllarında yenilenmiş ve 1984 yılında büyük ölçüde değiştirilmiş; takip eden yıllar içinde sürekli gözden geçirilerek düzeltilmiştir. Sönmez, s. 12, dn. 44.

sonucunda şirketin ticari işlerine devam etmesinin olanaklı olmadığı hallerde genel kurul onayını zorunlu kılmıştır.

Genel kurul onayını gerekli olmadığı işlemleri hükme bağlayan Model Şirketler Kanunu düzenlemesi şu şekildedir:

12.01 PAY SAHİPLERİNİN ONAYINI GEREKTİRMEYEN MALVARLIĞI TASARRUFLARI¹⁷⁴

Şirket sözleşmesinde aksi düzenlenmedikçe aşağıdaki işlemlerin yapılması için pay sahiplerinin onayı gerekmez:

(a) Ticari hayatın olağan akışı içerisinde şirketin tüm veya herhangi bir malvarlığının satılması, kiralanması, trampa edilmesi veya başka bir şekilde üzerinde tasarruf edilmesi;

(b) Ticari hayatın olağan akışı içerisinde şirketin tüm veya herhangi bir malvarlığının mortgage veya rehin verilmesi, rücu hakkının bulunup bulunmaması fark etmeksizin bir borcun itfasına özgülenmesi, ipotek edilmesi;

(c) Şirketin tüm veya herhangi bir malvarlığının bir veya birden fazla yerli veya yabancı şirkete ya da bir şirketin paylarının ve haklarının tamamına sahip olduğu başkaca bir tüzel kişiliğe devredilmesi;

(d) Şirketin malvarlığının bir veya birden fazla sınıf veya seride payı bulunan pay sahiplerine orantılı olarak dağıtılması.

---

¹⁷⁴ *MBCA § 12.01 Disposition of Assets Not Requiring Shareholder Approval*

No approval of the shareholders is required, unless the articles of incorporation otherwise provide:

(a) to sell, lease, exchange, or otherwise dispose of any or all of the corporation's assets in the usual and regular course of business;

(b) to mortgage, pledge, dedicate to the repayment of indebtedness (whether with or without recourse), or otherwise encumber any or all of the corporation's assets, regardless of whether in the usual and regular course of business;

(c) to transfer any or all of the corporation's assets to one or more domestic or foreign corporations or other entities all of the shares or interests of which are owned by the corporation; or

(d) to distribute assets pro rata to the holders of one or more classes or series of the corporation's shares.

Genel kurul onayının gerekli olduğu halleri hükme bağlayan Model Şirketler Kanunu düzenlemesi ise şu şekildedir:

*12.02 BELLİ TASARRUFLAR BAKIMINDAN PAY SAHİPLERİNİN ONAYI*¹⁷⁵

(a) *12.01 hükmünün kapsamı dışında kalan satış, kiralama, trampa veya başkaca tasarruf türleri, söz konusu tasarruf şirketi devamlılık arz eden önemli ölçüdeki ticari işlerinden yoksun bırakacaksa pay sahiplerinin onayını gerektirir. Bir şirketin ticari işleri, konsolide olarak şirketi veya yavru şirketlerini (i) en yakın tarihli finansal tabloya göre tüm malvarlığının %25'i oranında ve (ii) devam eden işler bakımından vergi kesintisinden önceki kârın %25'i ya da devam eden işler bakımından*

---

¹⁷⁵ MBCA § 12.02 Shareholder Approval of Certain Dispositions

- (a) *A sale, lease, exchange, or other disposition of assets, other than a disposition described in section 12.01, requires approval of the corporation's shareholders if the disposition would leave the corporation without a significant continuing business activity. A corporation will conclusively be deemed to have retained a significant continuing business activity if it retains a business activity that represented, for the corporation and its subsidiaries on a consolidated basis, at least (i) 25% of total assets at the end of the most recently completed fiscal year, and (ii) either 25% of either income from continuing operations before taxes or 25% of revenues from continuing operations, in each case for the most recently completed fiscal year.*
- (b) *To obtain the approval of the shareholders under subsection § 12.02(a) the board of directors shall first adopt a resolution authorizing the disposition. The disposition shall then be approved by the shareholders. In submitting the disposition to the shareholders for approval, the board of directors shall recommend that the shareholders approve the disposition, unless (i) the board of directors makes a determination that because of conflicts of interest or other special circumstances it should not make such a recommendation, or (ii) section 8.26 applies. If either (i) or (ii) applies, the board shall inform the shareholders of the basis for its so proceeding.*
- (c) *The board of directors may set conditions for the approval by the shareholders of a disposition or the effectiveness of the disposition.*
- (d) *If a disposition is required to be approved by the shareholders under subsection § 12.02(a), and if the approval is to be given at a meeting, the corporation shall notify each shareholder, regardless of whether entitled to vote, of the meeting of shareholders at which the disposition is to be submitted for approval. The notice must state that the purpose, or one of the purposes, of the meeting is to consider the disposition and must contain a description of the disposition, including the terms and conditions of the disposition and the consideration to be received by the corporation.*
- (e) *Unless the articles of incorporation or the board of directors acting pursuant to subsection § 12.02(c) require a greater vote or a greater quorum, the approval of a disposition by the shareholders shall require the approval of the shareholders at a meeting at which a quorum exists consisting of a majority of the votes entitled to be cast on the disposition.*
- (f) *After a disposition has been approved by the shareholders under this chapter, and at any time before the disposition has been consummated, it may be abandoned by the corporation without action by the shareholders, subject to any contractual rights of other parties to the disposition.*
- (g) *A disposition of assets in the course of dissolution under chapter 14 is not governed by this section.*
- (h) *The assets of a direct or indirect consolidated subsidiary shall be deemed to be the assets of the parent corporation for the purposes of this section.*

toplam gelirin %25'i oranında sürdürüyorsa, şirketin devamlılık arz eden önemli ölçüdeki ticari işlerini muhafaza ettiği kabul edilir.

- (b) *12.02 (a) hükmü kapsamında pay sahiplerinin onayı gerekiyorsa, ilk olarak yönetim kurulu tasarrufa ilişkin yetkilendirme kararı alır. Alınan karar üzerine tasarruf, pay sahipleri tarafından onaylanır. Yönetim kurulu tasarrufu pay sahiplerinin onayına sunarken tasarrufun onaylanmasını önerebilir. Yönetim kurulu (i) menfaat çatışması veya başkaca özel sebeplerden dolayı böyle bir öneride bulunmaması gerektiği kanaatindeyse veya (ii) 8.26 kısmında yer alan hükümler uygulama alanı buluyorsa böyle bir öneride bulunmaz. Her iki durumda da yönetim kurulu pay sahiplerini karara ilişkin gerekçeleri bakımından bilgilendirir.*
- (c) *Yönetim kurulu pay sahiplerinin onayına veya tasarrufun uygulanmasına ilişkin şartlar belirleyebilir.*
- (d) *12.02 (a) hükmü kapsamında pay sahiplerinin onayı gerekiyorsa ve onay bir toplantıda verilecekse, şirket oy hakkının olup olmaması önem arz etmeksizin her pay sahibini, tasarrufun pay sahiplerinin onaya sunulmasına ilişkin yapılacak toplantı hakkında bilgilendirir. Bilgilendirmede, toplantının amacının veya amaçlarından birinin söz konusu tasarrufun değerlendirilmesi olduğu mutlaka belirtilmeli ve söz konusu tasarrufun açıklanmasına, tabi olduğu şartlara ve şirketin bu konuda alacağı karara yer verilmelidir.*
- (e) *Pay sahiplerinin tasarrufa ilişkin onayı, şirket sözleşmesinde aksi düzenlenmedikçe veya 12.02 (c) hükmü kapsamında yönetim kurulu aksi yönde bir karar almadıkça, toplantı yeter sayısının bulunduğu bir toplantıda tasarrufa ilişkin oy verme hakkına sahip olan pay sahiplerinin oy çoğunluğuyla verilir.*
- (f) *Tasarruftan, üçüncü kişilerin sözleşmeden doğan hakları saklı kalmak kaydıyla, bu kısım hükümlerine göre pay sahiplerinin tasarrufa onay vermesinden sonra ve tasarrufa ilişkin işlemlerin tamamlanmasından önce olmak kaydıyla her zaman, pay sahiplerinin katılımına gerek duyulmaksızın vazgeçilebilir.*

(g) Şirketin tasfiyesi esnasında malvarlığı üzerindeki tasarruflar bakımından bu kısım hükümleri uygulanmaz.

(h) Bu kısmın amacıyla sınırlı kalmak kaydıyla, şirketin doğrudan veya dolaylı konsolide yavru şirketlerinin malvarlığı, esas şirketin malvarlığı sayılır.

Görüldüğü üzere Model Şirketler Kanunu, genel kurulun onayını gerektiren önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin ayırt edilmesinde nitel bir ölçüt olarak şirketin ticari faaliyetlerinin devamlılığının yanı sıra nicel bir ölçüt olarak %25 şeklinde belirlediği oranda şirket işlerin sürdürülmesini ise faaliyetlerin devam ettiğine bir karine kabul etmektedir (MBCA 12.02 (a)). Pay sahiplerinin konumlarına ilişkin çıkarlarının korunmasını temel alan düzenlemede, bu amaçla oy hakkından bağımsız olarak tüm pay sahiplerinin de bilgilendirilmesini aramaktadır (MBCA 12.02 (d)). Bununla birlikte herhangi bir ağırlaştırılmış yetersayı getirmeyerek, çoğunluğun olumlu iradesini yeterli görmektedir (MBCA 12.02 (e)). Devam eden maddelerde ise önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerine ayrılma hakkı tanınmıştır (MBCA 13.02 (a)).

Gerek Model Şirketler Kanunu gerek Delaware Eyaleti Genel Şirketler Kanunu, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri satışla sınırlamayı; kiralama, trampa veya başkaca tasarruf türlerinin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini açıkça belirtmiştir.

B. Türk Hukukunda

1. Tarihsel Gelişim

a. Türk Ticaret Kanunu'nda

i. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Öncesinde

Türk hukukunda genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin görev ve yetkisi, Cumhuriyet dönemi ilk ticaret kanunu olan 865 sayılı Ticaret Kanunu ile düzenlenmişti. Bu düzenleme, sona eren şirketin tüm malvarlığının toptan satış yoluyla tasfiyesinde, durumun tasfiye memurlarınca genel kurula bildirilmesi ve işlemin genel kurulun 386. maddede düzenlenen nitelikli yetersayılara göre alacağı kararla gerçekleşmesi şeklindeydi (TK md. 459)¹⁷⁶. Malvarlığı üzerindeki söz konusu işlem, anonim şirketin sona ermesinin özel bir şekli olarak öngörülmesine de; Ticaret Kanunu'nun 8. kısmında *Anonim şirketlerin infisahı ve tasfiyesi* başlığı altında yer alan düzenleme, kanun sistematığındeki yeri nedeniyle bir bakıma Alman hukukundaki ilk düzenlemeyle paralellik taşımaktaydı¹⁷⁷.

Tasfiye aşamasındaki şirketler için getirilen bu düzenleme, 1956 yılında yürürlüğe giren Eski Ticaret Kanunu'nda da dili sadeleştirilerek korunmuştu (ETK md. 443/2)¹⁷⁸.

Faaliyet aşamasındaki şirketler bakımından ise herhangi bir kanuni düzenleme ne 865 sayılı Ticaret Kanunu'nda ne de 6762 sayılı (Eski) Türk Ticaret Kanunu'nda bulunmaktaydı. Ancak malvarlığı üzerinde bazı işlemlerin faaliyet aşamasındaki şirket

---

¹⁷⁶ İlgili hüküm şu şekildeydi: “*Tasfiye memurları münfesi bir anonim şirketi emvalinin toptan güruhtun tensip ettikleri halde keyfiyeti heyeti umumiyeye bildirirler-Heyeti umumiyeye 386 ncı maddenin kısmı sanisine tevfi kan ittihaz olunan karar üzerine emvali şirket toptan fûruht olunur.*”

¹⁷⁷ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, II, A, 1, a, i.

¹⁷⁸ Eski Türk Ticaret Kanunu'nun 1956 yılında düzenlenen ilk halinde 443. maddenin 2. fıkrası şu şekildeydi: “*Aktiflerin toptan satılabilmesi için umumi heyetin kararı lâzımdır. Bu karar hakkında 388 nci maddenin 3 ncü ve sonraki fıkraları tatbik olunur.*” Söz konusu fıkra, 1989 yılında 3585 sayılı Kanun ile şu şekilde değiştirilmiştir: “*Aktiflerin toptan satılabilmesi için umumi heyetin kararı gereklidir. Bu karar hakkında 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır.*”

için önem arz edebileceğinden hareketle konu öğretide çeşitli yazarlarca incelenmişti¹⁷⁹. Buna göre, faaliyet aşamasındaki şirketler için konu karşılaştırmalı hukuktaki duruma benzer şekilde iki açıdan ele alınmıştı. Bunlardan ilki, anonim şirketin malvarlığı üzerinde önem arz eden işlemlerde yönetim kurulunun yetkili olup olmadığıdır. İkincisi ise bu işlemler sonucunda şirketin sona ererek tasfiyeye girip girmeyeceğidir. Bununla birlikte öğretide Teoman dışında, üzerinde işlem yapılan malvarlığının miktarı bakımından açık bir tartışma yapılmamış¹⁸⁰; ya sadece işlemin şirket bakımından önemi dikkate alınmış ya da tasfiye aşamasındaki şirketlere ilişkin hükümden hareketle şirketin aktiflerinin tümü üzerindeki işlemlere ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır.

Buna göre yetki konusunda, faaliyet aşamasındaki anonim şirketlerin malvarlığı üzerindeki işlemlerde kanunda hüküm bulunmasa da, bazı hallerde genel kurulun yetkili olduğu öğretide birçok yazar tarafından savunulmaktaydı¹⁸¹. *İmregün*¹⁸², işletme konusunun elde edilmesi için şirketi temsile yetkili olan yönetim kurulunun yapabileceği işlemlerde olağan-olağanüstü iş ayrımı bulunmamakla beraber¹⁸³; nitelikleri gereği yönetim kurulunun tek başına karar veremeyeceği anonim şirketin doğrudan kendisiyle ilgili olan temel işlemlerin (örneğin, sermaye artırımı veya azaltımı, esas sözleşmenin değiştirilmesi vb.) işletme konusunun elde edilmesi ile ilgili işlemlerden ayrı değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişti. Bu dönemde *Yazar*, kanun koyucunun genel kurulun yetkili olduğunu açıkça belirterek bazı temel işlemleri düzenlendiğini (örneğin,

---

¹⁷⁹ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 207; **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 95 vd.; **Özdamar, Mehmet**: Anonim Ortaklığın Sahip Olduğu Malvarlığının Yönetim Kurulu Tarafından Topluca Devredilmesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2006, C. 2, S. 2, s. 99 vd.; **Arıcı, Fatih**: Ticari İşletmenin Aktif ve Pasifi ile Devri, İstanbul 2008, s.109-113; **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 541-542.

¹⁸⁰ **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 97.

¹⁸¹ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 208; **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 95-96; **Arıcı**, s. 109-113; **Özdamar**, s. 104-113.

¹⁸² **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 207-208.

¹⁸³ *Yazar*, kitabının önceki basılarında böyle bir ayrımı ileri sürmekle beraber; 4. basıda bu görüşünü genel kurulun daimî bir organ olmaması nedeniyle değiştirdiğini belirtmektedir. Bkz. **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 207.

ETK md. 388 ve md. 391); bazı temel işlemlerin ise işlemin niteliğinden anlaşılabilceğini ileri sürmüştür. Bu bakımdan faaliyeti devam eden şirketin işletmesinin toptan devri de, işlemin niteliğinden anlaşılabilen temel işlemlerdendir¹⁸⁴.

Teoman ise Eski Ticaret Kanunu döneminde şirketin hak ehliyetinin işletme konusu ile sınırlı olması nedeniyle yönetim kurulunun yetkisiz olduğu işletme konusu dışındaki işlemleri yapamayacağını belirterek; *İmregün*'ün görüşüne atıfla temel işlemler söz konusu olduğunda, tasfiye halindeki şirketler için getirilen hükmün kıyasen faaliyet aşamasındaki şirketler için de uygulanması gerektiğini savunmuştur¹⁸⁵.

Anonim şirketin söz konusu işlemler sonucunda sona erip ermeyeceği konusunda ise farklı görüşler ileri sürülmüştür. *Teoman*, şirketin malvarlığı unsurlarının toplu şekilde devrinin, şirket için bir sona erme nedeni olmadığını kabul etmektedir¹⁸⁶. *Arıcı* ise konuyu şirketin malvarlığının tüm aktif ve pasifiyle devredilmesi bakımından ele almış ve böyle bir devrin tasfiye sonucu doğurabileceğini belirtmiştir¹⁸⁷. Yazara göre, şayet söz konusu işlem şirketin sona ermesi ve tasfiyesi sonucunu doğuracak nitelikteyse, yönetim kurulunun böyle bir işleme yetkisi bulunmamaktadır. *Özdamar* da benzer şekilde, tüm malvarlığının devrinin şirketin devamını olanaksız hale getirebileceği görüşündedir.

Bu dönemde Yargıtay da öğretideki görüşleri benimseyerek, verdiği kararlarda faaliyeti devam eden şirkette yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlı olduğunu kabul etmiş ve genel kuruldan özel yetki alınmadıkça şirket malvarlığı üzerinde bu tür önemli işlemler yapılamayacağına hükmetmiştir¹⁸⁸. Üstelik söz konusu kararlarında Yargıtay,

---

¹⁸⁴ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 208.

¹⁸⁵ **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 95-96.

¹⁸⁶ **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 98-99.

¹⁸⁷ **Arıcı**, s. 109-110.

¹⁸⁸ 11. HD, 17.10.1984, E. 1983/3801, K. 1984/4820 sayılı yayınlanmamış kararı, bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 665a; 11. HD, 14.02.2005, E. 1999/8298, K. 2000/19 (YKD 2000, S. 6, s. 893 vd.); 11. HD, 13.02.2006, E. 2005/1362, K. 2006/1253 (YKD 2006, S. 6, s. 912 vd.); 11.

karara konu olan olaylarda işlemlerin şirketin sona ermesi sonucunu doğurmasını aramadığı gibi, pay sahiplerinin ve şirketin korunması gereken çıkarının; sadece tüm malvarlığını değil, şirket malvarlığının önemli kısmı üzerinde toptan gerçekleşen işlemlerde de söz konusu olabileceği değerlendirmesinde bulunarak genel kurulun yetkisinin koşulu olarak malvarlığının tümünün devrini de aramamıştır¹⁸⁹.

Sonuç olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesindeki dönemde Yargıtay kararlarında ve öğretide, bir yandan şirket malvarlığının toptan satışı söz konusu olmasa da malvarlığının önemli bir bölümünün devrine ilişkin işlemler için genel kurul kararı aranmakta; diğer yandan böyle bir genel kurul kararı şirketin tasfiye aşamasının yanı sıra faaliyet aşamasında gerçekleşen işlemlerde de gerekli kabul edilmekteydi¹⁹⁰.

ii. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda

Türk Hukukunda yerleşmiş Yargıtay içtihatları ve öğretideki görüşler doğrultusunda kanun koyucu, 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda tasfiye halindeki şirketler hakkındaki hükmü, “*önemli miktarda*” ibaresini eklemek suretiyle korumuş¹⁹¹ (TTK md. 538/2); faaliyeti devam eden şirketler için de

---

HD, 13.03.2009, E. 2007/13482, K. 2009/2957 sayılı yayımlanmamış kararı, bkz. **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 144, dn. 36; 11. HD, 28.10.2009, E. 2009/8122, K. 2009/11125, bkz. **Moroğlu/Kendigelen**, Mevzuat, s. 305.

¹⁸⁹ Ancak Yargıtay, önemli niteliğin belirlenmesinde nesnel bir ölçüt getirmek yerine, şirketin tek malvarlığı unsuru veya şirket varlığı için hayati önemde olmak ölçütüne göre karar vermiştir. Bkz. 11. HD, 13.02.2006, E. 2005/1362, K. 2006/1253 (YKD 2006, S. 6, s. 912 vd.).

¹⁹⁰ Belirtmek gerekir ki, Yargıtay kararlarına konu olan davalarda önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem yapılan şirketlerin limited şirket olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğretide konu anonim şirketler bakımından tartışılmıştır.

¹⁹¹ Madde gerekçesinde, Eski Ticaret Kanunu'nun 443. maddesinin tekrarı olduğu belirtilmiş olsa da; 538. madde, sonradan, Tasarı metninde Alt Komisyonca değiştirildiği ve Adalet Komisyonunca kabul edildiği şekilde şirketin tüm değil, önemli miktardaki aktiflerinin toptan satışı olarak hükme bağlanmıştır. Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 538. madde gerekçesi. Bununla birlikte hükmün yetersayılar konusunda atfı yaptığı Türk Ticaret Kanunu'nun 421. maddesinin 3. ve 4. fıkraları da önceki düzenlemede öngörülen yetersayılardan daha ağır yetersayılar getirmiştir. Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, B, 1.

Böylece pay sahipleri, tasfiye aşamasında da Türk Ticaret Kanunu'nun 408. maddesinin 2. fıkrasının (f) bendine paralel şekilde korunmuştur. *Önemli miktarda* nasıl belirleneceği ise faaliyet aşamasındaki şirketler için olduğu gibi, tasfiye aşamasındaki şirketler için de kanunen belirsizdir. Bkz. **Kendigelen, Abuzer**: Yeni Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016, s. 440.

genel kurulun bu yetkisini açıkça düzenleyerek kanuni bir temele oturtmuştur (TTK md. 408/2-f). Böylece her iki düzenlemede de genel kurulun kararını önemli miktarda şirket malvarlığı üzerinde işlemler için aramıştır (TTK md. 408/2-f ve 538/2).

Kanun koyucunun tasfiye aşamasındaki şirketler için getirdiği düzenlemenin son hali olan Türk Ticaret Kanunu'nun 538. maddesinin 2. fıkrası şu şekildedir: “*Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir. Bu karar hakkında 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları uygulanır*”.

Anonim şirketlere ilişkin “*Sona Erme ve Tasfiye*” başlıklı onuncu bölümünün altında düzenlenen bu hüküm, anonim şirketi sona erdiren bir işlem değil; hâlihazırda sona eren bir anonim şirketin malvarlığının tasfiyesinde tercih edilebilecek bir yol olarak öngörülmektedir. Bu bakımdan genel kurul kararının aranmasının nedeninin, esasen, işlemin şirketin sona ermesi sonucunu doğurabilecek olması değil; işlem koşullarının, tasfiyede üçüncü şahıslara karşı ve şirket yararına hareket etme yükümlülüğü¹⁹² ile anonim şirket çıkar gruplarının çıkarları aleyhine sonuçlar doğurabileceği olduğu söylenebilir.

Türk Ticaret Kanunu'nun genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerini saydığı 408. maddesinin 2. fıkrasının konumuzla ilgili (f) bendi ise şu şekildedir¹⁹³: “*Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı*”.

Ancak faaliyet aşamasındaki anonim şirketler için önemli miktarda şirket malvarlığı üzerindeki söz konusu işlemleri ilk defa genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenleyen bu hüküm, Alt Komisyonun Türk Ticaret Kanunu

---

¹⁹² 11. HD 30.1.1985, E. 84/6072, K. 85/270, bkz. www.lexpera.com (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019).

¹⁹³ Benzer bir hüküm, genel kurulun mevzuatta dağınık halde bulunan tüm devredilemez görev ve yetkilerini toplu olarak sayan Genel Kurul Yönetmeliği'nde, Türk Ticaret Kanunu'nun 408. maddesinin 2. fıkrasının (f) bendinden farklı şekilde “varlık” yerine “aktif” ibaresi kullanılmış, “önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satışı” olarak sayılmıştır (GKY md. 30/1-e).

Tasarısı'nda sonradan yaptığı düzenlemenin Adalet Komisyonu tarafından kabul edilmesiyle 408. maddeye eklenmiş; dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nda bu konuda ayrıntılı bir düzenleme getirilememiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun 408. madde gerekçesinde ise sadece hükmün Yargıtay içtihatlarına uygun olarak maddeye eklendiği belirtilmekle yetinilmiştir. Böylece bugün önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisine ilişkin sadece Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan *Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik*¹⁹⁴ (*Genel Kurul Yönetmeliği/GKY*) ile toplantı ve karar yetersayıları düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bir diğer ifadeyle Tasarıya sonradan eklenen bu düzenlemede ve Türk Ticaret Kanunu'nun diğer hükümlerinde tasfiye aşamasındaki şirketlerden farklı olarak genel kurul kararı için gerekli yetersayıya yer verilmemekte; ancak normlar hiyerarşisine aykırı şekilde Genel Kurul Yönetmeliği'nde tasfiye aşamasındaki işlemler için aranan ağırlaştırılmış yetersayılarla hükme bağlanmaktadır (GKY md.22/12)¹⁹⁵.

Böylece Türk hukukunda, 1926 yılında getirilen ilk düzenlemeden beri, tasfiye aşamasındaki anonim şirketler için aranan şirket varlıklarının toptan satışında genel kurulun kararı korunurken; faaliyet aşamasındaki şirketler için de konu kanuni düzenlemeye kavuşturulmuştur. Ancak her iki düzenleme için de genel kurulun yetkili olduğu işlemlerin ayırt edilebilmesi bakımından somut olarak belirlenmesi gereken

---

¹⁹⁴ RG, 28.05.2012, S. 28481. Yetersayıların yönetmelikle belirlenmesi konusunda eleştiriler ve yetersayıların değerlendirilmesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm, IV, B, 1.

¹⁹⁵ Karar yetersayısının yönetmelikle düzenlenmesi, öğretilde eleştirilmiştir. Bkz. **Biçer, Levent/Hamamcioğlu, Esra:** Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK md. 408/2-f), Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran 2013, S. 1, s. 44; **Ayoğlu, Tolga:** Önemli Miktarda Şirket Malvarlığının Satışında Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2017, Prof. Dr. Mustafa Dural Anısına Özel Sayı I, C. V, S. 1, s. 95.

önemli miktarın neye göre değerlendirileceğine ilişkin herhangi bir hüküm getirilmemiştir.

b. Sermaye Piyasası Mevzuatında

i. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Öncesinde

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu¹⁹⁶ (*Eski Sermaye Piyasası Kanunu/ESPK*) ile halka açık şirketlerin gerçekleştireceği işlemlerde önemli nitelikte olan veya olmayan şeklinde bir ayırım kanunen yapılmamıştı. Bununla birlikte, bu dönemde de Seri: IV No: 56 Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ¹⁹⁷ (*Kurumsal Yönetim Tebliği/KYT*) ile ikincil mevzuatta getirilen önemli nitelikte işlemler kapsamında şirketlerin varlıklarının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi ya da üzerinde aynı hak tesis etmesi yahut kiraya vermesi düzenlenmişti.

Ancak anılan Kurumsal Yönetim Tebliği'nin ekinde yer alan Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 1.3.10 maddesinde karar alma süreçlerinin düzenlenmesini içeren söz konusu hükme¹⁹⁸, Tebliğ'in 5. maddesinin 1. fıkrasında belirtildiği üzere sadece borsa

---

¹⁹⁶ RG, 30.07.1981, S. 17416.

¹⁹⁷ RG, 30.12.2011, S. 28158.

¹⁹⁸ Söz konusu düzenlemenin karar alma sürecine ilişkin hükümleri Sermaye Piyasası Kurulu'nun 2012 yılında yayımladığı 57 Numaralı Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (RG, 11.02.2012, S. 28201) ile değiştirilmiştir.

1.3.10 düzenlemesinin ilk hali ise şu şekildeydi: “*Şirketlerin; varlıklarının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde aynı hak tesis etmesi veya kiraya vermesi, önemli bir varlığı devir alması veya kiralaması, imtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi, borsa kotundan çıkması Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması bakımından önemli nitelikte işlem sayılır. Önemli nitelikteki işlemler genel kurul onayı olmaksızın icra edilemez. Söz konusu işlemlerle ilgili yönetim kurulu kararlarında bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayı aranır. Şu kadar ki bağımsız üyelerin çoğunluğunun onayı olmaksızın önemli nitelikteki işlemler genel kurul onayına sunulamaz. Bağımsız üyelerin çoğunluğunun onaylaması halinde söz konusu işlemler, kamuyu aydınlatma düzenlemeleri çerçevesinde kamuya duyurulur ve genel kurul onayına sunulur. Bu tür işlemlere taraf olanların ilişkili taraf olması durumunda, genel kurul toplantılarında ilişkili taraflar oy kullanamaz. Bu maddede belirtilen yükümlülüğün yerine getirilmesi için yapılacak genel kurul toplantılarında toplantı nisabı aranmaz ve karar, oy hakkı bulunanların adi çoğunluğu ile alınır. Bu hususa ilişkin hükümlere esas sözleşmede yer verilir.*

şirketlerinin uyması zorunluydu. Borsa şirketi dışındaki şirketler için düzenlemeler sadece tavsiye niteliği taşımaktaydı.

ii. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda

Halka açık şirketlerde bazı şirket işleri diğerlerinden farklı ve önemli görülerek, önemli nitelikte işlem olarak nitelendirilmiş ve önemli nitelikte işlemler 2013 yılında yürürlüğe giren Sermaye Piyasası Kanunu'nda sınırlayıcı olmayan sayma yoluyla düzenlenmiştir (SPK md. 23/1)¹⁹⁹. Bu işlemlerden biri, halka açık bir şirketin “*mal varlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde bir ayni hak tesis etmesi veya kiralaması*”dır (SPK md. 23/1-b)²⁰⁰. Önemli nitelikte işlemlere ilişkin söz konusu maddede bu işlemlerin gerçekleştiriliş usulüne ilişkin açık bir düzenleme yapılmamış, Sermaye Piyasası Kurulu'nun usul ve esasları belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kanunu'nun “*Genel Kurul Toplantılarına İlişkin Esaslar*” başlıklı 29. maddesinde “*23 üncü maddenin birinci fıkrasına göre belirlenen önemli nitelikteki işlemlere ilişkin kararların genel kurulca kabul edilebilmesi için*” gerekli yetersayılar hükme bağlanarak, önemli nitelikte işlemler ve bu işlemlerden biri olan şirket malvarlığının tümü veya önemli bir bölümü üzerindeki işlemlerin genel kurul kararıyla gerçekleştirilebileceği öngörülmüştür (SPK md. md. 29/6)²⁰¹.

---

¹⁹⁹ Nitekim II-23.1 Tebliği ile Kanun'da yer almayan diğer önemli nitelikte işlemlere de yer verilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 291-296.

²⁰⁰ Aynı hüküm, halka açık şirketlerde önemli nitelikte işlemleri daha kapsamlı olarak sayan II-23.1 Tebliği'nde de sayılmıştır (II-23.1 Tebliği md. 5/1-b).

²⁰¹ Ancak belirtmek gerekir ki, II-23.1 sayılı Tebliğ'in 12. maddesinde belirtilen ayrılma hakkının doğmadığı hallerde gerçekleştirilecek önemli nitelikte işlemin başka düzenlemeler gereğince genel kurul kararı alınması gerekmediği takdirde yönetim kurulu tarafından işlemler yapılabilir (II-23.1 Tebliği, md. 12/3). Bu düzenleme uyarınca sermaye piyasası mevzuatında önemli nitelikte işlemlerin genel kurul kararına bağlanmasının işlemlerin niteliğinden ziyade ayrılma hakkı ile ilgili olduğu söylenebilir.

Böylece bugün hukukumuzda Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü ile getirilen düzenlemeye paralel bir hüküm, Sermaye Piyasası Kanunu ile tüm halka açık şirketler için de ilk defa kanunen öngörülmüştür (SPK md. 23/1-b)²⁰². Ne var ki, iki düzenleme hem teknik açıdan hem de esas yönünden bazı farklılıklar içermektedir:

Teknik açıdan bakıldığında, Türk Ticaret Kanunu'nun sadece önemli miktarda şirket varlıklarının toptan satışında genel kurulun yetkili olduğunu hükme bağlamakla yetindiği düzenlemesinin aksine, Sermaye Piyasası Kanunu'nda önemli nitelikteki işlemlerde uyulacak usul ve esasları belirleme (SPK md. 23/1) ile belirlenen esaslara uyulmaması durumunda idari para cezası tesisi, işlemin iptali ve bunun dışında telafi edici tedbirler alma yetkisi (SPK md.23/2) Sermaye Piyasası Kurulu'na verilmiştir. Bu kapsamda Kurul tarafından çıkarılan II-23.1 sayılı Tebliğ ile açık ve ayrıntılı hükümler getirilmiş ve önemlilik ölçütleri de düzenlenmiştir (Örn. II-23.1 Tebliği md. 6).

Esas yönünden ise halka açık şirketler için getirilen düzenlemede önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin kiralama ve aynı hak tesisini de içerdiği görülmektedir. Bunun yanında Sermaye Piyasası Kanunu ile halka açık şirketler için ilk kez, önemli kararların alındığı genel kurullara katılarak olumsuz oy kullanan ya da toplantıya şirketten kaynaklanan nedenlerle katılmadığı için bu koşulu sağlayamayan²⁰³ pay sahiplerine paylarını şirkete satma hakkı veren "*ayrılma hakkı*" tanınmıştır (SPK md. 24). Bu bakımdan sermaye piyasası mevzuatındaki düzenlemenin Amerika Birleşik Devletleri'nin düzenlemesiyle paralel olduğu söylenebilir.

---

²⁰² Nitekim Türk sermaye piyasası hukukuna başta Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum sağlanması için Avrupa Topluluğu müktesebatının aktarılması amacı ve küresel düzenlemelerdeki reformların doğurduğu değişiklik ihtiyacının yanı sıra yeni Türk Ticaret Kanunu ile uyum sağlanması gerekliliği de yeni Sermaye Piyasası Kanunu'nun nedenleri arasında sayılmıştır. Bkz. Sermaye Piyasası Kanunu'nun Genel Gereğesi, s. 79 vd.

²⁰³ Bunlar, pay sahibinin önemli nitelikteki işlemlere ilişkin genel kurul toplantısına katılmasına haksız bir biçimde engel olunması, genel kurul toplantısına usulüne uygun davet yapılmaması veya gündemin usulüne uygun bir biçimde ilân edilmemesi hâlleridir (SPK md. 24/2).

Öte yandan II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nin²⁰⁴ ekinde bulunan Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 1.3.9 numaralı ilkesinde de anonim şirketin malvarlığı üzerindeki satış, kiralama ve aynı hak tesisi işlemlerine yer verilmiştir. Tüm halka açık şirketlerin uygulamakla yükümlü olduğu (II-17.1 Tebliği, md. 5/1) bu ilke, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenmiş önemli nitelikte işlemlerin kapsamı dışında kalan (*daha az önemli*) işlemlerin gerçekleştirilmesinde uyulacak usule ilişkindir. Zira işlemlerin madde kapsamında kabul edilmesi için, 1.3.9 numaralı ilkede işlem tutarının son finansal tablolara göre şirket varlık toplamı veya hasılat tutarının %10'una denk gelmesi veya şirketin bir faaliyetinin durdurulması şeklinde II-23.1 sayılı Tebliğ'de düzenlenen önemlilik ölçütlerine nispetle çok daha düşük ölçütler getirilmiştir²⁰⁵. Bu nedenle sadece bağımsız yönetim kurulu üyelerinin²⁰⁶ çoğunluğunun işlemin yapılabilmesi yönünde oy vermesi koşuluna bağlı olarak yönetim kurulunun bu işlemleri icra edebileceği; bağımsız yönetim kurulu üyelerinin olumsuz kararında ise durumun işleme ilişkin yeterli bilgiyi içerecek şekilde KAP'ta duyurulması ve genel kurula sunulması gerektiği belirtilmiştir. Ancak vurgulamak gerekir ki, işlemler genel kurula sunulursa, genel kurul yine önemli nitelikteki işlemler için Sermaye Piyasası Kanunu'nun 29/6 hükmünde öngörülen yetersayılara göre karar alacaktır. Ayrıca 1.3.9 numaralı ilke gereği söz konusu işlemlere ilişkin yönetim kurulu kararının katılanların oybirliği ile alınmaması durumunda, imzalı yönetim kurulu kararı ve muhalefet şerhinin KAP'ta açıklanması da gereklidir.

Görülüyor ki, faaliyet aşamasındaki anonim şirketlerin malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisi, Türk Ticaret Kanunu'nun yanı sıra halka açık şirketler

---

²⁰⁴ RG, 03.01.2014, s. 28871.

²⁰⁵ Önemli nitelikte işlemlerin belirlenmesi için getirilen önemlilik ölçüsüne ilişkin bkz. aşağı. İkinci Bölüm, II, C.

²⁰⁶ Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Özkorkut, Korkut: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri**, Ankara 2007, s. 144 vd.

için özel olarak sermaye piyasası mevzuatında düzenlenmiş ve daha kapsamlı ve açık biçimde hükme bağlanmıştır.

2. Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerindeki İşlemlerde Yetki ve Tabi Tutulduğu Özel Usul

a. Anonim Şirketlerde Önemli İşlemler

Yukarıda belirtildiği gibi, anonim şirketin işleri bakımından olağan-olağanüstü iş ayrımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte bazı işlemlerde, anonim şirketlerin örgütsel yapısına ilişkin genel organizasyon düzeni ve yetki ayrımından farklı olarak, yönetim kurulunun takdir yetkisinin genel kurulun onayı sürecine bağlanarak sınırlandırıldığı, nitelikli çoğunluğun arandığı ve bazen de özel hüküm ve sonuçların²⁰⁷ öngörüldüğü görülür. Doğrudukları hüküm ve sonuçların şirket üzerindeki etkileri nedeniyle diğerlerinden daha önemli görülerek ayrılmış ve özel usullere tabi tutulmuş bu işlemler, önemli işlemler olarak anılırlar²⁰⁸. Bu kapsamda da işlemin gerçekleştirilmesinde, karar almaya yetkili organ, karar alınırken aranacak çoğunluk ve öngörülmüş diğer özel usuller ile kararın alınması sonucu ortaya çıkabilecek bazı haklar gibi hususlarda anonim şirketin işleyişi ve örgütsel yapısı bakımından ayrıca sonuçlar doğururlar.

Türk hukukunda önemli işlemler, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23. maddesinde “önemli nitelikte işlemler” olarak hususi hükme bağlanmış²⁰⁹; ancak maddede bu

---

²⁰⁷ Bazı önemli işlemlerde imtiyazların askıya alınması, oy hakkında sınırlamalar veya ayrılma hakkının tanınması gibi özel hüküm ve sonuçlar ortaya çıkabilir. Bu konuda bkz. **Sönmez**, s. 82.

²⁰⁸ Öğretide aynı kavramı ifade etmek üzere, “temel değişiklikler”, “temel işlemler” veya “önemli değişiklikler”, “önemli kararlar” ve “önemli işler” de kullanılmaktadır. Bu çalışmada önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler ele alındığı ve sermaye piyasası mevzuatında da “önemli nitelikte işlemler” şeklinde düzenleme olduğu için “önemli işlemler” terimi tercih edilmiştir. Bkz. **Karayalçın, Yaşar**: İsviçre Borçlar Kanunu'nda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler, *Batider* 1993, C. XVII, S. 1, s. 10; **Yanlı, Veliye**: Halka Açık Şirketlerde Önemli Nitelikteki İşlemler, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2015, C. 6, S. 2, s. 459; **Sönmez**, s. 82-84; **Çanga Belber**, s. 5 vd.

²⁰⁹ Önemli nitelikte işlemlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Tarhan, Damla Gül**: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Önemli Nitelikte İşlemler ve Sonuçları, İstanbul 2018.

işlemler, kanuni bir tanım yapılmaksızın, sınırlayıcı olmayan sayma usulüyle düzenlenmiştir. Bunlar, halka açık bir şirketin birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı alması; malvarlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi ya da üzerinde bir ayni hak tesis etmesi veya kiralaması; faaliyet konusunu tümüyle yahut önemli ölçüde değiştirmesi, imtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi ve borsa kotundan çıkmasıdır (SPK md. 23/1). Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kurulu'nun II-23.1 Tebliği'nde önemli nitelikte işlemler listesi genişletilmiş (II-23.1 Tebliği md. 5/1)²¹⁰, ayrıca başka iş ve işlemlerin de Kurul tarafından önemli nitelikte işlemler arasında değerlendirilebileceği belirtilmiştir (II-23.1 Tebliği md. 5/2).

Türk Ticaret Kanunu'nda ise anonim şirket işleri bakımından önemli işlem kavramına açıkça yer verilmesi de²¹¹, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı (TTK md. 408/2-f) veya şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi (TTK md. 421/3-a ve md. 421/6) gibi bazı işlemler için özel karar alma süreçleri öngörülmüştür²¹².

Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun açıkça önemli işlemler ayrımı yapmaması bir yana önemli nitelikte işlemler ayrımı getiren Sermaye Piyasası Kanunu'nun dahi bu işlemleri, piyasa ve ihtiyaçlar nedeniyle zamanla ortaya çıkabilecek başka işlemleri de kapsama alabilmek için örnekleme yoluyla sayması göz önünde

---

²¹⁰ Tebliğ ile açıkça kabul edilen diğer önemli nitelikte işlemler, bir anonim şirketin ilişkili taraflarından önemli ölçüde malvarlığı edinmesi veya kiralaması; yapmayı planladıkları bedelli sermaye artırımlarında ortaya çıkan nakit sermaye koyma borcunun, ortaklığa nakit dışındaki varlık devrinden kaynaklanan borçlara mahsup edilmek suretiyle yerine getirilmesi; yapmayı planladıkları bedelli sermaye artırımlarında, sermaye artırımından elde edilecek fonun ortaklığın mevcut sermayesini aşması ve Kurulun ilgili düzenlemelerinde tanımlanan ilişkili taraflara olan ve ortaklığa nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklanan borçların kısmen veya tamamen ödenmesinde kullanılacak olmasıdır (II.23-1 Tebliği md. 5/1). Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan kavramın gelişimi, ayrılma hakkının gelişimine bağlı bir seyir izlemiştir. Bkz. **Tarhan**, s. 5 vd.

²¹¹ Önemli işlemler ayrımı Türk Ticaret Kanunu kapsamında açıkça yapılmamış olsa da, ağırlaştırılmış yetersayıların arandığı işlemler bakımından bir gruplandırmanın yapıldığı söylenebilir. **Tarhan**, s. 53.

²¹² Öğretide de uzun yıllardır anonim şirketlerin temel işlemler olarak nitelendirilen bazı işlemlerinin diğerlerinden farklı ve önemli olduğu ileri sürülmekteydi. Bu yönde bkz. **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 207.

bulundurulduğunda, herhangi bir somut işlemin de nitelik ve özellikleri gereği önemli işlemler arasında kabul edilmesi söz konusu olabilecektir. Nitekim bu çalışmasının konusunu oluşturan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, yukarıda değinildiği üzere, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenene kadar Yargıtay kararları ve öğretide önemli işlem olarak nitelendirilmiş ve bu işlemlerin anonim şirketin genel organizasyon düzeni içinde yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilmesi uygun görülmemiştir²¹³.

Önemli işlemler, gerek anonim şirketin organizasyon yapısı ile üzerinde yetkinin ve sorumluluğun belirlenmesi gerek malvarlığı üzerindeki etkisi ile şirketin bundan sonraki faaliyet ve işleyişi bakımından şirketin ve şirketteki grupların çıkarlarını ilgilendirir. Aynı zamanda işlem güvenliği kapsamında işlemin karşı tarafı bakımından da büyük önem taşır. Bu durumda kanuni bir tanımı bulunmayan, ancak geçerli olarak kurulmaları ile öngörülen hüküm ve sonuçları doğurabilmeleri bazı özel usullere uyulmasına bağlı önemli işlemlerin ayırt edilmesi gerekir. Bir diğer ifadeyle bir işlemi, diğer işlemlerden ayırarak önemli kılan unsur belirlenmelidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, önemli işlemler, bir anonim şirketin hukuki veya ekonomik devamlılığıyla ilgili olarak yapısını, faaliyetlerini veya ticari hayatını esaslı biçimde etkileyen işlemlerdir²¹⁴. Bu işlemler, şirkette yarattığı değişime bağlı olarak pay sahiplerinin, çalışanların, yöneticilerin ve alacaklıların şirketle ilişki kurma iradelerinin üzerine inşa edildiği temel hususları değiştirir. Aynı zamanda anonim şirketlerin ekonomideki yeri bakımından kamunun çıkarlarını da ilgilendirir.

Nitekim II.23-1 sayılı Tebliğ'de Kurul tarafından başka iş ve işlemlerin de önemli nitelikte işlemler arasında değerlendirilebileceğini düzenleyen hükümde, iş ve işlemlerin

---

²¹³ Bkz. yuk. dn. 6.

²¹⁴ Sönmez, s. 83; Tarhan, s. 62 vd.

şirketlerin halka açılma öncesindeki vaat, taahhüt veya esaslı durumlarından önemli oranda farklılaşan veya somut bir konuda daha önceden bir vaat ya da taahhütte bulunulmamış olsa dahi bütüncül olarak ele alındığında ortaklığın faaliyetleri ve/veya ticari hayatında önemli ölçüde değişiklik meydana getirebilecek nitelikte olması ölçütü getirilmiştir (II.23-1 Tebliği md. 5/2).

Ancak bu farklılaşma ve değişimin anonim şirket ilgililerinin tümü için mi aranacağı, yoksa ilgililerden biri veya birkaçı için söz konusu olması halinde de işlemin önemli kabul edilip edilmeyeceği konusu belirsizdir. Oysa önemli işlemlerde özellik arz eden husus, kanunen veya öğreti ve içtihat yorumuyla özel usullere tabi olmalarıdır. Önemli işlemlerin geçerli olarak kurulabilmeleri ve öngörülen şekilde hüküm ve sonuçlarını doğurabilmeleri bu işlemler için gerekli özel usullere uyulmasına bağlıdır. Bu kapsamda bir işlemin önemli işlem olup olmadığı; işlemin gerçekleştirilmesinde karar almaya yetkili organ, karar alınırken aranacak çoğunluk, kararın alınması ile ortaya çıkabilecek bazı haklar gibi hususlarda anonim şirketin işleyişi ve örgütsel yapısı bakımından sonuçlar doğurur.

Bu bakımdan önemliliğin ve önemli işlemlerin ayırt edilmesi açısından Sermaye Piyasası Mevzuatı kapsamında açıkça önemli nitelikte işlem olarak hükme bağlanan ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında önemli işlem olarak değerlendirilen işlemlerin düzenlenişine de bakılması gerekir²¹⁵. Bunların başında tüm önemli işlemler için ortak usul olan işlemlerin kural olarak genel kurula sunulması ve genel kurul kararının alınmasında ağırlaştırılmış yetersayıların aranması gelir.

---

²¹⁵ Bunların dışında Sermaye Piyasası Kanunu ve II.23-1 sayılı Tebliğ ile düzenlenen önemli nitelikte işlemler için kamuyu aydınlatma yükümlülükleri, ayrılma hakkının tanınması veya zorunlu pay alım teklifinde bulunulması ve bu düzenlemelere aykırılık halinde Sermaye Piyasası Kurulu'nun bazı yaptırımlar uygulayabilmesi de ortak usule dahildir.

Gerçekten, Sermaye Piyasası Kanunu ve II.23-1 sayılı Tebliğ’de sayılan önemli nitelikte işlemler ile Türk Ticaret Kanunu’nda genel kurulun yetkisi kapsamında özel bir usule tabi tutulmuş işlemler incelendiğinde, bu işlemlerin yöneticilerle çıkar çatışması yaratma tehlikesinin bulunması veya ekonomik anlamda şirketin değerine kıyasen miktar olarak büyük çaplı işlemler olması gibi anonim şirket için önemli özellikler taşıdıkları görülür²¹⁶. Bu anlamda, ekonomik veya yapısal olarak anonim şirketin temel düzeni ve kurumsal yapısında değişiklikler meydana getiren söz konusu işlemler ancak pay sahiplerinin iradesiyle gerçekleştirilebilir. Nitekim önemli işlemlerin hepsi, öncelikle anonim şirketlerin örgütsel yapısına ilişkin genel organizasyon düzeninden farklı olarak, yönetim kurulunun takdir yetkisinin, genel kurulun kararına bağlanarak sınırlandırıldığı işlemlerdir. Böylece bir anonim şirkete katılma kararını etkileyen koşulların değişmesi nedeniyle pay sahiplerinin bir grup olarak korunmasına hizmet ettiği söylenebilir²¹⁷.

Ancak bir işlemin büyük çaplı olması veya genel kurul kararıyla gerçekleştirilebilmeleri, şahıs şirketlerinden farklı olarak olağan-olağanüstü iş ayrımı yapılmasından ve buna göre yetkili kişi veya organın belirlenmesinden daha özel bir duruma işaret eder²¹⁸. Zira yönetim kurulunun kanun veya esas sözleşmeyle genel kurulun yetkisine bırakılanlar dışında her türlü iş ve işlemi yapmaya yetkili olduğu (TTK md. 374) ve açıkça genel kurulun yetkisi öngörülmediği için büyüklüğü, niteliği veya sonuçları ne olursa olsun yetkisinde bulunan benzer özelliklere sahip bazı iş ve işlemlerin yönetim kurulu tarafından yapılabilmesi nedeniyle sadece sayılan özelliklerin varlığı, bir işlemin önemli sayılması için yeterli değildir²¹⁹.

---

²¹⁶ **Manavgat**, HAAO, s. 292-293; **Adıgüzel**, s. 7; **Rock /Hideki/Kraakman**, s. 131; **Sönmez**, s. 82, dn. 84.

²¹⁷ **Tarhan**, s. 63.

²¹⁸ Bu bakımdan genel kurul kararını gerektiren her işlemi önemli işlem olarak saymak olanaklı olmadığı gibi, işlemin esas sözleşme değişikliğini gerektirip gerektirmediği de belirleyici değildir. **Sönmez**, s. 82-83.

²¹⁹ **Manavgat**, HAAO, s. 294.

Bu noktada önemli işlemlerin, genel kurulun görev ve yetkisinde düzenlenmesinin yanı sıra alınacak genel kurul kararlarının nitelikli çoğunluk koşuluna hatta oybirliğine tabi olması ve halka açık şirketler için kanunen sayılan önemli nitelikte işlemlerde pay sahiplerinin, gerekli koşulların varlığı halinde, ayrılma veya zorunlu çağrıya muhatap olma hakkının bulunmaması da yapılacak değerlendirmede göz önünde bulundurulmalıdır.

Nitekim anonim şirketlere hâkim çoğunluk ilkesi nedeniyle hâkim/çoğunluk pay sahiplerinin çıkarlarına hizmet etme olasılığı yüksek olan önemli işlemlerde, aynı zamanda pay sahiplerinin birbirlerine karşı korunması gündeme gelir²²⁰. Bu kapsamda ağırlaştırılmış yetersayılar, ayrılma hakkı veya zorunlu çağrıya muhatap olma hakkı özel olarak azınlık pay sahiplerini koruyucu düzenlemelerdir. Bunlardan, halka açık şirketler için öngörülen ayrılma hakkı veya zorunlu çağrıya muhatap olma hakkıyla pay sahibine adil koşullarda yatırım kararı verme olanağı sağlanmış olmaktadır. Bununla beraber önemli işlemlerde azınlığın bu şekilde korunması, çoğunluğun da korunması anlamına gelir²²¹. Zira anonim şirketin sermaye şirketi niteliğinin bir sonucu olarak, getirdiği sermayeye göre şirkette söz sahibi olan pay sahipleri için çoğunluğun karar alma gücünün de korunması gerekir. Aksi takdirde adil koşullara sahip olmayan azınlık, işlemlerin gerçekleştirilmesini zorlaştırarak ya da engelleyerek maliyet ve zaman kaybına neden olabilir.

Bu bağlamda, önemli işlemler ile korunanın esas itibarıyla pay sahibi olduğu söylenebilir. Zira önemli işlemlerin ayırt edici özelliği nitelikleri değil; şirkette doğurduğu ve pay sahiplerine yansıyan etkileridir²²². Şayet bir işlem, pay sahiplerinin şirketteki yatırımlarını yeniden değerlendirmesini gerektiriyor, pay sahipliği konumunu

---

²²⁰ Tarhan, s. 64.

²²¹ Tarhan, s. 46.

²²² Sönmez, s. 84.

veya pay sahipliğine bağı haklarını etkiliyor ve çoğunluk pay sahibinin çıkarlarına hizmet etme olasılığı taşıyorsa bu işlemler önemli işlemler olarak nitelendirilir²²³. Genel olarak şirkette yapısal değişiklik meydana getiren, şirketin malvarlığı, pay sahipleri düzeni ve faaliyetinde önem arz eden farklılıklar yaratan veya ilişkili taraf işlemi niteliği taşıyan işlemler bu işlemlerdendir. Bu hallerde pay sahibinin yatırım kararı verirken bir anonim şirkete katılmasına neden olan hususların değişmesi veya önemli ölçüde etkilenmesi söz konusudur. Nitekim anonim şirketin esas sözleşme ile belirlenmiş tabiiyeti, merkezi, faaliyet konusu, sermaye veya pay sahipliği yapısı gibi temel özelliklerinin değişmesi, pay sahipliği ilişkisinin kurulmasında ve devamında pay sahiplerinin iradesinin üzerine inşa edildiği işlem temelini değişmesi anlamına gelir²²⁴.

Öte yandan önemli bir işlemin pay sahiplerinin üzerinde doğurduğu etkinin her zaman işlemin niteliğinden kaynaklanması gerekmez. Sıradan bir işlem de gösterdikleri özellikler nedeniyle önemli işlem olarak değerlendirilebilir. Nitekim II-23.1 Tebliği'nde bazı işlemler işlemin niteliğinin kendisine bağı olarak doğrudan önemli nitelikte işlem sayılırken, bazılarının önemli nitelikte işlem sayılması Tebliğ'in 6. maddesinde belirlenen önemlilik ölçütüne bağlanmıştır²²⁵. Örneğin, birleşme, sona erme veya borsa kotundan çıkma doğrudan doğruya önemli nitelikte bir işlem iken; ilişkili taraf işlemleri veya faaliyet konusunun değiştirilmesi işlemleri önemlilik ölçütüne göre önemli nitelik kazanırlar. Önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler de önemlilik ölçütüne bağı olarak bu kapsamda değerlendirilen işlemlerdir. Bu ayırım, kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu kapsamında önemli işlemler arasında değerlendirilen işlemler için de yapılabilir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, önemli işlemlerin genel kurulun görev ve yetkisinde olmalarının dışında tabi oldukları yeknesak bir özel usul bulunmamaktadır.

---

²²³ **Manavgat**, HAAO, s. 295.

²²⁴ **Sönmez**, s. 83.

²²⁵ **Yanlı**, s. 461.

Nitekim önemli bir işlemin doğurduğu etki, sadece pay sahibinin çıkarlarını ilgilendirmez. Farklı önemli işlemlerin pay sahipleri dışındaki ilgililer üzerindeki etkisine göre de tabi tutulduğu hukuki sonuçlar değişmektedir²²⁶. Bu kapsamda farklı önemli işlemler için genel kurul kararlarının alınmasında farklı nitelikli yetersayılar aranırken; hüküm ve sonuçlar bakımından da ayrılma hakkının her önemli işleme tanınmış olmaması gibi farklı düzenlemeler söz konusudur.

b. Genel Kurulun Yetkisi

Türk Ticaret Kanunu'na göre önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yetkili organ genel kuruldur ve genel kurulun bu yetkisi *devredilemez* niteliktedir (TTK 408/2-f). Zira genel kurula yetki tanınmasının nedeni, şirketin geleceği ve pay sahiplerinin çıkarlarını etkileyen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme ilişkin iradenin pay sahiplerinin kendisine ait olmasıdır²²⁷. Böylece yönetim kurulunun, şirket malvarlığı üzerinde pay sahiplerinin bilgisi dışında şirketi ve pay sahipliği çıkarlarını önemli surette etkileyen işlem yapmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır²²⁸.

---

²²⁶ Sönmez, s. 84.

²²⁷ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 42; Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 1 ve N. 2; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 1. Pay sahipleri bu iradesini genel kurulda karar olarak ortaya koyar; bu nedenle oluşan irade şirket tüzel kişiliğinin iradesidir. Genel kurul, pay sahiplerinin bütününe değil, anonim şirketin organını ifade eder ve iradeden doğan sorumluluk da anonim şirkete aittir. Bkz. Hüffer/Koch, AktG § 118, N. 2; Tekinalp, Sermaye Ortaklıkları, N. 13/07.

²²⁸ Nitekim öğretide **Tekinalp**, yönetim kurulu ile genel kurul arasındaki işlev alanı bakımından yaptığı değerlendirmesinde, “*şirket malvarlığının cevherini oluşturan münferit taşınır, iştirak, fikri mülkiyet haklarının satışı*”nın da genel kurul onayı koşuluna bağlanabileceğini belirtmektedir. **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının, N. 12/28b. Yazarın Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamındaki malvarlığı üzerindeki işlemlerden farklı kabul ederek yönetim kurulunun yetki alanında gördüğü bu işlemler, şirkette yapısal bir değişikliğe neden olmasa dahi, şirket malvarlığının cevherini oluşturan unsurlara ilişkin olduğu için pay sahiplerini ilgilendirir. Dolayısıyla bu işlemler, esas sözleşmeyle genel kurulun onayına tabi tutulabilir. **Karacan** da esas sözleşme ile bazı iş ve işlemlerin önemli nitelikte işlem olarak tanımlanabileceğini ve mevzuattaki diğer usullere uyulması ile genel kurul onayına sunulması koşulu getirilebileceğini belirtmektedir. Bkz. **Karacan, Ali İhsan**: Sermaye Piyasası Hukuku-Yazılar, C. I, İstanbul 2017, s. 243. Esas sözleşmeyle yönetim kurulunun alanına giren yetkilerin genel kurula bırakılması konusunda temkinli olmak gerektiği hususunda ise bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 534-536. Ayrıca bkz. **Keskin, Harun**: Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bakış, Batider 2018, C. XXXIV, S. 3, s. 266 vd.; **Eroğlu, Muzaffer/Demir, Aybüke**: Anonim Şirkette Organlar Arası İşbölümü ve Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 2, S. 2, s. 93-94.

Düzenlemenin pay sahiplerini koruyucu amacı doğrultusunda genel kurula doğrudan kanunen tanınan ve yalnızca genel kurul tarafından kullanılabilen, bir diğer ifadeyle genel kurula özgülenmiş bir yetki söz konusu olduğu için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisi aynı zamanda *münhasır*²²⁹. Genel kurul önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde karar verme yetkisini yönetim kuruluna bırakan veya bu sonucu doğuran bir karar alamaz²³⁰.

Bununla birlikte yetkisi münhasır olsa da genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri tek başına gerçekleştirmesi olanaklı değildir. Zira yetkilerini ancak kanunda ve esas sözleşmede öngörülen usullere uygun olarak gerçekleştirilen toplantılarda karar alarak kullanabilen (TTK md. 408/1) bir iç organ niteliğindeki genel kurul, hazırlık işlemleri dahil bir sözleşmenin kurulması ve yürütülmesi için gerekli şirketi temsil yetkisi ile hareket yeteneğinden yoksundur²³¹. Bu eksiklik temsil yetkisine sahip, aktif olarak şirket işlerini yürüten ve aynı zamanda genel kurul kararlarının yerine getirilmesiyle görevli bulunan yönetim kurulu sayesinde giderilir (TTK md. 365 ve md. 375/1-f)²³². Şirketin temsil ve icra organı olan yönetim kurulunun, sürecin dışında kalması düşünülemez; önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yönetim kuruluna ait Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, ikincil

---

²²⁹ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 105; **Dural**, s. 232. Genel kurulun yetkisinin münhasırlık niteliğinden söz edilebilmesi için, yetkinin kullanım aşamasında devredilemez olmasının yanı sıra elde edilmesi aşamasında da kanunen sadece genel kurula tanınmış olması gerekir. Bu bağlamda devredilemez yetkiler her zaman münhasır değildir; ancak münhasır yetkiler aynı zamanda devredilemezdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Şehirali Çelik, Feyzan Hayal**: TTK m. 408.2 Dışında Düzenlenen Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği: Kural Mı, İstisna Mı?, Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan, Ankara 2017, s. 648 ve s. 652-657.

²³⁰ Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, IV, A, 1, b, iii.

²³¹ Genel kurulun dışı etkili bir kararının söz konusu olduğu hallerde dahi, hiçbir genel kurul kararı tek başına üçüncü kişiye anonim şirkete karşı ileri sürebileceği talep hakkı vermez. Oysa pay sahipleri, kar dağıtımına karar verilmesi halinde olduğu gibi, genel kurul kararlarına istinaden bazı talep haklarına sahip olabilir. Bu durum genel kurulun iç organ niteliğinin bir sonucudur. Bkz. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 712.

²³² **Grabolle, Martin**: Die Pflicht des Vorstands zur Ausführung von Hauptversammlungsbeschlüssen Eine dogmatische Analyse des § 83 Abs. 2 AktG, Frankfurt am Main [u.a.], 2013, s. 27; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 15; **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 712.

düzenlemeler ve şirket esas sözleşmesinden doğan genel kurul öncesi, genel kurul toplantısı sırası ve genel kurul sonrası çeşitli görev ve yetkileri bulunur²³³.

Bu bağlamda genel kurulun yetkileri, içe dönük ve dışa dönük kararlar almasına göre ikili bir ayrıma tabi tutulabilir²³⁴. Genel kurulun ancak karar olarak kullanabileceği yetkileri kural olarak şirketin kendisine ve iç işleyişine ilişkindir, bir diğer ifadeyle içe dönüktür. Bununla birlikte istisnai olarak da olsa, kanun veya esas sözleşmede öngörülmüş olması halinde²³⁵, alacaklılar veya pay sahipleri gibi belli çıkar gruplarını korumak amacıyla genel kurula dışa etkili kararlar alma olanağı da tanınmıştır. Genel kurul kararının, şirket ile üçüncü kişi arasındaki hukuki işlemin zorunlu unsurunu oluşturduğu haller genel kurulun dışa dönük yetkilerini oluşturur²³⁶. Bu hukuki işlemlere ilişkin yetkilerinde, temsil gücü ve hareket yeteneği olmayan genel kurulun işlevi, hüküm ve sonuçlarını doğurması için yönetim kurulunun gerçekleştireceği işleme iştiraktan

---

²³³ **Karacan**, s. 274. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin kurulması ve icrasının yanı sıra işleme ilişkin kararın alınacağı genel kurul toplantısı öncesi çağrı, gündem vb. hazırlık işlemleri, toplantının gerçekleştirilmesi ve farklı aşamalardaki bilgilendirme yükümlülükleri için yönetim kurulunun asli sorumlu olarak bazı usuli görev ve yükümlülükleri de söz konusudur (TTK md. 375/1-f, md. 407/2 ve md. 437). Bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 45; **Dural**, s. 234-236; **Tarhan**, s. 206-207; **Karacan**, s. 273-274.

²³⁴ Kişi topluluğu olan şirketler birçok ilişkiye sahiptir. Bu ilişkiler iç ilişki ve dış ilişki şeklinde klasik ikili ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu konuda bkz. **Yongalık**, Ortak Davası, s. 6 vd. Genel kurulun yetkileri bakımından değerlendirildiğinde bu ayırım aynı zamanda genel kurul kararının eksikliğine yüklenen hukuki anlam bakımından da önem taşımaktadır. Zira genel kurulun içe dönük yetkilerinde, işlemlerin yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilmesinde kesin hükümsüzlük söz konusu olmasına rağmen; genel kurulun dışa dönük yetkilerinde, genel kurul onayıyla işlemlerin tamamlanması olanaklı olduğundan, onaya kadar askıda hükümsüzlük söz konusu olur. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645. Ayrıca bkz. **Arslanlı, Halil**: Anonim Şirketler II, Anonim Şirketin Organizasyonu, İstanbul 1959, s. 135-136.

²³⁵ **Moroğlu, Erdoğan**: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2017, s. 10.

²³⁶ Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen faaliyet aşamasında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili karar alınması dışında tasfiye aşamasında önemli miktarda şirket aktifinin toptan satışı (md. 538/2) ve şirketin tescilden itibaren iki yıl içerisinde sermayenin onda birini aşan bedelle bir işletme veya aynı devralması veya kiralması (md. 356) ile ilgili kararlar genel kurulun kanunen hükme bağlanmış dışa etkili kararlarıdır. Uygulamada bunlar dışında da genel kurul tarafından dışa etkili kararlar alınabilir. Ancak genel kurul kararı kanuni istisnalarda geçerlilik/etkinlik koşulu iken; diğer hallerde genel kurul kararının yokluğu veya aksine genel kurul kararının bulunması yönetim kurulunun gerçekleştirdiği işlemin geçerliliğini etkilemez. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 712; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 13-06. Ayrıca bkz. **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 96.

İlgili sözleşmelerin geçerliliği genel kurul onayına bağlı birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemleri de (TTK md. 145/1, 151, 166/3 ve md. 189) bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 645. Nitekim bu işlemlerde genel kurul ile yönetim kurulunun kümülatif yetki sahibi olduğu ifade edilmektedir. Bkz. **Şehirali Çelik**, Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 648, dn. 10 ve s. 651. Ayrıca bkz. aşa. Birinci Bölüm, II, B, 2, c.

ibarettir²³⁷. Böylece işlem, şirketi temsilen yönetim kurulu tarafından kurulur, ancak hüküm ve sonuçlarını doğurmaz; bir diğer ifadeyle genel kurul kararına kadar askıda hükümsüzdür²³⁸. Genel kurul kararıyla şirket için bağlayıcılık kazanan işlem baştan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurur²³⁹. Dolayısıyla bu hallerde genel kurulun yetkili olması, şirketi genel kurulun temsil etmesi anlamına gelmez²⁴⁰. Genel kurulun işleme iştiraki koşuluyla, sözleşmenin kurulması ve ifası için temsil yetkisi yine yönetim kurulunca kullanılır²⁴¹. Zira bir hukuki işlemin kurucu unsurunu oluşturan irade açıklamasını, şirketin temsil organı yönetim kurulu yerine getirir. Ancak şirketin işleme bağlanma iradesini, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yetkili olan ve yetkilerini sadece karar alarak kullanabilen genel kurul oluşturur²⁴².

Nitekim şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde sermayenin onda birini aşan bedelle bir işletme ve aynın devralınması²⁴³ (TTK md. 356) gibi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisi, yönetim kurulunun şirketi temsilen üçüncü kişiyle yapacağı bir işlemle şirketin bağlanma iradesinin oluşturulması anlamında iştiraktır.

---

²³⁷ Gerçekleştirilen işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurması, genel kurulun iştirakinin yanı sıra birleşme ve bölünme işlemlerinde tescili (Türk Ticaret Kanunu md. 153/1 ve md. 179/4) gerektirirken; şirketin kuruluşundan itibaren iki yıl içinde sermayenin onda birini aşan bedelle bir işletme ve aynın devralınması halinde ise tescil ile birlikte ilanı da gerektirir (TTK md. 356/1).

²³⁸ **Hensler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 10. Genel kurulun yetkili olduğu bu işlemlerde, yönetim kurulu işlemi kurabilir ancak tek başına şirketi işlemle üçüncü kişilere karşı bağlayamaz. Şirket işlemle genel kurulun da iştirakiyle bağlanır. Bkz. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 712. Ayrıca bkz. **Tarhan**, s. 210-211. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm, V, A, 2.

²³⁹ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 645; **Kırca, İsmail (Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, Ankara 2017, s. 257; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 42.

²⁴⁰ **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 161. Nitekim pay sahiplerinin aksine üçüncü kişilerin sadece genel kurul kararına dayanarak şirkete karşı herhangi bir talepte bulunamamaları genel kurulun iç organ niteliğini ortaya koyan bir kanıttır. Bkz. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, N. 712.

²⁴¹ **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 15; **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 45-46. Tasfiyede aktiflerin toptan satışında da genel kurulun dışa etkili kararının bulunması zorunlu olmakla beraber bu işlemi yürütecek olan tasfiye memuru veya tasfiye yöneticisidir (TTK md. 538/2).

²⁴² **Dural**, s 232.

²⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ülgen, Hüseyin**: Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklığın Kuruluşundan Sonra Malvarlığı Değerlerini Devralması (Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak), İstanbul 1969.

Hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için genel kurulun iştirakinin arandığı bu hallerde, tamamlayıcı olgulardan (*wirksamkeitsvoraussetzung*) bahsedilir²⁴⁴. Tamamlayıcı olgular, kurucu olguların aksine hukuki işlemin dışında kaldıkları halde; hukuki sonucun doğması bu olguların gerçekleşmesine bağlanmıştır²⁴⁵. Tamamlayıcı olgular, kanun koyucunun taraf veya ilgilileri koruma amacı doğrultusunda²⁴⁶ bazı durumlarda kanuni olarak öngörülür ve tamamlayıcı olgunun kendisi gerçekleştiren bakımından başka bir hukuki işlem oluşturabilir²⁴⁷. Bu bakımdan Türk Borçlar Kanunu'na tabi satış, kiralama gibi bir sözleşme ilişkisi olan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, ilgili hükümlerde belirtilen kurucu unsurların gerçekleşmesiyle yönetim kurulu tarafından kurulur²⁴⁸. Ancak işlemin bir anonim şirketin önemli miktarına denk gelen malvarlığı üzerinde olması nedeniyle genel kurulun iştirakine kadar kurulmuş olan sözleşme şirketi bağlamaz, askıda hükümsüzdür²⁴⁹.

---

²⁴⁴ Çeşitli nedenlerle bir hukuki işlemin geçerliliği için, kurucu olguların yanı sıra tamamlayıcı olgular da söz konusu olabilir. Örneğin, ayırt etme gücü bulunmayan küçük ve kısıtlıların yapmış olduğu işlemlere, kanunî temsilcinin icazet vermesinin (MK 16/1) veya kayyımın yaptığı bazı hukukî işlemlerde vesayet makamının izninin aranması (MK 462) gibi... Ayrıntılı bilgi için bkz. **Akipek, Şebnem**: Tamamlayıcı Olgunun İşleme Etkisi, AÜHFD 1995, C. 44, S. 1-4, s. 278 vd. Almanca "*Wirksamkeitsvoraussetzung*" teriminin tam karşılığı olarak "*etkinlik unsurları*" veya "*geçerlilik koşulu*" olarak çevrilebilecek bu olgular, aynı zamanda bağlı (tabi) olgular olarak da anılmakla birlikte Türk hukuk öğretisinde kurulmuş işlemi tamamlayıcı özellikleri nedeniyle genellikle "*tamamlayıcı olgular*" olarak adlandırılmaktadır. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu, Necip (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı)**: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, B. 5, İstanbul 2010, N. 10/9-10/11; **Akipek**, s. 278-279; **Oğuzman, M. Kemal/Öz, M. Turgut**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 2018, s. 170-171.

²⁴⁵ Bir hukuki işlemin kurulması için, kurucu olgular yeterlidir. Tamamlayıcı olgular, hukuki işlem kavramı dışında bulunur; bir diğer ifadeyle işlemin oluşması, kurulması bakımından etkileri yoktur. Ancak işlemi tamamlayarak, kurulmuş bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarının doğurmasını sağlarlar. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu, C. I, N. 10/9; Akipek**, s. 279.

²⁴⁶ Örneğin, sınırlı ehliyetsiz kişinin kuracağı satış sözleşmesinde, sınırlı ehliyetsiz kişinin korunması amacıyla kanuni temsilcinin izninin aranması gibi...

²⁴⁷ **Akipek**, s. 280.

²⁴⁸ Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yapılmasını gündeme getirmesi ve buna ilişkin girişimde bulunması gereken mutlaka yönetim kurulu değildir. Bununla birlikte yönetim kurulu sözleşmenin kurulması ve yürütülmesi ile yükümlüdür. **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 15; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 11.

²⁴⁹ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 33 ve N. 40; **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645.

c. Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki İş Bölümü

Anonim şirketlerde organlar arası işlev dağılımını emredici hükümlerle düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurul ile yönetim kurulu arasında önemli miktar ölçütüne bağlı bir *yetki bölüşümü* (*yetki paylaşımı/işlev ayrımı*) söz konusudur²⁵⁰.

Bununla birlikte bu işlemleri şirketi temsilen kuracak ve genel kurulun usulüne uygun alacağı kararla birlikte yürütecek olan yönetim kuruludur. Böylece genel kurulun dışı etkili kararını gerektiren önemli miktarda şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesinde, şirketi temsilen hazırlık işlerini gerçekleştiren, sözleşmeyi kuran ve yürüten yönetim kurulu ile alacağı kararla şirketin işleme bağlanma iradesini ortaya koyan genel kurul arasında *iş bölümü* ilişkisi bulunur²⁵¹. Niteliği gereği, yönetim kuruluna münhasır alanda kalan iş ve işlemlerin yapılması, genel kurul kararının alınmasıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilebilmesi ve halka açık şirketlerde ayrılma hakkının kullanımı için ön koşul niteliği taşır²⁵².

Bu bakımdan her organ kendine ait yetkiyi birbirinden bağımsız olarak kullansa da her iki organın yetkisini kullanması hukuki işlemin gerçekleşmesi için gerekli ve sürecin sonuçlandırılması açısından birbirini tamamlayıcıdır²⁵³. Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından hedeflenen hukuki sonucun ortaya çıkması bakımından yönetim kurulu ile genel kurul *kümülatif (tamamlayıcı) yetki*

---

²⁵⁰ **Çamoğlu, Ersin:** Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 337.

²⁵¹ **Dural,** s. 232-233; **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu),** Ortaklıklar Hukuku, N. 712. Ayrıca bkz. **Öztan, Bilge:** Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk, Ankara 1970, s. 105 vd.; **Ansay,** Anonim Şirketler, s. 96. Halka açık şirketler için bkz. **Tarhan,** s. 204-210.

²⁵² **Karacan,** s. 277.

²⁵³ **Şehirli Çelik,** Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 651.

sahibidir²⁵⁴. Genel kurul, yetkisini kullanmadan önce başlamış önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin sürece iştirak ederek söz konusu işleme etkinlik kazandırır ve ardından yönetim kurulu işlemi uygun şekilde tamamlayarak sonuçlandırır.

d. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurula ait devredilemez nitelikteki yetki, önemli miktar ölçütüne bağlıdır. Dolayısıyla bu düzenlemenin mefhum-ı muhalifinden çıkarılacak sonuç, Türk Ticaret Kanunu'nun 374/1 hükmü de göz önüne alındığında, anonim şirket malvarlığının önemli miktarına denk gelmeyen (önemsiz miktar) işlemleri yönetim kurulunun tek başına gerçekleştirebileceğidir²⁵⁵. Bir başka ifadeyle, şirketin yapısını ve geleceği ile pay sahiplerinin çıkarlarını etkilemeyen hallerde yönetim kurulu gerçekleştireceği işlemler genel kurulun iştiraki olmaksızın şirketi bağlayabilir.

Yönetim kurulunun genel olarak malvarlığı üzerinde işlemleri gerçekleştirecek organ olması karşısında, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesindeki hukuki durumun yönetim kurulunun yetkisi bakımından da değerlendirilmesi gerekir.

---

²⁵⁴ Genel kurulun, sadece kendisine ait yetkiyi kullanmasının öngörülen hukuki sonucun doğması açısından yeterli olmadığı; ancak bu yetkisini kullanmasının bir hukuki sonuca ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken diğer aşamaları tamamladığı hallerde kümülatif (tamamlayıcı) yetki söz konusudur. Bkz. **Şehirli Çelik**, Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 650-651. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun münhasır yetkisine rağmen ortaya çıkan bu yetki ilişkisi, birleşme ve bölünme işlemlerindeki duruma benzer. Türk Ticaret Kanunu'nun 145/1, 151, 166/3 ve 189. maddelerinde yer alan hükümlere göre de yönetim kurulu tarafından hazırlanan sözleşmeleri onaylamakla münhasır yetkili olan genel kurul ile yönetim kurulunun yetkileri kümülatiftir. Bkz. **Şehirli Çelik**, Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 648, dn. 10.

²⁵⁵ Organlar arası işlevler ayrılığı kapsamında genel kurul ile yönetim kurulunun yetki alanlarının ayrımında yönetim kurulu lehine yetki karinesi kabul edilmekte ve yönetim kurulu (ve kendisine bırakılan alanda yönetim) genel kurulun yetkisinde olanlar dışında her çeşit iş ve işlemi yapmaya yetkili sayılmaktadır. Bkz. **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 517 ve 663; **Şehirli Çelik**, Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 665. Bununla birlikte yönetim kurulunun lehine yetki karinesinin, yönetim kuruluna üst organ niteliği verecek şekilde yorumlanmaması, her somut olayda işin niteliğinin yönetsel olup olmadığının sorgulanması gerekir. Bu yönde bkz. **Keskin**, s. 268-269.

Hemen belirtelim ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurula henüz elde edilme aşamasında kanunen tanınan bir yetki söz konusu olduğu için, yetki devrinden bahsedilemez²⁵⁶.

Bununla birlikte işlevler ayrılığı ilkesine göre diğer organların yetkilerine giren hususlar, yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetimin yetkisinin çerçevesini oluşturduğu için (TTK md. 374/1) kanuni bir yetki sınırlaması söz konusudur. Anonim şirketlerde yönetim kurulunun temsil yetkisinin kanuni sınırlarını, öncelikle kesin hükümsüz olduğu kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkânsız sözleşmeler oluşturur (TBK md. 27/1). Bir diğer kanuni sınır, genel kurulun (veya denetçinin) yetkisine bırakılmış işlemlerdir (TTK md. 374/1, 397 ve 408).

Yönetim kurulunun diğer organların devredilemez yetkilerine giren hususlarda alacağı kararlar baştan itibaren batıldır (TBK md. 27/1; TTK md. 391/1-d). Ancak genel kurulun dışı etkili karar olarak bir hukuki işleme iştirakini gerektiren yetkileri söz konusu olduğunda durum özellik arz eder²⁵⁷. Bu hallerde genel kurulun aldığı bir kararın uygulanması değil; yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilecek bir işleme hüküm ve sonuçlarını doğurması için genel kurulun muvafakat vermesi söz konusudur (TTK md. 145, 166, 356, 408/2-f)²⁵⁸. Temsil ve idare organı olarak yönetim kurulu şirketi temsilen bu işlemlere girişebilir, geçerli olarak kurabilir ve genel kurulun muvafakatinin olması koşuluyla tamamlanan işlemi icra edebilir. Burada genel kurulun muvafakatinin aranması, gerçek anlamda temsil yetkisinin sınırlandırılması anlamına gelmez ve yetkisiz temsil hükümleri uygulanmaz. Daha ziyade, şirketi tek başına geçerli olarak bağlamasının

---

²⁵⁶ **Şehirli Çelik**, Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği, s. 655.

²⁵⁷ **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 645.

²⁵⁸ Genel kurul muvafakatinin arandığı bir diğer hal için bkz. Tasfiye aşamasında, tasfiye memuru/memurları bakımından md. 538/2.

önüne geçilerek yönetim kurulunun temsil yetkisinin kanunların işleyişi ile sınırlandırılması söz konusudur.

Bu bakımdan genel kurulun iştirakinin arandığı söz konusu hallerde yönetim kurulunun durumu, malvarlığı bakımından önem taşıyan, ciddi sonuçlar doğuran işlemleri yasal danışmanın onayıyla gerçekleştirebilecek olan “*kendisine yasal danışman atanmış kişiler*”de olduğu gibi sınırlı ehliyetli kişilerin durumuna benzetilebilir²⁵⁹. Nitekim Türk Medeni Kanun’un 429. maddesinde sınırlı ehliyetli kişilerin onay alması gereken işlemler arasında da taşınmazların alım satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde aynı hak tesisi ile bağışlama gibi işlemlere yer verilmiştir. Sınırlı ehliyetliler de, yönetim kurulunun genel kurulun muvafakatini alması gibi, bu işlemleri danışmanın muvafakatini almak koşuluyla bizzat gerçekleştirebilir. Muvafakatin bulunmadığı hallerde eksik olan işlem ise, yine genel kurulun muvafakatine bağlanan işlemlere benzer şekilde askıda hükümsüzdür ve şirketin işlemle bağlanmaması gibi işlem sınırlı ehliyetli kişi için tek taraflı bağlamazlık yaptırımına tabidir²⁶⁰.

Nitekim öğretisi ve yargı kararlarına göre Alman hukukunda da genel kurul kararının gerekliliği, yönetimin ve yürütme kurulunun Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun 82/1 hükmü gereğince var olan temsil yetkisini kanunların işleyişi ile

---

²⁵⁹ Yasal danışman atanan kişiler, kısıtlanması için yeterli neden bulunmamasıyla beraber korunması bakımından fiil ehliyetinin sınırlanması gerekli görülen ergin bir kişidir ve bu kişilere yapacağı işlerde görüşü alınmak üzere yasal danışman atanması söz konusudur (TMK md. 429). Gerçi kendisine yasal danışman atanan kişilerde, ehliyeti sınırlanan bizzat kişinin kendisi ve onayı verecek olan üçüncü bir kişi olan yasal danışman iken; genel kurulun iştirakinin arandığı hallerde şirketin ehliyeti değil yönetim kurulunun yetkisi bakımından bir sınırlama söz konusu olmakta ve onayı genel kurulun vermesi gerekmektedir. Ancak gerçekleştirilecek hukuki işlemin geçerliliği için hukuki durumun ve sürecin benzer olmasının yanı sıra yönetim kurulunun şirket ad ve hesabına hareket etmesi nedeniyle kanaatimizce böyle bir benzerlik kurulabilir. Nitekim genel kurulun iştirakinin arandığı işlemlerin düzenlenişindeki koruyucu amaca benzer şekilde Türk Medeni Kanunu’nun 429. maddesinde sayılan işlemlerde onayın verilmesini zorunlu kılmanın amacı da, sınırlı ehliyetliyi korumak, onun girişeceği hukukî işlemlerde kendi hak ve çıkarlarını zedelemesini engellemektir. Bkz. **Akipek**, s. 283.

²⁶⁰ Bkz. **Akıntürk, Turgut/Akipek, Jale G.:** Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku, C. I, İstanbul 2004, s. 352-356. Genel kurul kararının eksikliğinde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçerliliği ve işlemin bağlayıcılığı hakkında bkz. aşağı. Üçüncü Bölüm, V, A, 2, a ve Üçüncü Bölüm, V, A, 2, b.

sınırlandırır²⁶¹. Genel kurul kararının yokluğunda, sözleşme dış ilişkide de hüküm doğurmaz; böylece hukuki kesinlik temin edilmiş olur.

Dolayısıyla genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yönetim kurulunun temsil yetkisi önemli miktar ölçütüne bağlı olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince kanunun işleyişiyle sınırlandırılmaktadır²⁶². İşlemleri gerçekleştirecek olan yönetim kurulu olmakla beraber, genel kurul muvafakati olmaksızın eksik olan işlem askıda hükümsüzdür ve şirketi bağlamaz²⁶³.

3. Konuya İlişkin Düzenlemelerin Diğer Şirketlere Uygulanabilirliği

Bir şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerinde gerçekleştirilen işlemler, şirket tipi fark etmeksizin tüm şirketlerde yukarıda açıklanan etki ve sonuçları benzer şekilde doğurarak pay sahiplerinin/ortakların korunmasını gerektirir. Bununla beraber şahıs-sermaye şirketi ayırımına bağlı olarak ortaya çıkan yapısal farklılıklar, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin ayrı usullerin öngörülmesini gerektirir.

Bu bağlamda anonim şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerine ilişkin getirilen düzenlemelerin, özden organ ilkesinin geçerli olduğu ve olağan-olağanüstü iş ayırımının bulunduğu şahıs şirketlerine uygulanabilirliği yoktur.

Nitekim kolektif şirketlerde, şirket sözleşmesi veya ortakların çoğunluğunun kararıyla ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilmediği takdirde ortakların her

---

²⁶¹ Aynı sınırlandırma, malvarlığının devri konusunda tasfiye aşamasında tasfiye memurunun yasal temsil gücü ve komandit şirkette sınırsız sorumlu (komandite) ortağın temsil yetkisi için de geçerlidir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 40; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 15; BGHZ 82, 188, 195 = NJW 1982, 933 (Hoesch/Hoogovens Kararı); BGHZ 83, 122, 128 = NJW 1982, 1703. Ayrıca bkz. **Arslanlı**, C. II, s. 135-136.

²⁶² Bu yetki sınırlaması, genel kurulun dış etkili tüm kararlarında ortaya çıkmaktadır. Yönetim kurulu, genel kurulun muvafakati olmaksızın, Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesi kapsamında kuruluşun itibaren 2 yıl süreyle sermayenin %10'una karşılık gelen devralma işlemlerini icra edemezken; şirket malvarlığının bir bütün olarak geçişinin söz konusu olduğu birleşme veya bölünme işlemleriyle de şirketi bağlayamaz (TTK md. 145 ve md. 166).

²⁶³ Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

birinin şirketi yönetme hakkı bulunur (TTK md. 218/1). Bununla beraber şirketin yönetiminin ortaklardan birine veya birkaçına verildiği hallerde dahi, şirket yönetimi şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlemlerle sınırlıdır. Olağanüstü iş olarak nitelendirilen bağışlama, kefalet ve şayet işletme konusuna girmiyorsa taşınmaz alım satımı ile şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarma, rehinleme veya ticari işletme rehni kurma gibi işlemlerde ise ortakların oybirliği zorunludur (TTK md. 223). Bu kapsamda kolektif şirketlerde önemli miktarda şirket malvarlığı üzerinde işlemlerin gerçekleştirilmesinde ortakların çıkarları, olağan-olağanüstü iş ayrımına bağlı olarak oybirliği sistemiyle korunmaktadır.

Böylece kolektif şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin durum anonim şirketlerden iki açıdan farklılık arz eder: Birincisi, oybirliği sistemiyle temsil sorunu veya ortakların farklılaşan çıkarlarına bağlı çıkar çatışmaları baştan önlenmiştir. İkincisi, olağan-olağanüstü iş ayrımı nedeniyle malvarlığı üzerindeki işlemler için “önemli miktar” ölçütü aranmamıştır.

Bununla birlikte kolektif şirketler bakımından da önemli miktarı esas alan bir düzenleme, tasfiye aşamasında malvarlığı üzerinde gerçekleştirilecek işlemler için özel olarak hükme bağlanmıştır. Buna göre tasfiye memurlarının önemli miktarda kolektif şirket varlıklarının toptan satışını gerçekleştirilebilmesi için ortakların bu konuda oybirliğiyle karar vermesi gerektiği, ortaklar tarafından oybirliğinin sağlanamaması halinde ise işlemlerin ancak mahkemenin bu yönde karar vermesiyle yapılabileceği düzenlenmektedir (TTK md. 295)²⁶⁴. Ancak bu düzenleme de tasfiye aşamasında olan anonim şirketlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu’nun 538/2 hükmünden oybirliğinin aranması ve işlemin mahkeme kararıyla da gerçekleştirilebilmesi yönünden ayrılır.

---

²⁶⁴ Söz konusu hükmün gerekçesine bakıldığında, düzenlemenin 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu’nun 234. maddesinden dili güncelleştirilerek aynen alındığı belirtilmiştir. Oysa mezkûr 234. madde “*Ortaklar ittifakla karar vermedikçe tasfiye memurları şirket mallarını toptan satamazlar.*” şeklinde olup; hükme “*önemli miktardaki şirket varlıkları*” ibaresinin eklenmesi yenidir.

Kollektif şirketlerden farklı ortak yapısı ve şirket yönetimi söz konusu olsa da, komandit şirketlerde de kollektif şirketlerle benzer şekilde anonim şirketler için getirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Zira komandite-komanditer ortak ayrımının olduğu komandit şirketlerde de olağan-olağanüstü iş ayrımı söz konusudur. Buna göre, olağan işlerde sadece komandite ortaklara ait olan şirket yönetiminde itiraz hakları dahi bulunmayan komanditer ortakların da olağanüstü işlerde oy hakkı vardır (TTK md. 309/2 ve 390/3).

Tasfiye aşamasındaki komandit şirketler ise, kollektif şirketlere ilişkin getirilen hükümlere tabi olduğundan (TTK md. 328), tasfiye memurları tarafından önemli miktarda şirket varlıklarının toptan satışının gerçekleştirilebilmesi için ortakların oy birliği ya da mahkeme kararı zorunludur.

Sermaye şirketi olan limited şirketlerde ise faaliyet aşamasında gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Nitekim, limited şirketlerde olağan-olağanüstü iş ayrımı bulunmadığı gibi, genel kurulun yetkileri arasında da önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sayılmamış (TTK md. 616) ve limited şirketlere uygulanacak anonim şirketlere ilişkin hükümler arasında Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmüne yer verilmemiştir (TTK md. 644)²⁶⁵. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin tek düzenleme tasfiye halindeki limited şirketlerde tasfiye usulü ve organların yetkileri için anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağına ilişkin yapılan yollamadır (TTK md. 643). Dolayısıyla tasfiye aşamasında gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için anonim şirketlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 538/2 hükmüne uyulacaktır.

Oysa Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin 408/2-f hükmünün gerekçesinde de hükmün düzenleniş nedeni olarak gösterilen Eski Ticaret Kanunu

---

²⁶⁵ **Kendigelen**, bu eksikliği eleştirmektedir. Bkz. **Kendigelen, Abuzer**: Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016, s. 309.

dönemindeki Yargıtay içtihatları da limited şirketlere ilişkindir²⁶⁶. Bu dönemde Yargıtay, anonim şirketlerin tasfiyesinde gerçekleştirilecek aktiflerin toptan satışına ilişkin Eski Ticaret Kanunu'nun 443/2 hükmünün faaliyet aşamasındaki limited şirketlere de uygulanabileceğini kabul etmekteydi.

Öğretide faaliyet aşamasındaki limited şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerinde gerçekleştireceği işlemlerde Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünün uygulanabilir olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Genel kabul, anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenlenmesini gerektiren nedenlerin limited şirketler için de geçerli olduğu, tasfiye aşamasında genel kurula verilen yetkinin faaliyet aşamasında verilmemesinin çelişki doğurduğu ve nihayet bu durumun limited şirketler için bir eksiklik olduğudur²⁶⁷. Bununla birlikte birçok yazar, bu durumun kanun koyucunun bilinçli olarak susması olup olmadığına ilişkin değerlendirmesinde Eski Ticaret Kanunu dönemindeki Yargıtay uygulaması nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünün kıyasen²⁶⁸ uygulanabileceği görüşünü benimsemiştir²⁶⁹. **Çamoğlu** ise organların yetkilerinin kanunla belirleneceği ve kıyas kurallarının uygulanamayacağını belirterek, bu eksikliğin hukuk tekniği nedeniyle yorum yoluyla giderilemeyeceğini ve kanun koyucunun bu eksikliği gidermesi gerektiğini ifade etmektedir²⁷⁰.

Kanaatimizce limited şirketlere ilişkin bu eksiklik, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünün kanuna Adalet Komisyonu tarafından eklenmesinden kaynaklanan ve sonradan da giderilmemiş bulunan bir ihmale dayanmaktadır. Ancak gerek Türk

---

²⁶⁶ 11. HD, 17.01.2000, E. 1999/8298, K. 2000/19 (YKD 2000, S. 6, s. 893 vd.); 11. HD 13.02.2006, 2005/1362, K. 2006/1253 (YKD 2006, S. 6, s. 912 vd.).

²⁶⁷ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 49; **Dural**, s. 227, dn. 3; **Çamoğlu**, s. 330, dn. 2.

²⁶⁸ Hukuki düşünüş yöntemlerinden kıyasa ilişkin bkz. **Yongalık, Aynur**: Adi Şirkete Yeni Giren Ortağın Eski Borçlarından Dolayı Sorumluluğu Hakkında Alman Federal Mahkemesi'nin 7.4.2003 Tarihli Kararı, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 529-530.

²⁶⁹ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 49; **Dural**, s. 227, dn. 3.

²⁷⁰ **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 330, dn. 2.

hukukunda öğreti ve uygulamada uzun yıllardır anonim ve limited şirketler için benimsenen önemli işlemler ayrımı gerek anonim şirketler için getirilen düzenlemenin nedeni olarak gerekçede açıkça belirtilen Yargıtay kararlarının limited şirketlere ilişkin olması göz önünde bulundurulduğunda, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünün kıyasen limited şirketlere de uygulanabileceğinin kabulü gerekir. Ancak hukuk güvenliği açısından kanun koyucunun bu eksikliği bir an önce genel kurulun yetkileri arasında düzenleyerek ya da anonim şirket hükümlerine atıf yaparak düzeltmesi yerinde olur.

Belirtmek gerekir ki, Alman hukukunda da ilgili düzenlemelerin, herhangi bir atıf bulunmama ile beraber anonim şirketlerle aynı gerekçelerin geçerli olduğu limited şirket ve ayrıca açık atıf hükmü (AktG § 278/3) dolayısıyla sermayeye dayalı komandit şirket için uygulanacağı kabul edilmektedir²⁷¹.

Son olarak kooperatifler için de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler düzenlenmemiştir. Ancak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda²⁷² (*Kooperatifler Kanunu/KK*) aksine düzenleme bulunmayan hallerde Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmış olduğundan (KK md. 98), kanaatimizce önemli miktarda kooperatif malvarlığı üzerindeki işlemlerde de genel kurul yetkili sayılmalıdır²⁷³.

---

²⁷¹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 9 ve N. 14; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 2; Scheel, s. 297.

²⁷² RG, 10.05.1969, S. 13195.

²⁷³ Alman hukukunda benzer yönde bkz. Scheel, s. 297.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDE İŞLEMLERİN BELİRLENMESİ

Belirlilik ilkesi gereğince, bir hukuki işlemin geçerli olarak kurulabilmesi için objektif esaslı unsurlarının belirli veya belirlenebilir olması gerekli ve yeterlidir²⁷⁴. Bununla birlikte önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin konusunun ve kapsamının belirli veya belirlenebilir olması, pay sahiplerini koruma amacıyla özel usule tabi kılınarak genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmiş olmaları dolayısıyla daha geniş bir anlam taşır²⁷⁵. Zira işlemin genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri kapsamına giren bir işlem olup olmadığının tespiti ve pay sahiplerinin oylarını bilinçli kullanabilmeleri açısından başta malvarlığı üzerinde işlem yapılan anonim şirket tarafından yerine getirilecek edimin konusu ve miktarı olmak üzere işlem koşullarının belirli olması lazımdır. Bir diğer ifadeyle, anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler söz konusu ise, genel kurula sunulacak sözleşme, üzerinde işlem yapılacak malvarlığı konusunu ve işlem koşullarını tam olarak göstermek zorundadır²⁷⁶.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemeler kapsamında genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılan şirket

---

²⁷⁴ Öğretide hâkim görüşe göre, sözleşmenin kurulması için taraflar en azından, kanunda öngörülmuş tipte bir zorunlu unsurları veya kanunda öngörülmemiş kendine özgü bir sözleşmenin anlamına ve iş hayatının gerekliliklerine uygun olarak sözleşmenin niteliğini belirleyen objektif esaslı noktaları belirlemiş veya belirlenebilir şekilde kararlaştırmış olmalıdır. Bu yönde bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 17/1-7; **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 72; **Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, 75-78; **Öz, Kerem**: Tadil Sözleşmesi, İstanbul 2016, s. 57. Aksi yönde bkz. **Nomer, Haluk Nami**: Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir Mi?, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 2013, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, Cilt. 8, s. 2053-2074.

²⁷⁵ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 24.

²⁷⁶ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 24.

malvarlığı üzerindeki işlemler için anonim şirketin ifa etmesi gereken edim, işlemin niteliğine göre en az şirket malvarlığının önemli miktarına denk gelen varlıkların devri, kiraya verilmesi veya üzerinde sınırlı aynı hak tesis edilmesidir. Bu kapsamda anonim şirket, yine işlemin niteliğine göre söz konusu varlıklarının mülkiyetini veya zilyetliğini devretmekle veya bu varlıkları işlemin karşı tarafı lehine korumakla ve taşınmaz satışı söz konusu olduğunda tapuda tescil işlemini sağlamak gibi gerekli şekli işlemleri yapmakla yükümlüdür.

Ancak Türk Ticaret Kanunu'nda getirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerde önemlilik ölçütünün ve bu kapsama giren malvarlığı unsurlarının neler olabileceği açık olmadığı gibi, hem Türk Ticaret Kanunu hem Sermaye Piyasası Kanunu düzenlemelerinde sayılanlar dışında aynı sonucu doğurabilecek başka işlemler de söz konusu olabilir. Dolayısıyla anonim şirket malvarlığı üzerindeki bir işlemin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin tabi olduğu özel usule göre gerçekleştirilmesinin gerekip gerekmediği bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin neler olabileceğinin önemli işlemler bağlamında belirlenmesi gerekir²⁷⁷. Bu nedenle aşağıda hangi nitelikteki malvarlığı unsurlarının bu kapsamda olduğu, önemli miktarın nasıl belirleneceği, hükme bağlanan işlem türleri dışında ilgili düzenlemelerin uygulanmasının gerekip gerekmediği incelenecek ve önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin benzer işlemlerden farkları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

---

²⁷⁷ Bir hukuki sorunun çözülebilmesi için olaydaki unsurların hukuki düzenlemelerin kapsamına girip girmediği konusunda bir nitelendirme yapılması gereklidir. Bu konuda bkz. **Hırş, Ernst: Pratik Hukukta Metod**, Ankara 2017, s. 16 vd.

I. MALVARLIĞI, VARLIK ve AKTİF KAVRAMLARI

Genel kurulun yetkili olduğu işlemlerin konusu ve kapsamının belirlenebilmesi için öncelikle ilgili hükümlerde yer verilen farklı kavramların, özellikle *varlık* (TTK md. 408/2-f), *aktif* (TTK md. 538/2) ve *malvarlığı* (SPK md. 23/1-b) kavramlarının açıklığa kavuşturulması²⁷⁸ ve bu bağlamda anonim şirketin pasiflerinin ve henüz mevcut olmayan malvarlığı unsurlarının (*beklenen hak/gelecekteki hak*) önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin konusunu oluşturup oluşturamayacağını değerlendirilmesi gerekir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Türk Ticaret Kanunu'nda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili düzenlemelerde karşımıza çıkan ve her ikisi de muhasebe terimi olan *aktif* ve *varlık*²⁷⁹ kavramları gerçekte aynı anlama gelir²⁸⁰. Bununla birlikte kanun koyucu Türk Ticaret Kanunu'nda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerde faaliyet aşamasındaki şirketler için *varlık*, tasfiye aşamasındaki şirketler için ise *aktif* terimini tercih etmiştir. Bu terim farklılığı, Türk Ticaret Kanunu'nda her iki hükmün kanunlaşma sürecinden kaynaklanmaktadır. Zira tasfiye halindeki anonim şirketlerin gerçekleştireceği toptan satış şeklindeki önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemede yer alan *aktif* terimi, ilk olarak Eski Ticaret Kanunu'nun 443/2 hükmünde kullanılmış²⁸¹ ve bu hükmün Türk

---

²⁷⁸ Kavramların neyi ifade ettiğinin tespiti ve terim-kavram ilişkisinin doğru kurulması, hukuk düzeni açısından önem taşır. Bkz. **Karayalçın, Yaşar/Yongalık, Aynur:** Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod-Problem Çözme, Ankara 2008, s. 4.

²⁷⁹ Türkiye Muhasebe Standartları'nda varlık, (a) *Geçmişteki bazı olayların sonucu olarak işletme tarafından kontrol edilen* ve (b) *İşletmeye gelecekte ekonomik yarar sağlaması beklenen bir kaynaktır* (TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar, prg. 8).

²⁸⁰ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun TMSF'nin alacaklarının tahsiline ilişkin yetkisini hükme bağlayan düzenlemesinde ise, hem varlık hem aktif kavramlarının birlikte kullanıldığı ve her iki kavrama ilişkin farklı hüküm getirdiği görülmektedir (md. 134/4). Ancak öğretilerde bu düzenlemedeki ayırımın hükmün kaleme alınışına göre bölünebilirlik anlamında getirildiği, malvarlığı bakımından aynı şeye işaret ettikleri belirtilmektedir. Bkz. **Manavgat, Çağlar:** Bankacılık Kanunu Hükümlerine Göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Varlık-Aktif Satışı Yetkisi ve Sermaye Piyasasına Etkisi, Batider 2016, C. XXIII, S. 3, s. 219.

²⁸¹ Belirtmek gerekir ki, bu dönemde aktif kavramı Eski Ticaret Kanunu'nun "*Anonim Şirketin Hesapları*" başlıklı 8. Kısım'da "*Münferit Aktif ve Pasifler*" alt başlığıyla detaylı olarak düzenlenmişti (ETK md. 459-465). Ancak bu hükümler Türk Ticaret Kanunu'na aktarılmamıştır.

Ticaret Kanunu'ndaki karşılığı olan 538/2 hükmünde de aynen korunmuştur. Ancak faaliyet aşamasındaki anonim şirketlere ilişkin 408/2-f hükmü Adalet Komisyonu tarafından sonradan eklenmiş ve iki hüküm arasında terim birliğinin sağlanması göz ardı edilmiştir. Bu bakımdan kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu kapsamında farklı terimler kullanılsa bile aynı hususun düzenlendiğinin kabulü gerekir.

Aktif (varlık) kavramı bir muhasebe terimi olarak bilançoda karşımıza çıkar. Nitekim bilanço birbirine denk olması gereken ve farklı malvarlığı unsurlarını ifade eden *aktif (varlıklar)* ve *pasif (kaynaklar)* olmak üzere iki kısımdan oluşur²⁸² ve anonim şirket bilançosunun, *aktif (varlıklar)* kısmında anonim şirketin mevcut ve alacakları gösterilirken; *pasif (kaynaklar)* kısmında ise sermayesi ve borçları yer alır. Bu bakımdan anonim şirketin *aktifleri (varlıkları)*, şirketin maddi, gayri maddi ve mali yatırım malvarlığı ile döner malvarlığından oluşan²⁸³, böylece tüm malvarlığını ifade eden bir kavramdır²⁸⁴. Eski Ticaret Kanunu döneminde öğretilen kavram üzerine yapılan değerlendirmelerde kimi yazarlar, *aktif* kavramının pasifleri de kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiğini savunurken²⁸⁵; kimi yazarlar ise dar yorumlanması gerektiğini ileri sürmüştür²⁸⁶.

---

²⁸² **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 127. Bu husus muhasebe biliminde temel bilanço denkliği/eşitliği olarak ifade edilmektedir.

²⁸³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp, Ünal**: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1980, s. 170-218; **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40; **Haftacı, Vasfi**: İşletmelerde Finansal Çözümleme, Kocaeli 2013, s. 23.

²⁸⁴ Pasifler ise bu malvarlığının finansman kaynağıdır. Bkz. **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 127. **Ayiter** de, pasiflerin malvarlığı (Yazarın ifadesiyle mamelek) içinde bir unsur değil, malvarlığına dışarıdan yöneltilmiş talepler olduğunu; ancak alacaklılar için pasiflerin aktifleri aşım aşımının önem taşıması nedeniyle, aktiflerle pasiflerin bu bağlamda birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bkz. **Ayiter**, s. 94-95. **Acemoğlu** ise, sadece aktiflerin malvarlığının kapsamında kabul edildiği Alman hukukunun aksine, İsviçre-Türk hukuklarında pasifin malvarlığının bütünleyici parçası olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Acemoğlu**, s. 15; aynı yönde bkz. **Ansay, Tuğrul**: Anonim Şirketler s. 36; **Bahtiyar, Mehmet**: Ticari İşletme hukuku, Yeni TTK'ya uyarlanmış 13. Bası, İstanbul 2012, s. 25; **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40.

²⁸⁵ Bu yönde bkz. **Karahan, Sami**: Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998, s. 200; **Eriş, Gönen**: Ticari İşletme ve Şirketler 2, Ankara 2004, s. 2804.

²⁸⁶ **Domaniç**, sadece derhal tahsili olanaklı olmayan alacaklar dâhil tüm alacaklar, taşınır ve taşınmazlar gibi maddi mallar ve marka, good will ve kiracılık hakkı gibi maddi olmayan unsurların, bir başka ifadeyle sadece pasifler dışındaki malvarlığı unsurlarını aktiflerin tümü olarak değerlendirmektedir. Bkz. **Domaniç, Hayri**:

Sermaye Piyasası Kanunu'nda getirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerde ise Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak *aktif* veya *varlık* terimleri yerine *malvarlığı* terimi tercih edilmiş; ayrıca *malvarlığından* ne anlaşılması gerektiği de açıkça hükme bağlanmıştır. Zira hukuki ve iktisadi bir kavram olarak kanuni tanımı zor olan *malvarlığı*²⁸⁷, öğretilerde genel tabirle bir kişiye ait değeri para ile ölçülebilen haklar ve hukuki ilişkiler bütünü olarak tanımlanmakta ve pasiflerin *malvarlığı* içerisinde kabul edilip edilmeyeceği hususu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır²⁸⁸. Özel usule tabi bulunan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin açıkça belirlenebilir olması ihtiyacı nedeniyle önemli nitelikte işlemlere ilişkin II-23.1 sayılı Tebliğ, sayma suretiyle Türkiye Muhasebe Standartlarında tanımlanan finansal yatırımlar²⁸⁹, özkaynak yöntemi²⁹⁰ ile değerlendirilen yatırımlar, yatırım

---

Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-II, İstanbul 1988, s. 1480. **Tekinalp** ise, ibarenin aktif ve pasifleri birlikte kapsadığının kabulü halinde işletme devrinin söz konusu olacağını ileri sürerek; sadece duran varlıkların anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 1595.

²⁸⁷ Malvarlığı, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun (RG, 06.02.2013, S. 28561) ile düzenlenmiş tek kanuni tanıma göre şudur: “*Bir gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve gelir ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hâsıl olan menfaat ve değer*” (md. 2/1-ç).

²⁸⁸ Eski Türkçe’de kavramın karşılığı “*bir kimsenin sahip olduğu her şey*” anlamına gelen *mamelek*dir. **Ayiter**, hak ehliyetinin bir yönü olması nedeniyle *mamelek* kavramının mal değil, haklardan oluştuğunu; bu nedenle Türkçe’de, tam karşılığı olmamakla birlikte *mamelek* teriminin yerine ancak *varlık* teriminin kabul edilebileceğini belirtmektedir. Bu yönde bkz. **Ayiter**, s. 3, dn. 1. Malvarlığını, hak ve borç ilişkilerinin bütünü olarak tanımlayan aksi yöndeki görüşler için bkz. Bkz. **Acemoğlu**, s. 9-15; **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 36; **Durman**, s. 8.

²⁸⁹ Türkiye Muhasebe Standartları’nda “*finansal yatırımlar*” tanımı yer almamaktadır. Ancak Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından hazırlanan TMS/TFRS kapsamında hazırlanacak finansal tablolara ilişkin *Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi* (RG, 07.06.2019, S. 30794), finansal yatırımları “*TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum ve TFRS 9’da tanımlanan finansal varlıklardan, yatırım amacıyla tutulanlar ile aşağıdakiler dışında kalanlar bu kalemde gösterilir: -Nakit ve nakit benzerleri, -Türev araçlar, -Teminata verilen finansal varlıklar, -İmtiyaz sözleşmelerine ilişkin finansal varlıklar, -Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar, -Ticari ve diğer alacaklar ve , -Özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar ya da maliyet veya gerçeğe uygun değer yönteminin kullanılması durumunda münferit finansal tablolarda “İştirakler, İş Ortaklıkları ve Bağlı Ortaklıklardaki Yatırımlar” kaleminde izlenen yatırımlar.*” diyerek finansal araçlara yapılan yatırımlar şeklinde tanımlanmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu 07.06.2013 tarihinde yayımladığı II-14.1 sayılı Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği Uyarınca Düzenlenecek Finansal Tablo ve Dipnot Formatları Hakkında Duyuru’da bu Rehber’in eski hali olan 2013 yılı *Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi*’ne (RG, 20.05.2013, S. 28652) yer vermektedir.

²⁹⁰ Özkaynak yöntemi, *yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirildiği ve sonrasında bu tutarın yatırım yapılan işletmenin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği bir muhasebe yöntemidir. Yatırımcı işletmenin kâr veya zararı, yatırım yapılan işletmenin kâr veya zararından kendisine düşen payı; yatırımcı işletmenin diğer kapsamlı kârı, yatırım yapılan işletmenin*

amaçlı gayrimenkuller²⁹¹, maddi duran varlıklar²⁹² ve maddi olmayan duran varlıklar²⁹³ ile canlı varlıkların²⁹⁴ malvarlığını oluşturduğunu hükme bağlamıştır (Tebliğ md. 4/1-h). Öte yandan II-23.1 sayılı Tebliğ'in önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin önemlilik kriterini düzenleyen 6/1 hükmünde de “*varlık (aktif)*” ibarelerinin her ikisine birden yer verilmiştir. Dolayısıyla dikkate alınması gereken malvarlığı, açık düzenleme gereği önemli nitelikte işlemler için aktiflerden oluşmaktadır.

Kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ilgili düzenlemelerde de pasiflerden ayrı bir kavram olan *aktif* veya *varlık* terimlerinin tercih edilmesi nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde aktiflerle birlikte pasiflerin de işlemin konusuna dahil edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır²⁹⁵. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler kapsamında işleme konu olacak malvarlığı unsurları, işletmeye özgülenmiş bir makinenin veya şirkete ait bir taşınmazın devrinde olduğu gibi her zaman aktif ve pasiflerden oluşan bir organizasyona sahip olmayabilir²⁹⁶. Bununla birlikte tarafların sözleşme içeriğini belirleme özgürlüğü kapsamında işlemin konusuna pasiflerin dahil edilmesini kararlaştırmasına engel bir düzenleme olmadığına da altını çizmek gerekir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünün uygulamasında da

---

diğer kapsamlı kârından kendisine düşen payı kapsamaktadır (TMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar, prg. 3).

²⁹¹ Yatırım amaçlı gayrimenkul, *aşağıda yer alan amaçlardan ziyade, kira geliri veya değer artış kazancı ya da her ikisini birden elde etmek amacıyla (sahibi veya finansal kiralama sözleşmesine göre kiracı tarafından) elde tutulan gayrimenkullerdir [arsa veya bina (ya da binanın bir kısmı) veya her ikisi birden]: (a) Mal veya hizmet üretiminde ya da tedarikinde veya idari amaçla kullanılmak veya (b) Normal iş akışı çerçevesinde satılmak* (TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller, prg. 5).

²⁹² Maddi duran varlıklar, *(a) Mal veya hizmet üretimi veya arzında kullanılmak, başkalarına kiraya verilmek veya idari amaçlar çerçevesinde kullanılmak üzere elde tutulan ve (b) Bir dönemden daha fazla kullanımı öngörülen, fiziki kalemlerdir* (TMS 16 Maddi Duran Varlıklar, prg. 6).

²⁹³ Maddi olmayan duran varlık, *fiziksel niteliği olmayan tanımlanabilir parasal olmayan varlıktır* (TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar, prg. 8) ve yaygın örnekleri; *bilgisayar yazılımı, patentler, telif hakları, sinema filmleri, müşteri listeleri, ipotek hizmeti sunma hakları, balıkçılık lisansları, ithalat kotaları, isim hakları, müşteri ve tedarikçi ilişkileri, müşteri sadakati, pazar payı ve pazarlama haklarıdır* (TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar, prg. 9).

²⁹⁴ Canlı varlık, *yaşayan hayvan veya bitki topluluğudur* (TMS 41 Tarımsal Faaliyetler, prg. 5).

²⁹⁵ Aynı yönde bkz. **Karacan**, s. 251-252.

²⁹⁶ **Adıgüzel**, s. 17.

başvurulabilecek halka açık şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin önemlilik kriterini düzenleyen II-23.1 sayılı Tebliğ'in 6/1 hükmünde işleme konu olan malvarlığının finansal tabloda kayıtlı değerinin dikkate alınacağı belirtilmiş, böylece aktif malvarlığı üzerinde yük meydana getiren ve pasifte görünen borçlar işlemlerin nitelendirilmesi için yapılacak hesaplama dahil edilmemiştir²⁹⁷.

Bununla birlikte anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin, şirketin bir işletmesinin devri şeklinde gerçekleştirildiği hallerde Türk Borçlar Kanunu'nun 202. maddesi gereği işletmenin aktif ve pasif unsurlarının birlikte devredilmesi gerektiği de unutulmamalıdır²⁹⁸.

Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun ilgili hükmünde de hukuki açıdan *malvarlığı*, bilanço açısından da *varlıklar* olarak çevrilen²⁹⁹ *vermögen* kavramı kullanılmıştır (AktG § 179a)³⁰⁰. Bu konuda hükmün uygulama alanı bakımından kural olarak malvarlığının pasif kısmının devrinin söz konusu olmadığı öğretide ifade edilmektedir³⁰¹.

---

²⁹⁷ **Adıgüzel** bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: “Örneğin şirketin gayrimenkulü bir aktif değer olup, bunun üzerinde var olan ipotek bir yüküdür. Ancak bu yük bilanço pasifinde yer almaz. Fakat bu ipotek bir banka kredisi karşılığı ise, bilançoda bu kredi pasifte yer alır ve gayrimenkul devir konusu olduğunda, duruma göre ipotekli devir veya kredi ödenerek bu gayrimenkulün devri söz konusu olur. İşte bu gibi borçlar, şirketin pasif tarafında kabul edilerek gayrimenkul üzerindeki yükü esas alınmamış, aktif değerlerin yarısının hesaplanmasında bilançoda görünen değerine bakılmıştır.” Bkz. **Adıgüzel**, s. 18.

²⁹⁸ **Arkan, Sabih**: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2018 (Ticari İşletme), s. 42-43; **Göle, Celal/Bozer, Ali**: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2018, s. 28-29.

²⁹⁹ **Kıygi, Osman Nazım**: Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü-II, Almanca-Türkçe, München 1999, s. 846.

³⁰⁰ **Ayiter**, kavramın aynı zamanda yetenek anlamına gelmesinin, ehliyet anlamına gelen görüşünü desteklediğini savunmaktadır. Bkz. **Ayiter**, s. 4.

³⁰¹ **Hensler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4. Stein**, bu durumu anonim şirket aktiflerinin devrinin yeterli olduğu, hükmün uygulanması için pasiflerin de üstlenilmesinin gerekli olmadığı şeklinde açıklamaktadır. Yazara göre, Alman Tür Değiştirme Kanunu (UmwG) hükümlerinden farklı olarak burada külli halefiyet söz konusu olmadığı için, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu hükmünün kapsamını lâfzî olarak malvarlığının tümü şeklinde değerlendirmemek gerekir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a, N. 17.**

Sonuçta farklı terimler tercih edilmesine rağmen; genel kurulun yetkisi kapsamındaki malvarlığı üzerindeki işlemlerin konusunu kural olarak aktif malvarlığı unsurlarının oluşturduğu görülmektedir.

Öte yandan anonim şirketin üzerinde işlem gerçekleştirebileceği malvarlığı unsurları şirketin mevcut malvarlığı olabileceği gibi, gelecekteki hakları da olabilir.

Bilindiği üzere kural olarak bir tasarruf işleminin söz konusu olabilmesi için mevcut bir hakkın bulunması ve tasarrufta bulunanın da bu hak üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerekir. Bununla beraber belirlilik ilkesine uygun olmak koşuluyla gelecekteki haklar (*ileride doğacak haklar*) üzerinde de tasarrufta bulunulması olanaklıdır³⁰². Bu kapsamda gelecekteki haklar belirlilik açısından öğretide ikiye ayrılmaktadır³⁰³: Tasarruf işlemi sırasında mevcut bir hukuki temele dayananlar ve hiçbir hukuki temeli bulunmayanlar.

Hiçbir temeli bulunmayan, hukuki bir ilişkiye dayanmayan alacaklar işleme konu olamaz³⁰⁴. Ancak hukuki bir temele dayanan gelecekteki haklar üzerinde tasarrufta bulunulabilir³⁰⁵. Zira henüz kazanılmamış ancak gelecekte kazanılması olası hakkı dolayısıyla kişinin, bu beklenen hakkı kazanma konusunda bir hakkı bulunmakta; bu hak da *beklenti* olarak ifade edilmektedir. Beklenti sahibi olan ve beklenen hakkın da sahibi olacak kimsenin, bu *beklentisi* ise hukuken korunmaktadır (Örneğin, koşula bağlı işlemlerde TBK md. 171, 175). Bu bakımdan *beklenti*, sahibi bakımından ekonomik bir değer taşımakta ve bağımsız bir unsur olarak malvarlığının aktifinde

---

³⁰² **Nomer, Haluk N.:** Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul 2002, s. 107-108; **Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, İstanbul 2018, s. 574-575; **Antalya, Gökhan:** Gelecekteki Hakta Tasarruf, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 545-548.

³⁰³ **Tekinay, Selahaddin Sulhi (Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altıp, Atilla):** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 248-249; **Oğuzman/Öz, C. II,** s. 573 vd..

³⁰⁴ Bu yönde bkz. **Oğuzman/Öz, C. II,** s. 574. Aksi yönde bkz. **Tekinay (Akman/Burcuoğlu /Altıp),** s. 249; **Nomer,** Beklenen Haklar, s. 109-111.

³⁰⁵ **Oğuzman/Öz, C. II,** s. 521-522; **Nomer,** Beklenen Haklar, s. 111.

değerlendirilmektedir³⁰⁶. Nitekim beklenti sahibi bu *beklentisini* değerlendirmek, onun üzerinde tasarrufta bulunmak ister. Öğretide beklenti sahibinin bu beklenen hak üzerinde tasarruf işlemi yapabileceği, üçüncü kişiye devredebileceği kabul edilmektedir³⁰⁷. Buna göre, örneğin mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi gibi koşula bağlı işlemler, vadeli işlemler, dönemlik olarak borç doğuran sözleşmeler nedeniyle ortaya çıkan veya yetişen ürünlere³⁰⁸ ilişkin beklenen hak üzerinde tasarruf etmek olanaklıdır.

Bir anonim şirketin de beklenen hakları söz konusu olabilir. Özellikle mülkiyeti saklı tutma sözleşmesinde³⁰⁹, vadeli alacakları veya kira alacaklarında gelecekteki haklardan bahsetmek olanaklıdır. Buna göre bir anonim şirketin önemli miktara denk gelen malvarlığı üzerinde işlem yaparken, gelecekteki haklarında da tasarruf edebileceğinin kabulü gerekmektedir³¹⁰.

Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki, taşınmazlar üzerinde aynı hak iktisabı tapu sicilinde tescile bağlı olduğu, Tapu Sicil Tüzüğü'nde de tescil isteminin tescili bozucu veya hükümsüz kılıcı kayıt ve şarta bağlanamayacağı hükme bağlandığından, taşınmazlar üzerindeki beklenti taahhüt işlemlerine konu olabilese de tasarruf işlemine konu olamaz (md. 16).

---

³⁰⁶ **Nomer**, Beklenen Haklar, s. 6.

³⁰⁷ **Oğuzman/Öz**, C. II, s. 521-522; **Nomer**, Beklenen Haklar, s. 111.

³⁰⁸ Arazide yetişen ürün tabii semeredir ve ayrılincaya kadar asıl şeyin bütünleyici parçası niteliği taşır. Bütünleyici parçalar, asıl şeyden ayrıldıklarında bağımsız olarak hak konusu olabilirler. Bu bakımdan gelecekte ayrılarak bağımsız hak konusu olabileceğinden yetişen ürünler üzerinde de beklenti söz konusudur. Bu yönde bkz. **Nomer**, Beklenen Haklar, s. 123-124.

³⁰⁹ Mülkiyeti saklı tutma sözleşmesinde beklenen hak konusunda bkz. **Serozan, Rona**: Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi (MHAD) 1968/2, s. 195 vd.; **Nomer**, Beklenen Haklar, s. 147 vd.

³¹⁰ Alman hukukunda ise anonim şirkette gelecekteki varlıklarının devrine izin veren § 361 aF'nin aksine; bugün 2002 yılında yürürlüğe giren Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 311b/2 yasağı geçerlidir. Buna göre, gelecekteki malvarlığına ilişkin bir sözleşme tüm malvarlığının devrine yönelik de olsa veya devredilen malvarlığı unsurları sınırlandırılmış da olsa hükümsüzdür. Bu yönde bkz. MüKoAktG/Stein AktG § 179a N. 25; krş. BGB § 311b/2 “*Ein Vertrag, durch den sich der eine Teil verpflichtet, sein künftiges Vermögen oder einen Bruchteil seines künftigen Vermögens zu übertragen oder mit einem Nießbrauch zu belasten, ist nichtig.*”

II. MALVARLIĞININ ÖNEMLİ MİKTARI

A. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu, anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerde görev ve yetkinin tayini için “önemliliği” bir ölçüt olarak getirmekte ve genel kurulun devredilemez yetkileri kapsamındaki malvarlığı üzerindeki işlemlerin, malvarlığının önemli miktarına denk gelen kısmı üzerindeki işlemler olduğunu hükme bağlamaktadır. Türk Ticaret Kanunu sadece *önemli miktar* ibaresine yer verirken, Sermaye Piyasası Kanunu hükmü malvarlığının “*tümü veya önemli bir bölümü*” üzerindeki işlemler şeklinde kaleme alınmış olsa da; anonim şirket halka açık olsun olmasın genel kurulun yetkisi için *önemli miktar* asgari sınır olduğundan, bu sınır aşıldıktan sonraki tüm işlemlerde genel kurul evleviyetle yetkilidir.

Bunun için Türk Ticaret Kanunu ile anonim şirketler için açıkça düzenlenmiş bulunan işlevler ayrılığı ilkesi³¹¹ nedeniyle organlar arası yetki gaspı olmaması³¹² (md. 374 ve md. 408) ve üçüncü kişinin hakları bakımından işlem güvenliğinin sağlanabilmesi için işleme konu olan malvarlığı unsurlarının “*önemli*” olup olmadığının tespiti zorunludur³¹³. Bu tespit ise, önemliliğin anlamına ve bu anlama göre ölçütlerin neler olabileceğine bağlıdır.

---

³¹¹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu 374. madde gerekçesi.

³¹² Türk Ticaret Kanunu ile 408. maddenin 2. fıkrasında genel kurulun ve 375. maddede ise yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri açıkça hükme bağlanmaktadır. Bununla birlikte, her iki organın görev ve yetkileri sayılanlarla sınırlı değildir. Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmemiş diğer hallerde de karar alırken (md. 408/1); yönetim kurulu da genel kurulun yetkisi dışında işletme konusunun gerçekleştirilmesi için her türlü iş ve işlemde yetkilidir (md. 374). Ancak esas sözleşme ile genel kurula verilecek yetkilerde, yönetim kurulunun yetki alanı sınır teşkil eder. Bkz. **Tekinalp, Ünal**: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2011, N. 13/10. Bu bağlamda, organların birbirlerinin yetki alanına müdahale etmesi; özellikle de devredilemez görev ve yetkilerini ihlal etmesi yetki gaspı sonucu doğurur ve geçersizdir. Bkz. **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 338; **Biçer/Hamamcioğlu**, s. 38.

³¹³ **Kendigelen**, İlk Tespitler 2016, s.308-309; **Biçer/Hamamcioğlu**, s. 40.

B. “Önemli” Kavramı

Anonim şirketler bakımından önemli malvarlığı, ekonomik açıdan önem taşıyan veya stratejik olan, dolayısıyla şirketin işleyişi ve devamlılığı için özellik arz eden varlıklar olabilir. Bu bakımdan söz konusu varlıkların nicelik ya da nitelik bakımından değerinin mi dikkate alınacağı ya da her iki değerinin birlikte mi değerlendirilmesi gerektiğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Anonim şirketler için önemlilik Ticaret hukukunda, farklı şekillerde ortaya çıkan bir kavramdır. Türk Ticaret Kanunu’na bakıldığında, malvarlığı bakımından *önemli* olmaya çeşitli hükümlerde yer verildiği³¹⁴; ancak hiçbirinde bir tanımlama veya belirleme yapılmadığı görülmektedir³¹⁵. Bu durum, baştan bir belirleme yapmanın zorluğu ve *önemliliğin/önemli miktarın* tespitinde her somut olayda durumun gereklerine göre değerlendirme yapılmasının daha uygun olacağı düşüncesiyle açıklanabilir³¹⁶. Ancak genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri kapsamında önemli miktarda şirket malvarlığının tespiti için kanunen herhangi bir ölçüt veya oran getirilmemesi öğretide bir

---

³¹⁴ Türk Ticaret Kanunu’nda çok sayıda hükümde yer bulan önemlilik ölçütünden bu çalışmanın konusu kapsamındaki hükümler dışında kalan ve doğrudan malvarlığıyla ilgili olarak değerlendirilebilecek olanlar şunlardır: Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmeye ilişkin hükümlerde malvarlığında “*önemli değişiklikler*” veya “*önemli değer değişiklikleri*” ifadeleri (TTK md. 144/1, md. 144/2-b, md. 150/1, md. 165/1, md. 165/2-b, md. 184/2 ve md. 184/3-b); Şirketler Topluluğuna ilişkin hükümlerde “*önemli varlıklar*” ifadesi (md. 204/1); anonim şirketlerde Sermaye Artımına ilişkin hükümlerde “*önem sayılmayan tutarlar*” ifadesi (TTK md. 456/1).

³¹⁵ Önemli sayılmanın koşulları belirlenmemiş olmakla beraber, söz konusu hükümlerin bazılarının gerekçesinde önemliliğin belirlenmesi bakımından açıklamalar yapılmıştır. Malvarlığındaki önemli değişiklik için yapılan bir açıklamada kooperatifte çok sayıda ortağın çıkması, şirketin faaliyet yılı zararının anormal artması, büyük bir tesisin satılması örnek olarak sayılmış (TTK md. 144 Gerekçesi); bir başka açıklamada bu değişikliğin uygulamada tanımlanacağı, ancak birleşme temelini bozarak değişim oranını değiştiren durumların bu kapsamda değerlendirileceği ve malvarlığı veya faaliyeti açısından güçlü şirketlerin ayrı değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (TTK md. 150 Gerekçesi). Önemli sayılmayan tutarların ise, ihmal edilebilir tutarlar olduğu ifade edilmiştir (TTK md. 456 Gerekçesi).

Diğer yandan “*önemli*” ibaresine yer verilen pek çok hükme rağmen; *Aynılara Değer Bıçmede Yolsuzluğa* ilişkin hükümde “*emsaline oranla yüksek*” ifadesinin “*önemli derecede yüksek*” ifadesi yerine kullanıldığı belirtilmiş; bunun gerekçesi de önemli derecede yüksek olma koşulunun yorum güçlüğü yaratabileceği düşüncesiyle açıklanmıştır (TTK md. 551 ve Gerekçesi).

³¹⁶ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40.

eksiklik olarak değerlendirilmektedir³¹⁷. Kanaatimizce, işlem güvenliği nedeniyle en azından bir değerlendirme ölçütünün getirilmesi uygun olurdu³¹⁸.

Önemlilik (materiality), başka bir yünden, anonim şirketler için bağımsız denetim sürecinde de ortaya çıkan³¹⁹ ve finansal tablolar içerisindeki belirli bir unsurun finansal tabloların bütününe göre ağırlığını açıklayan belirleyici bir kavramdır³²⁰. Denetim riskiyle ilgili olan *önemlilik*, denetçinin denetim sürecinin henüz planlanması aşamasında öngörmesi gereken, finansal tablolarda yer alan tek tek veya toplu yanlışlıkların finansal tablo kullanıcılarının kararlarını etkileme olasılığıdır. Bu anlamda *önemlilik*, her somut denetim için hem denetlenen işletmenin hem finansal tabloların kullanıcılarının niteliğine göre nitel ve nicel birçok faktörün göz önünde bulundurulduğu ve denetçinin mesleki yargısına göre belirlenen bir husustur³²¹. Nitekim Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu³²² (KGK) bu konuda, Uluslararası Bağımsız Denetim Standardı (ISA) 320 *Bağımsız Denetimin Planlanması ve Yürütülmesinde Önemlilik* metninin çevirisini yaparak, *Türkiye Denetim Standartları Tebliği No: 59 (Bağımsız Denetimin Planlanması ve Yürütülmesinde Önemlilik Hakkında Bağımsız Denetim Standardı 320)*³²³ ile Bağımsız Denetim Standardı (BDS) 320 metnini yayımlamıştır. BDS 320 açıkça

---

³¹⁷ **Kendigelen**, İlk Tespitler 2016, s.308-309; **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 41; **Bahtiyar, Mehmet**: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2019, s. 148, dn. 179; **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 166; **Dural, Halil Ali**: Anonim Şirketin Önemli Miktarda Varlığının Satışına İlişkin Genel Kurul Kararının İçeriği ve Kapsamı, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 225-239, s. 227.

³¹⁸ Aynı yönde bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 49.

³¹⁹ Benzer şekilde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Sermaye Piyasası Mevzuatı ve diğer kanunlardaki ilgili hükümlerin uygulanmasına ilişkin gerçekleştirilen denetimde de önemlilik ilkesi gözetilmektedir. Ancak bu denetim, daha çok mevzuat odaklı bir denetimdir. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 177.

³²⁰ **Kaya, Aslan**: Denetim Sürecinde Önemlilik, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi 2000, S. 1, s. 91-100, s. 91.

³²¹ **Cömert, Nuran**: Uluslararası Denetim Standartları Kapsamında Önemlilik Düzeyinin Belirlenmesinde Kullanılabilecek Yöntemler, Mali Çözüm Dergisi 2012, S. 109, s. 29-49, s. 29-32.

³²² Kurumun teşkilatı ve yetkilerine ilişkin bkz. **Özkorkut, Korkut**: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında 660 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Etkileri, Batider 2011, C. XXVII, S. 4, s. 26 vd.

³²³ RG, 08.12.2017, S. 30264. BDS 320 Bağımsız Denetimin Planlanması ve Yürütülmesinde Önemlilik Standardının ilk sürümü ise 2013 yılında yayımlanmıştı.

önemliliğin denetçinin mesleki değerlendirmesine göre belirlendiğini ve bu değerlendirmede sadece büyüklüğün değil; niteliğin ve somut koşulların da dikkate alınacağını belirtmektedir (BDS 320/prg. 2, 4 ve 6)³²⁴. Denetim sürecinde karşımıza çıkan bu *önemlilik*, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin özel usulün uygulanması bakımından aranan *önemlilik* koşulundan farklıdır. Ancak görüldüğü üzere anonim şirketlerin malvarlığı ve faaliyetleri bakımından değerlendirilen her iki *önemlilik* de önceden kesin bir şekilde sınırlarının çizilmesi güç olan ve somut duruma göre değerlendirme gerektiren bir kavrama işaret etmektedir.

Diğer yandan malvarlığı üzerindeki işlemlerde *önemlilik* ölçütü Alman Anonim Şirketler hukukunda da ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu 179a hükmü ile sadece tüm malvarlığının devrini düzenlemekle de, devredilen malvarlığı bakımından *önemlilik* ölçütü Alman hukukunda da özellik arz etmekte ve öğretide iki açıdan değerlendirilmektedir. Bunlar, malvarlığının tümü ifadesinden ne anlaşılması gerektiği ve bununla ilişkili olarak malvarlığı üzerindeki işlemin Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu 179a düzenlemesi ile Alman Tür Değiştirme Kanunu 174. madde düzenlemesinden hangisinin kapsamında olduğunun tespitidir³²⁵.

Nitekim Alman Tür Değiştirme Kanunu kapsamındaki söz konusu işlem bir bütün olarak malvarlığının (*Vermögen als Ganzes*) devredilmesi şeklinde düzenlenmekteyken (UmwG § 174/1); Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu kapsamındaki işlem tüm malvarlığının (*das ganze Gesellschaftsvermögen*) devredilmesi şeklinde hükme bağlanmaktadır (AktG § 179a). İfadeler benzer olmakla birlikte, hükümlerin bu

---

³²⁴ Kesin ölçütlerin belirlenmemiş olması, önemliliğin belirlenmesinde mesleki değerlendirmeyi kötüye kullanıma açık bir duruma getirmektedir. Enron Skandalı gibi, yaşanan şirket skandalları denetçilerin önemliliği istediği gibi değerlendirerek mesleki yargıdan uzaklaştığını göstermektedir. Bkz. **Erdoğan, Nurten**: Muhasebe Denetiminde Niteliksel Önemliliğin Gerekliliği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 31, Temmuz 2006, s. 114-115, (Çevrimiçi) <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/435/13.pdf>, 07 Ekim 2014

³²⁵ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 17; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 4; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 3.

düzenlemeleri, işlemler için maddi farklılıklar getirmektedir³²⁶. Öyle ki, Alman Tür Değişirme Kanunu'na göre külli halefiyet ile malvarlığının bütün olarak devri söz konusuyken; Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'na göre malvarlığı unsurlarının tek tek devredilmesi söz konusudur; dolayısıyla da gerçekte malvarlığının tamamının devri zorunlu değildir³²⁷. Bu ayrıma bağlı olarak Alman öğretisinde Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu 179a hükmündeki “*tüm malvarlığı*” ifadesinin dar yorumlanmaması gerektiği kabul edilmektedir³²⁸. Öğretide malvarlığının *önemli/esaslı* bölümünün devrinin Alman Tür Değişirme Kanunu § 174'ün aksine Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu § 179a'nın uygulanması için yeterli olduğu; önemsiz münferit malvarlığı unsurlarının şirkette kaldığı durumlarda da §179a'nın uygulama bulacağı belirtilmektedir³²⁹. Bir başka ifadeyle şirket Alman hukukunda da malvarlığının işleme konu olan kısmının *önemli* olup olmadığı veya devredilmeyerek şirkette kalan malvarlığı unsurlarının önemsiz olup olmadığının belirlenmesi söz konusudur.

Alman hukukunda devredilmeyen malvarlığı unsurlarının önemsiz kabul edilip edilmeyeceği, genel olarak şirketin esas sözleşmesinde belirtilen işletme konusunu gerçekleştirilmesi bakımından değerlendirilmektedir³³⁰. Bu açıdan, özellikle şirketin faaliyetine devam edip edemeyeceği önem taşımaktadır. Şirket alıkonan malvarlığı unsurlarıyla işletme konusunu devam ettirebilecek durumda değilse, alıkonan malvarlığı önemsiz niteliktedir³³¹.

---

³²⁶ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 17.

³²⁷ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 1 ve N. 17.

³²⁸ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4.

³²⁹ Bu yönde bkz. Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4; Stein, MüKoAktG § 179a, N. 17; Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4.

³³⁰ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 17; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4; Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4.

³³¹ Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4. Sadece işletme konusunu ölçüt olarak nitel değerlendirmeye göre karar verilmesini yeterli gören hâkim görüşün aksine; Stein, devredilen malvarlığı unsurları işletme konusunun ağırlık merkezini oluşturarak önemli nitelik taşısa da, şirketin malvarlığını neredeyse sonuna kadar tüketmeyen devir işlemlerinin hükmün uygulanması için yeterli olmadığı görüşündedir. Bununla

Türk hukuku bakımından önemliliğin belirlenmesinde hükmün getiriliş amacının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, Alman Şirketler hukukunda olduğu gibi, şirketin işletme konusunu gerçekleştirme olanağının kalan malvarlığı ile devam edip etmediği, şirketin kendi çıkarının öncelikli olmasının yanı sıra diğer tüm çıkar grupları bakımından taşıdığı önem nedeniyle bu değerlendirmede dikkate alınmalıdır³³². Nitekim kanuni tanımı bulunmamakla birlikte işletme konusu, anonim şirketin faaliyet alanını belirten şirket konusu olarak kabul edilmekte³³³ ve pay sahiplerinin korunması amacıyla özellikle esas sözleşme ile belirlenmektedir³³⁴. Bununla birlikte, Alman hukukunda tüm malvarlığının devredilmesine ilişkin düzenlemenin aksine Türk Ticaret Kanunu açıkça *önemli miktarda* malvarlığının devri sonucu doğuran işlemleri hükme bağlamış olduğundan; işletme konusunun devam ettirilebildiği hallerde dahi Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmü uygulanabilmelidir³³⁵. Bu nedenle hükmün düzenleniş biçiminden hareketle Türk hukuku bakımından pay sahiplerinin konum alma özgürlüğünün şirketin malvarlıksal durumuna ilişkin olarak da belirgin biçimde korunmasının amaçlandığı söylenebilir. Üstelik Türk Ticaret Kanunu'nun 408. maddesinde "*miktar*" ibaresine yer vermesinin, işletme konusunu gerçekleştirme yeteneğinin yanında nicel bir değerlendirmeyi de gerekli kıldığı savunulabilir. Buna göre şirketin mali durumunu, özellikle karşılıksız veya uygun olmayan karşı edimle, büyük

---

birlikte yazar, farklı gerekçeyle genel kurul kararının gerekliliği sonucuna yine varmaktadır. Çünkü yazara göre, bu işlemler AktG 179a kapsamına girmese de, şirket işletme konusunu devam ettiremeyeceği için AktG 179/2 hükmüne göre genel kurulun esas sözleşmeyi değiştirmesi gereklidir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 17.

³³² Nitekim yönetim kurulunun yetkisinin belirlenmesinde davranış ölçütü oluşturan şirket çıkarı, esas sözleşmede yer alan işletme konusuna göre belirlenmektedir (TTK md. 371/1 ve md. 374). Bu bakımdan işletme konusu, aynı zamanda pay sahipleri tarafından belirlenmiş şirket politikasının da temelini oluşturmaktadır. Bkz. **Uzunalli, Sevilay**: Anonim Şirkette İşletme Konusu, Ankara 2013, s. 43.

³³³ **Uzunalli**, s. 5; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 58.

³³⁴ Yönetimin iç ilişkide sınırlarını çizen ve böylece pay sahiplerini yönetim kurulu tarafından şirketin ekonomik düzeninin değiştirilmesine karşı koruyan esas sözleşmede yazan işletme konusunun genel kurul kararıyla dahi fiilen değiştirilmesi olanaklı değildir. Bkz. **Uzunalli**, s. 22-24.

³³⁵ Bkz. aşa. Birinci Bölüm, II. B. 3. c.

ölçüde değiştiren işlemlerin de *önemliliğinin* değerlendirilmesi gerektiği dikkate alınmalıdır.

C. Önemlilik Ölçütleri

1. Genel Olarak

Önemlilik, nitel ve nicel ölçütlerden birinin esas alınması veya bu ölçütlerin birlikte değerlendirilmesi ile tespit edilebilir³³⁶.

Ancak Türk Ticaret Kanunu ile ne *önemlilik* kanunen açıklığa kavuşturulduğu ne de herhangi bir ölçüt getirildiği için, halka açık olmayan anonim şirketler için malvarlığı üzerinde gerçekleştirilecek işlemlerin ilgili hükümlerin kapsamına girip girmediğinin tespiti bakımından ciddi bir belirsizlik söz konusudur. Bu durum uygulamada, uyuşmazlıklara, yönetim kurulu ve üçüncü kişilerin malvarlığı üzerinde işlemlerden kaçınmasına veya yönetim kurulunun sorumluluğunun doğmasından kaçınmak adına her işlemleri genel kurula götürmesine neden olabilecektir³³⁷. Herhangi bir uyuşmazlık halinde, işleme konu olan malvarlığının önemli olup olmadığına mahkemeler karar verecektir. Bu konuda bir tanım ve ölçüt getirilmesi, uyuşmazlıkları azaltacağı gibi, çıkan uyuşmazlıklarda mahkemelerin işini de kolaylařtıracaktır³³⁸.

Ancak diğer yandan her şirketin farklılaşan malvarlıksal durumu, işletme konusu, faaliyet şekli, hukuki statüsü ve ölçęi gibi özellikleri nedeniyle bu tespit için her bir

---

³³⁶ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4; Stein, MüKoAktG § 179a, N. 18-19.

³³⁷ Tam tersi şekilde yönetim kurulunun sehven önemli olmadığını düşünerek işleme konu olan malvarlığını devretmesi ve organlar arası yetki gaspının ortaya çıkması söz konusu olabilir. Bkz. **Bahar Sayın, Hediye: Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı**, İstanbul 2015, s. 197.

³³⁸ Bu yönde bkz. **Biçer/Hamamcioğlu**, s. 50.

somut olayda uygulanabilecek standart ve yeknesak bir ölçüt getirmek de uygun ve olanaklı değildir³³⁹.

Nitekim halka açık şirketler bakımından, II-23.1 sayılı Tebliğ ile nicel ölçütler belirlenmiş bulunmakla beraber söz konusu zorluktan ötürü, yönetim kurulunun gerçekleştireceği her işlemde nitel bir değerlendirme de yapması gerektiği hükme bağlanmaktadır (II-23.1 Tebliği, md. 6/3).

Alman hukukunda hükmün tüm malvarlığının devri şeklinde düzenlenmiş bulunması nedeniyle ne *önemlilik* ne de bunun nasıl belirleneceği kanunen düzenlenmemiştir. Öğretide ise varsa kalan malvarlığının hükmün uygulanması kapsamında önemsiz olup olmadığının belirlenmesinde nitel ve nicel ölçütlerden hangisinin dikkate alınacağı konusunda fikir birliği bulunmamaktadır³⁴⁰. Hâkim görüş, kanuni bir belirleme bulunmadığından önerilen oranların kesin nitelik taşımadığı, dolayısıyla yeknesak uygulanamayacağı gerekçesiyle değer oranlarını savunan azınlık görüşüne karşı çıkararak; nitel değerlendirme yapılması gerektiğini savunmaktadır³⁴¹. Bununla birlikte azınlık görüşü dahi, nicel değerlendirmenin sadece öncelikli olarak uygulanmasını ileri sürmekte; nitel değerlendirmeyi tamamen dışlamamaktadır³⁴².

2. Nicel Ölçütler

İşleme konu olan malvarlığının şirketin en az *önemli miktarda* malvarlığına karşılık gelip gelmediğini tespit etmek için takip edilebilecek ölçütlerden ilki nicel ölçütlerdir. Sayısal olarak ifade edilebilen nicel ölçütler, ölçülebilir bir değerlendirme ve objektif bir belirleme yapılabilmesini olanaklı kılmaktadır. Böyle bir değerlendirme,

---

³³⁹ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4.

³⁴⁰ Packi, s. 39 vd.

³⁴¹ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4-5; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4.

³⁴² Stein, MüKoAktG § 179a, N. 18-19.

önceden belirlenmiş açık ve kesin ölçütlere dayanması nedeniyle aynı zamanda genelleme amacı taşımakta ve standart bir uygulama düzeninin yaratılması anlamına gelmektedir³⁴³.

Nicel ölçütler getirilerek bu ölçütlerin dikkatli bir şekilde uygulanması, sözleşme tarafları bakımından belirlenebilirlik ve hukuki güvenlik temelinden hareketle hükmün uygulanması ve bu bağlamda işlemin geçerliliği açısından önem taşımaktadır³⁴⁴. Bu bakımdan *önemli miktarın* tespit edilmesinde, belirli bir sayı/miktar öngörülmesi yerine; değerlendirmeye konu anonim şirketlerin malvarlıksal durumları, ölçekleri ve faaliyet alanları farklılık göstereceğinden, azlığı veya çokluğu ölçme amacıyla oranlar getirilmesi daha uygun olacaktır³⁴⁵. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, *önemliliğin* belirlenmesinde devreden, kiralayan veya aynı hak tesis eden şirketin bu işlemlere konu olan malvarlığı miktarının kendi malvarlığının tümüne göre durumunun değerlendirilmesidir. İşlemin her iki tarafının da anonim şirket olması halinde, işlem her iki taraf için de önemli nitelikte ise, her anonim şirket kendi malvarlığına göre değerlendirme yapmalıdır. Ancak bu değerlendirmeyi tamamlayıcı nitelikte, karşı edim üzerinden bir değer karşılaştırmasına da başvurulabilir³⁴⁶.

Bununla birlikte, nicel ölçütlerin uygulanması, anonim şirketin malvarlıksal durumunun dürüst resim ilkesi (TTK md. 515/1) gereğince risk ve şirketin devamlılığı unsurları bakımından tutarlı ve gerçeğe uygun olarak belirlenmiş olmasını da gerekli kılmaktadır. Bunun için, ancak TMS uygulamakla yükümlü olan ve bağımsız denetime tabi şirketlerin nicel ölçütleri uygulaması durumunda en sağlıklı sonuca ulaşılabileceği açıktır. Ancak Türk Ticaret Kanunu ile tüm anonim şirketler için getirilen bağımsız

---

³⁴³ **Gönç Şavran, Temmuz:** Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Eskişehir 2015, s. 66.

³⁴⁴ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 18. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Packi**, s. 49 vd.

³⁴⁵ Bu yönde bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 41. Ancak kanaatimizce nicel ölçütlerin getirilmesi halinde, oranlara ek olarak belirlenecek eşik değer ve parasal sınır ekonomik gerekçelerle uygulanabilir.

³⁴⁶ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 18.

denetim³⁴⁷, 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun³⁴⁸ (6335 sayılı Kanun) ile bugün sadece Bakanlar Kurulu Kararı³⁴⁹ ile belirlenecek şirketler için zorunluluk (TTK md. 397/4) olarak düzenlenmektedir (6335 sayılı Kanun, md. 18). Bu belirlenen şirketler dışında olup denetimsiz kalan şirketler için, 6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun³⁵⁰ ile getirilen denetim düzeninin (TTK md. 397/5) ise halen bir yönetmeliğin yürürlüğe girmemesi nedeniyle uygulanamaması sonucunda halen pek çok şirket bu özelliklere sahip olduğu denetimden geçmiş finansal tablolara sahip değildir (6455 sayılı Kanun, md. 80)³⁵¹. Bununla birlikte denetime tabi olmasa da tüm anonim şirketlerin, finansal tablolarında dürüst resim ilkesine uyması gerektiğini belirtmek gerekir (TTK md. 515).

Halka açık şirketlerde ise, borsa ve/veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görenlerle, bu piyasalarda işlem görmemekle birlikte Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3/1-b hükmünün 1 numaralı alt bendinde yer alan eşik değerleri art arda iki hesap döneminde aşanlar bağımsız denetime tabidir (BKK md. 3).

---

³⁴⁷ Türk Ticaret Kanunu Tasarısında öngörülen anonim şirketlerin denetimine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Özkorkut, Korkut**: Türk Sermaye Piyasasına Etkileri Yönünden Türk Ticaret Kanunu Tasarısında "Denetim", Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 380 vd.; **Özkorkut, Korkut**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem: Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler, Batider 2005, C. XXIII, S. 2, s. 31 vd.; **Özkorkut, Korkut**: Avrupa Komisyonu'nun 2012 Yılı Türkiye İlerleme Raporunun Şirketler Hukuku Faslına Finansal Raporlama ve Denetim Açısından Doğru Okumak, Batider 2012, C. XXVIII, S. 4, s. 246; **Özkorkut, Korkut**: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara 2013, s. 111 vd. Ayrıca bkz. **Arkan, Sabih**: Halka Açık Anonim Ortaklıkların Özellikleri ve Dış Denetimleri, Ankara 1976, s. 47 vd.

³⁴⁸ RG, 30.06.2012, S. 28339.

³⁴⁹ 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı (RG, 26.05.2018, S. 30432). Belirtmek gerekir ki, ilk defa 2013 yılında yürürlüğe giren denetime tabi şirketlerin belirlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen ölçütler zaman içerisinde aşamalı olarak düşürülerek kapsam genişletilmiştir. Ayrıca bkz. **Özkorkut, Bağımsız Denetim**, s. 111 vd.

³⁵⁰ RG, 11.04.2013, S.28615.

³⁵¹ Nitekim KGK tarafından 01.09.2016 tarihinde açıklanan son listeye göre, Türkiye'de finansal tablolarını zorunlu olarak TMS'ye göre düzenleyen şirket sayısı 1529'dur. Bkz. <http://www.kgk.gov.tr> (Son erişim tarihi: 26.05.2019).

Bu nedenle nicel ölçütlerin uygulanması özellikle bağımsız denetime tabi anonim şirketler bakımından daha sağlıklı sonuçlar verir³⁵². Gerçekten de halka açık olmayan anonim şirketlerin aksine Sermaye Piyasası Kurulu halka açık anonim şirketler için kolaylıkla II-23.1 sayılı Tebliğ ile *önemli miktarın* belirlenmesinde malvarlığı üzerinde değer tespitini temel alarak nicel ölçütler getirmektedir (md. 6/1)³⁵³. Buna göre, üç farklı hesaplama birine göre işlemin belirlenen %50 oranını aşması *önemlilik* ölçütünü sağlamaktadır. İlk hesaplama göre, kamuya açıklanan son finansal tablolara göre belirlenecek, işleme konu olan malvarlığı değerinin, varlık (*aktif*) toplamına oranı dikkate alınır (II-23.1 Tebliği, md. 6/1-a). Diğer hesaplamada, işlem tutarının şirket değerine oranına bakılmaktadır (II-23.1 Tebliği, md. 6/1-b). Söz konusu düzenlemeye göre bu hesaplamada şirket değeri, yönetim kurulu karar tarihinden önceki altı aylık günlük düzeltilmiş ağırlıklı ortalama fiyatların aritmetik ortalaması temel alınarak belirlenmelidir. Altı aylık günlük düzeltilmiş ağırlıklı ortalama fiyat, borsa şirketleri için söz konusu olabileceği için bu hesaplama ancak payları borsada işlem gören şirketler için uygulanabilir³⁵⁴. Son hesaplama göre ise, işleme konu olan malvarlığı unsurunun son yıllık finansal tablolara göre elde edilen gelire katkısının, son yıllık finansal tablolardaki gelirlere oranı esas alınacaktır (II-23.1 Tebliği, md. 6/1-c)³⁵⁵.

---

³⁵² Nitekim Sermaye Piyasası Kurulu önemli nitelikte işlemlerde işlemin tarafı şirketlerden de bağımsız denetim raporu istemeye yetkilidir (SPK md. 14/4)

³⁵³ Değer bir şeyin belirli bir tarihteki para karşılığı tutarı olup; fiyat, bu tutarın belirlenmesinde bir değer ölçüsü olarak karşımıza çıkmaktadır. Değer belirlenmesi için yapılan işlemlerin bütünü ise değerlendirme veya ölçüm olarak nitelendirilir. Rekabetin tam, bilginin ulaşılabilir olması nedeniyle piyasa fiyatının varlığın değerini oluşturduğu etkin piyasa hipotezinin aksine; piyasalarda gerçekleşen dalgalanmalar nedeniyle fiyatlar, her zaman varlığın gerçek değerini yansıtmamaktadır. Bu nedenle varlığın gerçek değerinin belirlenebilmesi ve doğrulanabilmesi için finansal tablolardan yararlanacakların kullanım amacına göre farklı değerlendirme esas ve yöntemleri kullanılmaktadır. Bkz. **Tokay, Hüseyin/Deran, Ali**: Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri, Mali Çözüm Dergisi 2008, S. 90, s. 20; ayrıca bkz. Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, prg. 4.54 – 4.56; TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü.

³⁵⁴ **Adıgüzel**, s. 19.

³⁵⁵ Bu son hesaplamada, işleme konu olan malvarlığının tüm şirket gelirlerine katkı oranı esas alınmıştır. Ancak anonim şirketin gelirleri, faaliyet dışı olarak iştirak gelirleri, bağlı şirket ve diğer sermaye yatırımlarından elde edilen temettü gelirleri, faiz gelirleri, kira gelirleri, kambiyo gelirleri ve menkul kıymet satış geliri gibi çok çeşitli olabilir. Bu bağlamda üzerinde işlem yapılan malvarlığının değeri, son yıllık gelir tablosunda toplam gelir içinde oran olarak az bir yer tutabilir. Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı doğrultusunda hesaplamanın anonim şirketin tüm gelirleri üzerinden değil,

Kira sözleşmesinde veya işlem tutarına ilişkin nakit akışlarının kesin olarak ayrıştırılabildiği diğer işlemlerde işlem tutarı ise, toplam kira veya diğer gelir ya da giderlerin indirgenmiş nakit akış yöntemine³⁵⁶ göre hesaplanmış net bugünkü değeridir (II-23.1 Tebliği md. 6/1). Söz konusu düzenlemede kira sözleşmelerine ilişkin kısa veya uzun süreli kira sözleşmesi ayrımı getirilmemiştir. Öğretide **Biçer/Hamamcıoğlu** kısa süreli kiralamaaların önemli nitelikte işlem sayılmasını eleştirir de³⁵⁷, anonim şirketin faaliyetlerini etkileyecek şekilde şirket malvarlığının önemli miktarının kiralanması³⁵⁸ kısa süreli de olsa ciddi sonuçlar doğurabilir. Öte yandan yenilenen kısa süreli kira sözleşmeleriyle ilgili hükümlerden dolanılması da gündeme gelebilir. Dolayısıyla kira sözleşmeleri bakımından asgari bir süre öngörülmemesi kanaatimizce yerindedir³⁵⁹.

Burada belirtmek gerekir ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, hükme bağlanan bu nicel ölçütlerden dolanmak amacıyla işlemin bölünerek birkaç seferde yapılması veya muhasebe politikalarının değiştirilmesi yoluyla gerçekleştirilemez (II-23.1 Tebliği, md. 13/12).

Sonuç olarak, II-23.1 sayılı Tebliğ hükümleri gereğince halka açık anonim şirketlerde önemliliğin değerlendirilmesinde sınır olarak belirlenen %50 oranına dayalı nicel ölçütlerin öncelikle ve mutlaka uygulanması gereklidir³⁶⁰.

şirketin işletme konusuna göre gelirlerinin esas alınarak yapılması yerinde olacaktır. Bu yönde bkz. **Adıgüzel**, s. 19.

³⁵⁶ Şirketlerin malvarlığının değerlemesinde kullanılan çok sayıda yöntem içerisinde genel kabul gören yöntemlerden biri olan indirgenmiş nakit akış yöntemi, şirketin geçmiş nakit akışlarına dayanarak gelecekteki nakit akışları tahmin edilir ve bunlar bugünkü değere indirgenerek şirketin değeri hesaplanır. Bkz. <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazsirketdegerleme.doc>

³⁵⁷ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 44-45.

³⁵⁸ 11. HD, 17.01.2011, E. 2009/7073, K. 2011/153 (Kazancı İhtihat Bankası).

³⁵⁹ Aynı yönde bkz. **Adıgüzel**, s. 21; **Karacan**, s. 252.

³⁶⁰ Bununla birlikte gayrimenkul ve gayrimenkule dayalı hak ve araçlara yatırım yapma amacıyla kurulabilen gayrimenkul yatırım şirketleri önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri bakımından özel bir hükümle farklı ölçütlere tabi kılınmaktadır. Gayrimenkul yatırım şirketlerinin azami miktarı Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenecek miktarda varlıklarının toptan satışında Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerle ilgili hükümleri uygulanmamaktadır (SPK md.49/6). Sermaye Piyasası Kanunu'nun 49/6 hükmünde, kanunun dili bakımından gayrimenkul yatırım şirketlerinin malvarlığının önemli miktarda denk gelen unsurları üzerinde işlemlerde ne usul ne esas

Halka açık olmayan anonim şirketler bakımından ise, aynı sonuca ulaşmak olanaklı değildir. Kanuni bir belirlemenin bulunmayışı³⁶¹, somut olaylarda farklı oranların veya miktarların tartışılabilmesi olanağı sunmaktadır. Örneğin, **Tekinalp** halka açık şirketler için getirilen %50'lik oranın çok altında kalmasına rağmen bir defada satışa çıkarılan ve toplam malvarlığının büyüklük ve fiyat olarak en az beşte birini veya altıda birini teşkil eden varlıkların da önemli miktarda sayılacağını ifade etmiştir³⁶². **Biçer/Hamamcıoğlu** ise şirket varlığının %60'ını geçen satışların önemli nitelikte kabul edilebileceğini belirtmektedir³⁶³. Asgari bir oran belirleme amacı bulunmamakla birlikte; **Teoman** da Eski Ticaret Kanunu dönemindeki bir hukuki mütalaasında şirketin toplam cirosunun %84'üne karşılık gelen aktiflerin konu olduğu satış sözleşmesinin önem arz eden bir temel işlem olduğunu ve buna ilişkin kararı genel kurulun vermesi gerektiği sonucuna varmıştır³⁶⁴. Bunun yanı sıra hesaplamada neyin neye göre değerlendirilmesi gerektiği de aynı nedenlerle muğlaktır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu gibi, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda da nicel değerlendirmenin kesin bir nicel ölçütün kanuni olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle Alman öğretisinde herhangi bir oran veya miktar değerlendirmesi yapmanın olanaklı olmadığı ileri sürülmektedir³⁶⁵.

Diğer yandan, Türk Ticaret Kanunu hükmünde “*miktar*” ibaresine yer verildiği göz önünde bulundurularak; genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki yetkisi

---

bakımından Türk Ticaret Kanunu ile Sermaye Piyasası mevzuatı hükümlerinin hiç uygulanmayacağı şeklinde bir anlam çıkmakla beraber, hükümle ifade edilmek istenen ilgili hükümlerin uygulanmasında önemli miktarın gayrimenkul yatırım şirketleri için Kurul tarafından özel olarak düzenleneceğidir. Nitekim anılan hükme istinaden Sermaye Piyasası Kurulu III-48.1 sayılı Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (RG, 28.05.2013, S. 28660) ile bu şirketlerin, aktif toplamlarının %75'ini aşmayan tutardaki varlıklarının toptan satışında Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmü ile Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağını düzenlenmektedir (III-48.1 sayılı Tebliğ, md. 21/3).

³⁶¹ Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 234. maddesinde getirilen kolektif şirketlere ilişkin düzenlemeden yola çıkarak önemli miktara ilişkin bir belirleme yapmak da, *önemli miktar* ibaresi için maddede ve gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmadığından olanaklı değildir.

³⁶² **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 10/112.

³⁶³ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 41 ve 49.

³⁶⁴ **Teoman, Ömer:** Bir Ticaret Ortaklığının Faaliyetlerini Bölünme veya Ayrılma Sureti İle Başka Ortaklara Devretmesi, Yaşayan Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, C. II, 1992-1999, s. 2459-2476; s. 2470-2471.

³⁶⁵ **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 4.

her ne kadar şirket malvarlığı üzerinde yetkinin belirlenmesinde istisna getiren bir hüküm olsa da, bu konuda II-23.1 sayılı Tebliğ hükümlerinin kıyasen uygulanması düşünülmelidir³⁶⁶. Kanaatimizce, açık bir kanun boşluğunun bulunmasına ve her iki durum arasında şekli benzerliğin yanı sıra konu bakımından da benzerliğin söz konusu olmasına dayanılarak, kanunun amacı düşüncesiyle bu nicel ölçütler, en azından nitel ölçütlere başvurulmadan önce bir ön değerlendirme olarak uygulanabilir³⁶⁷.

3. Nitel Ölçütler

Nicel ölçütlerin kesinliği ve objektifliğine rağmen değerlendirmede somut olay bakımından hükmün getiriliş amacı kapsamında her zaman istenilen hukuki koruma sağlanamayabilir. Öyle ki, işletme konusunun gerçekleştirilmesi bakımından önem taşıyan malvarlığı unsurları tüm malvarlığının nicel olarak küçük bir kısmını oluşturuyor veya devredilecek malvarlığı unsurları tüm malvarlığının nicel olarak büyük bir kısmını oluşturmakla birlikte işletme konusunun gerçekleştirilmesi bakımından hiçbir önem taşıyor olabilir. Üstelik nicel ölçütler kapsamında değerlendirme sadece mevcut verilere göre yapılmaktadır. Oysa bazı hallerde potansiyel değerler, yakın gelecekte ortaya çıkabileceği beklenen değişimler, konjoktürel sapmalar da işlemi önemli kılabilir³⁶⁸. Örneğin sondaj çalışmaları devam eden bir arazide keşfedilecek doğal kaynaklar, imar durumu gibi hususların göz ardı edilmemesi hatta siyasetin ekonominin

---

³⁶⁶ Sermaye piyasası mevzuatı düzenlemeleri özel nitelikli hukuk kuralları olmaları (SPK md. 2/2) dolayısıyla *lex specialis ilkesi* gereği halka açık şirketler için öncelik arz eder. Bununla birlikte kanaatimizce ilgili hükümler halka açık olmayan şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerinde kıyasen uygulanabilir niteliktedirler. Zira halka açık olmayan şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda açık kanun boşluğu olup; halka açık şirketler için getirilen düzenlemeler benzer işlemlere ilişkindir. Her ne kadar halka açık şirketlere ilişkin gözetilmesi gereken sermaye piyasasının iyileştirilmesi ve yatırımcıların korunmasına ilişkin özel amaçlar farklılıklar doğursa da sermaye piyasası mevzuatı düzenlemeleri önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde bir başvuru kaynağı olarak ele alınabilir. Nitekim **Çamoğlu** da, Sermaye Piyasası mevzuatında getirilen ölçütlerin, halka açık olmayan şirketler için de hâkimin takdir yetkisini kullanırken gözetebileceği yardımcı bir kaynak olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Çamoğlu**, *Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı*, s. 332.

³⁶⁷ Alman öğretisinde ileri sürülen önemliliğin değerlendirilmesinde, ilk aşamada nicel ölçütlerin uygulanması yönündeki görüş için bkz. **Stein**, **MüKoAktG § 179a**, N. 18-19.

³⁶⁸ **Karacan**, s. 250.

üzerindeki etkisinin de dikkate alınması gerekebilir. Bunun yanı sıra nicel ölçütler her zaman anlamlı bir sonuç vermeyebilir. Nitekim bu yönde, nicel ölçütler getirilen halka açık anonim şirketler için, hesaplanan oranların anlamlı olmayacak şekilde yüksek çıkması gibi nedenlerle uygulanabilirliğinin bulunmaması durumunda, sadece uygulanabilir olmayan orana bağlı olarak değerlendirme yapılamayacağı açıkça hükme bağlanmaktadır (II-23.1 Tebliği, md. 6/1-son cümle).

Söz konusu hallerde de, pay sahiplerinin korunması temelinde işlemin hükmün kapsamına girip girmediğinin tespiti önemlidir. Nitekim Sermaye Piyasası Kurulu II-23.1 sayılı Tebliğ’de belirtilen nicel ölçütlerin dışında kalsa dahi, her durumda yönetim kurulunun malvarlığının şirketin faaliyetleri açısından taşıdığı önemi dikkate alarak değerlendirme yapması gerektiğini belirtmektedir (II-23.1 Tebliği, md. 6/2). Bununla birlikte konuyla ilgili II-23.1 sayılı Tebliğ’de işaret edilen tek değerlendirme esası “*şirketin faaliyetleri açısından önemlilik*” dışında, açık bir nitel ölçüt Türk hukukunda kanunen düzenlenmiş değildir.

Alman öğretisinde kanuni düzenlemenin olmaması nedeniyle nitel değerlendirmenin yapılması gerektiği yönündeki hâkim görüş, *önemliliğin* belirlenmesinde anonim şirketin malvarlığının işleme konu olması sonucundaki durumunun işletme konusunun sınırlı bir kapsamda olsa dahi takip edilemeyeceğini esas almaktadır³⁶⁹. Nicel değerlendirmeye düzenlemenin amacı bağlamında güvenilir bir sonucun her zaman çıkmayacağını ileri süren bu görüş, kanun koyucunun hukuki işlemlerin zedelenmesi tehlikesine, bu işlemlerde pay sahibinin korunması lehine katlanmayı seçtiğini kabul etmektedir³⁷⁰. Nitekim hükmün uygulanması bakımından

---

³⁶⁹ **Hensler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 4; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 4. Nitel ölçütlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Packi**, s. 125 vd.

³⁷⁰ Alman hukukunda Holz Müller kararı doğrultusunda, gerçekleştirilen işlemin şirketler topluluğunun yapısını veya işletme konseptini değiştirebileceği hallerde de esas sözleşme değişikliğini gerektirmese bile önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir. Bkz. **Scheel**, s. 302-303.

anonim şirketlerin malvarlığı ilişkileri konusunda açık kanuni bir düzenleme bulunmaktadır ve bu nedenle sözleşmenin tarafları için objektif belirlenebilirlik zorunlu değildir³⁷¹.

Belirtmek gerekir ki, işletme konusunun anonim şirketler bakımından işlevlerini yerine getirebilmesi ve bu bağlamda *önemliliğin* tespitinde ölçüt olarak değerlendirilebilmesi için gerçeğe uygun olması lazımdır³⁷². Oysa işletme konusunun uygulamada daha sonra esas sözleşme değişikliği yapma külfetinden kaçınmak amacıyla çok geniş kaleme alındığı görülebilmektedir³⁷³. Bu hallerde, şirketin faaliyet alanı konusunda resmi ve fiili durum farklılık arz edebilir ve *önemliliğin* tespitinde güçlükler ortaya çıkabilir. Kanaatimizce burada hükmün pay sahiplerini koruma amacı nedeniyle fiili durum dikkate alınmalıdır. İşletme konusunun, gerçekleştirilecek işlem öncesi değiştirilmesi yoluna gidilmesi halinde ise, değerlendirmenin eski işletme konusunun devam ettirilip ettirilemeyeceğine göre de yapılması gerekmektedir³⁷⁴. Nitekim işletme konusunun değiştirilmesi ile genel kurulun malvarlığı üzerindeki yetkisinin dolanılması yoluna gidilemez.

Sonuç olarak, Alman hukuku ve halka açık şirketler bakımından genel kurulun yetkisi kapsamında üzerinde işlemin gerçekleşeceği malvarlığının önemliliğinde belirleyici olan, işletme konusu kapsamında esaslı bir alanın devam ettirilip

---

³⁷¹ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 4.

³⁷² Nitekim kanunen de tescil edilen hususların gerçeği yansıtmaları zorunluluktur (TTK md. 32/3).

³⁷³ Uzunallı, s. 24 ve s. 32.

³⁷⁴ Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 4; Stein, MüKoAktG § 179a, N. 19. Alman hukukunda kanun görüşmelerinde şirket malvarlığının devrinden önce, esas sözleşme değişikliği ile işletme konusunun gerçekleştirilmesi planlanan devre göre uyarlanarak, devre ilişkin ayrı bir genel kurul kararı alınmasından kaçınıldığına ilişkin durumlar dile getirilmiştir. Pay sahiplerinin korunması amacıyla bu duruma bir müdahale olarak da düzenlenen 179a ile özellikle “işletme konusunda herhangi bir değişiklik olmadığı” hallerde bile genel kurul kararının zorunlu olduğu hükme bağlanmaktadır. Böylece işletme konusu değişikliğinin söz konusu olduğu durumlarda, iki ayrı genel kurul kararı alınması ve böylece pay sahiplerinin devirden mutlaka haberdar olması gerektiği vurgulanmak istenmiştir. Stein, MüKoAktG § 179a, N. 45-46.

ettirilemeyeceğidir³⁷⁵. İşletme konusunu devam ettirebilme yeteneğinin, halka açık olmayan anonim şirketler için de önem taşıdığı ve bu nedenle bu şirketler için de nitel değerlendirmede dikkate alınması gerektiği ortadadır³⁷⁶. Ancak kanaatimizce halka açık olmayan anonim şirketler için önemli miktarın belirlenmesinde işletme konusunu devam ettirme yeteneğinin tek ölçüt olarak kabulü, hükmün getiriliş amacını gerçekleştirme bakımından yeterli değildir³⁷⁷. Aksi takdirde şirket malvarlığının, örneğin %84'ünün, devredildiği ancak işletme konusunun kısmen ve hatta tamamen devam ettirilebildiği bir işlemde, genel kurul kararına ihtiyaç duyulmadığı sonucuna varmak gerekir. Bu durumda, işlemin özellikle denk olmayan karşı edim gibi özelliklerinin söz konusu olduğu hallerde pay sahiplerinin korunması amacından uzaklaşılması ortaya çıkabilir. Oysa nitel değerlendirme konusunda, Alman Şirketler hukukunda kalan malvarlığıyla işletme konusunun devam ettirilmesinin olanaklı olup olmadığına, şirketin tüm malvarlığının devredilmesi temelinde bakılmaktadır³⁷⁸. Bir başka ifadeyle, ilgili hüküm zaten sadece tüm malvarlığının devri sonucu doğuracak haller için uygulanmak üzere getirilmektedir.

Türk hukukunda ise, *önemliliğe* hükümde açıkça yer verilerek daha geniş bir koruma getirilmektedir. Buna göre, anonim şirketlerin tüm malvarlığının devri sonucu doğurmayan ve işletme konusunun devam ettirilebildiği haller de pay sahiplerinin korunması bakımından hükmün uygulanmasını gerektirir. Nitekim halka açık anonim şirketler bakımından şirket faaliyetleri açısından *önemli* olma ölçütü, nicel olarak %50 sınırının aşılması halinde değerlendirilmemektedir. Bir başka ifadeyle, %50 sınırı aşıldığı

---

³⁷⁵ **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 4. Devam ettirilen faaliyetlerin, esas sözleşmede belirtilmiş bulunan işletme konusuna göre eksikliği önem taşımamaktadır. Bu bakış açısına göre, anonim şirketin yatırım malvarlıklarını söz konusu düzenlemeye göre başka bir şirkete devretmesi yoluyla fiilen bölünmesi de olanaklıdır. **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 5.

³⁷⁶ Zıt yönlü bir benzerlik olarak, ticari işletme devrinde (TBK md. 202) de, devrin gerçekleşebilmesi için devredilen unsurlarla ticari işletmenin işletme olarak devam yeteneğinin olanaklı olması ölçüttür. Bkz. **Arkan**, Ticari İşletme, s. 41-42.

³⁷⁷ Aksi görüş için bkz. **Biçer/Hamamcioğlu**, s. 41.

³⁷⁸ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 18; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 4; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 5.

takdirde, işlemin her hâlükârda *önemli* nitelikte olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle halka açık olmayan anonim şirketler için de ayrıca bir nicel sınır belirlenmesi yerinde olacaktır. Mevcut hukuki durumda ise, en azından halka açık anonim şirketler bakımından getirilen %50'lik oran kıyasen uygulanabilecektir.

D. Esas Sözleşmeyle Önemliliğin Belirlenmesi

Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Mevzuatı kapsamında malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisi önemli miktar koşuluna bağlı olarak tanınmıştır. Bu yetki, hukukta kıyas yaparken başvuru evleviyet ilkesi kapsamında değerlendirilerek, genel kurulun malvarlığı üzerindeki tüm işlemlerde yetkili olduğu şeklinde yorumlanamaz³⁷⁹. Nitekim kanun ve esas sözleşmede genel kurula bırakılan haller dışında işletme konusunu gerçekleştirmek üzere her çeşit iş ve işleme ilişkin karar alma yetkisi yönetim kuruluna ait bulunur (TTK md. 374/1). Önemli miktarda olmayan şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerin yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinden olmadığı (TTK md. 375) ve genel kurulun ancak kanunda veya esas sözleşmede belirtilen hallerde yetkisinin bulunduğu hareketle, esas sözleşmede önemli miktara ilişkin bir belirleme yapılması halinde öngörülen önemliliği haiz malvarlığı üzerindeki işlemlerde yetkinin genel kurula devredildiği söylenebilir (TTK md. 408/1 ve md. 374/1).

Bu bağlamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler ile ilgili değerlendirilmesi gereken bir diğer husus genel kurulun esas sözleşmede önemli miktar ölçütü getirmesinin olanaklı olup olmadığıdır. Bu konuda öncelikle belirtmek gerekir ki,

---

³⁷⁹ Bu yönde bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 45-46. Evleviyet (*argumentum a fortiori*) ilkesi, çoğun içinde azın da olduğu veya bütün için doğru olan bir şeyin parçalar için de doğru olacağına dayanan bir ilkedir. Bkz. **Bilge, Necip**: Hukuk Başlangıcı-Hukukun temel Kavram ve Kurumları, Ankara 2017, s. 205-206. Ancak konumuz bakımından bu ilke, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yetkili genel kurulun önemli miktarda olmayan malvarlığı üzerindeki işlemlerde zaten yetkili olduğu şeklinde yorumlanamaz. Zira kanun koyucunun genel kurula önemli miktar koşuluna bağlı olarak yetki tanınması, sadece az rastlanan/önemli bir işlemde yönetim kurulunun yetkisini sınırlandırmaktır. Bu bakımdan “çok olana” değil esasen “az olana” ilişkin bir yetki söz konusudur.

Sermaye Piyasası Kanunu 23/1 hükmünde Sermaye Piyasası Kurulu'na verilmiş olduğu ve Kurul bu yetkisine dayanarak II-23. 1 sayılı Tebliğ ile düzenlemeler getirmiş bulunduğu için esas sözleşme ile belirlenen önemlilik ölçütlerinin değiştirilmesi olanaklı değildir³⁸⁰. Nitekim hükme bağlanmış önemlilik oranından daha yüksek bir oran belirlenmesi bir yandan pay sahiplerinin ve müstakbel yatırımcılar için öngörülen koruma amacına aykırı olacaktır. Diğer yandan daha düşük bir oran belirlenmesi ise halka açık şirketler için önemli nitelikte işlemler aynı zamanda ayrılma hakkı da doğurduğu için, pay sahiplerinin istediği gibi belirlemek yapmak suretiyle her zaman şirketten çıkabileceği anlamına gelerek ortak amaç ve ortak çaba (*affectio societatis*) unsurlarını zedeleyecektir³⁸¹.

Bununla beraber esas sözleşme ile önemliliğin belirlenmesinin, herhangi bir önemlilik ölçütü getirmeyen Türk Ticaret Kanunu bakımından olanaklı olduğu kabul edilebilir. Zira anonim şirket esas sözleşmesine emredici hükümler ilkesinin (TTK md. 340) sınırlarına riayet edilerek hüküm eklenebilir. Buna göre, esas sözleşmeye Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça izin verilen hallerde ve açıkça izin verilmemekle birlikte emredici hükümlere aykırılık teşkil etmemek ve konu kanunda özellikle düzenlenmemiş olmamak kaydıyla tamamlayıcı hükümler konulabilir³⁸².

Hemen belirtelim ki Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmü emredicidir. Dolayısıyla hükmün uygulama alanını ortadan kaldıran bir esas sözleşme düzenlemesi batıldır. Esas sözleşmeye eklenebilecek hüküm sadece tamamlayıcı olabilir.

Bu bağlamda sermaye piyasası mevzuatına tabi olmayan anonim şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler ile ilgili önemlilik ölçütünün nasıl belirlenebileceği konusunda düzenlemelerin pay sahiplerini koruyucu amacının da göz

---

³⁸⁰ **Tarhan**, s. 165-166.

³⁸¹ **Adıgüzel**, s. 9.

³⁸² **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 165-168; **Karasu, Rauf**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2009, 55 vd.

önünde bulundurulması gerekir. Buna göre kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmüne oldukça sınırlı uygulanma olanağı tanıyan çok yüksek bir oran veya miktar belirlenmesi şeklinde önemlilik ölçütünün düzenlenmesi pay sahiplerinin haklarını ihlal edeceğinden iptal davasına konu olabilir (TTK md. 445-446).

Öte yandan Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmünün uygulama alanını çok düşük oran veya miktarların ya da malvarlığı üzerindeki her türlü işlemin önemli olduğunun belirlenmesi şeklinde çok genişleten esas sözleşme düzenlemeleri ise şirketin faaliyetlerinin ve tüm çıkar gruplarının çıkarlarının temelini oluşturan malvarlığına ilişkin işlemlerde, yetki devri anlamı taşıyabilir. Ancak genel kurul kararlarından dolayı pay sahiplerinin sorumluluğunun bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda, yönetim ve icra organı olan yönetim kurulunun sorumluluğunun bertaraf edilmesi isabetli değildir³⁸³. Aynı zamanda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin uygulama alanının çok genişletilmesi, neredeyse her işlemin genel kurula sunulmasını gerektireceğinden, pratik açıdan ticari hayatın gerektirdiği hız ve kolaylıkla da bağdaşmayacağı gibi, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin tabi olduğu usul zaman ve masrafa neden olduğundan işlem maliyetini de yükseltecektir.

Bununla birlikte uygulamada yönetim kurulunun bazı hususları danışma amaçlı genel kurula sunması olanaklıdır³⁸⁴. Genel kurulun bağlayıcı olmayan istişari (danışmasal) oylamaları, sorumluluk rejimini değiştirmemekte³⁸⁵; ancak olumlu oy

---

³⁸³ **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 536. Organlar arası işlevler ayrılığı ilkesi gereğince, şirketin yönetimiyle yetkili olmayan genel kurula yetki verilmesi anonim şirketlere hâkim sorumluluk rejiminin temelini sarsabilir. Bu yönde bkz. **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, N. 13-06 ve N. 13-10.

³⁸⁴ Bunun için esas sözleşme hükmü gerekmez (Krş. TTK md. 625/2). Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 537. Esas sözleşmede böyle bir zorunluluk getirilebileceği yönünde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, Schweizerisches Aktienrecht, N. 30/73; **Forstmoser, Peter**: Organisation und Organisationsreglement der Aktiengesellschaft, Zürich 2011, N. 9/71.

³⁸⁵ Genel kurulun danışmasal kararına rağmen yönetim kurulunun sorumluluğu devam eder. Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 536-537; **Tekinalp**, Tek Kişilik Ortaklık, N. 13/12; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 13/12.

kullanan pay sahiplerinin artık bu konuda sorumluluk davası açamayacağı kabul edilmektedir³⁸⁶. Dolayısıyla uygulamada risk almak istemeyen yönetim kurulu tarafından her türlü işlem genel kurula danışma amaçlı sunulabilir. Ancak bu durumun anonim şirketlerin işleyişine ve ticari hayatın süratine uygun olmadığı belirtilmelidir.

III. İŞLEM TÜRLERİ

A. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu, genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki iş bölümü ilişkisinde, malvarlığı üzerinde önemliliği bir ölçüt olarak belirlemekte ve kural olarak malvarlığı üzerinde yönetim kuruluna ait olan yetkiyi sınırlandırarak bir istisna getirmektedir. Bu bakımdan pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenen önemli miktarda anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlem, hüküm ve sonuçlarını genel kurul kararıyla doğuran Borçlar hukuku işlemidir³⁸⁷.

Türk Ticaret Kanunu genel kurul kararı zorunluluğunu önemli miktarda anonim şirket malvarlığının sadece *toptan satışı* için hükme bağlamaktadır (md. 408/2-f)³⁸⁸. Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kanunu daha kapsamlı bir hüküm getirerek; halka açık anonim şirketler için malvarlığının tümünün veya önemli bir kısmının *devredilmesi*, *üzerinde aynı hak tesis edilmesi veya kiralanmasını* önemli nitelikte işlem olarak nitelendirmekte (md. 23/1-b) ve ikincil düzenlemelerle önemli nitelikte işlemlerin genel kurulun onayına sunulmasını zorunlu kılmaktadır (II-23.1 Tebliği, md. 7/1).

---

³⁸⁶ Bu yönde bkz. **Forstmoser**, Organisationsreglement, N. 9/75; hangi yönde oy kullanırsa kullansın tüm pay sahiplerinin dava açabileceği yönünde bkz. **Böckli**, N. 12/58b, N. 12/58c ve N. 13/456.

³⁸⁷ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 16; **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645.

³⁸⁸ Benzer şekilde tasfiye aşamasındaki şirketler için getirilen düzenlemede de genel kurul kararını zorunlu kılan işlem, önemli miktarda şirket malvarlığının toptan satışındır (TTK md. 538/2).

Bu kapsamda, genel kurul kararı alınmasının zorunlu olduđu önemli miktarda anonim Őirket malvarlıđına iliŐkin iŐlemler Tűrk Ticaret Kanunu'nda sadece *toptan satıŐ* sűzleŐmesi olarak hűkme bađlanmaktaysa da, Sermaye Piyasası Kanunu'nda *devir sűzleŐmesi, kira sűzleŐmesi veya aynı hak tesisi* niteliđinde olabileceđi dűzenlenmektedir.

Ancak ilgili hűkűmlerin getiriliŐ amacı gűz űnűnde bulundurulduđunda, genel kurulun devredilemez gűrev ve yetkileri kapsamındaki malvarlıđı iŐlemleri, sayılan hukuki iŐlemlerin yanı sıra anonim Őirket halka aŐık olsun olmasın devir sonucu dođuran diđer hukuki iŐlemleri de kapsamaktadır. Bu durum ilgili hűkűmlerin yorumlanmasında lāfzî yorum yűntemi yerine amaŐsal ve mantıki yorum yűntemlerinin uygulanmasını gerektirir³⁸⁹. AŐađıda, iŐlemlerin hukuki niteliđi bu yűntemlerle incelenerek; ilgili hűkűmlerde aŐıkŐa yer verilen hukuki iŐlemlerle birlikte hűkműn kapsamında deđerlendirilebilecek diđer iŐlemler de aŐıklanacaktır.

B. Toptan Satış

Tűrk Ticaret Kanunu önemli miktarda anonim Őirket malvarlıđına iliŐkin getirdiđi dűzenlemede “*toptan satıŐ*” iŐleminin genel kurulun yetkisinde olduđunu hűkme bađlamakla birlikte (TTK md. 408/2-f); ne kanunda ne de ikincil dűzenlemelerinde toptan satıŐa iliŐkin bir tanım űngűrmemiŐtir³⁹⁰.

Tűrk BorŐlar Kanunu'na gűre satıŐ sűzleŐmesi, satıcının satılanın zilyetlik ve műlkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karŐılık bir bedel űdeme borcunu

---

³⁸⁹ hukukumuzda, istisnaların dar yorumlanması ilkesi, kural olarak uygulamada yer bulmakla birlikte, istisnalar da dűzenlendikleri kanun ve kendi dar amaŐları çerŐevesinde geniŐ yorumlanabilir. Bkz. **Yongalık, Aynur:** “İstisnalar Dar Yorumlanır” Kuralı ve Deđerlendirmesi, AűHFD 2011, C. 60, S. 1, s. 12.

³⁹⁰ Sermaye Piyasası Kanunu da, toptan satıŐ ibaresine gayrimenkul yatırım ortaklıklarında varlıkların toptan satıŐında Tűrk Ticaret Kanunu 408. maddesinin uygulanmayacağını belirtmek űzere yer vermekte ve yine tanımlamamaktadır (md. 49).

üstlendiği sözleşmedir (TBK md. 207/1). Bu tanıma göre satış, malın para ile değiştirilerek mülkiyetinin kesin olarak devrini hedef alan rızai bir işlemdir³⁹¹.

Satışın bir türü olarak değerlendirilmesi gereken toptan satış ise hukukumuzda, satışın izin veya ruhsata bağlı olduğu piyasalar kapsamında ekonomi hukuku mevzuatı ve vergilendirme kapsamında mali hukuk mevzuatında farklı biçimlerde düzenlenmiştir. Buna göre toptan satışı, Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği³⁹² “*tekrar satış için satış*” (md. 4/1-ii); Pay Piyasası Yönergesi³⁹³ “*belirli miktarın üzerindeki pay işlemleri*” (md. 31/1) ve Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği³⁹⁴ “*müzayede alanlarında açık artırma veya gerektiğinde pazarlık usulüyle yapılan satış*” (md. 4/s) olarak tanımlanmaktadır. Vergi mevzuat ve uygulamalarında yer alan toptan satışta ise, belirleyici unsur malın aynen veya işlendikten sonra satışını yapanlara satılması, bir başka ifadeyle malın nihai tüketiciye satılmamasıdır³⁹⁵. Bununla birlikte günlük ticaret dilinde “*toptan*” ibaresi, aynı zamanda malların toplu halde satışını ifade etmek için de kullanılmaktadır³⁹⁶.

Bu tanımlamalara göre, Türk Ticaret Kanunu’nda yer verilen toptan satış kavramı, ekonomi hukuku ve mali hukuk mevzuatında karşımıza çıkan toptan satış türünden farklıdır. Nitekim TTK 408/2-f hükmünde önemli miktarda anonim şirket malvarlığı ile

---

³⁹¹ **Tandoğan, Haluk:** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara 1984, s. 76.

³⁹² RG, 22.08.2015, S. 29453. Benzer bir tanım, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından hazırlanan Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RG, 07.01.2011, S. 27808) ile “*toptan satıcı*” için “*satıcılara satışını yapan*” şeklinde düzenlenmiştir.

Toptancı tanımı için ayrıca bkz. Bitki Koruma Ürünlerinin Toptan ve Perakende Satılması ile Depolanması Hakkında Yönetmelik (RG, 10.03.2011, S. 27870), md. 4/1-i.

³⁹³ Borsa İstanbul Anonim Şirketi-Borsa Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan yönerge 15.10.2015 tarihinde onaylanmıştır. Bkz. <http://www.borsaistanbul.com/docs/default-source/yonergeler/borsa-istanbul-as-pay-piyasasi-yonergesi.pdf?sfvrsn=6> (Erişim Tarihi: 02.12.2016)

³⁹⁴ RG, 19.06.2002, S. 24790.

³⁹⁵ Bugün için yürürlükte olmayan Katma Değer Vergisi Kanununun Değişik 28. maddesine İlişkin 92/3896 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (RG, 31.12.1992, S. 21452) ve 31 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (RG, 15.02.1989, S. 20082) ile yapılan açıklamalar bu yöndedir.

³⁹⁶ Türk Dil Kurumu “*toptan*” tanımı: “*Büyük ölçüde, çok miktarda yapılan (alışveriş)*”. Bkz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58419c811a15e3.79770908 (Erişim Tarihi: 02.12.2018).

İlgili genel kurul kararına bağlanan toptan satışın tekrar satış için satış olmadığı açıktır. Burada vurgulanmak istenen, malların tek tek (*parça parça/kısmi/bireysel/peyderpey*) veya birkaç parça halinde satışının aksine, şirketin malvarlığının önemli miktarına karşılık gelen kısmının aynı zamanda ve bir arada satılması³⁹⁷ suretiyle şirketin işletme konusunu gerçekleştirebilmesi için yürüteceği faaliyetlere devam etmesini engelleyecek ve bilgi sahibi olmadıkları takdirde pay sahiplerinin çıkarlarını zedeleyebilecek işlemlerin önüne geçmektir. Dolayısıyla hükmün de buna göre yorumlanması gerekmektedir.

Bu kapsamda belirtmek gerekir ki, satışa konu olan ve önemli miktara denk gelen malvarlığı birden fazla unsurdan oluşabileceği gibi tek bir unsurdan da oluşabilir. Önemli miktarın tek unsurdan oluştuğu hallerde, toptan satış ifadesinin dar yorumlanmasıyla genel kurul kararının gerekli olmadığı düşünülemez³⁹⁸. Hükmün getiriliş amacı göz önünde bulundurulduğunda pay sahiplerinin çıkarlarının korunması için bu halde de genel kurul kararının gerekli olduğu sonucunu çıkarılmalıdır.

Bununla birlikte önemli miktara karşılık gelen malvarlığı üzerindeki işlemin hükmün kapsamında değerlendirilebilmesi için tek bir işlemle gerçekleştirilmesi gerekip gerekmediğinin de incelenmesi gerekir. Nitekim toptan satış ifadesi, dar yorumlandığında satışın tek bir işlemle gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak kanaatimizce hükmün getiriliş amacı kapsamında somut olayın özellikleri de göz önünde bulundurulurken önemli miktarda malvarlığına karşılık gelen unsurların teker teker satılmak suretiyle kısa bir zaman aralığında toplu olarak devredilmesi sonucunu doğuran durumlar da bu kapsamda kabul edilmelidir. Öyle ki, yönetim kurulu malvarlığının önemli miktarına karşılık gelen kısmını satmaya ilişkin alacağı tek bir kararla farklı kişilere peyderpey satışı gerçekleştirebilir veya aynı kişiye özellikle peyderpey satış yaparak yasaklanan sonuca ulaşabilir. Kanuna karşı hilenin ortaya çıkabileceği bu

---

³⁹⁷ **Altaş, Soner:** Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Şirket Aktifinin Toptan Satışı Sorunu, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs-Haziran 2014, s. 98.

³⁹⁸ **Altaş,** s. 98.

hallerde, genel kurul kararının olmaması işlemi geçersiz kılmalıdır³⁹⁹. Yargıtay da eski Türk Ticaret Kanunu döneminde (ETK md. 443/2) verdiği bir kararında, hükümdeki toptan satış ifadesine rağmen tasfiye halindeki şirkete ait taşınmazların açık artırmayla, bir başka ifadeyle teker teker satışına ilişkin genel kurulun karar almasını, ağırlaştırılmış yetersayıları uygulamamak koşuluyla uygun bulmuştur⁴⁰⁰.

C. Devir ve Devir Sonucu Doğuracak Diğer Bazı İşlemler

Türk Ticaret Kanunu'nun toptan satışla sınırlı ifadesinin aksine Sermaye Piyasası Kanunu, daha geniş bir ifadeyle malvarlığının tümü veya önemli bölümünün devrini hükme bağlamaktadır⁴⁰¹.

Türk Borçlar Kanunu, devir işlemi genel hükümler arasında yer alan ve borç ilişkisinde taraf değişikliği sonucu doğuran iradi devir ile yasal veya yargısal devir (TBK md. 183, 185 ve ilgili hükümler) dışında özel bir borç ilişkisi olarak düzenlenmemektedir. Bununla birlikte öğretide, özel borç ilişkileri arasında satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesi ve bağışlama sözleşmesi devir borcu doğuran sözleşmeler olarak sınıflandırılmaktadır⁴⁰². Bu sözleşmeler, bir malın mülkiyetini bir başkasına geçirme yükümlülüğü getirmektedir.

Bunun yanında başlangıçta bir devir borcu yüklememekle birlikte sonuçta şirket malvarlığı unsurları üzerinde mülkiyetin el değiştirmesine neden olabilecek rehin, kefalet, garanti, takas gibi başka işlemler de bulunmaktadır.

Bu doğrultuda, Türk Ticaret Kanunu sadece toptan satış işlemi düzenlemekle birlikte amaçsal yorum gereği hükmün malvarlığı unsurları üzerinde devir sonucu

---

³⁹⁹ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 42.

⁴⁰⁰ 11. HD, 30.01.1985, E. 1984/6072, K. 1985/270, bkz. www.lexpera.com (Son Erişim Tarihi: 05.02.2019).

⁴⁰¹ Alman ve Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunlarında da Türkçe'ye devir olarak çevrilen "übertragung" ifadesine yer verilmektedir (AktG md. 179a ve öAktG md. 237).

⁴⁰² **Tandoğan**, C. I/1, s. 76 vd.; **Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan**: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, Ankara 2012, s. 48.

doğuran diğer işlemleri de kapsadığının kabulü gerekir⁴⁰³. Nitekim toptan satış işleminde, her iki tarafa borç yükleyen ve devredilen unsurlar karşılığında şirket malvarlığına bir bedelin dâhil olduğu bir ilişki söz konusudur ve burada iki amaçla genel kurulun karar alması öngörülmektedir. Bir yandan pay sahiplerinin konumlarını korumaları şirketin devamlılığına, başka bir deyişle şirketin kalan malvarlığıyla işletme konusunu gerçekleştirebilme yeteneğinin bulunup bulunmadığına bağlıdır ve bu bakımdan devredilen malvarlığının niteliğinin ve miktarının denetlenmesi genel kurul kararıyla gerçekleşecektir. Diğer yandan ise şirket malvarlığı durumunun ve buna bağlı olarak pay sahiplerinin mali haklarının korunması bakımından satış bedelinin uygunluğunun pay sahipleri tarafından denetlenmesi gereklidir. Öyleyse, ilk amaç açısından satış dışındaki işlemlerin hepsinde satışta olduğu gibi bir devir sonucu doğduğundan; bir başka deyişle şirketin faaliyet konusunu gerçekleştirmesi bakımından önemli olabilecek unsurlar el değiştirdiğinden, devredilen malvarlığının niteliği ve miktarı denetlenmelidir. Bununla birlikte, kefalet ve bağışlama sözleşmesi gibi işlemlerde bu devir karşılıksız gerçekleşmekte; mal değişim sözleşmesinde aynı bir karşılık söz konusu olduğu için karşılığın uygunluğunun tespiti özellik arz etmekte; rehin sözleşmesinde işlem üçüncü kişinin borcu için kurulabileceği gibi, şirketin kendi borcu için olduğunda dahi paraya çevrilme sırasında değer kaybı doğabilmektedir. Dolayısıyla devir sonucu doğuran diğer işlemlerin, yukarıda değinilen ikinci amaç açısından da satış sözleşmesinden daha olumsuz sonuçlar yaratabilecekleri için evleviyetle hükmün kapsamında olduğu kabul edilmelidir⁴⁰⁴.

---

⁴⁰³ Aynı yönde bkz. **Biçer/Hamamcioğlu**, s. 48.

⁴⁰⁴ **Karacan**, s. 253; **Çamoğlu**, *Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı*, s. 333-335.

D. Özel Bazı Durumlar: Aynı Hak Tesis Etme ve Kiralama

Sermaye Piyasası Mevzuatı, devrin yanı sıra malvarlığının tümü veya önemli bölümünün kiralanması ya da üzerinde aynı hak tesis edilmesini de genel kurulun onayına sunulması gereken önemli nitelikte işlemler arasında düzenlemektedir (SPK md. 23/1-b; II-23.1 Tebliği md. 5/1-b ve md. 7/1). Böylelikle, halka açık anonim şirketler için sadece mülkiyet hakkının devredildiği haller değil; aynı zamanda malvarlığının tümü veya önemli bir bölümü üzerindeki mülkiyet hakkının korunmasıyla birlikte mülkiyetten doğan kullanma, yararlanma veya tasarruf yetkilerinin kısıtlandığı işlemlerin de genel kurul onayını gerektirdiği hükme bağlanmaktadır. Bu bakımdan halka açık bir anonim şirket malvarlığının, şirketin üçüncü kişilerin etkisine açık bırakılması sonucunu doğuracak sınırlı aynı hak tesisi veya nispi hak tesisi de hükmün kapsamında yer alır⁴⁰⁵.

Buna göre halka açık anonim şirketlerde öğretide yapılan ayırımı göre kullanma ve yararlanma hakkının devrini hedef tutan sözleşmelerden⁴⁰⁶ kira sözleşmesi de genel kurulun yetkisindedir. Kira sözleşmesi, bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte yararlanma hakkının bir bedel karşılığında başkasına bırakılmasını hedef alan iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir (TBK md. 299).

Diğer yandan devir sonucu doğuran sözleşmelerde olduğu gibi, kiralamanın da geniş yorumlanması gerekmektedir. Buna göre, kullanma ve yararlanma hakkının devrini hedef tutan sözleşmelerden olan ve aynen veya mislen geri verilmek üzere bir şeyin kullanımının karşı tarafa bırakıldığı ödünç sözleşmelerinin de bu kapsamda olduğunun

---

⁴⁰⁵ **Biçer/Hamamcıoğlu**, aynı hak tesisinin de önemli nitelik taşıdığına katılmakla birlikte, kira sözleşmelerinin sadece uzun süreli olması halinde bu kapsamda değerlendirilebileceğini, fakat kısa süreli olanların önemli nitelikte kabul edilemeyeceğini ileri sürmektedir. Bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 44. Devir dışındaki işlemler kapsama alınmamakla beraber, Alman Anonim Şirketler hukukunda da hükmün amaçları arasında şirket malvarlığının ifşa edilmesi ve üzerinde yabancı etkilerin kurulmasına izin verilmemesi sayılmaktadır. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 6.

⁴⁰⁶ **Tandoğan**, C.I/2, s. 1 vd.

kabulü gerekir (TBK md. 379 ve md. 386)⁴⁰⁷. Nitekim bir bedel karşılığında olmayan⁴⁰⁸, eksik iki tarafa borç yükleyen ödünç sözleşmelerinin, iki tarafa borç yükleyen kira sözleşmelerine nazaran şirket malvarlığında daha olumsuz sonuç doğuracağı ortadadır.

Sınırlı aynı hak tesisinde ise, karşımıza irtifak hakları (TMK md. 779-839), taşınmaz yükü (TMK md. 840-850) veya rehin hakkı (TMK md. 851-972) çıkabilir. Buna göre malvarlığı üzerinde rehin hakkının tesisi, halka açık anonim şirketler için, devir sonucu doğurabilme ihtimalinden bağımsız olarak da genel kurulun yetkisi kapsamında düzenlenmektedir.

Bu hakların tesisi, şirketi, pay sahiplerinin malvarlığı üzerinde istemediği bir etkiye katlanmak zorunda bırakabileceği gibi, söz konusu malvarlığı unsurlarının daha sonra başka hukuki işlemlere konu olması durumunda da zorluk yaşanması sonucunu doğurabilir. Ancak burada belirtmek gerekir ki, bu hakların kazandırıcı zamanaşımı veya mahkeme kararı gibi iradi olmayan tesisinde genel kurulun yetkisi bulunmamaktadır.

Kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu düzenlemesinin sınırlı ifadesine rağmen halka açık olmayan anonim şirketlerde de sınırlı aynı hak tesisi ile kullanma ve yararlanma hakkının devrini hedef tutan sözleşmelerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler olarak değerlendirilmesi ve 408/2-f hükmünün uygulanması gerekir. Nitekim bu işlemler halka açık olmayan şirketler için de pay sahiplerinin korunmasını gerektiren

---

⁴⁰⁷ Tüketim ödünçünde, ödünç veren para veya misli eşyanın mülkiyetini ödünç alana devretmekle yükümlü ise de; bu sözleşmelerde mülkiyetin devri, para veya misli şeyi kullanmak ancak onu tüketmekle olanaklı olduğundan zorunludur. Mülkiyetin devri amaç değil, kullanmanın gerçekleştirilebilmesi için araç niteliği taşır. Bu nedenle kullanma hakkının devrini hedef tutan sözleşmeler arasında sayılır. **Kurt, Ekrem**: Tüketim Ödünç Sözleşmesi (Karz Akdi), Ankara 2014, s. 20-21; **Tandoğan, C. I/2**, s. 298-299.

⁴⁰⁸ Kullanım ödünçünün aksine, adi tüketim ödünçünde faiz kararlaştırılmış; ticari tüketim ödünçünde ise bertaraf edilmemişse faiz söz konusu olabilir. Ancak bu sözleşmenin esaslı bir unsuru değildir. Bkz. **Tandoğan, C. I/2**, s. 1; **Kurt**, s. 18.

önemli sonuçlar doğurabilir. Bu bakımdan Sermaye Piyasası mevzuatı da dikkate alınarak toptan satış ifadesinin geniş yorumlaması yerinde olacaktır⁴⁰⁹.

IV. ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN MALVARLIĞI ÜZERİNDE BENZER ETKİ YARATAN İŞLEMLERDEN AYIRT EDİLMESİ

Çalışma konusunun sınırlarının daha net çizilebilmesi için, genel kurulun yetkili olduğu önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin benzer işlemlerden ayırt edilmesi gerekir. Zira genel olarak anonim şirket yapısında ya sermaye, malvarlığı veya pay sahipleri düzeni gibi mevcut kurumsal düzeninde değişiklik yapması nedeniyle genel kurulun kararı ile gerçekleştirilebilen şirket malvarlığına oranla büyük çaplı veya önemli sayılabilecek başka bazı işlemler de bulunmaktadır. Bu amaçla aşağıda önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerin, anonim şirketlerde birleşme, bölünme ve tür değiştirme yoluyla şirketin yeniden yapılandırılması, malvarlığı veya ticari işletmenin devri ve son olarak anonim şirketin devri ile farkları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Karşılaştırmalı hukukta önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin tümünde işlemler için genel kurul kararı koşul olarak aranmakla birlikte; bu işlemler öncelikle, yine genel kurul kararıyla gerçekleşen birleşme, bölünme ve tür değiştirme yoluyla şirketin yeniden yapılandırılması kapsamındaki büyük çaplı malvarlığı işlemlerinden hukuki açıdan ve amaç bakımından farklı olduğu değerlendirilmektedir⁴¹⁰. Alman ve Avusturya hukuklarında malvarlığı üzerindeki işlemlerin ancak şirketlerin birleşme, bölünme, tür değiştirme yoluyla yeniden

---

⁴⁰⁹ Aynı yönde bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 48; **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 334.

⁴¹⁰ Yapısal değişikliklerin karakteristik unsurları ve ilkeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için Bkz. **Katja, Berlinger/Dietrich, Martin/Gersbach, Andreas/J. Kessler, Franz/Von Der Crone, Hans Caspar**: Das Fusionsgesetz, Zürich 2004; **Çoştan, Hülya**: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Kararları, Ankara 2013, s. 25-27 ve s. 134-135.

yapılandırılmasını düzenleyen Alman Tür Değişirme Kanunu (*Umwandlungsgesetz/UmwG*) veya Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin bölümü kapsamına girmediği takdirde, Alman ve Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunlarının malvarlığının devri hükümlerine tabi olduğunun açıkça belirtilmiştir (AktG § 179a/1 ve öAktG § 237/1)⁴¹¹. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nda bu ayrıma açıkça yer verilmemesi durumu değiştirmez. Türk hukukunda da Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f ve Sermaye Piyasası Kanunu 23/1-b hükümleri ancak yapısal değişiklikler kapsamına girmeyen hallerde uygulanabilir.

Nitekim birleşme ve bölünme işlemleri, klasik bir Borçlar hukuku sözleşmesine değil, şirketin yeniden yapılandırılması amacıyla borç ve yükümlülükler içeren ticaret şirketlerine ve şirketler hukukuna özgü bir organizasyon sözleşmesine dayanmaktadır⁴¹². Bunun için öncelikle kural olarak⁴¹³ aynı nevide birden fazla ticaret şirketinin varlığı gerekir⁴¹⁴. Oysa önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde, karşı taraf herhangi bir kişi olabilir. Bu bakımdan işlemin karşı tarafı, gerçek kişi ya da kamu veya özel hukuk tüzel kişisi olabileceğinden önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler daha geniş bir uygulama alanına sahiptir⁴¹⁵.

---

⁴¹¹ Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 179a/1 hükmünün “*Ein Vertrag, durch den sich eine Aktiengesellschaft zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens verpflichtet, ohne daß die Übertragung unter die Vorschriften des Umwandlungsgesetzes fällt (...)*” ve Avusturya Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 237/1 hükmünün “*Eine Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens einer Aktiengesellschaft, die nicht unter den neunten Teil dieses Gesetzes und die §§ 235 und 236 fällt, (...)*” şeklindeki düzenlemelerinde bu durum açıkça belirtilmektedir. Bkz. aşağıda.

⁴¹² Birleşme ile bölünme sözleşmelerinin niteliği için bkz. **Türk, Hikmet Sami**: Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986, s. 84-85; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 24-60 ve N. 25-35; **İpek Kayal, Ferna**: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşmeler, İstanbul 2014, s. 148. Tür değiştirme işlemi ise tek taraflı bir hukuki işlem olup; doğrudan mevcut şirket sözleşmesinin/esas sözleşmenin seçilen türe göre düzenlenmesi ile gerçekleştirilir (TTK md. 185). Şirket sözleşmesi de bir organizasyon sözleşmesidir.

⁴¹³ Türk Ticaret Kanunu'nun 194. maddesi ile bir ticari işletmenin bir ticaret şirketiyle birleşmesi veya bir ticaret şirketine dönüşmesi ile bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüşmesi olanağı sağlanmıştır. Ancak bu hallerde, ticari işletmenin devreden taraf olması (TTK md. 194/1 ve 194/2) veya devre konusunu şirketin malvarlığının değil de paylarının oluşturması (TTK md. 194/3) nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerden farklıdır.

⁴¹⁴ **Türk**, Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, 245 vd.

⁴¹⁵ **Türk**, Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 123.

Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin karşı tarafının bir ticaret şirketi olduğu haller de söz konusu olabilir. Bununla beraber bu işlemler hukuki açıdan ve esaslar yönünden yine de birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinden farklılıklar taşır. Nitekim iki veya daha fazla ticaret şirketinin bir sözleşmeye dayanarak tek bir bünye içerisinde toplanması olan birleşme; a) devreden şirketin tasfiyesiz sona ermesi, b) devredilen malvarlığının kendiliğinden ve tek bir işlemle külli halefiyet yoluyla geçmesi ve c) ortaklık haklarının devamlılığı⁴¹⁶ olmak üzere üç temel ilkeye dayanmaktadır⁴¹⁷. Bir şirket malvarlığının tümü veya bir kısmının bir veya birden fazla şirkete devredilmesi olan bölünmede de malvarlığının tasfiyesiz olarak kendiliğinden ve tek bir işlemle kısmi külli halefiyet yoluyla devralan şirkete geçmesi ile ortaklık haklarının devamlılığı ilkeleri hâkimdir⁴¹⁸. Bir ticaret şirketinin kanunun izin verdiği diğer hukuki biçimlere dönüşerek, tüm mevcut malvarlığını ve pay sahipliği/ortaklık ilişkilerini değiştirmesi olan tür değiştirmede ise yine tasfiyenin olmamasının yanı sıra yeni şirket eski şirketin devamı niteliğinde olduğu için hukuki ayniyet ilkeleri geçerlidir⁴¹⁹.

Dolayısıyla birleşme, bölünme ve tür değiştirme yoluyla şirketin yeniden yapılandırılması işlemlerine bakıldığında, çalışma konusu kapsamındaki önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerden farklı olarak bu işlemlerde külli halefiyet ve ortaklık haklarının başka bir şirkette veya şirketin tür değiştirdiği yeni biçiminde devamlılığı esas olup; bu işlemlerin tasfiye sonucunu doğurabilme olasılığı kesinlikle yoktur. Zira bu

---

⁴¹⁶ Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesi ile ortaklık/pay sahipliği hakları arasında seçim hakkı tanınabileceği gibi, sadece ayrılma akçesi de öngörülebilir (TTK md. 141).

⁴¹⁷ **Von Der Crone, Hans Caspar/Gersbach, Andreas/Kessler, Franz J./Von Der Crone, Brigitte: Www.Fusg.Ch– Die Internetplattform Zu Fragen Des Transaktionsrechts**, [Http://Www.Fusg.Ch/#B_1_0](http://Www.Fusg.Ch/#B_1_0), Yükleme Tarihi: 04.01.2012, Son Erişim: 07.09.2016; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 24-15 ila N. 24-18; **İpek Kayalı**, s. 18-20.

⁴¹⁸ **Von Der Crone/Gersbach/Kessler/Von Der Crone**, Transaktionsrecht, [Http://Www.Fusg.Ch/#C_1_0](http://Www.Fusg.Ch/#C_1_0), Yükleme Tarihi: 05.01.2012, Son Erişim: 07.09.2016; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 25-19 ila N. 25-21.

⁴¹⁹ **Von Der Crone/Gersbach/Kessler/Von Der Crone**, Transaktionsrecht, [Http://Www.Fusg.Ch/#D_1_0](http://Www.Fusg.Ch/#D_1_0), Yükleme Tarihi: 07.10.2008, Son Erişim: 07.09.2016; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 26-02.

yeniden yapılandırma işlemleri, şirketin tasfiye edilmesinin ardından yeniden kuruluş yoluyla zaten ulaşılabilecek olan sonuca, şirketi ve malvarlığını, tasfiyenin kayıp ve zorluklarından koruyarak daha kolay bir şekilde tasfiyesiz ulaştırma amacını da taşımaktadır. Oysa çalışma konusu kapsamındaki önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerde, külli halefiyet ilkesi geçerli olmadığı gibi, pay sahiplerinin ortaklık haklarının korunarak başka bir şirkette veya tür değiştirmede olduğu gibi yeni bir şirket biçiminde devamlılığı da söz konusu değildir. Aksine önemli miktarda malvarlığının cüzi halefiyet yoluyla devri karşılığında, kural olarak, nakit alınır⁴²⁰.

Aynı şekilde önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem gerçekleştiren anonim şirketin tasfiyesiz sona ermesi de söz konusu değildir. Elbette, bu işlemler nedeniyle zorunlu olmamakla birlikte şirket sona erebilir; ancak sona ermeyi tasfiye aşaması takip eder. Bir başka ifadeyle, bu işlemler anonim şirket malvarlığı üzerinde ve önemli miktarda olması dolayısıyla özellik gösteren Borçlar hukukunun genel ilkeleri kapsamındaki işlemlerdir⁴²¹. Bu nedenle birleşme, bölünme ve tür değiştirme yoluyla şirketin yeniden yapılandırılmasına ilişkin koşulların varlığında, özel hüküm niteliğindeki ilgili Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanmalıdır⁴²².

Öte yandan bazı hallerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin sonucunda şirket üzerinde doğacak olan etki, ekonomik açıdan birleşme ve bölünme işlemleri sonucunda doğacak etki ile fiilen aynı olabilir⁴²³. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin karşı tarafı bir sermaye şirketiye, tüm malvarlığının devri halinde

---

⁴²⁰ Sönmez, s. 105; Çanga Belber, s. 53. Bununla birlikte pay, ayın veya başka karşı edimlerin belirlenmesi olanaklıdır. Ancak karşı edim pay olarak belirlenmiş olsa da, paylar önemli miktarda malvarlığının üzerinde işlem gerçekleştiren şirketin mülkiyetine geçecek; birleşme, bölünme ve tür değiştirmede olduğu gibi, ortaklık haklarının devamı niteliğinde bir pay geçişi söz konusu olmayacaktır.

⁴²¹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 1 ve N. 22; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 5; Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 5-6.

⁴²² Stein, MüKoAktG § 179a, N. 23.

⁴²³ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 15.

“*fili birleşme*” veya önemli miktarda malvarlığının devri halinde “*fili kısmi bölünme*” ortaya çıkabilir⁴²⁴. Malvarlığının söz konusu işlemlerle paraya çevrilmesi ve faaliyetini devam ettiremez hale gelmesiyle sona erdirilmesi, dolaylı olarak birleşme sonucunu doğurabilir⁴²⁵. Bu bakımdan fiilen aynı sonuca farklı yoldan ulaşmanın bir şekli olan önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler, birleşme veya bölünme işlemiyle ulaşılabilecek duruma ulaşmak için bazen daha elverişlidir. Her ne kadar önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin cüzi halefiyete göre gerçekleştirilecek olması, süreci yavaşlatsa ve zorlaştırsa da⁴²⁶; kötüniyetli amaçlarla bu yol tercih edilebilir⁴²⁷. Örneğin, bu yolla devreden şirketin borçlarının devralan şirkete geçmesinin veya bazı pay sahiplerinin ortaklık haklarının devralan şirkette devam etmesinin engellenmesi amacı söz konusu olabilir. Aynı şekilde birleşme ve bölünme işlemleri kapsamında yer verilmiş alacaklıları koruyucu teminat hükümlerinden (TTK md. 157 ve md. 175) kaçınmak amaçlanabilir.

Nitekim Alman hukukunda yeniden yapılandırmanın bu işlemlerle benzer olduğu; bu nedenle de yapısal değişiklik koşullarının bulunmadığı veya hüküm ve sonuçlarının tercih edilmediği hallerde malvarlığının devrine ilişkin hükmün uygulanabileceği ifade edilmiştir⁴²⁸. Bu bakımdan, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun görev ve yetkisinde düzenlenmiş olması, özellikle şirkette azınlık pay sahiplerinin pay sahipliği haklarının korunması açısından birleşme ve bölünme işlemlerinin hükümlerini tamamlar. İşlemlerin genel kurul kararını gerektirmesi

---

⁴²⁴ **Türk**, Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 365.

⁴²⁵ **Carney**, s. 89.

⁴²⁶ **İpekel Kayalı**, s. 29.

⁴²⁷ **Türk**, Birleşmede Nevilerin Aynı Olması, s. 365; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 15.

⁴²⁸ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 22. Alman hukukundaki ilgili düzenleme için Bkz. Aşa

nedeniyle; tüm pay sahiplerinin işlemde haberdar olarak, buna göre hareket etmesine olanak tanınmıştır⁴²⁹.

Türk Ticaret Kanunu'nda yapısal değişiklikler kapsamında yer verilmemekle beraber Alman hukukunda birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemleriyle birlikte Alman Tür Değişirme Kanunu'nda yer alan malvarlığı devri⁴³⁰ (*Vermögensübertragung*) yoluyla şirketin yeniden yapılandırılması da çalışmaya konu olan işlemlerden farklılık gösterir (UmwG 174-189)⁴³¹. Zira Alman Tür Değişirme Kanunu kapsamındaki malvarlığı devri, sadece kanunen belirli tüzel kişiliklerin devreden ve devralan olabileceği işlemler için öngörülmüştür (UmwG § 175)⁴³².

Diğer yandan çalışmanın konusunu oluşturan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, Türk Borçlar Kanunu ile düzenlenen bir malvarlığının veya işletmenin devri ya da ticari işletmenin devriyle de aynı değildir (TTK md. 11; TBK md. 202-203)⁴³³.

Alacaklıların korunması ile borcun naklinin kolaylaştırılması amacıyla hükme bağlanan malvarlığı veya işletme/ticari işletme devri şeklindeki işlemler, her şeyden önce belirli bir organizasyon çerçevesinde bir araya gelmiş bir malvarlığının tüm aktif ve

---

⁴²⁹ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, I, B, 1.

⁴³⁰ İsviçre hukukunda Birleşme Kanunu olarak anıldığı üzere Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme ve Malvarlığı Devri Federal Kanunu (Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertragung/FusionsGesetz) ile de malvarlığı devri düzenlenmiş olmakla beraber söz konusu düzenlemeler önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle kesişmektedir.

⁴³¹ Yapısal değişiklikler kapsamında malvarlığı devri için bkz. **Von Der Crone/Gersbach/Kessler/Von Der Crone**, Transaktionsrecht, [Http://www.fusg.ch/#E_1_0](http://www.fusg.ch/#E_1_0), Yükleme Tarihi: 17.01.2012, Erişim Tarihi: 07.09.2016; **Durman, Okay**: İcra ve İflas hukuku Açısından Malvarlığı ve Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 2009, s. 73-80 ve s. 94-100.

⁴³² Alman Tür Değişirme Kanunu'nun 174 ila 189. maddeleri arasında bir anonim şirketin kamu sektörüne veya sigorta şirketlerinin birbirlerine gerçekleştireceği malvarlığı devirleri düzenlenmiştir.

⁴³³ Dış ilişkide farklılık arz etmemekle birlikte işleme konu olan ticari işletme, anonim şirketin tüm malvarlığını oluşturuyor veya söz konusu ticari işletme olmaksızın kalan malvarlığıyla şirket faaliyet konusunu gerçekleştiremiyorsa, malvarlığı devrinden söz edilir. Bu yönde bkz. **Paslı**, Anonim Ortaklığın Devralınması, s. 177. Ticari işletme devri için bkz. **Arkan**, Ticari İşletme, s. 41-47; **Göle/Bozer**, Ticari İşletme, s. 19-28; **Arıcı**, s. 78-79; **Durman**, s. 100-110.

pasifiyle kül halinde devrini düzenlemektedir⁴³⁴. Ne var ki, öğretilerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin dar yorumlanarak kural olarak şirket malvarlığının aktif unsurlarını kapsadığı kabul edilmektedir. Kaldı ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde külli halefiyet de söz konusu değildir⁴³⁵. Ayrıca önemli miktarda malvarlığı kavramının geniş yorumlandığı halde dahi, işleme konu olan unsurların işletme gibi belirli bir organizasyon yapısı içerisinde bulunmasının zorunlu olmadığını da belirtmek gerekir⁴³⁶. Bu çalışma kapsamında önemli miktarda malvarlığı ile ifade edilmek istenen sadece işlemlerin konusunu oluşturan unsurların malvarlığının bütünü içerisinde, belli ve şirket bakımından önemli bölümüne karşılık gelmesidir⁴³⁷.

Öte yandan ticari işletmenin devri, geçerlilik koşulu olan ve aynı zamanda tasarruf işlemi niteliği taşıyan yazılı bir sözleşme ile gerçekleştirilebilen ticari işletmeye özgü bir işlemdir. Oysa önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlere ilişkin sözleşme her zaman tasarruf işlemi niteliği taşımamakta; tasarruf işleminin somut işlemin özelliklerine göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerde ticari işletmenin devrine ilişkin hükümlerin esas alınacağı söylenemez⁴³⁸. Ancak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin konusunun tamamını veya bir kısmını ticari işletme oluşturuyorsa, onunla sınırlı olmak üzere ticari işletmenin devrine ilişkin hükümler uygulanmalıdır.

---

⁴³⁴ Söz konusu külli halefiyet, daha çok pasiflerin devrini ifade eder. **Acemoğlu**, s. 132; **Durman**, s. 123. Aktifler açısından halefiyet cüzdür. Taraflar aralarında anlaşarak bazı aktif unsurları devrin kapsamı dışında bırakabilir. **Acemoğlu**, s. 68-69. Ticari işletmenin devrinde aksi öngörülmedikçe, devir sözleşmesi duran malvarlığı, haklar ve sürekli olarak işletmeye özgülenen diğer unsurları içerir (TTK md. 11/3). Bkz. **Bozer/Göle**, s. 20; **Arkan**, s. 44-45. Ayrıca bkz. **Akçaal, Mehmet: İşletmenin Devri**, Ankara 2014, s.73.

⁴³⁵ Ticari işletme devrinde, devrin aktiflerle birlikte pasifleri de içermesi emredici bir ilkedir. Aksi halde işlem Türk Borçlar Kanunu'nun 202. maddesi karşısında geçersizdir. Bkz. **Arkan**, s. 42; **Bozer/Göle**, s. 27.

⁴³⁶ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40.

⁴³⁷ **Adıgüzel**, s. 17.

⁴³⁸ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 40.

Son olarak çalışmaya konu olan anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, anonim şirketin devri anlamına da gelmemektedir. Tüzel kişiliği ile hukuki bir varlık olan anonim şirketin hakkın konusu değil, ancak sahibi olabileceği gerekçesiyle şirket malvarlığının devri yoluyla tüzel kişilik devredilebilir olmadığından; anonim şirketin devri, şirket kontrolünün devrini ifade eder⁴³⁹. Her iki işlemde de ekonomik sonuç benzer olmakla beraber, önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerde doğrudan malvarlığının sahibi veya zilyedi değişmekte iken; anonim ortaklığın devrinde pay devri söz konusu olduğu için, malvarlığının sahibi, anonim şirketin kendisi kalmaya devam eder. Buna göre, anonim şirketin malvarlığının ekonomik anlamda sahibi pay sahiplerinin değişmesi yoluyla ancak dolaylı olarak değişmektedir. Bu bakımdan şirketin kontrolünün devri amacı taşımayan önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler bu kapsamda değerlendirilemez. Ancak bir anonim şirketin rekabet avantajı veya artı değer sağlayacak önemli bir malvarlığı (*crown jewels*) bulunuyorsa, kontrolün ele geçirilemediği hallerde, pratik bir yol olmasa da önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerle şirketin ele geçirilmesi söz konusu olabileceği gibi; şirketin ele geçirilmesinin önüne geçmek için kendi lehine bir geri edinme hakkının öngörülmesi koşuluyla şirketin önemli varlıklarının satılması bir savunma aracı olarak da kullanılabilir⁴⁴⁰.

---

⁴³⁹ **Paslı**, Anonim Ortaklığın Devralınması, s. 33, dn. 80 ve s. 88-94.

⁴⁴⁰ **Paslı**, Anonim Ortaklığın Devralınması, s. 184-185; **Şehirali Çelik**, Çıkar Çatışmaları, s. 262-266.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDEKİ İŞLEMLERİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

I. GENEL OLARAK

Anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, bir hukuki işlem türü olarak, Borçlar hukuku hükümlerine tabi bir sözleşme olmakla beraber; doğurabileceği etki ve sonuçlar nedeniyle anonim şirketlerin yapısı ve işleyişi bakımından özellik göstermektedir. Nitekim şirket açısından taşıdığı önem ve pay sahiplerinin korunması amacı doğrultusunda anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerde “önemli miktar” ölçütüne bağlı bir ayırım yapılarak, yönetim kurulu ile genel kurul arasındaki yetki bölüşümü (*yetki paylaşımı*) bakımından özel bir düzenleme getirilmiş⁴⁴¹ ve önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır (TTK md. 408/2-f).

Genel kurulun devredilemez bu yetkisi, işlemin şirketi bağlayıcı hale gelmesi için alınacak bir kararla işleme iştirak edilmesini gerektirmektedir. Böylece Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmü ile konusu malvarlığının önemli miktarına denk gelen işlemlerde Şirketler hukukuna özgü bir geçerlilik/etkinlik şartı (*wirksamkeitsvoraussetzung* veya *wirksamkeitserfordernis*) öngörülmüştür⁴⁴². Kanun gereği zorunlu olarak aranan ve ancak ağırlaştırılmış yetersayılarla alınabilen genel kurul kararı (*muvafakat kararı*) tamamlanıncaya kadar yönetim kurulunun şirketi temsilen kurduğu işlem askıda hükümsüzdür. Genel kurulun onayıyla birlikte, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler şirketi bağlayıcı hale gelerek hüküm ve sonuçlarını doğurur.

---

⁴⁴¹ Dural, s. 232-233; Çamoğlu, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 329.

⁴⁴² Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 1 ve N. 13; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 10. Ayrıca bkz. Ayrıntılı bilgi için aşa. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

Bu şekilde anonim şirketlerin genel yapısı ve işleyişinden ayrı tutulması gereken önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için uyulması gereken usul ile bu usule aykırılığın sonuçları, başta pay sahipleri olmak üzere anonim şirketteki tüm çıkar grupları açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçerli ve bağlayıcı olduğuna dair tarafların ve üçüncü kişilerin duyduğu güvenin korunması (*işlem güvenliği ilkesi*) için anonim şirket organlarının görev ve yetkileri bağlamında bu işlemlere ilişkin usul ve sorumluluk rejiminin belirlenmesi; bu kapsamda söz konusu işlemlerin geçerliliğinin değerlendirilmesi gerekir.

Oysa Türk Ticaret Kanunu ile genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılması dışında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin herhangi bir usul ve esas düzenlenmemiş; sadece Genel Kurul Yönetmeliği ile genel kurul kararının alınmasında aranacak ağırlaştırılmış yetersayıların hükme bağlanması ile yetinilmiştir (GKY md. 22/12)⁴⁴³. Bununla birlikte Türk hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin sorunların çözümünde başvurulabilecek bir kaynak olarak⁴⁴⁴, halka açık şirketlerde uyulacak usule ilişkin sermaye piyasası mevzuatında getirilmiş düzenlemeler bulunmaktadır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu kapsamında genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sermaye piyasası mevzuatı kapsamında aynı zamanda önemli nitelikte işlemlerden biridir (SPK md. 23/1-b ve II-23.1 Tebliği md. 5/1-b). Bu nedenle halka açık şirketler bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sermaye piyasası düzenlemelerinin sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin amacı (SPK md. 1) doğrultusunda ayrıca özel usul ve

---

⁴⁴³ Yetersayılara ilişkin değerlendirmeler için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, B, 1.

⁴⁴⁴ Bu yönde bkz. **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 332-333.

esaslara tabidir (SPK md. 23/1-son cümle ve II-23.1 Tebliği md. 1). Sermaye Piyasası Kanunu ile yönetim kurulunun görev ve yetkileri ile genel kurul kararının alınması için gerekli yetersayıların yanı sıra ayrılma hakkı ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve işlemlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin yetkisi gibi hususlar düzenlenmiş ve önemli nitelikte işlemlere ilişkin usul ve esaslar II-23.1 Tebliği ile de ayrıntılı şekilde hükme bağlanmıştır⁴⁴⁵. Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde halka açık anonim şirketler için öngörülen özel sürecin yol gösterici olması açısından özellikle incelenmesi gerekir.

Önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerin yapılması hazırlık işlerinden başlayarak işlemin kurulması, karara bağlanması ve icrası aşamalarından oluşan iş ve işlemler bütünüdür⁴⁴⁶. İlk olarak malvarlığı üzerinde bir işlem yapılmasını gerektiren nedenlere bağlı olarak yönetim kurulu tarafından sözleşmenin kurulmasına yönelik hazırlık işlerine girilir. Bu aşamada yönetim kurulu gerçekleştirilmek istenen işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerden olup olmadığının nitelendirerek bazı değerlendirmelerde bulunur ve kararlar alır. Ardından genel kurul toplantı hazırlıkları ve kamuyu aydınlatma yükümlülükleri yerine getirilerek işlemin şirketi bağlayıcı hale gelmesi için gerekli genel kurul kararı alınır. Genel kurulun işlemin yapılmasına karar vermesi üzerine yönetim kurulu veya diğer şirket temsilcileri işlemi yerine getirir.

Bu bağlamda aşağıda öncelikle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu ile sermaye piyasası mevzuatında getirilen hükümler, anonim şirketlere ilişkin diğer hükümlerle birlikte mehaza ve amaca uygun yorum yöntemiyle ele alınarak, izlenmesi gereken usule ilişkin bazı sonuçlara varılmaya çalışılacaktır.

---

⁴⁴⁵ Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesinde usule aykırılık konusunda, Sermaye piyasası mevzuatında Sermaye Piyasası Kurulu'na tanınan yetkiler dışında kararların hükümsüzlüğü ve sorumluluğa ilişkin özel hükümler yine öngörülmemiştir.

⁴⁴⁶ Önemli nitelikte işlemlere ilişkin süreçle ilgili bkz. **Karacan**, s. 273.

II. SÖZLEŞMENİN KURULMASI

A. Hazırlık İşlemleri

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler anonim şirketin yapılanma, yatırım veya faaliyet kararları ya da piyasa koşulları gibi birçok nedene bağlı olarak genel kurulun bu yöndeki talimatı ya da yönetim kurulunun inisiyatifıyla gündeme gelebilir⁴⁴⁷. Yahut şirketle bağlantılı kişiler ya da üçüncü kişinin anonim şirkete yönelteceği bir teklif ile ortaya çıkabilir.

Gerçekleştirilmek istenen işlemin boyutunun yanı sıra etki ve sonuçları nedeniyle işlemin kurulması çoğu zaman bir süreci gerektirir. Bu süreç, kanuni bir zorunluluk olmasa da işin niteliği gereği sözleşme müzakereleri safhası olarak adlandırılan tarafların görüşmeleriyle başlar⁴⁴⁸. Bu safhada taraflar sözleşmeye ilişkin niyetlerinin ciddiyet ve dürüstlüğünü taahhüt eden niyet mektubu ile birbirlerinin bilgilerine ve sürece ilişkin sır saklamayı taahhüt eden gizlilik sözleşmesi (*sır saklama sözleşmesi*) imzalayabilirler⁴⁴⁹. Ayrıca sözleşmenin kurulmasından önce şirketin finansal durumu hakkında *due diligence incelemesi* yapılabilir⁴⁵⁰.

---

⁴⁴⁷ İşlemin mutlaka yönetim kurulunun girişimiyle gündeme getirilmesi gerekmez. Bkz. **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 15; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 11.

⁴⁴⁸ Yönetim kurulunun sorumluluğu bu aşamada başlar. Sözleşme henüz kurulmadan önce, görüşmelerin başlamasıyla taraflar arasında belli yükümlülükler getiren bir hukuki ilişki kurulur. Dayanağını dürüstlük kuralından alan sözleşme benzeri güven ilişkisinde kusurlu olarak yükümlülüklerini yerine getirmeyerek zarara neden olan tarafın sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğu (*culpa in contrahendo*) bulunmaktadır. Bkz. **Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2018, s. 1156 vd.

⁴⁴⁹ Taraflar yapacakları başka sözleşmelerle rakiplerle görüşmeyecekleri veya giderlerin nasıl paylaşılacağı gibi hususları da kararlaştırabilirler. Bu sözleşmelerin pratik yararı, baştan sürecin nasıl işleyeceğine ilişkin görüş birliğine varmanın yanı sıra olumsuz zararların tazmininin istenebileceği culpa in contrahendo sorumluluğu yerine, olumlu zararların tazmininin istenebileceği sözleşmeden doğan borca aykırılığa başvurulabilmesidir. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu, C. I**, N. 16/8.

⁴⁵⁰ Uygulamada özellikle birleşme ve devralma işlemlerinde şirketlerin hukuki ve mali durumunun ayrıntılı tespiti şeklinde özel bir aşama oluşturan due diligence incelemesi söz konusudur. İngilizce olan "*due diligence*" Türkçe'ye "*gerekli özen*" olarak çevrilir. Hukuki açıdan due diligence kavramı tüm hukuki işlemlerde sorumluluk bakımından gerekli özeni ifade eder. Due diligence incelemesine ilişkin bkz. **Pulaşlı, Hasan: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. I**, Ankara 2017, N. 7/43 vd.; **Pulaşlı, Hasan: Şirket Satın Alma ve Birleşmelerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence**, Batider 2008, C. XXIV, S. 2, s. 211. Özellikle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin karşı tarafının da bir şirket olduğu hallerde, yönetim kurulunun sorumluluğu bakımından böyle bir inceleme gereklidir.

Müzakerelerin belirli bir olgunluğa ulaşmasıyla sözleşmenin somutlaştığı hallerde, sözleşme tasarısı veya projesi hazırlanması da söz konusu olabilir⁴⁵¹. Bu tasarı tarafları borç altına sokmamakla beraber asıl sözleşmenin yorumlanmasında veya önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul müzakerelerinde dikkate alınabilir.

Şirketi temsilen önemli miktarda malvarlığına ilişkin sözleşmeyi imzalama yetkisi yönetim kurulunda olduğu için; müzakerelere katılma, bu anlaşmaları yapma ve due diligence incelemesini kabul yetkisi de yönetim kuruluna aittir⁴⁵².

Yönetim kurulu önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemi gerektiren nedenlere de bağlı olarak alıcı, fiyat vb. koşullar bakımından piyasa araştırması yapacak, bunları değerlendirerek ihtiyaç ve istekler doğrultusunda anonim şirketin menfaatine en uygun teklifleri değerlendirecek, satış yöntem ve kurallarını belirleyecek, değerlendirme yaptıracak, gerekirse pazarlıklar yaparak ve çeşitli müzakerelerde bulunarak işlemi somutlaştıracaktır. Benzer şekilde anonim şirkete yöneltilen bir teklifi de değerlendirerek dikkate alma veya almama yönünde karar verecektir. Bunlar, sadece yönetim kurulu tarafından yapılabilecek türden işlemlerdir⁴⁵³.

Nitekim anonim şirketin yürütülen faaliyetleri doğrultusunda yönetim ve temsil görevlerini yerine getiren yönetim kurulu şirketin ihtiyaçlarını, malvarlığı ve finansal durumunu gerçek anlamda bilmesi, piyasa koşullarına hâkim olması ve şirketin dış ilişkilerini yürütmesi nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri

---

⁴⁵¹ Tarafların objektif esaslı unsurlarda anlaşması halinde sözleşme kurulacağı için, tasarıda sözleşmenin henüz kurulmadığına ilişkin bir kaydın eklenmesi isabetli olacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 11/30-N. 11/31 ve N. 16/8.

⁴⁵² Benzer şekilde birleşme işlemleri için aynı yönde bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 148g.

⁴⁵³ **Karacan**, s. 281-282.

değerlendirecek, kuracak ve en azından ilk etapta koşullarını şekillendirecek olan organdır.

Bu kapsamda anonim şirket malvarlığı üzerinde gerçekleştirilecek bir işleme girişilmesiyle birlikte bu işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü ve Sermaye Piyasası mevzuatının önemli nitelikte işlemlere ilişkin düzenlemeleri gereğince önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, genel kurula sunulması gereken özel usule tabi işlemlerdir. Bu değerlendirmeyi yapacak olan da malvarlığı üzerindeki işlemleri yürüten ve şirketin mali ve hukuki durumuna hâkim bulunan yönetim kuruludur⁴⁵⁴. Böylece yetkili organ ve izlenmesi gereken usule ilişkin yapacağı belirlemeye göre yönetim kurulunun yetkisinin sınırlarını ve mevzuatta öngörülen diğer yükümlülüklerini tayin etmesi de olanaklı hale gelecektir⁴⁵⁵.

Nitekim halka açık şirketler için getirilen II-23.1 sayılı Tebliğ'in 5/3 hükmü gereğince yönetim kurulunun önemli nitelikte işleme ilişkin gerekçeli bir karar alması zorunluluğu belirtilmiştir⁴⁵⁶. Türk Ticaret Kanunu kapsamında yönetim kurulu kararı alınması hususunda açık bir hüküm bulunmasa⁴⁵⁷ ve genel hükümlere göre yönetim

---

⁴⁵⁴ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 45, dn. 87. Halka açık şirketler bakımından önemlilik ölçüsü de dahil olmak üzere önemli nitelikteki işlemlerde bulunulabilmesi veya kararların alınabilmesine ilişkin usul ve esaslara uyum konusunda yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olduğu açıkça hükme bağlanmaktadır (II-23.1 satılı Tebliğ, md. 14). Ayrıca bkz. **Tarhan**, s. 204-210. Nitekim genel kurul kendisine sunulan işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem olup olmadığı nitelemesini yapamaz; sadece yapılıp yapılmayacağına karar verir. Bkz. **Karacan**, s. 282-283.

⁴⁵⁵ **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 338.

⁴⁵⁶ Yönetim kurulunun bu kararı, aynı zamanda Sermaye Piyasası Kurulu'nun özel durumlara ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde kamuya açıklanır (II-23.1 sayılı Tebliğ, md. 5/3 ve md. 6/5).

⁴⁵⁷ Yönetim kurulu görevlerini karar alıp bunları uygulamak suretiyle yerine getirir. Ancak kanun veya esas sözleşmeden doğan, aksine davranılması olanaklı olmayan veya işletme konusu kapsamındaki gündelik iş ve işlemleri karara gerek olmaksızın gerçekleştirir. Örneğin vergilerin ödenmesi, tescil ve ilan işleri gibi... Bkz. **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 522; **Arslan, İbrahim**: Yönetim Kurulu, Şirketler Hukuku (Editör: Sami Karahan), Konya 2012, s. 389. Bununla birlikte şirketi temsile yetkili kişi veya kişiler Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi gereğince hukuki işlemleri karar alınmamış olsa da gerçekleştirme yetkisini haizdir. Ancak üçüncü kişiyle yapılacak işlemlerde alınacak yönetim kurulu kararıyla şirketin iç ilişkisinde bir dayanak oluşturulur; böylece tüm yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulabilir. Bkz. **Kırca (Şehrali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 495.

kurulu kararlarının gerekçeli olarak alınması zorunlu tutulmuş olmasa da yönetim kurulunun özen yükümlülüğü⁴⁵⁸ ve sorumluluk rejimi⁴⁵⁹ işlemin gerekçelendirilmesini gerektirir⁴⁶⁰. İşleme ilişkin gerekçe, kamuyu aydınlatma yükümlülükleri kapsamında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin onaylanacağı genel kurul toplantısı öncesinde pay sahiplerine de açıklanacaktır⁴⁶¹. Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketin mutad işlerinden olmamasının yanı sıra malvarlığı üzerindeki işlemlerde Türk Ticaret Kanunu'nun madde 356 ve 408/2-f hükümleri gereği uyulması gereken özel usuller nedeniyle bir değerlendirmenin yapılması gerektiği için yönetim kurulunun gerekçeli karar alması yerinde olacaktır⁴⁶². Yönetim kurulu kararı alınırken, şirketin çıkarıyla kişisel ve şirket dışı çıkarı çatışan veya dürüstlük kuralı gereği ilgili gündem maddesinin görüşülmesi sırasında toplantıda bulunması uygun olmayan

---

⁴⁵⁸ Özen yükümlülüğünün iki önemli işlevi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yönetim kurulunun kanunda sayılan görevlerinin somutlaştırılması veya kanunda açıkça belirtilmeyen ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 374/1 hükmü ile değerlendirildiğinde yönetim kurulunun yükümlülüğünde olan görevlerin tespitinde özen yükümlülüğünün belirleyici olmasıdır. İkincisi ise, yönetim kurulu üyelerinin ve yöneticilerin sorumluluğunda kusurun varlığının tespitinde bu yükümlülüğün dikkate alınmasıdır. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 656 vd. Özen yükümlülüğünün her iki işlevi açısından da önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yönetim kurulunun kararı önem taşımaktadır.

⁴⁵⁹ Türk Ticaret Kanunu'nda yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle ilgili kişilerin özen yükümlülüğü (TTK md. 369/1) kapsamında getirilen “*tedbirli yönetici ölçüsü*” (*business judgment rule*) gereğince iş veya işlemin emredici hükümlere aykırılık teşkil etmemesi, şirketin amaç ve çıkarlarına uygun olması, içeriğinin savunulabilir ve usulüne uygun şekilde alınmış kararın olması gerekir. Bkz. **Akdağ Güney, Necla:** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 129-130; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 658-660; **Kırca, İsmail:** Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Taktir Yetkisi-Özen Borcu, Batider 2004, C. XXII, S. 3, s. 93 vd.; **Özdemir, Semih Sırrı:** İş Adamı Kararı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği, İstanbul 2017, s. 117 vd. Nitekim gerekcede bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: “*Genel kabul gören kural uyarınca, duruma uygun araştırmalar yapıp, ilgililerden bilgiler alınıp yönetim kurulunda karar verilmişse, gelişmeler tamamen aksi yönde olup şirket zarar etmiş olsa bile özensizlikten söz edilemez.*” Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 369. madde gerekçesi.

⁴⁶⁰ **Akdağ Güney**, Yönetim Kurulu, s. 129-130. Uyulması zorunlu olmasa da II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nin ekinde yer alan kurumsal yönetim ilkelerinden 1.3.1'in (b) bendi kapsamında da yönetim kurulu tarafından gerekçeli karar alınması öngörülmektedir.

⁴⁶¹ **Tekinalp, Ünal (Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin):** Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2017, N. 1010a.

⁴⁶² Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için II-23.1 sayılı Tebliğ'de düzenlendiği şekilde özel bir hüküm bulunmamasına rağmen; Türk Ticaret Kanunu'nda şirketler topluluğu kapsamında zikredilen önemli nitelikte işlemler için yönetim kurulu kararlarından bahsedilmektedir (TTK md. 202/2).

yönetim kurulu üyesi tarafsız kalamayabileceği için müzakerelere katılamaz (TTK md. 393/1)⁴⁶³.

Yönetim kurulunun gerekçeli kararında yer vereceği değerlendirmesinde işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem olarak nitelendirilmesinin nedenleri ortaya konulmalıdır. Bunun için öncelikle sözleşmenin türünün⁴⁶⁴ ilgili düzenlemeler kapsamına girip girmediği belirlenmeli; ardından, önemli miktar ölçütünü sağlayıp sağlamadığı hukuki ve mali dayanaklarıyla incelenmelidir. Bu incelemede Türk Ticaret Kanunu'nda *önemli miktar* ölçütünün kanuni olarak belirlenmiş olmaması dolayısıyla işlemin boyutu ve kapsamının yanı sıra şirket ile pay sahipleri üzerindeki etki ve sonuçlarının da göz önünde bulundurulması gerekecektir. Halka açık şirketlerde işlemin nitelendirilmesi, Sermaye Piyasası Kanunu ve II-23.1 sayılı Tebliğ'in açık düzenlemeleri karşısında nispeten kolaydır. Devir, kira ve ayni hak tesisi şeklinde sözleşme türünün daha ayrıntılı düzenlendiği Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/1-b ve Tebliğ'in 5/1-b hükümleri kapsamındaki işlemin, Tebliğ'in 6/1 hükmünde getirilen önemlilik ölçütlerine⁴⁶⁵ girip girmediği belirlenmelidir⁴⁶⁶. Ayrıca pay sahiplerinin şirkette devam etmek veya payını devretmek konusunda karar vermesi için önem taşıyan diğer hususlara da kararda yer verilmelidir.

---

⁴⁶³ Türk Ticaret Kanunu'nun 393. maddesinde belirtildiği üzere yönetim kurulu üyesinin, kendisinin veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin şirketle işleme girdiği, şirkete borçlandığı (TTK md. 395) vb. haller bu kapsamdadır. Ayrıca tüzel kişi adına yönetim kurulu toplantılarına katılan gerçek kişi de bu kapsamda değerlendirilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 495 vd.

⁴⁶⁴ Sadece toptan satış sözleşmesi değil; aynı veya daha ağır hukuki ve mali sonuçları doğuran tüm sözleşmelerin bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir. **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 333-334. Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. İkinci Bölüm, III.

⁴⁶⁵ Bununla birlikte halka açık şirketler için de işlemlerin II-23.1 sayılı Tebliğ'in 6/1 hükmündeki önemlilik ölçüsünü karşılamasa bile yönetim kurulunun her durumda mal varlığının şirketin faaliyetleri açısından taşıdığı önemi de (nitel ölçütler) dikkate alması gerekmektedir (II-23.1 sayılı Tebliğ md. 6/3).

⁴⁶⁶ **Manavgat, Çağlar**: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler, Batider 2014, C. XXX, S. 1, s. 72-73; **Tarhan**, s. 168 vd.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, ancak sürecin sonunda, yapılabilmeyeceğine karar vermek üzere yönetim kurulu tarafından genel kurula taşınır⁴⁶⁷. Bu aşamada yönetim kurulunun işleme ilişkin yetki kararı alması gerekli değildir⁴⁶⁸. Ancak genel kurulun karar aşamasında sözleşmede değişiklik yapması olası olduğundan⁴⁶⁹, pay sahiplerinin çıkarları ve tahmini oy yönü konusundaki somut duruma göre ön izin ve hatta ön talimat olarak sürece girişmek bazı hallerde yararlı olabilir.

B. Şirketin Temsili ve Sözleşmenin İmzalanması

Anonim şirket ile üçüncü kişi arasında konusunu önemli miktarda malvarlığı oluşturan sözleşmenin kurulması genel hükümlere tabidir. Rızai bir sözleşme olan bu sözleşmenin meydana gelmesi için, anonim şirket ile üçüncü kişinin karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarına ihtiyaç duyulur (TBK md. 1/1 ve md. 2/1). İşlemin türüne veya konusuna göre kanunda öngörülmüş bulunan şekil hükümleri ise saklıdır (TBK md. 2/3).

Konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmeleri şirketin unvanı altında imzalayacak olan şirketi temsil yetkisinin sahibi yönetim kuruludur⁴⁷⁰. Şirket açısından sözleşmenin geçerli olarak kurulması için, yönetim kurulu bu yetkisini aksi esas sözleşmede öngörülmedikçe ya da yönetim kurulu tek üyeden oluşmadıkça çift imza

---

⁴⁶⁷ Karacan, s. 282.

⁴⁶⁸ Öğretide Eski Ticaret Kanunu döneminde birleşme sözleşmelerinin hazırlanması bakımından tartışılan hazırlık işlemlerine girilmeden genel kurulun izninin alınması hususunda görüş birliği bulunmamaktadır. **Arslanlı** ve bazı yazarlar, şirkette yapısal değişiklik sonucu doğuracak bir sözleşmenin kurulmasından önce genel kuruldan yetki alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu yönde bkz. **Arslanlı**, C. III, s. 244; **Çeker, Mustafa**: Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları, EÜHFD 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 115; **Al Kılıç, Şengül**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul 2009, s. 104. Diğer yazarlar, bizim de katıldığımız üzere, bunun zorunlu olmadığını ancak ihtiyari olarak alınabileceğini belirtmektedir. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, N. 151b; **Yasaman, Hamdi**: Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987, s. 52-53.

Usul ekonomisi bakımından yetki kararının gerekli olmadığı yönünde bkz. **Tekil, Fehiman**: Şirketler Hukuku, C. II: Anonim Şirketler, İstanbul 1998, s. 688-699; **İpek-Kayalı**, s. 142.

⁴⁶⁹ Genel kurulun işlemlerde değişiklik yapabileceği konusunda bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, C, 3.

⁴⁷⁰ Limited şirkette müdür veya müdürler (md. 623/1), kolektif şirkette temsil yetkisini haiz kimse (md. 233/1), komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ise şirketi temsile yetkili komandite ortak veya ortaklardır (md. 318/1; 570). Tasfiye halindeki şirketlerde ise, işlemler Türk Ticaret Kanunu'nun 538/2 hükmüne göre tasfiye memuru tarafından gerçekleştirilir.

kuralı gereğince iki üyesinin imzasıyla kullanılabilir (TTK md. 370/1). Bununla birlikte yönetim kurulu, devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmediğinden, hazırlayacağı bir iç yönergeye göre⁴⁷¹ temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devretme kararı alabileceği veya ticari temsilci, ticari vekil ya da özel yetkili temsilci⁴⁷² atayabileceği için, bu kişiler de sözleşmeyi imzalayabilir (TTK md. 368 ve md. 370/2)⁴⁷³. Ancak gerek ticari temsilci veya ticari vekil gerek Türk Borçlar Kanunu'nun 40 vd. hükümlerince atanan özel yetkili temsilci açıkça yetkili kılınmadıkça taşınmazları devredemez veya aynı hak ile sınırlandıramaz (TBK md. 548/2 ve md. 504/3)⁴⁷⁴. Ayrıca aksi öngörülmedikçe murahhas üye veya müdürler için de çift imza kuralı geçerlidir⁴⁷⁵.

Sözleşmede herhangi bir hukuka aykırılık veya sakatlık olması halinde, Türk Ticaret Kanunu'nun 1. maddesi gereğince Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre hukuki işlemlerde yokluk, butlan (*hükümsüzlük*) veya iptal edilebilirlik (*sözleşmeyle bağlı olmama*) söz konusu olabilir⁴⁷⁶. Tacir olan anonim şirket, basiretli iş insanı gibi davranma ilkesi nedeniyle düşüncesizliğini veya tecrübesizliğini ileri süremeyeceği için gabinle

---

⁴⁷¹ Türk Ticaret Kanunu'nun temsil yetkisinin devrini düzenleyen 370/2 hükmünde, yönetim yetkisinin devrinde aranan koşullar belirtilmemiştir. Bununla birlikte 553/2 hükmü kapsamında sorumluluk ve temsil ile yönetim yetkileri arasındaki yakın ilişki bakımından 367/1 hükmünde düzenlenen yönetimin devrine ilişkin koşulların sağlanması gerekir. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 616-621.

⁴⁷² Temsil yetkisinin verilmesi halinde atanan kişi ticari temsilci ya da ticari vekil olarak nitelendirileceği için Türk Borçlar Kanunu'nun 40 vd. maddeleri kapsamında temsilciye daha çok özel temsil yetkisi için ihtiyaç duyulur. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 631. Özel yetkili temsilci için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, s. 654-661, N. 46/35-46/47.

⁴⁷³ Bununla birlikte bu kişiler de organ sıfatını haiz olarak yönetim kurulu gibi sorumludurlar. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 629. Bu bağlamda şirketi temsile yetkili bu kişi veya kişilerin, şirket ile arasında çıkar çatışması bulunan hallerde yönetim kurulu kararı olmadan işlemi yapmaması gerekir. Bkz. **Domanıç**, Anonim Şirketler Hukuku, s. 616.

⁴⁷⁴ **Arkan**, Ticari İşletme, s. 186 ve s. 193-194; **Göle**, Ticari İşletme, s. 120-123.

⁴⁷⁵ **Arslanlı**, C. II, s. 128, dn. 92; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 626.

⁴⁷⁶ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 37.

ilgili hükümlere zor durumda kalma hali dışında dayanması olanaklı değildir (TTK md. 18/2; TBK md. 28)⁴⁷⁷.

III. KAMUYU AYDINLATMA İLKESİ KAPSAMINDA BİLGİLENDİRME YAPILMASI

A. Genel Olarak Kamuyu Aydınlatma İlkesi

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin haklarını kullanabilmesi, şirket içi çıkar dengelerinin sağlanması, müstakbel pay sahipleri ve şirket alacaklıları gibi şirket dışındaki ilgililerin hile ve aldatılmaya karşı korunması açısından tüm ilgililerin şirkete ilişkin bilgi sahibi olması önem taşımaktadır⁴⁷⁸. Kamunun aydınlatılması (İng. *disclosure*, Alm. *Publizität*), bu amaçla anonim şirketlere ilişkin hukuki ilişki, faaliyet ve sonuçlarına ilişkin güvenilir bilginin çeşitli şekil ve araçlarla ulaşılabilir olmasını ifade etmekte ve şeffaflık ilkesiyle yakından ilişkili Anglo-Sakson hukuku kaynaklı *kamuyu aydınlatma ilkesi* altında maddi ve şekli oldukça geniş kapsamlı yükümlülük ve uygulamalarla karşımıza çıkmaktadır⁴⁷⁹. İlkenin tüm ilgililer bakımından amacını gerçekleştirmesi; şeklen, bilgi verme, açıklama ve ilan etmeyi gerektirirken; maddi yönüyle açıklanan hususların gerçek, açık ve yeterli olmasını da zorunlu kılar⁴⁸⁰. Bu bağlamda ilkenin temelini şeklen pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı veya sicile tescil ve ilan gibi hususlar oluşturmakla beraber; maddi yönüyle geniş anlamda kamuyu aydınlatma

---

⁴⁷⁷ **Göle**, Ticari İşletme, s. 98-100; **Arkan**, Ticari İşletme, s. 151-153.

⁴⁷⁸ Stakeholder yaklaşımı için bkz. **Tekinalp**, Erişim Hakkı, s. 5 vd.

⁴⁷⁹ “*Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol sahibi tüm aktörlerin, tam bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını hedefler. Bu sebeple, maddi ve şekli kamuyu aydınlatmayı kapsar.*” Türk Ticaret Kanunu Genel Gerekeçe prf. 89. Ayrıca ilkeyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp**, Bilanço, s. 10 vd.; **Tekil**, s. 59; **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 421; **Kaya, Arslan**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001, s. 15 vd.; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 198 vd.

⁴⁸⁰ Kamuyu aydınlatma sistemi iki temel aşamadan oluşur. Birincisi, nitelikli bilginin oluşumu; ikincisi ise bu bilginin belirli şekil ve yöntemlerle zamanında sunulmasıdır. **Manavgat**, HAAO, s. 187; **Aytaç, Zühtü**: Sermaye Piyasası Kanunu ve Çok Ortaklı Şirketler, AÜSBF 1985, C. 40, S. 1, s. 239.

ilkesinin kapsamına denetim⁴⁸¹, muhasebe standartları, finansal raporlama, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ve ceza hükümleri gibi birçok başka husus da girmektedir⁴⁸².

İlkenin uygulamasına yönelik farklı hukuk sistemlerinde hem şirket içi hem şirket dışı tüm şirket ilgililerinin korunmasına yönelik yükümlülükler getiren kanuni düzenlemeler bulunmakla beraber; ilke, bu korumanın odak noktasının Amerikan hukuk sisteminde şirket dışındaki ilgililerin, Kıta Avrupası hukukunda ise şirket içi çıkar gruplarının olduğu bir tarihi gelişim izlemiştir⁴⁸³.

Türk hukukunda anonim şirketlerde pay sahibinin bilgi alma hakkı, kanunla belirlenen bazı hususların tescil ve ilanı gibi çeşitli düzenlemeler çerçevesinde uzun yıllardır yer almakla beraber; ilke olarak kamunun aydınlatılmasının düzenlenmesi, 2499 sayılı (Eski) Sermaye Piyasası Kanunu⁴⁸⁴ (md. 16/A, 22e) ile olmuştur⁴⁸⁵. Halen 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (md. 14, 15, 17/3, 29/1 ve md. 32 vd.) ve ikincil mevzuatla⁴⁸⁶ kamunun aydınlatılması ilkesine ilişkin getirilen yükümlülüklerin tabii olduğu usul ve esaslar hükme bağlanmaktadır⁴⁸⁷.

---

⁴⁸¹ Türk hukukunda başta Türk Ticaret Kanunu olmak üzere mevzuatta anonim şirketler için kurulan çok yönlü ve farklı kapsamlı denetim sistemi için bkz. **Ansay, Tuğrul/Yongalık, Aynur:** Bankacılar İçin Şirketler Hukuku Bilgisi, Ankara 2018, s. 171-178.

⁴⁸² **Kaya**, s. 16.

⁴⁸³ Bkz. **Tekinalp**, Bilanço ve Yedek Akçeler, s. 18; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 200.

⁴⁸⁴ RG, 30.7.1981, S. 17416.

⁴⁸⁵ Sermaye piyasasının özellikleri nedeniyle halka açık anonim şirketlerde kamunun aydınlatılmasının özel önem taşıması nedeniyle Eski Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemelerle detaylı düzenlemeler getirilmişti. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Yanlı, Veliye:** Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, İstanbul 2005, s. 95 vd.

⁴⁸⁶ Kamunun aydınlatılmasına ilişkin çeşitli hükümler ilgili oldukları tebliğlerde yer almakla birlikte kamunun aydınlatılmasına ilişkin esasların düzenlendiği ikincil mevzuat esas olarak şunlardır: II-14.1 sayılı Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği; II-14.2 sayılı Yatırım Fonlarının Finansal Raporlama Esaslarına İlişkin Tebliği; II.15-1 sayılı Özel Durumlar Tebliği; II.15-2 sayılı Payları Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Özel Durumlar Tebliği; II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği.

⁴⁸⁷ Yeni kanun ile benimsenen kamunun aydınlatılması ilkesi yaklaşımı şöyle ifade edilmiştir: “*Sermaye piyasası araçlarının değerini, piyasa fiyatlarını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikteki tüm bilgi, olay ve gelişmelerin kamuya açıklanacağı hüküm altına alınarak, özel durum açıklaması yapacak*

Türk Ticaret Kanunu'nda ise kamunun aydınlatılması (ve şeffaflık), halka açık şirketlere özgü bir husus olmaktan çıkarılarak⁴⁸⁸ ilke olarak açıkça zikredilmekte⁴⁸⁹ (TTK md. 460/2); ayrıca tüm ilgililerin çıkarına ilkenin somutlaştığı düzenlemelerin kapsamı içerik ve yükümlülükler bakımından genişletilmektedir (Örneğin, TTK md. 349, 437 ve 1524).

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından kamunun aydınlatılması ilkesi, bu işlemlere ilişkin kanuni düzenlemenin amacını doğrultusunda özellikle pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakları kapsamında karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte söz konusu işlemlerin şirketler açısından yapısal değişiklik doğuran etkileri, özellikle halka açık şirketler için tüm ilgililerin çıkarı ve sermaye piyasasının iyi işleyişi (SPK md. 1) için işlemin kamuya duyurulmasını da gerektirir.

Hiç şüphesiz kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin sorumlusu işlemleri kuran ve icra eden organ olarak yönetim kuruludur. Bu bağlamda yönetim kurulunun, hem maddi anlamda işleme konu varlığın gerçek ve hesap verilebilir şekilde değerlemesinin yapılmasıyla işlemi muhasebe standartları ve finansal raporlama ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirmesi hem de şekli anlamda pay sahipleri ile şirket faaliyetlerinde şeffaflığı sağlamak üzere gerekli olduğu ölçüde diğer şirket ilgililerini işlem hakkında bilgilendirmesi gerekir. Çalışmamızda şekli anlamda kamunun aydınlatılması hususu incelenecektir.

---

kişilerin ve özel durum açıklamasına konu hususların kapsamı genişletilmiş ve kamunun daha etkin bir şekilde aydınlatılması amaçlanmıştır.” Sermaye Piyasası Kanunu Genel Gereğesi, s. 84.

⁴⁸⁸ “(...) Kamuyu aydınlatma bugün yerini oldukça büyük bir oranda daha anlaşılır bir kavram olan şeffaflığa bırakmıştır. Şeffaflığın yöneldiği hedef kitleler daha geniştir. Şeffaflık halka açık anonim şirketleri merkez alan bir anlayışın değil, bilgi toplumu yaklaşımının bir ürünüdür. Her iki terim de son elli yıldan beri anonim şirketler hukukunun gün geçtikçe ağırlığını artıran değerleridir. Günümüzde her ülke şirketler hukukunu bu değerler temelinde yenileştirmektedir.” Türk Ticaret Kanunu Genel Gereğesi, prg. 68.

⁴⁸⁹ Aynı zamanda ilke, genel gereğenin yanı sıra esas sözleşmenin asgari zorunlu içeriği (TTK md. 339), kurucular beyanı (TTK md. 349), şirketin tescil ve ilanı (TTK md. 354) ve yönetim kurulu üyesinin müzakereye katılma yasağına ilişkin gerekçeli yönetim kurulu kararına (TTK md. 393) ilişkin hükümlerin madde gerekçelerinde de zikredilmiştir. Öte yandan kamunun aydınlatılmasından başka şeffaflığın hükme bağlandığı düzenlemeler de bulunmaktadır (TTK md. 379/5 ve 515).

Kamuyu aydınlatma ilkesinin geniş ve kapsamlı şekilde benimsendiği sermaye piyasasında halka açık şirketler için II-23.1 sayılı Tebliğ ve ilgili ikincil düzenlemelerdeki diğer hükümlerin aksine; Türk Ticaret Kanunu ile önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde kamunun aydınlatılmasına ilişkin özel hükümlere yer verilmemiştir. Bununla birlikte genel kurulda işlemleri karara bağlayacak olan pay sahiplerinin işleme ilişkin bilgilendirilmesi gerektiği açıktır. Ancak bu bağlamda genel hükümlerin yeterliliği konusunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer şirket ilgililerinin bilgilendirilmesi hususunda ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin sicile tescil ve ilanı da öngörülmediğinden, ancak dolaylı ve ihtiyari bir bilgilendirme söz konusu olabilir. Aşağıda sırasıyla pay sahiplerinin ve diğer şirket ilgililerinin işleme ilişkin ne şekilde bilgilendirileceği ele alınmıştır.

B. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi

1. Genel Olarak

Tüm şirket ilgililerinin şirketin durumu hakkında bilgilendirilmesine ilişkin kamuyu aydınlatma ilkesi, pay sahiplerinin bilgi alma hakkıyla doğrudan bağlantılıdır⁴⁹⁰. Pay sahibi, bilgi alma hakkı sayesinde şirketin mevcut ve beklenen durumuna ilişkin aydınlatılarak, organları dolaylı olarak kontrol etme ve haklarını bilinçli bir şekilde kullanma olanağına sahip olur⁴⁹¹. Öte yandan pay sahiplerinin bilgi alma hakkı, genel kurulun işlevsel ve doğru kararlar almasını da temin eder. Bununla birlikte aşağıda

---

⁴⁹⁰ **Tekinalp**, Bilanço, s. 31. Soru sorulmasına olanak vermeyen, sadece şeffaflığın sağlanması amacıyla bazı bilgilerin belirli bir kapsamda kamuya açıklanması şeklindeki diğer şirket ilgililerinin bilgilendirilmesinin aksine, pay sahipliği sıfatından doğan bireysel bir aydınlanma hakkı niteliğindeki pay sahibinin bilgi alma ve inceleme haklarının, talep ve dava edilebilir olması farklılık gösterir. Bununla birlikte kamuyu aydınlatma ilkesi, başta pay sahiplerinin bilgi alma hakkını koruyan ve güçlendiren ancak tüm şirket içi ve dışı çıkar gruplarının şirket ile ilgili bilgilendirilmesini içeren geniş bir kavramdır. Bkz. **Kaya**, s. 28 vd.; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 199 vd.; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, C. II, N. 1007; **Can, Ozan**: Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Ankara 2015, s. 16-17.

⁴⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp**, Bilanço, s. 13 ve s. 25-31; **Kaya**, 21-28.

açıklanacağı üzere önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin pay sahiplerinin bilgilendirilmesinin kapsamı, Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiş pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkından daha geniştir.

Nitekim pay sahipliği statüsü üzerinde sert etkileri olan ve özellikle yapılabilmeye yapılmayacağına genel kurul tarafından karar verilen sözleşmeler için pay sahiplerinin zamanında, kapsamlı, güvenilir ve kolay ulaşılabilir bilgiye ihtiyacı söz konusudur. Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde öncelikle ve mutlaka pay sahiplerinin bilgilendirilmesi gerekir. Bu ihtiyaç doğrultusunda gerekli çalışmaları yaparak karar verebilmeleri ve kendi geleceklerine ilişkin konum alabilmeleri için pay sahiplerinin bilgilendirilmesi, toplantı öncesinde başlar ve sözleşme içeriğinin tamamına kolayca erişilebilmesini kapsar.

Nitekim Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda genel kurul toplantısında esas sözleşme değişikliğinin veya genel kurulun onayıyla bağlayıcılık kazanacak bir sözleşmenin görüşülmesi söz konusu olursa, bu esas sözleşme değişikliğinin metninin veya sözleşme içeriğinin duyurulması gerektiği hükme bağlanmakta (AktG § 124/2-son cümle); ayrıca özel olarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin pay sahiplerinin bilgilendirilmesi de kapsamlı şekilde düzenlenmektedir (AktG § 179a/2)⁴⁹². Hükme göre, genel kurul toplantısı öncesinde konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmelerin incelemeye sunulması ve pay sahibinin isteği halinde bir suretini alabilmesinin yanı sıra genel kurul toplantısında sözleşmenin erişilebilir kılınması ve açıklanması da gerekir. Bununla birlikte 2009 yılında Hissedarlar Direktifinin Uygulanması Hakkında Kanun⁴⁹³ (*Gesetz zur Umsetzung der*

---

⁴⁹² Ayrıntılı bilgi için bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 59 vd.

⁴⁹³ 01.09.2009 tarihinde yürürlüğe giren Hissedarlar Direktifinin Uygulanması Hakkında Kanun, 2007/36/EC ile 2006/68/EC sayılı Avrupa Birliği Komisyonu Direktiflerinin Alman hukukuna aktarılması için çeşitli kanunlarda bir dizi değişiklik yapmıştır. Bunlardan 2007/36/EC sayılı Direktif, internet çağına uyum amacıyla internet yayıncılığı ve elektronik kurullar aracılığıyla pay sahiplerinin bilgilendirilmesi ve oy hakkının kullanımının kolaylaştırılması gibi düzenlemeler içermektedir. Türk Ticaret Kanunu'nda 1524 ila

Aktionärsrechterichtlinie/ARUG) ile Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda gerçekleştirilen değişiklikte (ARUG § 35) hükme eklenen üçüncü cümlede, sözleşmenin şirketin internet sitesinde duyurulması halinde sözleşmenin şirket merkezinde sunulması ve talep üzerine suret verilmesi yükümlülüklerinin kalkacağı düzenlenmiştir⁴⁹⁴.

Türk Ticaret Kanunu'nda ise, Alman hukukunun aksine önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerinin bilgilendirilmesine ilişkin özel bir düzenleme öngörülmemiştir. “*Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*” başlığı ile getirilen genel düzenlemeye göre pay sahibinin bilgi alma hakkı sadece olağan genel kurul toplantısı öncesi sınırlı sayıda belirtilen genel kurul belgelerinin incelemeye açık bulundurulması ve genel kurul toplantısında soru sorulması şeklinde hükme bağlanırken; inceleme hakkına, şirketin ticari defter ve yazışmalarıyla sınırlı olarak pay sahibinin genel kurulda yönelttiği soru bağlamında ve genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun kararı koşuluyla olanak tanınmıştır (TTK md. 437)⁴⁹⁵. Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin bu genel hükümler, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin düzenleniş amacı olan pay sahiplerinin korunması için yeterli değildir. Zira konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşme belgeleri, sınırlı sayıda sayılmış toplantı öncesi incelemeye açık tutulması gereken belgeler⁴⁹⁶ ile sureti istenebilecek

---

1528. maddelerde de elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri düzenlenmiş olmakla beraber önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bu konuda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik nedeniyle genel hükümlerin uygulama alanı da oldukça daraltılmıştır. Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, II, C, 2.

⁴⁹⁴ AktG § 179a/2 hükmüne göre ihtiyari olarak uygulanması düzenlenen bu yükümlülüğe karşın; borsa şirketlerinde, genel kurula sunulacak belgelerin toplantı çağrısı yapılır yapılmaz internet sitesinde yayımlanması bir zorunluluktur (AktG § 124a/1).

⁴⁹⁵ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1011. Bununla birlikte şirketler topluluğu için getirilen özel düzenleme kapsamında hâkim şirketin pay sahipleri genel kurulda, bağlı şirketlerin durumu ve topluluk şirketlerinin veya pay sahipleri, yönetici ya da bunların yakınlarının birbirleriyle olan ilişkiler ve işlemlerine ilişkin bilgi verilmesini isteyebilir (TTK md. 200).

⁴⁹⁶ Bu belgeler finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisidir (TTK md. 437/1). **Tekinalp**, genel kurul toplantısı kapsamında sunulan ve genel kurul müzakereleri için önem taşıyan numerus clausus belirtilen bu belgeleri genel kurul belgeleri olarak anmaktadır. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010. Biz de çalışmamızda kolaylık olması açısından maddede sayılanların tümünü ifade etmek üzere bu belgeleri genel kurul belgeleri olarak anacağız.

belgeler⁴⁹⁷ kapsamına girmemekte; inceleme hakkı ise izin ve soru koşullarına bağlı olduğu için zamanında ve kolayca bilgi alma hakkını karşılamamaktadır.

Bu konuda halka açık şirketlere özgü bilgilendirme yükümlülükleri getiren Sermaye Piyasası mevzuatı da Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı değildir; pay sahiplerinin bilinçli şekilde genel kurul kararı alabilmesi için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme hâkim olmasına hizmet eden sözleşme belgelerine ilişkin özel bir düzenleme getirmemektedir.

Oysa pay sahiplerinin toplantı öncesi ve sırasında işleme ilişkin bilgilendirilmesi, sözleşmenin yapılıp yapılmayacağına karar verme yetkisi tanınan genel kurul ve hazırlık işlemleri ile sözleşmenin kurulmasına ilişkin süreci yürüten yönetim kurulu arasındaki bilgi asimetrisini dengelemek ve önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin amacı doğrultusunda pay sahiplerine oy kullanma ve alınacak karara göre kendi geleceğini tayin etme özgürlüğünü tanımak bakımından önemlidir. Pay sahibinin bu hakkı, kolektif bir bilgiye ilişkin olsa da bireyseldir ve edindiği bilgi kişisel çıkarına hizmet eder⁴⁹⁸. Bu kapsamda gerek mehaza uygun gerek amaçsal yorumla değerlendirildiğinde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde, pay sahiplerinin özel olarak Türk Ticaret

---

⁴⁹⁷ Pay sahiplerine sadece gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteme hakkı kanunen tanınmıştır (TTK md. 437/1-son cümle). Bu belgeler dışında bir genel kurul belgesinin suretinin verilmesi, esas sözleşmeyle veya yönetim kurulu kararıyla eşitlik ilkesine (TTK md. 357) aykırı olmayacak şekilde tüm pay sahiplerine veya bazı pay gruplarına imtiyaz olarak kararlaştırılabilir. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010.

⁴⁹⁸ Şirket sırları ve korunması gereken diğer şirket çıkarları pay sahibinin bilgi alma hakkının sınırlarını oluşturur (TTK md. 437/3). Bu durumda bilgi alma talebi reddedilebilir. Bununla birlikte pay sahibi verilen bilgi doğrultusunda anonim şirketin çıkarına uygun hareket etmekle yükümlü değildir; hakkın kötüye kullanımına mahal vermeden kendi çıkarına en uygun şekilde hareket edebilir. Bkz. **Hüffer/Koch AktG § 131**, N. 2; ayrıca bkz. **Pulaşlı**, C. I, N. 28/59. Ticari sır, “*bir ticari işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri*” ifade eder. Tanım için bkz. Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın 2. maddesinin (a) bendi. Ticari sır konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. **Turanboy, Asuman**: Ticari Sır, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 351 vd.

Kanunu'nda öngörülenlerden daha kapsamlı şekilde bilgilendirilmesi ihtiyacının bulunduğunun kabulü gerekir.

2. Genel Kurul Toplantısı Öncesinde

Pay sahiplerinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bilgilendirilmesi, somutlaşan sözleşmenin genel kurul kararına sunulma sırası geldiğinde başlar. Bunun için yönetim kurulunun öncelikle toplantı çağrısında bulunması ve gündemi ilan etmesi gerekir. Toplantı gündemi, pay sahibinin bilgilendirilmesinin ilk adımını oluşturur. Yönetim kurulu, gündemde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin oylanacağına ve halka açık şirketlerde ayrılma hakkına yer vermelidir. Böylece her pay sahibi, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemde haberdar olabilir ve genel kurula katılıp katılmama yönünde bir tercihte bulunabilir. Ancak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin sadece toplantı gündeminde duyurulması pay sahiplerinin korunması amacı bakımından yeterli değildir.

İsabetli bir karar alma sürecinin temini için pay sahiplerinin işlemin kapsam, etki ve sonuçlarını anlamasına olanak tanınması adına konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşme metninin şirket merkez ve şubelerinde incelemeye sunulması da gerekir⁴⁹⁹. Bununla birlikte konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmeler, olağan genel kurul toplantıları ve bu toplantıların asgari gündemi (TTK md. 409/1) göz önünde bulundurularak kaleme alınmış Türk Ticaret Kanunu'nun 437/1 hükmünde açıkça sayılarak toplantı öncesi incelemeye sunulması öngörülen genel kurul belgelerinin kapsamına girmemektedir. Pay sahiplerinin genel kurul toplantısı öncesinde yazılı olarak ilettiği veya toplantı sırasında sorduğu sorulara ilişkin, yönetim kurulunun veya genel kurulun izniyle kullanabileceği şirketin kayıt, yazışma ve ilgili belgelerini inceleme hakkı

---

⁴⁹⁹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 59 ve N. 60.

ise, tüm pay sahipleri için kolaylaştırılmış bilgi alma olanağı ve yeterli bir koruma sağlamaktan uzaktır (TTK md. 437/4)⁵⁰⁰. Zira gerek izne tabi olması gerek soru sorma koşuluna bağlanarak aktif bir çaba gerektirmesi bilgiye ulaşmayı zorlaştırırken; genel kurul toplantısı dışında inceleme hakkından sadece soruyu soran pay sahiplerinin yararlanabilecek olması da pay sahipleri arasında farklılık yaratabileceği için sorunludur⁵⁰¹.

Bununla birlikte bilgilendirme yükümlülüklerinin açıkça düzenlendiği Alman hukukunun yanı sıra Türk hukukunda da genel kurul kararının önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere benzer şekilde kanuni tamamlayıcı olgu niteliği taşıdığı birleşme, bölünme gibi yapısal değişiklik işlemlerinde ilgili sözleşme, rapor ve ara bilançonun şirketin merkez ve şubelerinde incelemeye sunulması ve talep üzerine suretinin verilmesi açıkça hükme bağlanmaktadır (TTK md. 149 ve md. 171)⁵⁰². Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için ise, bu hususta özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Oysa, bu hükümlerin, “*pay sahiplerine bilgi vermek; bu suretle haksız menfaat sağlanmasını ve kaybını önlemek; şeffaflığı sağlamak ve oy hakkını haiz olanlara bu haklarını bilinçli olarak kullanmalarında yardımcı olmak*” şeklindeki düzenleniş amacı⁵⁰³ önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için de söz konusudur.

---

⁵⁰⁰ Bununla birlikte **Tekinalp**, eserinde hem “*Hükümün işleyebilmesi için genel kurulda soru sorulmuş olmalıdır.*” hem de Türk Ticaret Kanunu ile “*pay sahibi sorularını genel kuruldan önce yönetim kuruluna ulaştırmak; olağan ve olağaniüstü genel kurul toplantılarına hazırlıklı olmak üzere toplantıdan önce genel kurul dışında anonim ortaklığın ticari defter ve yazışmalarını incelemek için yönetim kurulundan izin istemek*” olanağının getirildiği şeklinde farklı tespitlere yer vermiştir. Bkz. ve krş. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1008 ve N. 1011. Kanaatimizce ikinci tespit kabul edilmelidir; zira hüküm sorunun sorulması ve soru üzerine kullanılacak inceleme hakkının zamanı konusunda genel kurul toplantısı öncesi veya sonrası şeklinde bir ayırım getirmemektedir.

⁵⁰¹ Türk Ticaret Kanunu’nun 437/2 hükmündeki pay sahiplerinden herhangi birine genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verileceğine ilişkin düzenleme de yine sadece istemde bulunan pay sahiplerini koruyacaktır.

⁵⁰² Birleşme ve bölünme işlemlerine ilişkin, Türk Ticaret Kanunu’nun 397/4 hükmü kapsamında denetime tabi olan şirketler için getirilen internet sitesinde yayımlama yükümlülükleri hakkında bkz. aşağı. Üçüncü Bölüm, II, C, 2.

⁵⁰³ Bkz. Türk Ticaret Kanunu’nun 149 ve 71. madde gerekçeleri; ayrıca bkz. **Kaya**, s. 250-251; **İpek Kayalı**, s. 179-84. Öte yandan belirtmek gerekir ki, Türk Ticaret Kanunu’nun 149 ve 171. maddelerinin amacı sadece

Nitekim öğretide **Tekinalp** Türk Ticaret Kanunu'nun 437/1 hükmünde yer verilen genel kurul belgelerinin tahdidi olduğunu belirtmişse de; hükmün bazı olağanüstü genel kurul toplantılarında kıyasen uygulanması ve somut olayın özelliğine göre gerekli belgelerin ve varsa yönetim kurulu açıklamalarının pay sahiplerine toplantıdan en az 15 gün önce sunulması gerektiğini ileri sürmektedir⁵⁰⁴. Yazar, bu görüşüne örnek olarak ise önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri göstermektedir⁵⁰⁵. Kanaatimizce de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenlenmesine esas olan pay sahiplerinin korunması amacı doğrultusunda ister olağan ister olağanüstü toplantı gündeminde yer alsın, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme ilişkin gündem maddesi tek başına olağanüstü bir nitelik arz edeceğinden işlemi oylayacak pay sahipleri sözleşme belgelerini inceleme olanağına sahip olmalıdır⁵⁰⁶.

Buna göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde toplantı çağrısı ve gündemin ilanı sırasında incelemeye sunulan belgelerle açıklamalara ilişkin sunum yerine ve inceleme hakkına işaret edilmesi yerinde olacaktır⁵⁰⁷. Şirketin pay sahiplerine

---

pay sahiplerine değil; aynı zamanda intifa senedi hamilleri ile menkul değer veya menfaat sahiplerine ve diğer ilgililere de bilgi vermeyi içerir.

⁵⁰⁴ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010a.

⁵⁰⁵ Eski Ticaret Kanunu döneminde Yargıtay da pay sahiplerine toplantı öncesi gerekli yönetim kurulu açıklamalarının sunulmadığını gerekçe göstererek olağanüstü bir toplantıda yönetim kuruluna verilen varlık satışı yetkisini bilgi alma hakkının ihlali nedeniyle iptal etmiştir. Anılan Yargıtay kararında şu ifadelere yer verilmiştir: "... bu yetkinin verilmesi ihtiyacının neden doğduğu, borçlar nedeniyle ise, borç durumunun ne olduğu, satılacak malların değerinin neden ibaret olduğu, bunlar satılırsa ve satılmazsa sonucun ne olacağı gibi bilgilerin, bir bilanço çıkarılarak, ayrıca bir rapor hazırlanarak... pay sahibine sunulması gerekir." 11. HD, 17.10.1984, E. 3801, K. 4820 sayılı yayımlanmamış bu karar için bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, 2010, N. 1009.

⁵⁰⁶ Alman Federal Yüksek Mahkemesi, bir şirketler topluluğunda bağlı şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerinde gerçekleştirilen bir işlemin Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 119/2 hükmü kapsamında hâkim şirketin genel kuruluna sunulmasına ilişkin olayda uygun karar alma sürecini teminen sözleşmenin incelemeye sunulması, talep halinde suretinin verilmesi ve işleme ilişkin soruların yanıtlanması gerektiğine hükmetmiştir. Kararda bağlı şirketin işleminde dahi, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 179a/2 hükmü gereğince yönetim kurulunun artan bilgilendirme yükümlülüklerinin bulunduğu; zira bilgilendirme yükümlülüklerinin altında yatan fikrin, oy verecekleri sözleşmelerin kendilerine sunulmaması durumunda, genel kurulda pay sahiplerinin kararlarını sorumlu bir şekilde verememesi olduğu belirtilmiştir. Bkz. BGH 15.1.2001-II ZR 124/99 (Altana/Milupa Kararı), BGHZ 146, s. 288-294. Ayrıca bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 65 ve N. 66. Türk hukukunda ise, şirketler topluluğuna ilişkin düzenlenen bilgi alma hakları kapsamında hâkim şirketin pay sahiplerinin bağlı şirketlerin durumu ve işlemleri hakkında genel kurulda bilgi isteyebileceği düzenlenmektedir (TTK md. 200).

⁵⁰⁷ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 60. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 149/4 ve 171/4 hükümlerinde de birleşme ve bölünme işlemlerinde inceleme hakkına ilişkin aynı husus hükme bağlanmaktadır.

sorularını yanıtlayacak veya açıklama yapacak bir temsilci bulundurmasını gerektirmeyen bu bilgilendirilme, pay sahipleri için pasif bir haktır⁵⁰⁸. Ancak sözleşme metnini inceleme hakkı pay sahibine tanınmış bir hak olsa da pay sahibi şirket sözleşmesini tek başına inceleyebilecek ve değerlendirebilecek bir bilgi ve donanımına sahip olmayabilir. Bu nedenle inceleme hakkı bir uzmanla birlikte veya doğrudan bir uzman aracılığıyla kullanılabilir (TTK md. 437/4)⁵⁰⁹.

Sözleşmenin yapısı ve kapsamı, sunum yerinde ve hemen incelemeye uygun olmayabilir. Bu hallerde pay sahibinin talebiyle sözleşme suretinin verilmesi söz konusu olabilir⁵¹⁰. Türk Ticaret Kanunu sadece gelir tablosuyla bilançonun masrafları şirkete ait olmak üzere suretinin verilebileceğini düzenlemektedir (TTK md. 478/1-son cümle; krş. md. 149/2 ve md. 171/3). Bununla birlikte esas sözleşmeyle veya eşitlik ilkesi gözetilerek yönetim kurulu kararıyla tüm pay sahiplerine sözleşmenin ve hatta varsa başkaca belgelerin suretinin verilmesi öngörülebilir⁵¹¹.

Sözleşmenin henüz kurulmadığı, ancak sözleşme taslağının genel kurula sunulacağı haller için de bilgilendirme yükümlülüklerinin aynı şekilde yerine getirilmesi gerekir⁵¹². İncelemeye sunulan sözleşme metninin başka bir dilde hazırlanmış olması

---

⁵⁰⁸ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010.

⁵⁰⁹ TTK 374/4 hükmüne göre pay sahibinin sorusu ile ilgili hususlarda doğan inceleme hakkını bir uzman aracılığıyla kullanabileceğine ilişkin olanak her türlü inceleme için geçerlidir. Ancak uzmanın bir vekaletname ile yetkilendirilmesi gerekmektedir. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010.

⁵¹⁰ Alman hukukunda şirket her pay sahibine talep üzerine tüm sözleşme belgelerinin bir kopyasını derhal vermekle yükümlüdür (AktG 179a). Bununla birlikte pay sahibi değerlendirme raporları, raporlar veya şirket tahminleri gibi, internet sitesinde yorumlanmış olsa veya kullanıma sunulmuş olsa bile, şirketin sunma zorunluluğu bulunmayan ek belgelerin bir kopyasını talep edemez. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 61.

⁵¹¹ Hatta bazı pay gruplarına böyle bir hak imtiyaz olarak da tanınabilir (TTK md. 478/2). Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010.

⁵¹² BGHZ 82, 188, 194 f. = NJW 1982, 933 (Hoesch/Hoogovens Kararı); **Hüffer/Koch AktG § 179a**, N. 7; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 59 ve N. 60; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 9.

halinde ise, bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında anadilde çevirisinin özet olarak değil; tam metin halinde sunulması gerekir⁵¹³.

Öte yandan yönetim kurulunun olağan genel kurul toplantısı öncesi incelemeye sunması gereken genel kurul belgelerinden yıllık faaliyet raporu da dolaylı da olsa pay sahipleri için bilgi kaynağı teşkil eder. Nitekim yıllık faaliyet raporunda şirket faaliyet akışının ve kapsamlı olarak finansal durumunun yansıtılması gerekliliğinin (TTK md. 516/1) yanı sıra Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik⁵¹⁴ gereğince geleceğe ilişkin bilgi ve tahminlerin söz konusu olduğu hallerde bunların dayandığı gerekçelerin açıklanması da hükme bağlanmaktadır (md. 5/1).

Halka açık şirketler için ise kamuya açıklanacağı öngörülen bağımsız yönetim kurulu üyelerinin⁵¹⁵ de oyları belirtilmiş gerekçeli yönetim kurulu kararı, yatırımcıların korunmasının yanı sıra pay sahiplerinin bilgilendirilmesi için de önem taşımaktadır (II-23.1 sayılı Tebliğ md. 5/3)⁵¹⁶.

3. Genel Kurul Toplantısı Sırasında

Konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşme metninin, toplantı öncesinde pay sahiplerinin incelemesine sunulmasının yanı sıra inceleme hakkını kullanmayan veya kullanamayan pay sahipleri için sözleşmenin oylanacağı genel kurul toplantısında hazır

---

⁵¹³ Stein, *MüKoAktG § 179a*, N. 60; Henssler/Strohn/Strohn *AktG § 179a*, N. 9.

⁵¹⁴ RG, 28.08.2012, S. 28395.

⁵¹⁵ Sermaye Piyasası Kanunu 17/1 hükmü gereğince Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği ve ekinde yer alan kurumsal yönetim ilkelerinde nitelikleri, nasıl seçilecekleri ve çalışacakları düzenlenmiş bağımsız yönetim kurulu üyeleri, pay sahiplerinin yöneticilere veya azınlık pay sahiplerinin hâkim pay sahibine karşı korunmasına hizmet ederler. Yönetim kurulu kararı alınabilmesi için bağımsız yönetim kurulu üyeleri bakımından özel bir karar yetersayısı getirilmemiştir. Bununla beraber bu üyelerin tarafsızlığı ve müzakere edilen husustaki yetkinliklerine bağlı olarak oylarının yönü ve gerekçesi yatırımcıların bilgilendirilmesi hususunda önem taşır. Bu konuda bkz. **Özkorkut**, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri, s. 133 vd.; **Manavgat**, Bağımsız Yönetim Kurulu, s. 54 vd.; **Tarhan**, s. 173-177.

⁵¹⁶ Gerekçeli yönetim kurulu kararı aynı zamanda ayrılma hakkının kullanımı bakımından da önem taşımaktadır. Bkz. **Tarhan**, s. 168-172.

bulundurulması da gerekir⁵¹⁷. Sözleşme metninin, kırtasiye masraflarını azaltmak üzere teknik altyapının mevcut olması halinde elektronik ortamda sunulması olanaklıdır (GKY md. 15)⁵¹⁸.

Öte yandan asıl bilgi sahibi olan yönetim kurulunun, genel kurul toplantısında pay sahiplerini önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem ve sözleşme içeriğine ilişkin bilgilendirmesi gerekir. Bu bilgilendirmeyi, kanunda emredildiği üzere toplantıda hazır bulunması gereken yönetim kurulu üyelerinden en az biri veya şayet işlemin kurulmasında görev almışsa Murahhas Üyeler gerçekleştirir (TTK md. 407/2). Böylece pay sahiplerinin kendi kendilerine yapacakları incelemeye ek bir bilgi kaynağı sağlanmaktadır. Bu bilgilendirme, gündem maddesinin oylanmasından önce yapılacak açıklamanın yanı sıra pay sahiplerinin sorularının yanıtlanmasını da içerir (TTK md. 437/2).

Toplantıda hazır bulunan ve işleme ilişkin bilgi verme yükümlüsü olan yöneticiler, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemi ve işleme ilişkin yönetim kurulunun gerekçeli kararını⁵¹⁹ müzakerelerin başında bazı hususları gözeterek açıklamalıdır⁵²⁰. Buna göre, açıklama sözleşme içeriğinin genel bir özeti ile sınırlandırılmaz; aksine pay sahiplerinin işlemin makul olup olmadığı hakkında bilinçli

---

⁵¹⁷ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 62. Bununla beraber Genel Kurul Yönetmeliği'nde düzenlenen toplantıda hazır bulundurulması gereken belgeler arasında sadece şirketin esas sözleşmesi, pay defteri, toplantıya çağrının yapıldığını gösteren gazete ve diğer belgeler, yönetim kurulunca hazırlanan yıllık faaliyet raporu, denetçi raporu, finansal tablolar, gündem, hazır bulunanlar listesi, genel kurul erteleme üzerine toplantıya çağrılmışsa bir önceki toplantıya ilişkin toplantı tutanağı ve gündemde esas sözleşme değişikliği varsa, izne tabi şirketlerde Bakanlıktan alınan izin yazısı ve eki değişiklik tasarısı, diğer şirketlerde ise yönetim kurulunca hazırlanmış değişiklik tasarısı sayılmıştır (GKY md. 15). Kanaatimizce pay sahiplerinin bilinçli karar almalarını teminen bu belgelerin sınırlı sayıda olmadığı, gündemde yer alan hususlara ilişkin diğer belgelerin de toplantıda bulundurulması gerektiğinin kabulü gerekir.

⁵¹⁸ **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 717.

⁵¹⁹ Yönetim kurulunun gerekçeli kararı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, II, A.

⁵²⁰ Alman hukukunda yönetim kurulunun konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmeyi açıklama yükümlülüğü, AktG 293g/2 hükmünde düzenlenen hâkimiyet (*kontrol*) veya kar transferi sözleşmesi niteliği taşıyan işletme sözleşmesinin (*Unternehmensvertrag*) açıklanmasına paralel şekilde zorunlu bir yükümlülük olarak tanımlanmaktadır. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 63; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 9.

bir görüş oluşturabilmesi için yeterince ayrıntılı olması gerekir. Bu kapsamda işlemin hukuki ve ekonomik önemi ve gerekçesi, önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem olarak nitelendirilmesinin dayanakları, şirket üzerindeki etkileri ve sonuçları ayrıntılı ve anlaşılabilir bir dilde belirtilmelidir. Ayrıca işlemin karşı ediminin tutarı, ödeme türü ve şeklini belirlemek için kullanılmış değerlendirme unsurlarının ve içeriğe ilişkin sair hususların açıklanmasına ise özel dikkat gösterilmelidir. Bunların dışında pay sahiplerinin soruları doğrultusunda ek açıklamalar da gerekebilir (TTK md. 437/2)⁵²¹.

Soruların yanıtlanması, sunumun niteliği ve açıklamaların kapsamı ile ilgili bilgi verme yükümlülüğünün amacı doğrultusunda hesap verme ve dürüstlük ilkelerine göre ve ancak şirket sırlarının ve çıkarının korunması ile sınırlı bir takdir yetkisi söz konusudur (TTK md. 437/2 ve md. 437/3)⁵²².

C. Şirket İlgililerinin Bilgilendirilmesi

1. Genel Olarak

Kamuyu aydınlatma ilkesi, piyasada şeffaflığın sağlanması ve yatırımcıların korunması bakımından pay sahiplerinin yanı sıra geniş anlamda şirket ilgililerinin (*stakeholders*) bilgilendirilmesini gerektirir. Zira iktisadi hayatın önemli aktörlerinden anonim şirketlerin hukuki ve mali durumuna ilişkin şirket alacaklılarının, müstakbel pay

---

⁵²¹ Yönetim kurulunun yapacağı bu açıklamada şirketin çıkarları doğrultusunda şirket sırlarını koruması gerekir (TTK md. 437/3). Bu doğrultuda pay sahibinin bilgi alma talebi reddedilebilir. Ancak bunun için şirket çıkarlarının zedelenebileceğinin somut gerekçelerle ortaya konması gerekir. Bkz. **Atalay, Oğuz**: Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması, DEÜHFD 2014 (Özel Sayı), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, C. 16, s. 59-60. Alman hukukunda ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bilgilendirme yükümlülükleri kapsamında anonim şirketin veya sözleşmenin yapıldığı kişinin gizlilik çıkarına istinaden sır tutmanın kabul edilemeyeceği belirtilmektedir. Bkz. **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 9; BGH 15.1.2001-II ZR 124/99 (Altana/Milupa Kararı), BGHZ 146, s. 288-294. Ayrıca şirket sırrı (ticari sır) için bkz. yuk. dn. 498. Kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu'nun 437. maddesinin açık hükmü karşısında şirket sırları pay sahiplerini bilgilendirmenin sınırını oluştursa, bu sınır olabildiğince dar yorumlanmalı ve önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerinin korunması amacı göz önünde bulundurulmalıdır. Bir diğer ifadeyle, şirket sırları önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin pay sahipleri için somutlaştırılmasını engellememelidir.

⁵²² **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 63.

sahiplerinin, toplumun ve çalışanların ihmal edilemez çıkarı bulunur. Bu bilgilendirme, şirket ilgililerinin kapsamına dahil olan pay sahiplerine, özel olarak pay sahipliği sıfatları dolayısıyla bilgilendirilmelerine ek bir bilgi kaynağı yaratmanın yanı sıra şirketin yönetimine getirdiği şeffaflık açısından da genel bir koruma sağlamaktadır.

Şirket ilgililerinin bilgilendirilmesi, pay sahiplerinin özel olarak bilgilendirilmesinden daha dar bir kapsama sahiptir. Nitekim Türk Ticaret Kanunu kapsamında şirket ilgilileri tescil ve ilana tabi olduğu düzenlenmiş hususlar ile şirket internet sitesinde yapılan açıklamalar aracılığıyla bilgilendirilir. Halka açık şirketler bakımından ise, Sermaye Piyasası Kanunu'nun "*sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması*" amacı (SPK md. 1) doğrultusunda ayrıca özel durum açıklamaları düzenlenmiştir (SPK md. 15)⁵²³.

Alman hukukunda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurul tarafından onaylanması halinde genel kurula sunulan sözleşme veya taslağının Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun § 130/1 ve § 130/5 hükümlerine göre toplantı tutanağına eklenerek ticaret siciline tescili gerekmektedir (AktG § 179a/2). Böylece, bir yandan ticari sicili aracılığıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin duyurulması amaçlanırken; diğer yandan genel kurula yalnızca bir sözleşme taslağının sunulmuş olduğu veya genel kurulun noter tarafından onaylanmış bir sözleşmede değişiklik yaptığı hallerde icra edilen sözleşme açısından bir kontrol yapma olanağı sunulur⁵²⁴. Toplantı tutanağına eklenen sözleşme veya taslağı, uyum testi için bir temel teşkil eder.

---

⁵²³ Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, II, C, 3.

⁵²⁴ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 64 ve N. 32

Türk hukukunda ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler tescil ve ilanı düzenlenmiş hususlar arasında yer almamakta ve genel kurula sunulan sözleşmenin toplantı tutanağına eklenmesine ilişkin herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır.

Bu kapsamda aşağıda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin ilgililerin bilgilendirilmesi bakımından internet sitesinde yapılacak açıklamalarla özel durum açıklamaları açısından mevcut kanuni durum değerlendirilecektir.

2. İnternet Sitesinde İlan

Bilgi toplumu ve bilişim çağı nedeniyle şeffaflık ve kamunun aydınlatılması ilkesinin uygulama bulduğu araçlardan birisi internet ortamında şirkete ilişkin bilgi ve belgelerin yayımlanması; böylece kolay ve maliyetsiz şekilde tüm ilgililerin bilgiye erişiminin sağlanmasıdır.

Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nda da kamunun aydınlatılmasına ilişkin düzenlemelerden biri bilgi toplumu hizmetleri başlığı altında şirket internet sitesinin açılması, zaten internet sitesi varsa bunun bir bölümünün bilgi toplumu hizmetlerine özgülenmesi ve kanunen yayımlanması zorunlu olan hususların (Örn. TTK md. 39/2, 149, 171/4, 422/2) internet sitesinde kamuya paylaşılması şeklinde karşılık bulmuştur (TTK md. 1524 ve geçici md. 8). Şirket internet sitesinin tescili ve yönetilmesine ilişkin usul ve esaslar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (*yeni adıyla Ticaret Bakanlığı*) tarafından Sermaye Şirketlerinin Açacakları İnternet Sitelerine Dair Yönetmelik⁵²⁵ (*İnternet Siteleri Yönetmeliği*) ile düzenlenmiştir.

Buna göre internet sitesinin bilgi toplumuna ayrılmış bölümü ilgi veya çıkar sınırı bulunmaksızın ya da başka bir şarta bağlanmaksızın herkesin erişimine açıktır; aksi halde

---

⁵²⁵ RG, 31.05. 2013, S. 28663.

erişimin sağlanması için herkes dava açabilir (TTK md. 1524/3)⁵²⁶. Böylece şeffaflık ve kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında herkes için geniş bir erişim olanağı sağlanmasının yanı sıra çıkar sahipleri açısından aydınlanma hakkı niteliğinde “*erişim hakkı*” tanınmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu’nun 397/4 hükmü kapsamında denetime tabi şirketlerin zorunlu internet sitesinin açılması ve ilanlarının yayımlanmasından yönetim kurulu sorumludur. Yönetim kurulunun sorumluluğu, kanun koyucu tarafından özel olarak hükme bağlanmış hususlardandır. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin hukuki ve cezai sorumluluğu bulunur (TTK md. 1524/2 ve 562/12). Bu yükümlülükler aykırı davranılması, aynı zamanda şirket açısından kanuna aykırılığın tüm sonuçlarını doğurur ve ilgili kararların iptalinin nedenini oluşturur (TTK md. 1524/2).

Türk Ticaret Kanunu güncel gelişmeler doğrultusunda düzenlenen internet sitesi açma yükümlülüğü ile şeffaflık ve kamunun aydınlatılması ilkesi bağlamında pay sahipleri dışındaki çıkar gruplarını da kapsayacak şekilde bir kanuni koruma alanı oluşturmaktadır⁵²⁷. Kanunun ilk halinde içerik bakımından da şirket ilgililerini alakadar eden tüm bilgilerin paylaşılması, ticaret sicilinde şirkete ilişkin tutulan kayıtların kolay erişilebilir elektronik bir kopyasının oluşturulması amaçlanmıştı. Ancak bu koruma ve dolayısıyla kamunun aydınlatılması ilkesi, kamuoyunda ortaya çıkan tepkiler sonucunda 6335 sayılı *Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama*

---

⁵²⁶ Şirket internet sitesine erişim çıkar koşuluna bağlanmamış olmasına rağmen, **Tekinalp**, erişimin şirkete karşı bir hak olarak somutlaşip ileri sürülebilmesi için bir hukuk stüjesinde kişiselleşmesi, bir diğer ifadeyle çıkarın ispatlanması gerektiğini belirtmektedir. Zira hukuk düzeninin menfaatinin korunması için tanıdığı bir genel ve soyut olanağın subjektif hakka dönüşmesi için somut bir çıkarın bulunması zorunludur. Bu bağlamda internet sitesine herkes erişebilir ancak erişim hakkını sadece çıkar sahipleri kullanabilir. Bkz. **Tekinalp**, Erişim Hakkı, s. 6 ve s. 9.

⁵²⁷ **Tekinalp**, bilgi toplumu hizmetleri kapsamında internet sitesine ilişkin düzenlemelerin Türk Ticaret hukuku açısından “*stakeholder*” yaklaşımını destekleyen ve çıkar gruplarını dengeleyici yönünü güçlendiren bir açılım olduğunu ifade etmektedir. Bkz. **Tekinalp**, Erişim Hakkı, s. 6.

*Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*⁵²⁸ (6335 sayılı Kanun) ile henüz Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girmeden yapılan değişikliklerle hem kapsam hem de içerik yönünden daraltılarak ciddi şekilde zayıflatılmıştır⁵²⁹. Nitekim bir yandan değişiklikten önce tüm sermaye şirketleri için zorunlu kılınan internet sitesi açma yükümlülüğü, Türk Ticaret Kanunu'nun 397/4 hükmü kapsamında denetime tabi şirketlerle⁵³⁰ sınırlandırılmıştır. Öte yandan örnekleme yoluyla 12 bent halinde sayılan ve tüm şirket ilgililerinin çıkarına hizmet eden bilgilerin siteye konulacağına ilişkin hükümler⁵³¹ kaldırılarak yayımlanması zorunlu bilgiler sadece şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlara indirgenmiştir.

---

⁵²⁸ RG, 30.06.2012, S. 28339.

⁵²⁹ **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 208 vd.; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 471b.

⁵³⁰ Türk Ticaret Kanunu'nun 397. maddesinin 4. fıkrasına göre "398 inci madde kapsamında denetime tabi olacak şirketler Cumhurbaşkanınca belirlenir.". Bugün denetime tabi şirketler, 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar kapsamına giren şirketlerdir.

⁵³¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce kabul edilen ilk metninde yer alan yayımlanacak içerikler örnekleme yoluyla maddenin 1. fıkrasında şu şekilde sayılmıştı:

- a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar.*
- b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar.*
- c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştirme, alım, önerilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü.*
- d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki genel kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler.*
- e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi hâlinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye arttırımı, azaltılması dâhil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar.*
- f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları.*
- g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler.*
- h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar.*
- i) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri.*
- i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler.*

6335 sayılı Kanun ile getirilen bu değişiklik, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde kamuyu aydınlatma ilkesinin kanuni uygulamasını, internet sitesi bulunan Türk Ticaret Kanunu'nun 397/4 hükmü kapsamında denetime tabi şirketler için sadece genel kurul toplantı çağrısı (TTK md. 420) ve şayet işlem sonucunda esas sözleşme değişikliği söz konusuysa buna ilişkin genel kurul kararı (TTK md. 455/1) kapsamında verilen bilgi ile sınırlı olarak zorunlu kılmıştır⁵³². Oysa, zaten ticaret siciline tescil ve ilanı öngörülmemiş olan bu işlemler, kanunun kabul edilen ilk haline göre ciddi olarak kamuya açıklanmış olacaktı. Zira maddenin ilk halinde, 1. fıkranın (a) bendi gereğince pay sahiplerinin çıkarlarını koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler ve açıklamaların yanı sıra (d) bendine göre değerleme raporları ve (f) bendine göre her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamalarının internet sitesinde yayımlanması gerekliydi⁵³³.

Bununla birlikte Alman hukukunda konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmelerin şirket merkez ve şubelerinde yayımlanmak yerine şirketin internet sitesinde yayımlanmasının tercih edilebileceği şeklindeki hükme paralel olarak Türk hukukunda da özellikle kurumsal yönetim ilkeleri kapsamında şeffaf bir yönetimi benimsemiş

---

j) *Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları.*

k) *Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler”.*

⁵³² Oysa İnternet Siteleri Yönetmeliği ile pay sahiplerinin bilgilendirilmesi bakımından benzer gerekçelere sahip olduğunu değerlendirdiğimiz birleşme ve bölünme işlemlerinde, birleşme işlemi için birleşme sözleşmesinin, raporunun, şirkete ait son üç yılın finansal tablolar ile yıllık faaliyet raporlarının ve gereğinde ara bilançoların pay sahiplerinin incelemesine sunulmak üzere genel kurul kararından önceki otuz gün içinde; bölünme işlemine ilişkin aynı belgelerin ise, üzerinde inceleme yapma hakkına işaret eden ve bu belgelerin nereye tevdi edildiklerine ve nerelerde incelemeye hazır tutulduklarına dair ilanın bölünme kararının alındığı tarihten iki ay önce internet sitesine konacağı düzenlenmektedir (md. 6/3-a ve md. 6/3-ç).

⁵³³ Ayrıca kaldırılan hükümler arasında yer alan (g), (h), (ı), (i) ve (k) bentleri de internet sitesinde yayımlanması gereken, kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bilgileri içermekteydi.

şirketler internet sitesi açabilir ve bu doğrultuda ihtiyari olarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin kamuya açıklama yapabilir⁵³⁴.

3. Halka Açık Şirketlerde Özel Durum Açıklamaları

Sermaye piyasasında güven ve istikrar ortamının oluşturularak tasarrufların yatırımlara dönüştürülmesinin sağlanması, kurumsal yönetimin bir gereği olarak şirketlerin şeffaf olmasını gerekli kılar. Dolayısıyla halka açık şirketler ve özellikle borsa şirketleri bakımından ilgililere yönelik kamuyu aydınlatma açıklamaları, şirkete ilişkin bilgilerin mevcut ve müstakbel yatırımcıları yönlendirici olduğu için özel önem taşımaktadır.

Sermaye Piyasası mevzuatı kapsamında kamuyu aydınlatma sürekli (dönemsel) kamuyu aydınlatma⁵³⁵ ve özel durumlar gereği kamuyu aydınlatma⁵³⁶ olmak üzere ikiye ayrılır (SPK md. 1 ve md. 15). Bu kapsamda II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nde işaret edilen kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin yanı sıra özel durum açıklamalarına ilişkin usul ve esaslar, Sermaye Piyasası Kurulu'nun II.15-1 sayılı Özel Durumlar Tebliği ve II.15-2 sayılı Payları Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Özel Durumlar Tebliği ile Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenmektedir. Ayrıca çeşitli tebliğlerde, belli hususlar için özel hükümlere de yer verilmiştir.

Şirkette yapısal değişik sonucu doğurabilecek ve bu bağlamda şirketle ilgili farklı grupların çıkarlarını etkileyebilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler

---

⁵³⁴ Halka açık şirketler de mevzuatla öngörülen zorunlu kamuyu aydınlatma yükümlülükleri dışında, isteğe bağlı açıklamalar yapılabilir. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 199.

⁵³⁵ Finansal tabloların, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve bağımsız denetim raporunun açıklanması sürekli (dönemsel) kamuyu aydınlatma kapsamındadır. Bu belgeler, herhangi bir olayın gerçekleşmesine bağlı olmaksızın mevzuatta belirtildiği şekilde hazırlanır ve açıklanır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 200 vd. Ayrıca bkz. **Özkorkut**, Bağımsız Denetim, s. 312-314.

⁵³⁶ Özel durumların, derhal kamuya açıklanması zorunluluğu nedeniyle sürekli bu konuda tetikte ve organize olmayı gerektirmesi ve tespiti için çoğu zaman bir yorumlamanın şart olması yükümlülerinin sorumluluklarını genişletir. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 210 vd.

bakımından kamunun aydınlatılmasının bir yönünü işlemde doğmayan genel hüküm niteliğindeki düzenlemeler oluşturur. Nitekim genel hükümlere göre genel kurul toplantı çağrısının şirketin internet sitesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) ile Kurulca belirlenen diğer yerlerde yayımlanan ilanla yapılması zorunluluğu (SPK md. 29/1), genel kurulda karara bağlanması gereken önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin olarak pay sahiplerini ve ilgilileri bilgilendirmenin bir yoludur.

Özel durumlar ise, kamuya açıklanması gereken sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek içsel⁵³⁷ve sürekli⁵³⁸ bilgileri ifade eder (SPK md. 15; II.15-1 sayılı Tebliğ md. 4/1-n ve; II-15.2 sayılı Tebliğ md. 4/1-e).

Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, niteliği gereği özel durum özelliği taşıyan hususlar kapsamına dahil olup, kamuya açıklanmalıdır⁵³⁹. Bu hususların kamuya açıklanmasına ilişkin usul ve esaslar, II.15-1 sayılı Tebliğ'in 23. ve 24. maddeleri ile payları borsada işlem görmeyen şirketlere ilişkin II. 15-2 sayılı Tebliğ'in 6. ve 7. maddelerinde ayrıntılı olarak hükme bağlanmıştır. Buna göre, açıklamaların yatırımcıların karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde, zamanında, doğru, tam, dolaysız, anlaşılabilir ve Türkçe olması gerekir. Özel durumlar, borsa şirketlerinde

---

⁵³⁷ İçsel bilgi, özel durum olarak değerlendirilen hususlarla neredeyse benzer şekilde sermaye piyasası araçlarının değerini, fiyatını veya yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek henüz kamuya açıklanmamış bilgi, olay ve gelişmeleri ifade eder (II.15-1 sayılı Tebliğ md. 4/1-e).

⁵³⁸ İçsel bilgi tanımı dışında kalan genel nitelikteki tüm bilgi, olay ve gelişmeleri ifade eden sürekli bilgiler, şirketin sermaye ve hâkimiyet yapısına ilişkin değişiklikler, şirkete ilişkin (tanıtıcı) bilgiler ve genel kurul toplantılarına ilişkin hususlardır (II. 15-1 sayılı Tebliğ md. 4/1-p). Ancak öğretilde belirtildiği üzere tercih edilen bu kavram yanıltıcıdır; zira bu bilgiler süreklilik özelliği taşımazlar. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 222-223.

⁵³⁹ Payları borsada işlem görmeyen diğer şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, açıkça kamuya açıklanması gereken özel durumlar arasında zikredilmiş olup (II.15-2 sayılı Tebliğ, md. 5/1-f); etki ve sonuçları veya tabii oldukları usul bakımından da aynı maddede sayılan birçok özel durumla yakından ilişkilidir (Örneğin II.15-2 sayılı Tebliğ, md. 5/1-b ve 5/1-i). Öte yandan her ne kadar II.15-1 sayılı Tebliğ'de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler açıkça belirtilmese de, payları borsada işlem görmeyen şirketler için özel durum niteliği taşıyan işlemlerin, borsa şirketleri için de özel durum niteliğinde olduğu şüphesizdir. Nitekim II.23-1 sayılı Tebliğ'de getirilen hükümlerde şirketler açısından bir ayrım yapılmamaktadır (II.23-1 sayılı Tebliğ md. 5/3 ve md. 6/5).

KAP'ta, payları borsada işlem görmeyen şirketlerde açıklamaların Kurula gönderilmesi suretiyle Kurul İnternet sitesinde yayımlanır. Önceden yapılmış olan açıklamalarda gelişmeler ve değişiklikler olduğu takdirde bunların da kamuya duyurulması gerekir. Ayrıca henüz kesinleşmemiş veya koşulları gereği belirsiz olan özel durumlar, belirsiz olduğu ve belirsizliğin ortadan kalkacağı öngörülen tarih ve koşullar belirtilerek açıklanmalı ve öngörülen tarihte mevcut durum konusunda da kamu aydınlatılmalıdır.

Kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için gerekli prosedürler yönetim kurulu tarafından belirlenir. Borsa şirketlerinde özel durum açıklamaları en geç kamuya açıklama yapıldıktan sonraki iş günü içinde internet sitesinde ilan edilmek ve son beş yıl süreyle bu internet sitesinde bulundurulmak zorundadır. Payları borsada işlem görmeyen şirketlerde ise, özel durum açıklamaları varsa internet sitesinde en geç kamuya açıklama yapıldıktan sonraki beş iş günü içinde ilan edilmeli ve yine beş yıl süreyle bu internet sitesinde bulundurulmalıdır.

Özel durum düzenlemeleri kapsamında yapılacak açıklamalar için, II.23-1 sayılı Tebliğ'de önemli nitelikte işlemlere özgü kamuyu aydınlatma yükümlülükleri de öngörülmüştür. Buna göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde Tebliğ'de belirtilen önemlilik ölçütlerinin sağlanıp sağlanmadığı ve işlemin önemli nitelikte olup olmadığının değerlendirildiği gerekçeli yönetim kurulu kararı bağımsız yönetim kurulu üyelerinin oyu da belirtilerek kamuya açıklanmalıdır (II.23-1 Tebliği, md. 5/3 ve md. 6/5)⁵⁴⁰. Ayrıca borsa şirketleri için payların borsada oluşan fiyatlarının ortalamasına

---

⁵⁴⁰ Belirtmek gerekir ki, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bazı açıklamaların, özel durum açıklamaları kapsamında yönetim kurulu kararı öncesinde açıklanması söz konusu olabilir. Ancak önceden bir açıklama yapılmış olmasa dahi işlem en geç gerekçeli yönetim kurulu kararı ile birlikte açıklanmalıdır. Bkz. **Tarhan**, s. 168-169, dn. 2. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sonucunda şirkette meydana gelecek değişiklikler dolayısıyla içeriden öğrenenlerin ticareti söz konusu olabileceğinden, bilgilerin kamuya açıklanmasında gecikilmesi bu konudaki riski arttırabilir. İçeriden öğrenenlerin ticaretine ilişkin bkz. **Turanboy, Asuman**: Bankacılık Kanunu Bakımından İçeriden Öğrenenlerin Ticareti, Prof. Dr. Gürkan Çelebican'a Armağan, Ankara 2012, s. 406; **Manavgat, Çağlar**: Türk Hukukunda İçerden Öğrenen Kavramı, Batider 1999, C. XIX, S. 4, s. 177 vd.; **Turanboy, Asuman**: Insider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilgilerin Haksız Kullanımı), Ankara 1990, s. 44 vd.

göre belirlenen ayrılma hakkı kullanım fiyatı ile payları borsada işlem görmeyen şirketlerde ayrılma hakkı için hazırlanacak değerlendirme raporu, önemli nitelikteki işlemin görüleceği genel kurul toplantısı gündemi ile birlikte ilan edilmelidir (II.23-1 Tebliği, md. 10/1-10/3).

IV. SÖZLEŞMENİN BAĞLAYICI HALE GELMESİ

A. Genel Kurul Toplantı Çağrısı ve Gündemi

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, genel kurulun onayı ile şirketi bağlayıcı hale gelir. Bunun için, genel kurulun kanun ve esas sözleşmede gösterilen usullere uygun şekilde toplanması ve karar alması gereklidir. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin oylanacağı genel kurul toplantısına ilişkin kanuni olarak öngörülmuş özel bir usul bulunmadığı için, işlemin niteliği ve amacına uygun düştüğü ölçüde toplantı çağrısı ve gündemine ilişkin genel hükümler dikkate alınmalıdır.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin oylanacağı genel kurul toplantısı olağan veya olağanüstü olabilir (TTK md. 409)⁵⁴¹. Şayet işlem açısından kabul edilebilir makul bir süre içerisinde gerçekleşecek, halihazırda planlanmış olağan veya olağanüstü genel kurul toplantısı söz konusuysa, usul ekonomisi gereği önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler de bu toplantı gündemine eklenebilir (GKY md. 13/3)⁵⁴².

Bununla birlikte yakın zamanda gerçekleşecek olağan veya olağanüstü bir genel kurul toplantısı yoksa, sırf önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin müzakere edilmesi için olağanüstü bir toplantı da yapılabilir. Her ne kadar önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin genel kurula sunulması için kanuni bir süre öngörülmemişse de bir an evvel toplantı tarihi belirlenerek çağrının yapılması önem taşır.

---

⁵⁴¹ **Tarhan**, s. 182; **Karacan**, s. 275; **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1010a.

⁵⁴² **Tarhan**, s. 182.

Zira hem pay sahiplerinin korunması için işlemin mevcut koşullarda geçerli olan güncel bir işlem olması zorunludur⁵⁴³ hem de işleme girişilmesiyle işlemin bağlayıcı hale gelmesi arasında geçen sürenin uzun olmasının yaratacağı belirsizlik piyasa ve tüm şirket ilgilileri için şirketin pay değerlerinin düşmesi gibi riskler doğurabilir⁵⁴⁴.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin oylanacağı genel kurul toplantısının çağrısını, aşağıda açıklanacak bazı özel durumlar dışında, görev süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu yapar⁵⁴⁵. Bu durum, sadece genel hükümlere göre yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili asli organ olmasından kaynaklanmaz (TTK md. 375/1-f ve md. 410/1); önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesinde gerek hazırlık sürecinde gerek sözleşmenin kurulması aşamasında yönetim kurulunun görev ve yetkisinde bulunan iş ve işlemler ile kamuyu aydınlatma yükümlülükleri de bunu gerektirmektedir⁵⁴⁶. Nitekim aynı zamanda bir iş ve işlemler bütünü olan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesinde gerekli olan veya gerekli görülen kararların alınması ve icrası yönetim kurulunun alanında kalan ve kalması gereken hususlardandır⁵⁴⁷. Zira bu görevlerin büyük bir kısmının şirketi temsil yetkisi ve hareket yeteneği bulunmayan başka kişi veya organlar tarafından yapılması olanaklı değildir⁵⁴⁸.

---

⁵⁴³ Sözleşme koşulları, sürenin uzun olması halinde değişen piyasa koşulları veya şirketin mali durumu karşısında gerçekçi ve uygulanabilir olma özelliğini kaybedebilir, geçerliliğini yitirebilir.

⁵⁴⁴ Ayrıca halka açık şirketler bakımından bu süreçte pay sahiplerini koruyucu ayrılma hakkının kullanılmasına ilişkin mekanizma da henüz işletilmemektedir. Bkz. **Tarhan**, s. 184-185.

⁵⁴⁵ Tasfiye aşamasındaki şirketlerde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler şirketin tasfiyesine ilişkin olacağı için genel kurulu toplantıya çağırması gereken tasfiye memurlarıdır (TTK md. 410/1 ve md. 538/2). Ayrıca bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 410. madde gerekçesi.

⁵⁴⁶ Nitekim halka açık şirketlerde ikincil düzenlemelerle açıkça gerekçeli yönetim kurulu kararının alınması ve ayrılma hakkının kullanılmasına ilişkin usuli işler gibi, yönetim kurulunun yetkisinde bulunan önemli nitelikteki işlemlerin gerçekleştirilmesi için ön koşul niteliğinde olan hususlar düzenlenmiştir. Bkz. **Karacan**, s. 277-282; **Tarhan**, s. 183.

⁵⁴⁷ **Karacan**, s. 274-275.

⁵⁴⁸ Örneğin, işlemin koşullarına ilişkin pazarlık ve müzakereler, piyasa araştırması, değerlendirme yaptırılması, sözleşme imzalanması vb. işlemleri yönetim kurulu yapabilir. Genel kurulun, yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilen bir işlemin şirketin önemli miktarda malvarlığına denk gelip gelmediğini tespit veya bir işlemin önemli olup olmadığını niteleme görev ve yetkisi yoktur. Bu konuda pay sahipleri ancak yönetim

Bu bağlamda öğretide Türk Ticaret Kanunu'nun 411 ve 412. maddelerine göre azlığın, genel kurul gündemine önemli nitelikte işlemlere ilişkin madde ekleyemeyeceği, genel kurulu toplantıya çağıramayacağı veya koşulları doğduğu takdirde mahkemeye yapacağı başvuruda bu yönde bir talepte bulunamayacağı ifade edilmektedir⁵⁴⁹. Aksi halde, her ne kadar önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında yer alsada, genel kurulun yetkisini kullanabilmesi için yönetim kurulunun yetkisinde bulunan ön koşul niteliğinde işlemler bulunması nedeniyle azlık sahip olmadığı bir yetkiyi kullanmış olacaktır.

Kanaatimizce gerekli koşulların varlığı halinde Türk Ticaret Kanunu'nun 410/2 hükmüne göre tek bir pay sahibi ya da 411 ve 412. maddelerine göre azlık veya mahkemece atanmış kayyım gibi yönetim kurulu dışında çağrıya yetkili olanların, hukuki bir engel bulunmadığı için, genel kurulu toplantıya çağırarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin görüşülmesini sağlaması olanaklıdır. Ancak durumun, şirketin önemli miktarda malvarlığına ilişkin somut bir işlemin bulunup bulunmamasına göre ayrı değerlendirilmesi gerekir.

Henüz yönetim kurulu tarafından somutlaştırılmış bir işlem olmadan yönetim kurulu dışındaki kişiler genel kurulu toplantıya çağırabilir; yalnız genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili alacağı karar ancak yönetim kurulunu bu işlemlere ilişkin harekete geçirmek üzere talimat niteliğinde bir karar olabilir⁵⁵⁰. Zira gerek Türk Ticaret Kanunu gerek Sermaye Piyasası mevzuatı kapsamında şirketin bir işlemle bağlanması sonucunu doğuracak genel kurul kararının, somut bir sözleşme veya

---

kurulu kararlarının hükümsüzlüğü yoluna gidebilir veya halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulu'na başvurabilir. Bkz. **Karacan**, s. 274-275.

⁵⁴⁹ **Karacan**, s. 278-282. Yazar, bu konuda yönetim kurulunun henüz hiçbir dahli bulunmayan, bir diğer ifadeyle somut bir işlemin söz konusu olmadığı haller için azlık bakımından yaptığı değerlendirmede, halka açık şirketler açısından önemli nitelikte işlemlerin azlığın talep hakkının sınırını oluşturduğunu ve mahkemenin azlığın talebini buna göre değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir.

⁵⁵⁰ Talimat verilebilecek bir yönetim kurulunun mevcut olmaması ya da mevcut olmasına rağmen çalışmaması halinde (TTK md. 410/2 ve md. 530), genel kurulda öncelikle bu soruna bir çözüm üretilmesi gerekir.

taslağına verilecek onay ya da izin niteliğinde olması gerekir. Çağrışı yapabilecek olan diğer kişiler yönetim ve temsil yetkisine sahip olmadığı için, şirketi temsilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere girişemez. Bu kapsamda genel kurul yönetim kurulundan somutlaştırılmasını beklediği önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için daha sonra yapılacak toplantının tarihini de belirleyebilir⁵⁵¹.

Yönetim kurulu tarafından yapılması gereken işlerin gerçekleştirilmesinin ardından somutlaşan işlemin genel kurula sunulmasının gerekmesine rağmen bu hususta gecikme, ihmal veya imkânsızlık gibi çeşitli nedenlerle⁵⁵² yönetim kurulunun toplantı çağrısı yapmadığı veya yapamadığı hallerde de kanunun izin verdiği diğer kişi veya gruplar genel kurulu toplantıya çağırabilir⁵⁵³. Buna göre yönetim kurulunun, devamlı toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına olanak bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi çağrıda bulunabilir (TTK md. 410/2)⁵⁵⁴ veya azlık bu yöndeki gerektirici nedenleri ve gündemi belirterek yönetim kurulundan ya da yönetim kurulunun olumsuz yanıtı veya cevapsız bırakması halinde mahkemeden genel kurulun toplantıya çağrılmasını isteyebilir (TTK md. 411 ve md. 412).

Genel kurulu toplantıya çağırılanlar gündemi de belirleyecektir (TTK md. 413). Genel kurul toplantısında görüşülebilmesi için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem mutlaka gündeme eklenmelidir. Gündemde yer verilmemiş konular genel kurulda

---

⁵⁵¹ Ancak bu belirleme sadece yönetim kuruluna önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili süre bakımından verilmiş bir talimat niteliği taşır ve yönetim kurulu işleme ilişkin gerekli işleri tamamlayıp genel kurulu toplantıyı çağırarak bu talimatı yerine getirmekle yükümlüdür. Bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 677a. Ancak işlem genel kurula sunulabilecek durumda değilse, yönetim kurulunun belirlenen tarih için yine de genel kurul çağrısı yapması uygun olmayacaktır.

⁵⁵² **Tarhan**, halka açık şirketler bakımından gerekçeli yönetim kurulunun kamuya açıklanması ile birlikte aynı kararda toplantı çağrısının da yapılabileceğini belirtmekte ve kanun koyucunun bu hususu düzenlemek suretiyle yönetim kurulunun iki ayrı karar alması olasılığının ve buna bağlı yaşanabilecek sorunların önüne geçilebileceğini ifade etmektedir. Bkz. **Tarhan**, s. 184.

⁵⁵³ Aynı yönde bkz. **Tarhan**, s. 185-186.

⁵⁵⁴ Ancak kanaatimizce özellikle Türk Ticaret Kanunu 410/2 hükmünde sayılan hallerde yönetim kurulunun bilgilendirme yükümlülüğü açısından sorunlarla karşılaşılabilir ve pay sahiplerinin korunmasına aykırı sonuçlar ortaya çıkabilir. Bilgilendirme yükümlülüklerine ilişkin bkz. Aşa.

karara bağlanamayacağı gibi (TTK md. 413/2), önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin pay sahiplerini koruyucu amacı ve kamuyu aydınlatma yükümlülükleri de bunu gerektirir. Gündem sayesinde tüm şirket ilgilileri işlemden haberdar olurken; pay sahipleri toplantı öncesi sözleşmeyi inceleme ve kendi çıkarları yönünde hazırlık yapma olanağına kavuşur. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin gündem maddesinin gündemde açıkça yazılması zorunludur (GKY md. 13/2). Toplantıda birden fazla işlem görüşülecekse, hak kayıplarına yol açmamak üzere bunların ayrı maddeler halinde yazılması isabetli olur⁵⁵⁵.

Halka açık şirketler için gündemde ayrıca başka koşullar da sağlanmalıdır. Zira halka açık şirketlerde önemli nitelikte işlemler kapsamında pay sahiplerine ayrılma hakkı tanınmış olduğu için gündemde bu hakka ve kullanımına ilişkin bilgilerin eklenmesi gerekir. Bunlar olumsuz oy kullanan pay sahiplerinin ayrılma hakkının bulunduğu, ayrılma hakkının kullanılmasına ilişkin sürece ve ayrılmaları halinde paylarının şirket tarafından satın alınacağı birim bedele⁵⁵⁶ ilişkin bilgilerdir (II-23.1 sayılı Tebliğ md. 9/4). Ayrıca genel kurulun onayına rağmen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin gerçekleştirilmesinden belli koşullarda vazgeçme olanağının⁵⁵⁷ açık tutulabilmesi için, bu hususun da genel kurulun oylamasına sunulması gerekir. Bu halde, işlemin onayına ilişkin gündem maddesinden sonra ayrı bir gündem maddesi ile koşulları açıklanarak işlemten vazgeçilebileceğinin belirtilmesi zorunludur (II-23.1 sayılı Tebliğ md. 9/5).

---

⁵⁵⁵ Halka açık şirketler bakımından da önemli nitelikte işlemlerin her birinin ayrı madde olarak gündeme eklenmesi gerekir. (II-23.1 sayılı Tebliğ, md. 10/6)

⁵⁵⁶ Bu bedel payları borsada işlem gören şirketler için işlemin ilk defa kamuya açıklandığı tarihten önceki, açıklanan tarih hariç olmak üzere, otuz gün içinde borsada oluşan düzeltilmiş ağırlıklı ortalama fiyatların aritmetik ortalamasıdır (II-23.1 sayılı Tebliğ, md. 10/1). Payları borsada işlem görmeyen şirketler için ise, fiyat değerlendirme raporuyla belirlenir ve değerlendirme raporu, önemli nitelikteki işlemin görüşüleceği genel kurul toplantısı gündemi ile birlikte açıklanır (II-23.1 sayılı Tebliğ, md. 10/2).

⁵⁵⁷ Ayrılma hakkı kullanımları sonucunda ortaklığın katlanmak zorunda kalabileceği toplam maliyetin belirlenen tutarı aşması veya belirlenen orandan fazla paya sahip veya belirlenen nitelikteki ortakların olumsuz oy kullanması halinde; yönetim kurulu, genel kurulun onay verdiği önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin uygulanmamasından dolayı sorumluluğu doğmaksızın işlemten vazgeçebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Dördüncü Bölüm, IV, B.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin oylanacağı genel kurul toplantısının çağrı usulüne ilişkin gerek Türk Ticaret Kanunu gerek Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenlemelerde özel hüküm öngörülmemiş olduğu için toplantı çağrısında genel hükümler dikkate alınmalıdır. Buna göre Türk Ticaret Kanunu kapsamında çağrı esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla yapılır (TTK md. 414/1; GKY md. 10/1). Pay defterinde yazılı pay sahipleri ile önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler iadeli taahhütlü mektupla bildirilir (TTK md. 414/1-son cümle)⁵⁵⁸. Belirlenen toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılması gereken çağrıda genel kurul gündemi de yer almalıdır (GKY md. 11/1-c).

Halka açık şirketler ise, çağrıyı esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu ile Kurulca belirlenen diğer yerlerde yayımlanan ilanla yapmak zorundadır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az üç hafta önce yapılmış olmalıdır (SPK md. 29/1). Asgari sürelerle uyulması zorunlu olmakla birlikte çağrı ile toplantı tarihi arasındaki süre bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin amacı ve somut işlemin özellikleri de gözetilmelidir. İşlemin niteliği ve boyutu başta pay sahipleri olmak üzere farklı grupların yeterli inceleme ve araştırmayı yapabilmesi için genel hükümlerde belirtilen asgari sürelerden daha uzun bir süreyi gerekli kılabilir. Yönetim kurulunun toplantı tarihini belirlerken makul süreye özen yükümlülüğü kapsamında karar vermesi lazımdır⁵⁵⁹.

---

⁵⁵⁸ Sermaye Piyasası Kanunu gereği borsada işlem gören şirketlerin nama yazılı payları için Türk Ticaret Kanunu'nun 414/1 hükmü uygulanmaz (SPK md. 29/2).

⁵⁵⁹ **Tarhan**, s. 184-185.

B. Genel Kurul Toplantısı

1. Yetersayılar

Türk Ticaret Kanunu'nda faaliyeti devam eden bir anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri, genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenerek genel kurul kararı alınması koşuluna bağlanmakla birlikte bu kararın alınmasında izlenecek usul ve esaslar konusunda ne ilgili maddede ne de ağırlaştırılmış yetersayılara ilişkin 421. maddede herhangi bir düzenleme getirilmemiştir. Buna göre, ilk etapta genel kurul toplantıları ve karar yetersayılarını hükme bağlayan ve genel nitelik taşıyan 418. maddenin uygulanması gerekeceği düşünülebilir. Ancak faaliyeti devam eden anonim şirketlere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmayan Eski Türk Ticaret Kanunu zamanında, tasfiye halindeki anonim şirketlerin aktiflerinin toptan satışına ilişkin düzenlemenin (ETK md. 443) bu hallerde de aynen uygulanacağı öğreti ve Yargıtay tarafından kabul edilmekteydi.

Eski Türk Ticaret Kanunu döneminde 443 ile 388/3 maddelerine yapılan atfa göre, karar alınabilmesi için sermayenin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekliydi. İlk toplantıda bu yetersayıya ulaşamadığı takdirde en geç bir ay içinde gerçekleştirilecek ikinci toplantıda ise şirket sermayesini en az üçte birinin hazır bulunması yeterliydi. Bu şekilde toplanan genel kurulda karar oyların çoğunluğuyla verilirdi (ETTK md. 388/4).

Bugün ise, tasfiye halindeki anonim şirketlerin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerine ilişkin düzenlemede yapılan atıfla 421. maddenin 3. ve 4. fıkralarında hükme bağlanan, şirket sermayesinin⁵⁶⁰ en az %75'ini oluşturan payların

---

⁵⁶⁰ Yetersayıların hesaplanmasında dikkate alınacak sermaye, esas sermaye sistemini benimsemiş anonim şirketlerde esas sermayeyi, kayıtlı sermaye sistemini benimseyen anonim şirketlerde ise çıkarılmış sermayeyi ifade eder (TTK md. 332).

sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla karar alınabileceği ve bu yetersayılara ulaşılamadığı takdirde takip eden toplantılarda da aynı yetersayıların aranacağına ilişkin yetersayılar söz konusudur (TTK md. 538/2)⁵⁶¹. Böylece Eski Ticaret Kanunu dönemine göre yetersayılar ciddi şekilde ağırlaştırılmıştır⁵⁶². Ancak kanun koyucunun bu tercihinin bilinçli olduğunu kabul etmek güçtür⁵⁶³. Zira Türk Ticaret Kanunu Ön Tasarısı'nda 538/2 fıkrasında sadece 421/4 fıkrasına atıf yapılmıştı ve bu fıkra da sermayenin en az %50'sini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oylarıyla karar alınacağı şeklinde bir yetersayı düzenlenmekteydi. Son Tasarı'da ise, öngörülen bu %50'lik yetersayının 421/1 fıkrasına aktarılmasıyla Ön Tasarı'nın öğretide haklı olarak eleştirilen⁵⁶⁴ 421/4 fıkrası kaldırılmış ve Ön Tasarı'nın 421/5 fıkrası 421/4 fıkrasının yerine geçmiştir. Bu değişiklik 538/2 fıkrasında hiçbir yetersayı öngörmeyen yeni 421/4 fıkrasına yapılan atfın anlamsız kaldığı tespit edilen Adalet Komisyonu'nda, bunu düzeltmek üzere 538/2 fıkrasına yapılan atıf 421. maddenin 3. ve 4. fıkraları olarak yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemenin, değişiklik sonrası ortaya çıkan soruna bir çözüm üretmek amacıyla en yakın hükme atıf şeklinde yapıldığı görülmektedir. Oysa Ön Tasarı'da tercih edilen yetersayı açısından değerlendirildiğinde %50'lik yetersayının aktarıldığı 421/1 fıkrasına atıf yapılması gerekirdi⁵⁶⁵.

---

⁵⁶¹ Sermaye üzerinden belirlenen karar yetersayısının varlığında takip eden toplantılarda da aynı yetersayının aranmasının kaçınılmaz olduğu gerekçesiyle 421/4 hükmüne gerek olmadığı ve Türk Ticaret Kanunu'nun 421/3 ve 421/4 hükümlerinde öngörülen ağırlaştırılmış yetersayıların kanunlaşma süreci, yerindeliği ve sonuçları hakkındaki değerlendirme ve eleştiriler için bkz. **Kendigelen, Abuzer**: "Anonim Şirketlere İlişkin Hükümlerde Benimsenen Bazı Ağırlaştırılmış Nisaplar Bilinçli Bir Tercihin Ürünü mü?", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 106 vd.

⁵⁶² Oysa tam tersi bir yaklaşımla, Eski Ticaret Kanunu döneminde 3585 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG, 04.07.1989, S. 20215) ile toplantı ve karar yetersayılarının hafifletilmesine yönelik kanun koyucunun tercihi doğrultusunda Eski Ticaret Kanunu'nun 388. maddesindeki mevcut oyların üçte ikisi şeklinde belirlenmiş karar yetersayısı, mevcut oyların çoğunluğu olarak değiştirilmişti (3585 sayılı Kanun, md. 1).

⁵⁶³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 107-117.

⁵⁶⁴ **Arkan, Sabih**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı-Konferans (13-14 Mayıs 2005), Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2005, s. 54-55; **Moroğlu, Erdoğan**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2005, s. 125; **Ulaş, Işıl**: Uygulamacı Gözüyle Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Bakış, Batider 2005, C. XXIII, S. 2, s. 197.

⁵⁶⁵ **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 117.

Yetersayılar konusu, anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerin tarihsel gelişiminin yanı sıra Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmünün getiriliş amacı olan pay sahiplerinin çıkarlarının korunması bakımından değerlendirildiğinde; geniş bir pay sahipleri çevresinin işlem hakkında bilgi sahibi olması ve karara katılabilmesi için, ağırlaştırılmış yetersayıların kanunda açıkça öngörülmesi gerekir⁵⁶⁶. Öyle ki, şirketin faaliyetini devam ettirme yeteneğini kaybetme ve hatta varlığının sona erme olasılığı da ağırlaştırılmış yetersayıların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan Türk Ticaret Kanunu'nda eksiklik söz konusudur.

Nitekim Genel Kurul Yönetmeliği'nde bu eksikliği gidermek üzere toplantı ve karar yetersayılarına ilişkin düzenlemede önemli miktarda anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlemlerde tasfiye halindeki şirketlere ilişkin kabul edilen yetersayılara paralel olarak şirket sermayesinin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oylarıyla karar alınabileceği ve takip eden toplantılarda da aynı yetersayıların uygulanacağı hükme bağlanmıştır (GKY md. 22/12)⁵⁶⁷. Belirtmek gerekir ki, yönetmelikle kanunda yer almayan daha ağır bir düzenlemenin getirilmesi normlar hiyerarşisine aykırıdır⁵⁶⁸. Bununla birlikte Eski Ticaret Kanunu döneminde olduğu gibi tasfiye aşamasındaki şirketler için öngörülen ve Genel Kurul Yönetmeliği ile aynı olan yetersayının kıyasen uygulanması yoluyla aynı sonuca ulaşılabilir.

Öğretide **Kendigelen**, henüz Genel Kurul Yönetmeliği yürürlüğe girmeden yaptığı tespitte kanun koyucunun tasfiye aşamasındaki şirketler bakımından ağırlaştırılmış yetersayıya ilişkin hüküm getirirken, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamında bir belirleme yapmaması nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'nun 418.

---

⁵⁶⁶ **Kendigelen**, İlk Tespitler 2016, s. 309.

⁵⁶⁷ Genel Kurul Yönetmeliği ile getirilen ve tasfiye aşamasındaki şirketler için öngörülen yetersayıyı esas alan bu düzenlemede anonim şirketin faaliyeti devam eden veya tasfiye aşamasında bir şirket olduğu yönünde bir ayırım yapılmamış ve her iki halde de aranacak bir yetersayı hükme bağlanmıştır. Bkz. **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 101, dn. 11.

⁵⁶⁸ **Biçer/Hamamcıoğlu**, Genel Kurul Toplantıları, s. 93-94; **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 102.

maddesinde yer alan adi yetersayıların uygulanması gerektiğini ileri sürmüştür⁵⁶⁹. Ancak kanaatimizce bugün kanun koyucunun tercihini gösteren Genel Kurul Yönetmeliği de dikkate alındığında, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı doğrultusunda tasfiye aşamasında gerçekleştirilecek işlemler için aranan ağırlaştırılmış yetersayıların kıyasen uygulanması gerektiği açıktır. Nitekim **Kendigelen** de, Genel Kurul Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesinden sonra yaptığı tespitte, Eski Ticaret Kanunu dönemindeki Yargıtay uygulamasının aynı çıkarın korunması nedeniyle öğreti ve içtihatlarla devam ettirilebileceğini; ancak normlar hiyerarşisine aykırı olarak idari bir tasarrufla Türk Ticaret Kanunu'ndaki eksikliğin giderilemeyeceğini belirtmiştir⁵⁷⁰.

Bununla birlikte her ne kadar karar alınmasının zorlaştırılmasıyla azınlık pay sahiplerinin korunması amacına hizmet etse de, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin müzakeresinde aranan yetersayının oldukça yüksek bir oranda ve şirketin toplam sermayesine göre belirlenmesi beraberinde bazı sorunları da getirmektedir⁵⁷¹. Bir yandan, şirket yönetimine ilgisiz ve toplantılara katılmayan pay sahiplerinin genel kurulda yaratacağı güç boşluğu⁵⁷²; öte yandan, oydan yoksunluk hallerinde (TTK md. 436) ortaya çıkabilecek bazı durumlar⁵⁷³, yetersayıların sağlanamaması nedeniyle bu işlemlerin şirketin ihtiyacına ve çıkarına rağmen karara bağlanamaması sonucunu doğurabilir. Belirtmek gerekir ki, bu sorun Türk hukukuna özgüdür. Zira mehz Alman hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için aranan dörtte üçlük (%75) yetersayı oranı, şirket sermayesinin tümü yerine genel kurulda temsil edilen sermaye

---

⁵⁶⁹ Bkz. **Kendigelen**, İlk Tespitler 2012, s. 309. Yazarın bu görüşünü ifade ettiği eserinin 2016 yılında Genel Kurul Yönetmeliği yürürlüğe girdikten sonra yapılan üçüncü basısı, 2012 tarihli ikinci basıdan tıpkı bası olduğu için; son basıda da halen aynı görüş yer almaktadır.

⁵⁷⁰ **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 101, dn. 11.

⁵⁷¹ **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 125 vd.

⁵⁷² Bu nedenle aynı ağırlaştırılmış yetersayının sonraki genel kurul toplantıları için de aranması uygulamada karar alınması bakımından sorunlar yaratabileceği için sonraki toplantılar için azalan yetersayılar kabul edilebilir. Bu yönde bkz. **Arkan, Sabih**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı-Konferans (13-14 Mayıs 2005), Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2005, s. 55.

⁵⁷³ Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, B, 2.

üzerinden belirlenmekte (AktG § 179a/1)⁵⁷⁴ ve oydan yoksunluk da söz konusu olmamaktadır⁵⁷⁵. Bu bakımdan kanaatimizce önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin karara bağlanmasında genel kurulun kitlenmesinin önünde geçmek için ya Eski Ticaret Kanunu dönemindeki uygulama doğrultusunda sermayenin %75'inin katılımıyla toplanan genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla karar alınması ya da Ön Tasarı'da öngörüldüğü hale uygun olarak Türk Ticaret Kanunu 421/1 hükmündeki yetersayılara atıf yapılması şeklinde bir çözüm getirilmesi yerinde olur.

Halka açık şirketler bakımından ise önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler, önemli nitelikte işlem olarak belirlenmiş bulunduğundan, belirlenen yetersayılar uygulanacaktır. Sermaye Piyasası Kanunu, bu konuda tek ve kesin bir toplantı yetersayısı belirlemek yerine toplantıda hazır bulunanların temsil ettiği sermaye oranına göre karar yetersayısı belirleyerek alternatifli bir düzenleme yapmıştır (SPK md. 29/6). Kanundaki bu düzenlemeye II-23.1 sayılı Tebliğ'de de aynen yer verilmiştir (II-23.1 sayılı Tebliğ md. 7/1). Buna göre, halka açık şirketlerde toplantı yetersayısı aranmaksızın genel kurula katılan oy hakkına sahip payların üçte ikisinin veya toplantıda sermayenin yarısına karşılık gelen oy hakkına sahip payların hazır bulunması halinde çoğunluğun olumlu oylarıyla karar alınabilir. Bu yetersayılar, esas sözleşmede açıkça oran belirtilmek suretiyle ağırlaştırılarak farklı şekilde belirlenebilir⁵⁷⁶. Ancak mevzuattaki düzenleme

---

⁵⁷⁴Bununla birlikte toplantıda temsil edilen sermayenin dörtte üçü ile birlikte kullanılan oyların çoğunluğunun da sağlanması gerekir (AktG md. 133/1). Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketin gelecekteki gelişimi üzerindeki sert etkileri göz önüne alınarak, pay sahiplerinin korunması amacıyla ağırlaştırılmış yetersayılar öngörülmüş ve bunların esas sözleşmeyle hafifletilmesi de yasaklanmıştır. Ancak esas sözleşmeyle yetersayıların ağırlaştırılması veya öğretide kabul edildiği üzere ek koşulların öngörülmesi olanaklıdır (AktG md. 179/3). Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 49-52; **Hüffer/Koch AktG § 179a**, N. 11; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 7.

⁵⁷⁵ Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, B, 2.

⁵⁷⁶ Yetersayıları mevzuatta düzenlenen yetersayılara göre hafifletiren esas sözleşme hükümleri ise geçersizdir (SPK md. 29/6). Bu kapsamda esas sözleşmeyle alternatifli sistemi değiştirerek her halükârda toplantıya katılan sermaye oranının çoğunluğuyla karar alınabileceğine ilişkin bir düzenleme de getirilemez. Bkz. **Tarhan**, s. 190.

değerlendirildiğinde, toplantı yetersayısının getirilmediği; fakat oran veya sayı olarak genel kurula katılım durumuna göre karar yetersayısının düzenlendiği görülmektedir⁵⁷⁷.

Halka açık şirketler bakımından Sermaye Piyasası Kanunu ve ikincil düzenleme ile getirilen önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemlerle ilgili genel kurul kararının alınmasına ilişkin 29/6 hükmü değerlendirildiğinde, halka kapalı şirketler bakımından sermaye üzerinden belirlenen %75 oranındaki yetersayıya nazaran hafifletildiği ve daha kolay bir usul benimsendiği görülmektedir⁵⁷⁸. Bununla birlikte aynı hükmün halka açık şirketlerde genel kurul kararlarının alınmasında aranan yetersayılara ilişkin genel düzenleme niteliğindeki Sermaye Piyasası Kanunu'nun 29/3 hükmüne göre önemli nitelikte işlemleri kolaylaştırmaya mı zorlaştırmaya mı çalıştığı hususu ise öğretilerde tartışmalıdır⁵⁷⁹.

---

⁵⁷⁷ Halka açık şirketlerde önemli nitelikte işlemlerin görüşüleceği genel kurul için toplantı yetersayısının öngörülmemiş olması, azınlık pay sahiplerinin korunması amacıyla özel usule bağlanan ve ayrılma hakkı tanınan önemli nitelikte işlemlerin görüşülmesini kolaylaştırmak suretiyle çoğunluğun karar alabilmesinin önünü açmaktadır. Bu anlamda azınlık ile çoğunluk arasında çıkarları dengeleyen bir düzenlemeden bahsedilebilir. Ancak bu durum yoğunlaşmış pay sahipliği yapısının yaygın olduğu ülkemizde hâkim pay sahiplerinin çıkarlarına hizmet edeceği için azınlık açısından ayrılma hakkı daha büyük önem taşır. Bunun için azınlık pay sahiplerinin önemli nitelikte işlemlere ilişkin genel kurullara katılarak ayrılma hakkının koşullarını sağlaması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bkz. **Tarhan**, s. 191-193. Toplantı yetersayısı öngörülmemesinin karar alınmasını kolaylaştırdığı yönünde ayrıca bkz. **Turan, Gökçen**: 6362 sayılı Kanun'da Halka Açık Ortaklık Pay Sahiplerine Tanınan Ayrılma Hakkı, Legal Hukuk Dergisi 2014, C. XII, S. 139, s. 88 ve **Sevi, Ali Murat**: Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2018, s. 129.

⁵⁷⁸ Halka açık olmayan şirketler bakımından sermayenin yüzde yetmiş beşi olarak belirlenen yetersayıya karşılık halka açık şirketlerde toplantı yetersayısının aranmaması nedeniyle çok düşük oranlarla karar alınması olanaklıdır. Halka açık şirketlerle halka açık olmayan şirketler arasındaki bu farklılık, halka açık şirketler için çok pay sahipli dağılık yapıları dolayısıyla getirilen karar alınmasını kolaylaştırıcı hükümler kapsamında değerlendirilemeyecek kadar büyüktür. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 144. Bununla birlikte öğretilerde, Sermaye Piyasası Kanunu ile benimsenen bu usulle kanun koyucunun iradesinin ağırlaştırılmış yetersayı getirmek yönünde olup olmadığının anlaşılacağı belirtilmektedir. **Turan**, s. 87.

⁵⁷⁹ İlgili hükümler incelendiğinde, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 29/6 hükmünde öngörülen yetersayıların oransal olarak 29/3 hükmünde Türk Ticaret Kanunu'nun 418. maddesine atıf yapılması yoluyla öngörülen yetersayılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda halka açık şirketlerde, önemli nitelikte işlemlere ilişkin kararlarda yetersayılar ağırlaştırılmıştır. Bkz. **Adıgüzel**, Ayrılma Hakkı, s. 46; **Yanlı**, Önemli Nitelikte İşlemler, s. 464; **Yanlı**, Veliye: Halka Açık Anonim Şirketler ve Bağlı Şirketlerin Teminat İşlemler, Prof. Dr. Seza Reisoğlu Armağanı, Ankara 2016, s. 370. Ancak **Turan**'ın da belirttiği üzere genel kurulda kilitlenmenin önüne geçilmek amacıyla toplantı yetersayısının aranmaması, sermayenin çok düşük oranlarda temsil edildiği genel kurul toplantılarında bile kararın alınabilmesi nedeniyle önemli nitelikte işlemlerde kanun koyucunun karar alınmasını zorlaştırdığını söylemeye her zaman olanak vermemektedir. Zira tek bir pay sahibinin dahi katılımıyla karar alınması olanaklıdır. Bkz. **Turan**, s. 87; **Tarhan**, s. 190 – 191. Sermayenin düşük oranlarda katılımının söz konusu olduğu genel kurul toplantılarında dahi genel kurulun oluştuğu yönünde bkz. **Manavgat**, Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri, s. 68-69; bu durumun pay sahipleri demokrasisi bakımından eleştirilebilir olduğu yönünde bkz. **Teoman, Ömer**: Yeni Türk Ticaret Kanunu ile

2. Oylama ve Oydan Yoksunluk

Pay sahibi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemenin pay sahiplerini koruyucu amacı doğrultusunda işlemin yapılıp yapılmayacağına ilişkin iradesini oy hakkı aracılığıyla ortaya koyar. Genel kurulda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin gündem maddesinin görüşülmesinde oy hakkının kullanılması hususunda genel hükümler uygulanır (TTK md. 434-435 ve GKY md. 19-20)⁵⁸⁰. Pay sahipleri oy haklarını fiziki veya gerekli koşulların sağlanması halinde elektronik ortamda bizzat ya da temsilci aracılığıyla kullanabilir (TTK md. 425 ve 1527).

Bununla birlikte pay sahiplerinin oy hakkı, şirket ile pay sahibi arasında çıkar çatışmasının olduğu kabul edilen hallerde kısıtlanmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun oydan yoksunluk başlığı ile düzenlediği bu haller, "*pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin müzakereler*" olarak öngörülmektedir (TTK 436/1).

Düzenleme incelendiğinde, hükmün uygulanabilmesi için öncelikle kişi unsuru olarak anonim şirket ile pay sahibi veya belirli yakınları ya da bunların ortağı olarak yönetiminde etkili olduğu şirketler arasındaki bir hususun müzakeresinin söz konusu olması gerekmektedir. Eski Ticaret Kanunu dönemindeki içtihat ve öğretinin birikiminin korunması gerekçesiyle⁵⁸¹ Türk Ticaret Kanunu'nda da öngörülen oydan yoksunluk

---

Yürürlük Kanununun Anonim ve Limited Ortaklık Genel Kurullarında Toplantı Nisabı Aranmayacağına Öngören Hükümleri, Regesta 2012, C. 2, S. 1, s. 5.

⁵⁸⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Çeker, Mustafa:** Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara 2000.

⁵⁸¹ Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 436. madde gerekçesi. Oydan yoksunluk, pay sahiplerinin kişisel ilgilerinin bulunduğu hususların müzakeresinde oy kullanamayacakları şeklinde 865 sayılı Ticaret Kanunu'nun 367. maddesinde de bulunmaktaydı. Bu hüküm, eksik olduğu gerekçesiyle Eski Türk Ticaret Kanunu'nda Türk Medeni Kanunu'nun 61. maddesi dikkate alınarak pay sahibinin usul ve furuunu kapsayacak şekilde genişletilmişti. Hükmün Türk hukukunda tarihi gelişimi ve öğretilerdeki görüşler için bkz. Bkz. **Teoman, Ömer:** Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, Ankara 1983, s. 79-82.

düzenlemesinde, kanun koyucunun hükmün kapsamını genişleterek, yasağa tabi olan kişilere, pay sahibi ve yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri⁵⁸² altındaki sermaye şirketlerini de dahil ettiği ve anonim şirket ile bu kişiler arasındaki işlemleri de oydan yoksunluk halleri arasında saydığı görülmektedir.

Pay sahibinin oy hakkında yoksunluğunun söz konusu olabilmesi için kişi unsurunun yanı sıra müzakere edilecek hususun kişisel nitelikte olması da lazımdır. Kişisel nitelik, alınacak kararın pay sahipliği sıfatı ile ilgisinin olmadığı, gerçekleştirilecek işlemin sonucunun pay sahipliği çıkarından ziyade özel bir çığara hizmet ettiği hallerde ortaya çıkar⁵⁸³. Bunun için, pay sahibinin anonim şirket karşısında üçüncü kişi gibi yer alıp almadığı dikkate alınır⁵⁸⁴. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde şirketle işlem yapanın pay sahibinin kendisi veya kanunda belirtilen yakınları ya da ilişkili olduğu şirketler olması halinde, pay sahibi için işlem kişisel nitelik taşıyacaktır.

Oydan yoksunluk, Sermaye Piyasası Kanunu'nda Türk Ticaret Kanunu'nun 436/1 hükmüne yapılan atıfla halka açık şirketler bakımından da benimsenmektedir (SPK md. 29/6). Dahası, II.23-1 sayılı Tebliğ ile şirketler topluluğu ilişkileri çerçevesinde daha geniş bir ilgililer çevresinin ve kamunun çıkarlarının korunması amacıyla nihai kontrol eden ortak statüsündeki gerçek kişiler veya bunların yönetim kontrolüne sahip olduğu

---

⁵⁸² Gereğçede hâkimiyet ilişkisinin içtihadı bırakıldığı, ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 195. maddesinin kıyasen uygulanabileceği belirtilmektedir. Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 436. madde gerekçesi. Şirketler topluluğunda hâkimiyet ilişkisini düzenleyen 195. maddeye göre hâkimiyet doğrudan veya dolaylı olabilir. Ayrıca bkz. **Aytaç, Zühtü**: Yönetim Kurulu Üyelerinin Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu, Batider 2013, C. XXIX, S. 4, s. 5 vd.; **Turanboy, Asuman**: Bankacılık Kanunu'nda Düzenlenen Hâkim Ortak Kavramı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 2115-2117.

⁵⁸³ Kişisel iş ayırımına ilişkin görüşler için bkz. **Teoman**, Oy Hakkından Yoksunluk, s. 102-104. Ayrıca bkz. **Hırş, Ernst**: Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1948, s. 294-295. Bununla birlikte öğretilde oylanacak hususun pay sahipliği temeline dayalı olup olmamasının değil, şirket ile pay sahibinin taraf olmalarının önem taşıdığı yönünde bkz. **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2017, s. 626, N. 28/51.

⁵⁸⁴ **Arslanlı**, C. II, s. 50-51.

şirketlerle olan işlemler de kapsama dahil edilmektedir (II.23-1 Tebliği, md. 7/2)⁵⁸⁵. Bununla birlikte birleşme, bölünme işlemlerine taraf olma, tür değiştirme, sona erme, faaliyet konusunu tümüyle veya önemli ölçüde değiştirme ve borsa kotundan çıkma kararlarının alınmasının kişisel nitelikte iş doğurmadığı; ayrıca vazgeçme hakkına ilişkin oylamada oydan yoksunlukların uygulanmayacağı da hükme bağlanmaktadır (II.23-1 Tebliği, md. 7/3 ve md. 9/5).

Öte yandan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde kaynak teşkil eden Alman hukukunda pay sahiplerinin, hâkim pay sahibi olsalar dahi, bu işlemlere ilişkin müzakerelerde oydan yoksunluğu bulunmamaktadır⁵⁸⁶. Zira oydan yoksunluk, anonim şirketlerin kişisel ögelere neredeyse tamamen kapalı sermaye şirketi niteliği nedeniyle pay sahibinin müktesep oy hakkının aşırı sınırlandırılması olarak değerlendirilmektedir⁵⁸⁷.

---

⁵⁸⁵ “Önemli nitelikteki işlemlere, TTK’nın 436 ncı maddesinin birinci fıkrasına göre taraf olan nihai kontrol eden ortak statüsündeki gerçek kişiler veya bunların yönetim kontrolüne sahip olduğu ortaklıklar, bu işlemlerin gerçek kişilerin kendileri için doğrudan kişisel nitelikte sonuç doğurması halinde ...” şeklinde kaleme alınmış olan hüküm farklı şekillerde yorumlanmaya müsaittir. Zira Tebliğ hükmünün, sadece nihai kontrol eden ortak statüsündeki gerçek kişiler veya bunların yönetim kontrolüne sahip oldukları şirketlerin işlemlere taraf olması halini düzenleyerek oydan yoksun kişileri sınırlandırdığı sonucuna varmak olanaklıdır. Bu yönde bkz. **Yanlı**, Önemli Nitelikte İşlemler, s. 466.

Ancak Tebliğ hükmü esasen oydan yoksun kişilerin değil; bu kişilerin oydan yoksunluk hallerinin kapsamını düzenlemektedir. Buna göre, Türk Ticaret Kanunu’nun 436. maddesinde yer verilen oydan yoksunluk hallerine ek olarak tüzel kişi pay sahibinin hâkim ortakları ve onun yönetim kontrolüne sahip olduğu diğer şirketlerle yapılan işlemler de dikkate alınmalıdır.

Her ne kadar Kurul’a oydan yoksunluk düzenlemesi yapma yetkisi verilmediği için ikincil düzenlemeyle getirilen hüküm normlar hiyerarşisine ve hukuka aykırı da olsa, kanaatimizce, Sermaye Piyasası Kanunu’nun 29/6 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, Türk Ticaret Kanunu’nun 436. maddesinde yer verilen oydan yoksunluk hallerini kapsadığı ve genişlettiğini kabul etmek gerekir. Aynı yönde bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 314-315; **Tarhan**, s. 194-196.

⁵⁸⁶ **Stein**, **MüKoAktG § 179a**, N. 53; **Hüffer/Koch AktG § 179a**, N. 12; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 7. Alman hukukunda oydan yoksunluk, sadece pay sahibinin şirket yararına oy kullanmasının beklenemeyeceği haller olarak kabul edilen, kendisinin ibra edilmesi, bir borçtan kurtarılması veya şirket tarafından kendisine bir hak ileri sürülmesini konu alan genel kurul kararlarına ilişkin olarak düzenlenmektedir (AktG md. 136/1). Bu hallerin kişisel olması veya pay sahipliği sıfatından kaynaklanması önem arz etmemekte, ayrıca pay sahibinin yakınları düzenlemenin kapsamına dahil edilmemektedir. İsviçre hukukunda ise, sadece oy hakkının kullanılmasının mantıksal bir çelişki taşıdığı kabul edilen pay sahibinin kendisinin ibrasında ve anonim şirketin kendi paylarını edinmesinde oydan yoksunluk kabul edilmiştir. Bkz. **Teoman**, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 82-85.

⁵⁸⁷ Alman hukukunda TTK 436/1 hükmüne benzer bir hüküm sadece pay sahibi ile sınırlı olarak pay sahibi ile bir hukuki işlemin kurulmasını konu alan genel kurul kararlarını da kapsamına alan 1897 tarihli HGB § 252/3’te öngörülmüştü. Bu düzenleme yeni kanuna alınmadığı gibi, hâkim görüşe göre Türk Medeni

Türk hukuku açısından ise, emredici kural niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu 436/1 ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun 29/6 hükümleri gereğince önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahibinin oydan yoksunluğu uygulama bulacaktır. Buna göre, anonim şirketin çıkarlarıyla pay sahibinin özel çıkarlarının çatıştığı hallerde şirketi korumak amacıyla getirilmiş oydan yoksunluk düzenlemelerine göre, anonim şirket ile pay sahibi veya kanunda belirtilen yakınları ya da ilişkili olduğu şirketler arasında gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahibi işlemin oylanacağı genel kurul müzakeresi sırasında oy hakkından yoksundur⁵⁸⁸. Bu durum, kuşkusuz genel kurul oylamasından önce önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin niteliğinin pay sahipleri açısından kişisel olup olmadığının araştırılmasını gerektirir. Böylece oydan yoksunluk düzenlemeleri nedeniyle Türk hukukunda Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmü kapsamında somut bir işlemin şirketi bağlayıp bağlamayacağına ilişkin genel kurul kararı alınırken, şirketin işlem yapacağı tarafın belirli olması önem kazanır; zira tarafları belli olmayan sözleşmelerin genel kurula sunulması oydan yoksunluğu düzenleyen hükümlerin koruyucu amacına aykırı olur.

Türk hukuk öğretisinde faaliyet aşamasındaki şirketler bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemenin bulunmadığı ETK döneminde, konuyu şirket aktiflerinin satışına ilişkin bir mütalaasında ele alan **Teoman** ise, henüz işleme girişilmeden, aktiflerin satılıp satılmayacağı; satılacaksa, aktiflerin değerinin nasıl belirleneceğinin yönetim kuruluna verilen talimat niteliğinde kararlaştırıldığı toplantıda, pay sahiplerinin kendisi, pay sahibi veya kanunda belirtilen yakınları ya da ilişkili olduğu şirketleri işlemin karşı tarafı olacak olsa bile oy hakkının

---

Kanunu'nun 61. maddesine paralel olan BGB § 34 hükmü de sermaye şirketi niteliği dolayısıyla anonim şirketlere kıyasen uygulanamaz.

İsviçre hukukunda ise, çıkar çatışması olgusu anonim şirketler için elverişsiz bir ölçüt olarak değerlendirilmiş; oy hakkının kötüye kullanılmasına karşı iptal davaları ile koruma sağlanabileceği belirtilmiştir. Bkz. **Teoman**, Oy Hakkından Yoksunluk, s. 84-87.

⁵⁸⁸ **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 137; **Arslanlı**, C. II, s. 50; **Teoman**, Oy Hakkından Yoksunluk, s. 87; **Nomer, Füsün**: Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar, İstanbul 1994, s. 4.

kullanabileceğini belirtmektedir⁵⁸⁹. Kanaatimizce de bu aşamada söz konusu hususların müzakere edildiği toplantıda alınan kararlar, henüz şirket karşısında üçüncü kişi konumunu doğuran somut bir işlem söz konusu olmadığı için, pay sahibinin pay sahipliği haklarıyla ilişkilidir. Pay sahibinin müktesep nitelikteki oy hakkının kaldırılması söz konusu olduğundan; oydan yoksunluk düzenlemelerinin dar yorumlanması gerekir⁵⁹⁰. Nitekim oydan yoksunluğun koşulu da “*kişisel ilgi*” değil; “*kişisel nitelikte iş, işlem ve dava*” olarak nitelendirilmiştir.

Öte yandan pay sahiplerinin şirketle kişisel nitelikteki işleri nedeniyle oy hakkından yoksunluğu, sadece bu işle ilgili müzakerelerle sınırlıdır. Pay sahibinin diğer katılma haklarının kullanılmasına engel teşkil etmez. Oydan yoksun pay sahipleri oy hakkını kullanamasa da müzakerelere katılabilir, soru sorabilir, öneride bulunabilir veya iptal davası açabilir⁵⁹¹. Pay sahibinin özellikle bazı hallerde oydan yoksunluğunu gerektiren kişisel nitelikteki işleme ilişkin genel kurulda bilgi vermesi veya açıklama yapması gerekli olabileceği için, kanaatimizce müzakerelere katılması ayrıca önem taşıyabilir.

Oydan yoksunluk, oy hakkıyla sınırlı olarak diğer katılma haklarını etkilemese de yetersayılar bakımından oydan yoksun pay sahiplerinin durumunun değerlendirilmesi gerekir. Kanuni bir düzenleme bulunmama⁵⁹² birlikte öğretide bu payların toplantı yetersayısı bakımından hesaba katılacağı, fakat karar yetersayısı bakımından dikkate

---

⁵⁸⁹ **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku-I/9, s. 96-98.

⁵⁹⁰ **Teoman**, Oydan Yoksunluk, s. 87.

⁵⁹¹ **Çeker**, Oy Hakkı, s. 199; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 254; **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 137; **Tarhan**, s. 200 ve s. 260-261. Hatta kendisi veya yakınları ile şirket arasında gerçekleştirilen işlemde sonra şirketten ayrılmaları çelişkili olsa da öğretide kabul edilen görüşe göre oydan yoksun pay sahipleri halka açık şirketlerde ayrılma hakkını kullanabilir. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 279. Bu pay sahipleri için, olumsuz oy verme koşulu oy hakkını kullanmaları olanaklı olmadığından aranmayacak; muhalefetlerini toplantı tutanağına işletmeleri yeterli sayılacaktır.

⁵⁹² Öte yandan Türk Ticaret Kanunu'nda oy hakkının donmasına ilişkin hallerde yetersayılar bakımından bu payların dikkate alınmayacağı düzenlenmektedir (TTK md. 201/1 ve 389/1).

alınmayacağı kabul edilmektedir⁵⁹³. Ancak bu durum, ağırlaştırılmış yetersayıların arandığı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından bazı sorunları beraberinde getirir. Nitekim halka açık olmayan şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul kararının şirket sermayesinin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oylarıyla alınacağı ve ilk toplantıda bu yetersayıların sağlanamaması halinde ikinci toplantıda da aynı yetersayının aranacağı hükme bağlanmaktadır (GKY md. 22/12). Bu husus, oydan yoksun pay sahibinin anonim şirketin sermayesinin yüzde yirmi beşinden daha fazlasına sahip olması durumunda, oydan yoksunluk nedeniyle karar yetersayısında dikkate alınmayan sermaye payları nedeniyle hiçbir zaman genel kurul kararı alınamayacağı anlamına gelir. Zira oydan yoksunluk halinde, bu pay sahipleri olumsuz oy kullanmış gibi bir sonuç doğmaktadır⁵⁹⁴. Bir diğer ifadeyle, bir pay sahibinin oydan yoksunluğunu doğuran kişisel nitelikteki bir işlem olması durumunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin gerçekleştirilmesi, ancak bu pay sahibinin yüzde yirmi beşten daha az sermayeye sahip olması halinde olanaklıdır. Oysa hukukumuzda anonim şirketlerde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirket için bir ihtiyaç olabileceği ve kanun koyucunun bu işlemleri yasaklamadığı göz önüne alındığında, böyle bir ayırım şirketin aleyhine de olabilir. Aynı sorun, karar yetersayılarının toplantıya katılıma göre belirlendiği halka açık şirketler bakımından söz konusudur.

Buna göre, mehz Alman hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin oydan yoksunluğun düzenlenmediği de göz önüne alındığında, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yapılabilirliği açısından oydan yoksun olmayan

---

⁵⁹³ Bu yönde bkz. **Teoman**, Oy hakkından Yoksunluk, s. 180-181; **Çeker**, Oy Hakkı, s. 199; **İmregün, Oğuz**: Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayılarının Esas Sözleşme ile Düzenlenmesi, Bilgi Toplumunda Hukuk: Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 450; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 128; **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 697; **Tarhan**, s. 200-201.

⁵⁹⁴ **Karacan**, s 287.

paylara göre karar yetersayısının belirlenmesi gerekir⁵⁹⁵. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nda da oyların donması halinde hem toplantı hem karar yetersayısının hesaplanmasında bu oyların dikkate alınmayacağı belirlenmiştir (TTK md. 201/1).

Oydan yoksunluk halinde, temsilci aracılığıyla oy kullanılması da olanaklı değildir. Bu bağlamda, payların veya pay senetlerinin devri ya da pay senetlerinin başkasına verilmesi yoluyla oy hakkının sınırlandırılmasını dolanmanın veya herhangi bir şekilde etkisiz bırakmanın geçersiz olduğunu vurgulamak gerekir (TTK md. 433).

Öte yandan, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde oydan yoksunluk dışında, Türk Ticaret Kanunu'nun yetersayılara ilişkin düzenlemeleri nedeniyle oy hakkının sınırlandırılması da söz konusudur. Kararın alınmasında, sadece sermayeye katılım oranının dikkate alınması dolayısıyla oy hakkının sayı bakımından bir önemi bulunmamakta ve oyda imtiyazlar etkisizleşmektedir⁵⁹⁶. Buna göre önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin müzakeresinde oy hakkında imtiyazlar uygulanamayacaktır.

C. Genel Kurul Kararı

1. Konusu

Pay sahiplerinin korunması amacıyla getirilmiş bir düzenleme olan önemli miktarda anonim şirket malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamında alınması zorunlu genel kurul kararının konusunu, işlemin ne şekilde ve hangi koşullarda hüküm ve sonuç doğuracağına ilişkin hususları içeren somut

---

⁵⁹⁵ **Karacan**, s. 291; **Tarhan**, s. 201.

⁵⁹⁶ **Kendigelen, Abuzer**: Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul 1999, s. 160-162; **Kendigelen**, Ağırlaştırılmış Nisaplar, s. 125, dn. 72; **Bilgeç, Hakan**: Anonim Şirketlerde Oy Hakkında İmtiyaz, Ankara 2017, s. 150.

bir sözleşmeye muvafakat oluşturur⁵⁹⁷. Zira genel kurul toplantısında, anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemi somut sözleşmede yer aldığı haliyle yapıp yapmayacağına karar verilir⁵⁹⁸. Bu konudaki genel kurul kararının açık ve anlaşılır olması gereklidir; genel kurulun muvafakati açıkça anlaşılıyorsa, karar işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurması bakımından dikkate alınamaz⁵⁹⁹.

Bu kapsamda, uygun karar alma süreci bakımından pay sahiplerinin işleme ilişkin güvenilir ve kapsamlı bilgiye ihtiyacı bulunduğu; genel kurul kararına temel oluşturan ve konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmenin, sadece esaslı noktalarının yer aldığı asgari bir içerikten öte anonim şirket ile mevcut veya müstakbel sözleşme tarafları arasında yan noktalar da dâhil müzakere edilmiş/uzlaşmış tüm hususları içeren eksiksiz bir sözleşme olması lazımdır⁶⁰⁰. Bu hususların birden fazla belgede yer alması ya da tek bir belgede toplanmış olması ise fark etmez⁶⁰¹.

Pay sahipleri ancak eksiksiz bir sözleşme ile, önceden işlemin olası tüm hüküm ve sonuçlarını göz önünde bulundurarak şirketin iradesini oluşturmaya yönelik bilinçli oy kullanabilme ve pay sahipliği konumu ile yatırım kararını gözden geçirerek kendi geleceğini tayin edebilme özgürlüğüne sahip olabilir⁶⁰². Nitekim hükmün düzenleniş

---

⁵⁹⁷ Ancak sözleşmenin kurulmuş olması zorunlu değildir; koşulları somutlaştırılmış bir sözleşme taslağı da karara konu olabilir. Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III, C, 1 ve Üçüncü Bölüm, III, C, 1.

⁵⁹⁸ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 30.

⁵⁹⁹ **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku, N. 716.

⁶⁰⁰ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 39; **Hüffer/Koch AktG § 179a**, N. 7; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 6. Her ne kadar Türk Borçlar Kanunu'nun 2/1 hükmü gereğince esaslı noktalarda uzlaşıldığı takdirde sözleşmenin kurulduğu karinesi geçerli olsa da; taraflardan biri yan noktaların kendisi için subjektif esaslı hususlardan olduğunu, bu noktalarda uzlaşmadan sözleşme yapmayacak olduğunu ispat ederek karineyi çürütebilir. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde sözleşmenin kurulmasında ikinci derecede önemli olan edimlerin ifa yeri, ifa zamanı ve ifa şekli gibi hususlar da pay sahiplerinin kararında önem taşıyabileceği için, bu hususların da pay sahiplerinin bilgisine sunulması gerekir. **Kocayusufpaşaoğlu, C. I**, s. 176-177, N. 17/9. Öte yandan, sözleşme belgelerinde iş veya personel politikası üzerinde kavramsal değerlendirmelerin yer alması gerekli değildir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 30.

⁶⁰¹ Önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem, ister tek bir belgede ister pek çok evraka bölünmüş olarak düzenlensin, genel kurulun muvafakat kararı pay sahiplerine sunulan yan anlaşmalar dâhil tüm hukuki işlemi kapsar. Ayrıca, ilgili anlaşmaların bir veya daha fazla kişi ile yapılıp yapılmadığı da önemli değildir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 30; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 6.

⁶⁰² **Tarhan**, s. 169-170. Ayrıntılı açıklama için ayrıca bkz. yuk. Birinci Bölüm, I, B.

amacı kapsamında genel kurulun alacağı karar öncesinde bazı hususların somutlaştırılmış olması büyük önem taşır. Bu hususlar, özellikle, işleme konu olacak malvarlığı unsurları, karşı edim ve işlemin karşı tarafının kim olacağıdır. Zira şirketin faaliyetleri ve devamlılığı açısından üzerinde işlem yapılacak nitel veya nicel olarak önemli malvarlığı unsurlarının ve pay sahiplerinin malvarlıksal çıkarları bakımından karşı edimin belirli olması lazımdır. İşlemin azınlığın dışlanması ve tasfiyesi⁶⁰³ veya şirketi ele geçirme amacıyla yapılıp yapılmadığını değerlendirebilmek için de işlemin karşı tarafı bilinmelidir⁶⁰⁴. İşlemin karşı tarafının pay sahiplerinden biri olması halinde, oydan yoksunluğun söz konusu olacağı da göz önünde alındığında konunun önemi bir kez daha ortaya çıkar⁶⁰⁵. Öte yandan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin yapılıp yapılmayacağına ilişkin oy kullanacak pay sahipleri, ödeme yeterliliğini değerlendirebilmek için de şirketle işleme girişen üçüncü kişinin ki olduğunu bilmek isteyecektir. Bunun için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı her zaman genel kurul kararı ile içeriği şirketi bağlayacağı haliyle belirli, somut bir sözleşmenin ilişkilendirilmesini gerektirir⁶⁰⁶.

Buna göre, genel kurula sunulmaksızın kendi belirleyeceği koşullarla şirketi geçerli olarak sözleşmeyle bağlama yetkisini yönetim kurulunun inisiyatifine bırakan, somut bir sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş genel bir karar alınması, genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerinin yönetim kuruluna devri anlamı taşıyacağı gibi, aynı

---

⁶⁰³ Birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinde geçerli olan ortaklık haklarının devamlılığına ilişkin hükümlerden dolanmak amacıyla anonim şirket malvarlığının tümünün veya önemli miktara denk gelen unsurlarının başka bir şirkete devredilmesi halinde bazı pay sahiplerinin ortaklık haklarının devralan şirkete devam etmesinin engellenmesi söz konusu olabilir.

⁶⁰⁴ **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 1.**

⁶⁰⁵ Öte yandan Türk Ticaret Kanunu'nun 395. maddesi gereğince şirketle işleme girişen üçüncü kişinin, kendisinin veya temsilcisinin şirketin yönetim kurulu üyesi olması halinde genel kuruldan izin almadan işlem gerçekleştirilemeyeceği için de işlemin kiminle yapılacağı önem taşımaktadır. Kanaatimizce böyle bir durum söz konusu ise, hem 408/2-f hem 395/1 hükmü gereğince iki ayrı genel kurul kararı alınmasına gerek olmaksızın, pay sahiplerinin gerçeğe uygun bilgilendirilmesi koşuluyla tek bir karar alınması yeterli olacaktır.

⁶⁰⁶ **Stein, MüKoAktG § 179a, N. 42.** Nitekim Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu 179a maddesinin 2. fıkrasında kararın alınacağı genel kurul toplantısı öncesi sözleşmenin pay sahiplerinin incelemesine açık bulunmasına ilişkin hüküm de bu koşulu kanunen ortaya koymaktadır.

zamanda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacıyla da bağdaşmayacaktır⁶⁰⁷.

Aynı gerekçelerle hükmün pay sahiplerini koruyucu amacı, somut bir sözleşmeyle ilişkilendirilmemiş genel bir yetkinin esas sözleşmede verilmesiyle de tutarsız olacaktır⁶⁰⁸.

Aksi yönde düşünen **Dural** ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü ile genel kurula tanınan yetkinin, üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin yönetim kurulunun temsil yetkisinin ancak birlikte temsil ve şube işleriyle sınırlanabileceğini düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 371/3 fıkrasının istisnasını oluşturduğunu ve "*istisnalar dar yorumlanır*" ilkesi kapsamında temsile ilişkin olağan sisteme yaklaşıması gerektiğini savunmaktadır. Yazar ayrıca genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin yetkisini şahsa sıkı sıkıya bağlı haklara benzeterek, hakkı kullanmaya karar veren hak sahibinin bu konuda bir temsilciyi yetkilendirebileceğini belirtmektedir. Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin unsurlarının belirlenmesi hususunda yönetim kurulunun yetkilendirilebileceğini; hatta genel kurulun iradesinin açıkça ortaya konulması koşuluyla bir yetkilendirme olmadan da yönetim kurulunun böyle bir işlemi kurarak ifa edebileceğini ileri sürmektedir⁶⁰⁹.

Biz bu görüşe, Türk Ticaret Kanunu'nun 371/1 hükmünün iradi sınırlamaları düzenlemesine karşılık önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde kanuni bir sınırın söz konusu olması nedeniyle katılmıyoruz⁶¹⁰. Kanaatimizce önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin usul ve esaslar kanunen açık ve ayrıntılı olarak

---

⁶⁰⁷ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, I.

⁶⁰⁸ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 42. Kaldı ki, hükmün pay sahiplerini koruma amacı hem mevcut hem de müstakbel pay sahiplerini kapsar. Esas sözleşmeyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin yönetim kuruluna verilen yetki, müstakbel pay sahiplerini de bağlayacağı için; şirkete katılma kararlarını etkileyecektir.

⁶⁰⁹ **Dural**, s. 236-237.

⁶¹⁰ Bkz. ve krş. aşağı. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

düzenlenmemiş de olsa, kanuni bir zorunluluk olan genel kurul kararı konusunda mehaza ve düzenleniş amacına uygun yorum yoluyla değerlendirme yapılması gerekmektedir. Ayrıca istisnalar düzenlendikleri kanun ve kendi dar amaçları çerçevesinde geniş yorumlanabilir⁶¹¹. Bu bağlamda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkisi, yönetim kurulunun temsil yetkisine ilişkin olağan düzenin kanuni bir istisnası olarak, kanaatimizce, bu işlemlerin düzenleniş amacı kapsamında yorumlanmalıdır.

Bununla birlikte çeşitli nedenlerle henüz somut bir sözleşme söz konusu olmaksızın önemli miktarda şirket malvarlığı üzerinde bir işlem yapılması ihtiyacı doğabilir veya bu yönde bir tercih pay sahiplerinde oluşabilir. Özellikle faaliyet alanının daraltılması, şirket borçlarının kapatılması veya fiili birleşme ya da bölünmenin söz konusu olduğu hallerde genel kurulda böyle bir fikir ortaya çıkabilir. Bu takdirde genel kurul yönetim kurulunu harekete geçirmek için hazırlık işlemlerine yönelik bir talimat niteliği taşıyan ve yönetim kurulunun işlemi hangi koşullarda şekillendirmesini beklediğine ilişkin bir karar alabilir⁶¹². Bu talimatta, genel kurul yönetim kuruluna önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin alıcı ve fiyat gibi hususlar bakımından piyasa araştırması yapma ve sonucu genel kurula sunma görevi verebilir. Bu araştırma sonucunda veya bazen buna gerek kalmaksızın doğrudan şirketin mali durumunu bilen yönetim kurulunun yapacağı bir bilgilendirmeye⁶¹³ genel kurul, üzerinde işlem yapılacak malvarlığı unsurları, işlemin karşı tarafının kimler olabileceği veya olamayacağı, karşı edim, teminatlar ve hatta işlemin yapılabilmesi için öngörebileceği belirli bir süre de

---

⁶¹¹ **Yongalık**, “İstisnalar Dar Yorumlanır” Kuralı, s. 12.

⁶¹² Pay sahiplerinin tamamı toplantıda hazır değilse ve oybirliği bulunmuyorsa, gündeme madde eklenemeyeceği için (GKY md. 25/1-a); somut bir işlem olmaksızın alınacak karar, ancak yönetim kurulunun toplantı gündemine eklemesi halinde müzakere edilen, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için bir yetki kararı olacaktır. Yönetim kurulunun kendi alanına giren işlerden olan hazırlık işlemlerine girişmek ve işlemi kurmak için kanunen genel kuruldan yetki alması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak yönetim kurulu somut olay bakımından böyle bir hususa gerek görebilir. Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, I, A.

⁶¹³ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 45.

olmak üzere işlem koşullarını bizzat belirlediği karar alabilir⁶¹⁴. Ancak bu karar, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamında işlemin şirketi bağlaması için kanuni tamamlayıcı olgu niteliğindeki bir karar olarak değerlendirilemez. Zira hükmün koruyucu amacı, tüm pay sahiplerinin işlemde bütün koşullarıyla birlikte haberdar olarak, genel kurula katılıp katılmamaya karar verme, kararın alınacağı toplantı öncesinde değerlendirme ve hazırlık yapmanın yanı sıra oy hakkı aracılığıyla işleme ilişkin iradesini ortaya koyma bakımından eşit fırsata sahip olmasını gerektirir. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hüküm ve sonuçlarını doğurması bakımından aranan Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamındaki genel kurul kararı, somut bir sözleşmeye izin veya onay verilmesine ilişkin olduğu için somut işlem üzerinden yeni bir genel kurul kararı alınması lazımdır⁶¹⁵.

Nitekim bir işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem niteliğinde olup olmadığına ilişkin değerlendirmeyi genel kurul yapamaz, genel kurulun böyle bir yetkisi bulunmamaktadır⁶¹⁶. Bunu ancak somut işlemin koşulları bakımından şirketin mali ve hukuki durumunu değerlendirerek yönetim kurulu yapabilir. Böylece yönetim kurulu, işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem niteliğinde olduğunu tespit ettikten sonra kamuyu aydınlatma yükümlülüklerini yerine getirerek, somut koşullarda yapılabileceğinin oylanması için işlemi genel kurula sunar.

---

⁶¹⁴ Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmünü değerlendirerek konuyu tartışan yazarlardan Dural, genel kurulun bu kararının Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince yeterli olduğunu savunmaktadır. Bkz. ve karşılaştırma **Dural**, s. 234-235. Ayrıca genel kurul esas sözleşmeyle yönetim kurulunun işlemin unsurlarını belirlemesine ilişkin kararları için belirli yetersayı koşulu da getirebilir (TTK md. 390/1). Bkz. **Dural**, s. 236, dn. 28.

⁶¹⁵ Bu yönde **Teoman**, s. 96-98; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 39 ve 42. Genel kurulun şirket adına tek taraflı olarak belirleyeceği koşullarla bir sözleşmenin kurulması yönetim kurulunun hazırlık işlemleri kapsamında birçok farklı ve yeni husus ortaya çıkabileceği için fiilen kolay değildir. Öte yandan işlemin bu koşullarda gerçekleştirilebilip gerçekleştirilemeyeceğinin yaratacağı belirsizlik hem şirket için müstakbel yatırımlar bakımından olumsuzluk yaratır hem de pay sahiplerinin korunması amacıyla bağdaşmaz.

⁶¹⁶ **Karacan**, s. 283.

Türk hukuk öğretisinde faaliyet aşamasındaki şirketler bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemenin bulunmadığı Eski Ticaret Kanunu döneminde, konuyu şirket aktiflerinin satışına ilişkin bir mütalaasında ele alan *Teoman*, genel kurulun, önemli miktarda malvarlığının değerlendirilmesi için izlenecek yöntemi ve sözleşme koşullarını bizzat belirleyerek muhtemel tartışma ve davaları engelleyeceğini dile getirmiştir⁶¹⁷. Yazara göre, uzun ve masraflı bir süreç olsa da genel kurulda önce bir satış değeri ve belirli bir karşı taraf olmaksızın aktiflerin satılıp satılmayacağı ve satılacaksa aktiflerin değerinin nasıl belirleneceği kararlaştırılmalıdır. Bu kararda henüz somut bir işlem oylanmayacağı için, sonradan pay sahiplerinin oydan yoksunluğu söz konusu olmayacaktır (TTK md. 436/1). Bu karara istinaden aktiflerin değerinin belirlenmesinin ardından; başka bir toplantıda belirlenen değere göre asgari satış bedeline veyahut şayet satın almaya talip olan kişi belli ise, somut bir bedele ilişkin talimat niteliğinde bir karar alınabilecektir⁶¹⁸.

Nitekim Türk hukukunda uzun zamandır düzenlenmiş bulunan, genel kurulun dışı etkili kararını gerektiren benzer bir yetkisinin söz konusu olduğu kuruluştan itibaren iki yıl içinde gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin süreçte de yönetim kurulunun gerekli tüm hazırlıkları yapması ve işlemi kurmasının ardından genel kurulun kendisine sunulan belgeler ışığında bir karar alması gerekmektedir⁶¹⁹. Buna göre, şirketin durumu ve piyasa koşullarına ilişkin asıl bilgi sahibi olan yönetim kurulu, önemli miktarda malvarlığı

---

⁶¹⁷ *Teoman*, s. 96.

⁶¹⁸ *Teoman*, s. 97-98.

⁶¹⁹ **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 384-385. Kanaatimizce önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin de şirkette yapısal değişiklik sonucu doğurma potansiyeli göz önüne bulundurulduğunda, bu işlemlere ilişkin alınması gereken genel kurul kararı birleşme veya bölünme için alınması zorunlu genel kurul kararlarına da benzetilebilir. Nasıl ki, bir birleşme işlemi kolaylaştırılmış birleşme dışında (TTK md. 155 ve md. 156) genel kurulun somut birleşme sözleşmesini onaylaması gerekiyor ve önceden genel bir karar veya yetki devriyle birleşme işlemi onaylayamıyorsa, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde de durum aynıdır. Ancak kanaatimizce kolaylaştırılmış birleşme için aranan şirketin tüm paylarına veya oy hakkı veren tüm paylarına sahip olunması koşullarının bulunması halinde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde de usul ekonomisi bakımından genel kurul kararının aranmaması düşünülebilir.

üzerinde bir işlemin gerekliliğini veya faydasını genel kurulun talimatıyla veya kendi inisiyatifiyle değerlendirip hazırlık işlemlerini tamamlayarak, somutlaştırmış olduğu işlemi genel kurulun onayına sunacaktır.

Öte yandan genel kurul oylamasından önce konusu önemli miktarda anonim şirket malvarlığı olan sözleşmenin koşulları pay sahipleri tarafından mevcut ve beklenen piyasa koşulları ile şirketin durumuna göre değerlendirilir. Dolayısıyla genel kurul kararının şirketin mevcut koşullarında gerçekleştirilmek istenen güncel bir işleme dayanması da zorunludur. Hükümün amacı doğrultusunda ele alındığında, sözleşmenin değerlendirilmesinde dikkate alınacak güncel koşullar bulunmaksızın genel kurulun vereceği karar pay sahiplerini koruma işlevini gerçekleştirmeyeceğinden, önemli miktarda anonim şirket malvarlığı üzerinde ileri bir tarihte gerçekleştirilecek bir işlemi konu alan genel kurul kararı hükümün amacını sağlamaz.

Belirtmek gerekir ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin sadece taahhüdü genel kurul kararını gerektirmektedir; ifa işlemleri genel kurul kararı olmadan yapılabilir. Bir başka ifadeyle, genel kurul kararının yalnızca üzerinde anlaşılan taahhüt işlemini kapsamaması yeterlidir; genel kurulda tasarruf aşamasına ilişkin yerine getirilmesi gereken işlemlerin her biri için ayrıca karar alınmasına gerek bulunmadığı gibi, bunların önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin kararda açıkça belirtilmesi de gerekli değildir⁶²⁰. Genel kurul tarafından alınan karara istinaden gerekli tasarruf işlemleri, yönetim kurulu tarafından usulüne uygun şekilde yürütülür (TTK md. 375/1-f).

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul kararı bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, kararın niteliğinin onay mı izin mi olduğudur⁶²¹. Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça hükme bağlanmamış olan bu hususa ilişkin

---

⁶²⁰ Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 3; Stein, MüKoAktG § 179a, N. 16 ve N. 39.

⁶²¹ TDK'ya göre izin ve onay eş anlamlı olarak da kullanılmakla beraber; ilk anlamlarına bakıldığında izin, bir şey yapmak için verilen/alınan özgürlük; onay ise uygun bulma anlamı taşır.

Türk hukukunda ilgili tek düzenleme, halka açık şirketler için II.23-1 sayılı Tebliğ'de getirilen önemli nitelikteki işlemlerin genel kurul onayına sunulacağı şeklinde kaleme alınmış düzenlemedir (II.23-1 Tebliği, md. 7/1).

Alman Hukuku'na bakıldığında ise, mehz düzenlemede hem onay hem izni kapsayan üst bir kavram olan “*zustimmung*” terimine yer verildiği görülmektedir (AktG § 179a/2)⁶²². Nitekim Alman öğretisinde genel kurul kararının izin veya onay şeklinde olabileceği⁶²³, ancak düzenlemenin amacı ve ticari yaşamın işleyişi gereği müzakere edilmiş fakat henüz resmen tamamlanmamış bir sözleşmenin genel kurula sunulmasının daha uygun olduğu kabul edilmektedir⁶²⁴. Bunun nedeni, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin Alman Medeni Kanunu'nun 311b/3 hükmü gereğince noter tarafından tanzim ve tasdik edilme koşuluna tabi olmasına bağlı olarak zaman ve masraf kaybının ortaya çıkmasını engellemek ve noter sürecinde bir kontrol mekanizması sağlamaktır⁶²⁵. Zira genel kurulun işleme ilişkin görüşmeler ve oylama sırasında olumlu karar alabilmek için konusu önemli miktarda malvarlığı olan sözleşmede esaslı değişiklikler yapabileceği göz önünde bulundurulduğunda sözleşmenin resmen tamamlanmadan görüşülmesi pratik açıdan savunulmaktadır. Böylece sözleşmenin genel kurulun kararını takip eden noter işlemleri sırasında noterin, genel kurulun sözleşmeyi onayladığı kararının içeriği ile gerçekleştirilen sözleşmenin doğruluğunu ve eksiksiz olup olmadığını incelemesi de sağlanabilir⁶²⁶. Ancak noter koşulu yerine getirilmiş bir

---

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c18cbaf4fb537.55577372 ve http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c18cbe574e438.33521594 (Erişim Tarihi: 18.12.2018). Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşmelerin devrine ilişkin 205. maddenin 2. fıkrasında ise izin önceden, onay ise sonradan verilen olumlu irade olarak kullanılmıştır.

⁶²² Almanca *zustimmung* terimi, hem önceden verilen izne (*einwilligung*) hem sonradan verilen onaya (*genehmigung*) karşılık kullanılmaktadır. Bkz. BGB § 182, 183 ve 184.

⁶²³ BGB § 184/1 hükmüne göre aksi belirtilmedikçe hukuki işleme sonradan onay verilebilir.

⁶²⁴ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 43.

⁶²⁵ İlgili hükmün Türkçe karşılığı şu şekildedir: “*Bir tarafın mevcut varlıklarını veya mevcut varlıklarının bir kısmını devretmeyi veya bunları bir intifa hakkı ile devretmeyi taahhüt ettiği bir sözleşme, noterce tanzim ve tasdiki gerektirir.*” (BGB § 311b/3). Sicil kayıtları, iyileştirici etkiye sahip değildir (krş. BGB § 311b/1). Noter koşulunun eksikliği, sözleşmeyi hükümsüz hale getirir (BGB § 125/1).

⁶²⁶ Bkz. Stein, MüKoAktG § 179a, N. 32.

sözleşmeye verilen bir onayla işleme geçerlilik kazandırılmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Öte yandan sözleşmenin henüz imzalanmadan genel kurula sunularak izin niteliğinde bir karar alınması da olanaklıdır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi (*Bundesgerichtshof*) önüne gelen bir davada eksiksiz bir sözleşme taslağının genel kurula sunulmasının yeterli olduğuna hükmetmiştir⁶²⁷.

Türk hukukunda işlemin niteliği gereği tabi olduğu şekil koşulları dışında⁶²⁸, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere özgü özel bir resmi şekil koşulu bulunmamaktadır. Bununla birlikte düzenlemelerin koruyucu amacı göz önünde bulundurulduğunda, genel kurulun işleme ilişkin güvenilir ve kapsamlı bir bilgiye sahip olarak karar vermesi koşuluyla, kararın izin veya onay şeklinde olması önem taşımaz⁶²⁹. Gerek geçerli olarak kurulmuş bir işlemin hüküm ve sonuçları açısından gerek genel kurulun münhasır yetkisi açısından herhangi bir farklılık doğmayacaktır. Genel kurul, hem imzalanacak olan eksiksiz bir sözleşme taslağına izin verebilir hem de çoktan imzalanmış olan bir sözleşmeyi onaylayabilir⁶³⁰. Genel kurul, yönetim kurulu tarafından tamamlanmış bir işleme, sonradan vereceği onay ile geçerlilik kazandırarak işlemin hüküm ve sonuçlarını geçerli olarak doğurmasını sağlayabilir⁶³¹.

Genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki somut bir işlemin yapılıp yapılmayacağına ilişkin onay veya izin niteliğindeki kararı işlemin şirketi bağlaması açısından kanuni bir zorunluluk ve işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurması açısından

---

⁶²⁷ “*Der Vertrag braucht der Hauptversammlung nicht schon in notarieller Urkunde vorzuliegen. Es genügt die Vorlage eines vollständigen Vertragsentwurfs.*” BGH 16.11.1981, BGHZ 82, 188, 193 f. (Hoesch/Hoogovens Kararı). Anılan kararda, genel kurul toplantısı için sözleşmenin gerekli ancak noter belgesinin zorunlu olmadığı ifade edilmekte; eksiksiz bir sözleşme taslağının yeterli olduğu vurgulanmaktadır.

⁶²⁸ Taşınmaz satışı (TBK md. 237), ticari işletmenin devri (TTK md. 11), ilgili sicile tescili zorunlu unsurların devri gibi hallerde resmi şekil koşulları bulunmaktadır.

⁶²⁹ Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere benzer şekilde genel kurul kararına tabi anonim şirketin kuruluşun sonra malvarlığı devralmasına ilişkin yapılan değerlendirmede aynı görüş için bkz. **Ülgen**, s. 86; **Arslanlı**, C.I, s. 89.

⁶³⁰ **Ülgen**, s. 85 vd; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 43; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 6.

⁶³¹ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 47; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645.

tamamlayıcı olgudur⁶³². Tamamlayıcı bir olgunun, kanun hükümlerine dayanması ve hukuki işlemin kurulmasından sonra gerçekleşmesi halinde ise kanuni şart (*conditio iuris*) söz konusu olur⁶³³.

Kanatimizce genel kurulun kurulmuş bir sözleşmeyi onaylaması, pay sahiplerinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bilgi alma hakkının ve korunmasının temini açısından daha uygundur. Bununla beraber Alman hukukunda olduğu gibi, usul ekonomisi bakımından kararın niteliği somut olayda önem taşıyabilir. Nitekim genel kurulun sözleşmenin tadilini gerektirecek şekilde içeriğinde değişiklik yapması olanaklı olduğundan, halihazırda kurulmuş bir sözleşmenin onaylanması pratik açıdan her zaman makul olmayabilir⁶³⁴. Ancak henüz tüm içeriği tamamlanmamış bir sözleşme projesinin genel kurula sunulması da pay sahiplerini koruyucu amacı sağlamayacağı gibi, üzerinde tamamen uzlaşılmamış bir sözleşme projesinde de genel kurul kararıyla sözleşme arasındaki maddi farklılıklar yeniden genel kurul kararı alınmasını gerektireceği için zaman kaybı ve masrafa neden olabilecektir⁶³⁵. Zira işlemin hukuka uygun şekilde tamamlanabilmesi için genel kurul kararıyla onaylanan sözleşmenin birbirini doğrulaması gerekir. Bu nedenle yönetim kurulunun somut olayın özelliklerine göre bir değerlendirmede bulunarak, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemi genel kurula izin ya da onay almak üzere sunma konusunda bir tercihte bulunması yerinde olacaktır.

---

⁶³² Bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

⁶³³ **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 10/10. Kanundan doğmuş olmaları dolayısıyla bu koşulların gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olgu unsuru olarak değerlendirilmesinde, taraf iradelerine bakılmaz; ilgili kurumun özelliklerine göre karar verilir. Ancak kanuni şartlara, niteliği uygun düştüğü ölçüde iradi şartları düzenleyen Türk Borçlar Kanunu'nun 170 vd. maddeleri kıyasen uygulanır. **Akıntürk, Turgut: Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme**, AÜHFD 1970, C. 27, S. 3, s. 227-229.

⁶³⁴ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 43.

⁶³⁵ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 43.

2. Genel Kurul Kararıyla Sözleşme İçeriğinin Değiştirilmesi

Genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin devredilemez yetkisi, temsil gücü ve süratli hareket yeteneğinden yoksun genel kurulun, yönetim kurulunun yürüteceği bir işlemin şirket bakımından bağlayıcılık kazanabilmesi için kanuni tamamlayıcı olgu niteliğinde olmak üzere iştirakinden ibarettir. Bununla birlikte işlemin genel kurulda müzakere edilmesi sırasında içeriğinin değiştirilip değiştirilemeyeceği hususu da değerlendirilmelidir. Her ne kadar onay, belirli bir işlemin kabul edilmesi olsa da, burada kanuni yetkili organın genel kurul olduğunun dikkate alınması gerekir.

Genel kurul, diğer organların görevlerini üstlenemez; onların yerine düzenleme yapamaz. Ancak öğretide kanun veya esas sözleşme hükümleri çerçevesinde genel kurulun yetkisinde bulunan hususlarda hukuka aykırı olmayan düzenlemeler yapabileceği kabul edilmektedir⁶³⁶. Buna göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler Türk Ticaret Kanunu'nun 408. maddesi kapsamında genel kurulun yetkileri arasında sayıldığı için; genel kurul, işlemi mevcut koşullarıyla kabul edebileceği gibi, işlemin boyutu, içeriği veya hükümlerini değiştirerek de yapılmasına karar verebilir⁶³⁷. Öğretide kâr dağıtımına ilişkin yetki kapsamında tartışılan genel kurulun “*değiştirerek karara bağlama*” olanağı konusunda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurulun kararının dışı etkili karar niteliğinde olduğunun göz önüne alınması gerekir. Zira genel kurul kararı alınana kadar askıda hükümsüz olsa da, ortada şirketi temsilen yönetim kurulu tarafından kurulmuş bir sözleşme bulunmaktadır. Mevcut ve

---

⁶³⁶ Kar dağıtımına ilişkin genel kurulun yetkisi kapsamında konuyu tartışan yazarlar için bkz. **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 103 dn. 11; **Ansay**, Anonim Şirketler, s. 95; **Aytaç, Zühtü**: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kar Dağıtım, Sermaye Piyasası Kurumu 15. Yıl Sempozyumu, Ankara 1998, s. 44. Şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın, sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmelerde (TTK md. 356) genel kurul tarafından koşulların değiştirilebileceğine ilişkin bkz. **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu)**, Ortaklıklar, N. 512.

⁶³⁷ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 43; **Tarhan**, s. 212-213.

belirli bir borç ilişkisinde, ilişkinin özü korunmakla beraber içeriğinde değişiklik yapılması tadil sözleşmesini gerektirir⁶³⁸. Tadil sözleşmesi, esas sözleşmenin şekil koşullarına tabidir; bu konuda tarafların açık veya şekil koşulu bulunmuyorsa, örtülü irade beyanı ile kurulabilir. Buna göre, sözleşmenin genel kurulun karar aldığı şekilde değişen işlem koşullarıyla şirketi bağlayabilmesi, değişikliklerin işlemin yapıldığı kişi tarafından da kabulünü gerektirir.

Genel kurulun içeriği değiştiren kararı, yönetim kuruluna kanuni yetkisi çerçevesinde verdiği talimat niteliğindedir. Yönetim kurulu, işlemin yapıldığı kişiyle görüşerek genel kurul kararı doğrultusunda tadil sözleşmesini yapar. Kanaatimizce “*değiştirerek karar bağlama*” halinde genel kurulun toplanmasının zaman ve masraf olarak yaratacağı sakıncalar göz önünde bulundurularak bu talimata uygun şekilde işlemin yeniden düzenlenmesi halinde genel kurul kararı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme verilen izin olarak kabul edilmeli ve tekrar genelde sunulmaksızın sözleşme bağlayıcı hale gelmelidir. Ancak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin pay sahibini koruyucu amacı göz önünde bulundurulduğunda, bunun için genel kurulun işlemin içeriğini değiştiren kararının somut ve belirli olması önem arz eder. Pay sahipleri açısından belirsizlik taşıyan hususlar, yönetim kurulu tarafından somutlaştırıldığında pay sahipleri bakımından öngörülemez şekilde önemli çıkarları etkileyebilecek nitelikte olabilir. Böyle bir durumda, genel kurulun işlemi kabul ettiğinden ziyade reddettiği ve yeni bir işlem kurulması yönünde talimat verdiği sonucuna varılabilir. Bu yeni işlem ise, yeniden genelde sunulmalıdır. Aynı şekilde, tadil sözleşmesine ilişkin görüşmeler sırasında işlemin yapıldığı kişinin talepleri de değişebilir. Genel kurulun karara bağladığı işlemde, bu

---

⁶³⁸ Bkz. Öz, s. 37.

şekilde gerçekleşen değişikliklerin söz konusu olması halinde de işlemin şirketi bağlaması için yeni bir genel kurul kararı alınması gerekmektedir⁶³⁹.

V. GEÇERLİ BİR GENEL KURUL KARARININ BULUNMAMASI

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, bir malvarlığının devredilmesi, kiraya verilmesi, üzerinde aynı hak tesisi ve bunlarla benzer sonuçları doğuran sözleşmelerdir⁶⁴⁰. Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde kurucu unsurlar, tarafların hak ve borçları ile sona erme Türk Borçlar Kanunu ile Türk Medeni Kanunu'nun ilgili hükümlerine tabidir. Ortaya çıkan uyuşmazlık ve sorunlar buna göre çözümlenir. Örneğin, anonim şirketin işletmeye özgülenmiş makinelerinin satımında malların ayıplı olması halinde sorumluluk taşınır satışında ayıptan doğan sorumluluk (TBK md. 219 vd.) hükümlerine göre belirlenir.

Bununla birlikte konusunu önemli miktarda anonim şirket malvarlığı oluşturduğu için, pay sahiplerinin korunması amacıyla bu işlemlerin yapılması hazırlık işlerinden başlayarak işlemin kurulması, karara bağlanması ve icrası aşamalarında anonim şirketlere özgü usul ve esaslara tabi iş ve işlemler bütünü özelliği gösterir⁶⁴¹. Bir anonim şirkette önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesiyle ulaşılmak istenen sonuç ancak bu iş ve işlemlerin söz konusu usul ve esaslara göre eksiksiz ve hukuka uygun şekilde gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkar. Bu nedenle anonim şirketler yönünden Türk Ticaret Kanunu ve sermaye piyasası mevzuatında öngörülen biçime aykırılıklarda nasıl bir hukuki durumun söz konusu olacağına incelenmesi gerekir.

Somut bir olayda bu eksiklik veya hukuka aykırılıklar çok çeşitli şekillerde söz konusu olabilir; ancak bu çalışmanın kapsamı içerisinde her birini ayrı ayrı tespit etme ve

---

⁶³⁹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 43.

⁶⁴⁰ Bkz. yuk. II. Bölüm, III.

⁶⁴¹ Önemli nitelikte işlemlere ilişkin süreçle ilgili bkz. Karacan, s. 273.

inceleme olanağı bulunmamaktadır. Bu bakımdan aşağıda bunların başlıcaları olan genel kurul izin veya onay kararının (*muvafakat kararı*)⁶⁴² eksikliği, genel kurul kararına aykırı ifa ve yönetim kurulunun temsil yetkisini kötüye kullanması halleri ele alınacaktır.

A. Genel Kurul Kararının Eksikliği

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler baştan genel kuruldan izin alınarak kurulmadıysa, genel kurulun işleme sonradan verebileceği onay müstakbel ve gerçekleşmesi şüpheli (*belirsiz*) bir nitelik taşır. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin kurulmasıyla genel kurul muvafakatinin alınması veya muvafakatin eksikliğinin kesinleşmesi arasında geçen sürede eksiklik henüz kesin değildir.

Genel kurul, yetkilerini kanun ve esas sözleşmede belirtilen şekilde usulüne uygun olarak gerçekleştirilen toplantılarda karar olarak kullanır. Bununla beraber sürekli bir organ vasfında olmayan genel kurul, ancak pay sahiplerinin olağan veya olağanüstü toplantılarda bir araya gelmesiyle faaliyette bulunabilir. Dolayısıyla genel kurulun toplanması, belirli bir organizasyon, masraf ve zamanı gerektirir.

Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurula sunulmasında, hem yönetim kurulunun bilgilendirme yükümlülükleri kapsamında gerçekleştirilmesi gerekenler hem de kanun veya esas sözleşmede öngörülen asgari sürelerle riayet etme zorunluluğu (TTK md. 414/1; SPK md. 29/1) belirli bir zaman gerektirir. Yalnız, makul bir süre içinde gerçekleştirilecek bir genel kurul toplantısı mevcutsa yönetim kurulu usul ekonomisi gereği bu toplantıyı bekleyebileceği gibi, onayın alınabilmesi için anonim şirketin pay sahipliği yapısını gözeterek çoğunluk pay

---

⁶⁴² Uygun bulma, olur verme, kabul anlamına gelen muvafakat ifadesi, izin veya onay şeklinde açıkça belirtilmediği takdirde genel kurul kararıyla hem işlem kurulmadan önce verilen izni hem de işlem kurulduktan sonra verilen onayı kapsamak amacıyla kullanılmıştır. Bkz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MUVAFKAT

sahiplerinin katılımına olanak verecek şekilde bir tarih de belirleyebilir. Zira önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin belirli bir sürede genel kurula sunulması konusunda kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu hallerde üçüncü kişi, uygun bir süre belirleyerek genel kurul onayı alınmadığı takdirde sözleşmeyle bağlı kalmayacağını bildirebilir⁶⁴³.

1. Önemli Miktarda Malvarlığı Üzerindeki İşlemlerin Genel Kurula Sunulmaması

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurula sunulmaması iki şekilde söz konusu olabilir. Birincisi, gecikme, ihmal veya imkânsızlık gibi çeşitli nedenlerle yönetim kurulunun toplantı çağrısı yapmadığı hallerdir. İşlemin genel kurula sunulmayacağı veya sunulamayacağı kesinleşmeden önce işlemin karşı tarafı olan üçüncü kişinin de uygun bir süre belirleyerek işlemin tamamlanmasını istemek suretiyle şirketi harekete geçirme olanağı vardır⁶⁴⁴. Bu halde daha önce belirtildiği üzere, yönetim kurulu harekete geçmediği veya geçemediği takdirde kanunun izin verdiği diğer kişi veya gruplar genel kurulu toplantıya çağırabilir⁶⁴⁵. Ancak öngörülen sürede işlem genel kurula sunulamazsa, eksiklik kesinleşir.

İkincisi, yönetim kurulunun işlemi ihmalen veya kasten yanlış nitelendirerek genel kurulun yetkisindeki önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerden saymayarak bizzat gerçekleştirmesidir. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde mutlak yetkili genel kurul olup; yönetim kurulunun diğer organların devredilemez yetkilerine giren kararları batıldır (TTK md. 408/2-f ve md. 391/1-d). Bu

---

⁶⁴³ **Sirmen, Lale:** Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara 1992, s. 164-165; **Oğuzman/Öz,** C. II, s. 530. Askıda hükümsüzlüğün söz konusu olduğu yetkisiz temsilde benzer durum için bkz. TBK md. 46/2. Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesi kapsamındaki işlemler için aynı yönde bkz. **Ülgen,** s. 92.

⁶⁴⁴ Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, IV, A, 1, a.

⁶⁴⁵ Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, III, A.

halde, işlemin geçersizliğinin yanı sıra kusuru bulunan yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler doğacak zararlardan da sorumludur (TTK md. 553). Türk Ticaret Kanunu ile önemli miktar ölçütünün nasıl tespit edileceği düzenlenmiş bulunmadığından, kanaatimizce çoğu zaman yönetim kurulunun kusurundan bahsedilmesi güçtür⁶⁴⁶. Ancak halka açık şirketlerde, önemli miktar ölçütünün nasıl belirleneceğine ilişkin II-23.1 sayılı Tebliğ'in 6/1 hükmünün kapsamına giren işlemlerde yönetim kurulunun sorumluluğu doğacaktır⁶⁴⁷. Öte yandan halka açık olsun olmasın şirket malvarlığının tek bir unsuru veya tümü üzerindeki işlemlerde ya da şirketin sona ermesi yahut faaliyet konusunu değiştirmesi sonucunu doğuran işlemlerde şirketin varlığı ve yapısında genel kurulun yetkisine giren değişiklik söz konusu olduğu için yönetim kurulunun sorumluluğunun doğacağı kabul edilmelidir.

Belirtmek gerekir ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yanlış nitelendirildiği bu hallerde, eksikliğin alınacak bir genel kurul kararıyla tamamlanması olanaklıdır. Ancak onay verilmeden önce işlem doğrudan veya dolaylı olarak yargıya taşındığı takdirde mahkeme işlemin geçersizliği tespitinde bulunursa, bu eksiklik kesinleşecektir⁶⁴⁸.

---

⁶⁴⁶ Önemlilik ölçütünün belirsizliği, pay sahiplerinin bu konuda hukuka aykırılık itirazları üzerine değerlendirmenin hâkimler tarafından yapılması sonucunu doğurmaktadır. Nitekim Yargıtay'ın usule ilişkin değişik bir gerekçeyle mahkeme kararını onadığı bir olayda ilk derece mahkemesi, anonim şirketin toptan ihale yoluyla satışı gerçekleşen makine parkının tüm aktiflerine oranla önemli miktarda sayılamayacağı ve yine şirket aktiflerine oranla değeri önemli miktarda sayılamayacak bir okul otobüsünün meslek yüksek okuluna bağışlanmasının olağan işlerden olduğuna karar vermiştir. Bkz. 11. HD, 20.11.2017, E.2016/7360, K. 2017/6347 (Kazancı İçtihat Bankası).

İptal davası ile bir limited şirketin tek malvarlığı olan otelinin işletme hakkının ve taşınırının devrine ilişkin işlemin geçersizliğinin ileri sürüldüğü bir başka olayda ise, Yargıtay Türk Ticaret Kanunu'nun 643. maddesinin yollamasıyla 538/2 hükmünün uygulanacağı, dolayısıyla genel kurul kararı olmadan yapılan geçersiz sözleşmenin iptalinin gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin temsil yetkisine istinaden işlemin yapıldığı yönündeki kararını bozmuştur. Bkz. 11. HD, 19.06.2017, E. 2015/15468, K. 2017/3850 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁶⁴⁷ Bununla beraber halka açık şirketlerde de yönetim kuruluna getirilen hükme bağlanmış önemlilik ölçütünün altında kalsa dahi her somut olayda şirket bakımından önemliliğin nitel bir değerlendirmesinin de yapılması yükümlülüğü (II-23.1 Tebliği, md. 6/3) kapsamında yine önemli miktarın nasıl belirleneceği konusundaki güçlük devam etmektedir.

⁶⁴⁸ Yargıtay, ilk derece mahkemesinin karar gerekçesi farklı olmakla beraber sonucu itibarıyla yeniden yargılama yapılmasına gerek görmediği karar düzeltme istemiyle önüne gelen bir olayda, yönetim kurulunun genel

2. Genel Kurulun Ret Kararı veya Karar Alamaması

Genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin gündem maddesinin müzakeresinde ret kararı alırsa, bu açıkça muvafakatin eksikliğini kesinleştirir. Pay sahiplerinin toplantıda bulunmasına rağmen aranan karar yetersayısını karşılayacak kadar pay sahibinin olumlu oy kullanmaması halinde işlem reddedilmiş, bir başka ifadeyle olumsuz karar alınmış olur⁶⁴⁹.

Genel kurulda açıkça işleme ilişkin ret kararı alınmamakla birlikte pay sahiplerinin genel kurula katılmayarak ağırlaştırılmış yetersayıların sağlanmasını engellemesi de bu şekilde değerlendirilmelidir. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem, takip eden toplantılarda tekrar gündeme alınabilirse de, genel kurulun yeniden toplanmasının zaman alacağı da göz önünde bulundurularak ikinci toplantıda da ağırlaştırılmış yetersayıların sağlanamaması halinde karşı tarafın işlemle bağlılığının devam etmesi kanaatimizce hakkaniyete uygun düşmeyecektir⁶⁵⁰. Bu hallerde eksikliğin kesinleştiği kabul edilmelidir.

Unutulmamalıdır ki, genel kurul kararı alınmasının şirketin sona ermesi gibi nedenlerle imkansızlaşması da eksikliği kesinleştirir⁶⁵¹.

---

kurul kararı olmadan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde şirketi temsil yetkisinin bulunmadığı, dolayısıyla fiil ehliyeti yokluğunun kesin hükümsüzlük nedeni olduğu ve sözleşmenin geçersiz sayılması gerektiğini belirtmiştir. Bkz. 11. HD, 01.06.2017, E. 2016/3810, K. 2017/3294 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁶⁴⁹ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 713.

⁶⁵⁰ Tekrar karara bağlanması için teklifte bulunulmadığı takdirde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem bir sonraki olağan genel kurul toplantısından sonra kesin olarak hükümsüz hale gelecektir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 55.

⁶⁵¹ **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 179-180.

3. Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü

Anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin geçerli olarak şirketi bağlayabilmesi, işleme ilişkin genel kurul muvafakat kararının da mevcut ve hukuka uygun olmasına bağlıdır. Kanun ve esas sözleşmede düzenlenen usul ve esaslara uyulmadığı takdirde hukuka aykırı olan genel kurul kararları hükümsüz (*geçersiz*) olur. Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünde, hukuka aykırılığın derecesine göre genel kurul kararının, şeklen dahi hukuki varlık kazanmadığı hallerde *yokluk*⁶⁵²; şeklen bulunmakla beraber konusu ve içeriği bakımından hukuka aykırı olduğu hallerde *butlan* (*kesin hükümsüzlük*)⁶⁵³ ve özel nitelikteki çıkarları zedelediği hallerde *iptal* şeklinde üç yaptırım ortaya çıkar⁶⁵⁴.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin kararlarda, bu işlemlere özgü usuller ya da genel kurulda görüşülen somut işlemin konusu ve içeriği bakımından hukuka aykırılıklar hükümsüzlük sonucunu doğurabileceği gibi, işlemle ilgisi olmayan fakat geçerli bir genel kurul kararı için aranan usule aykırılıklar da hükümsüzlüğü doğurabilir. Ancak nedeni ne olursa olsun ilgili genel kurul kararının hükümsüzlüğü, kanun gereği zorunlu olarak genel kurul kararının arandığı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçerliliğini de etkiler. Zira genel kurul kararının

---

⁶⁵² **Kocayusufpaşaoğlu**, bir hukuki işlemin hükümsüzlüğü, ancak hukuken mevcut olması halinde söz konusu olabileceği için yokluk yaptırımının hükümsüzlükten ayrı değerlendirilmesi gereken bir kavram olduğunu belirtmektedir. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, s. 578, N. 43/1. Şirketler hukuku öğretisinde ise, yokluk da genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü halleri arasında sayılmaktadır. Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 1; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 27 ve s. 77 vd. Sonuçları bakımından butlan ile arasında bir fark bulunmayan yokluk hali, çalışmamızda Şirketler hukuku öğretisinde yer verildiği şekilde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü başlığı altında değerlendirilecektir.

⁶⁵³ Kanun koyucu, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda kullanılan "*butlan*" terimi yerine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile "*kesin hükümsüzlük*" terimini tercih etmiştir. (Krş. BK md. 20 ve TBK md. 27). Türk Ticaret Kanunu'nda ise halen yaptırım olarak "*butlan*" ve bu durumdaki genel kurul veya yönetim kurulu kararlarını ifade etmek üzere "*batıl*" terimlerine yer verilmektedir (TTK md. 391 ve md. 447). Bu nedenle çalışmamızda Türk Ticaret Kanunu'nun terimleri kullanılmıştır.

⁶⁵⁴ Sayılanların yanı sıra eksik işlemler (*noksanlık*) halinde askıda hükümsüzlük de söz konusu olabilir.

hükümsüzlüğünde, kanuni tamamlayıcı olgunun eksikliği nedeniyle tamamlanmamış olan işlem de hüküm ve sonuçlarını doğurmaz⁶⁵⁵.

a. Yokluk ve Butlan

Kanun ve esas sözleşmede belirtilen usullere uygun olarak toplanan pay sahipleri ve/veya temsilcilerinin oylarıyla oluşan genel kurul kararları, anonim şirketin irade beyanı olarak hukuki işlem niteliği taşır. Hukuki işlemlerin kurucu unsurların eksikliği nedeniyle kurulamaması, bir diğer ifadeyle hukuken varlık kazanamaması halinde yokluk söz konusu olur⁶⁵⁶. Türk Ticaret Kanunu ile açıkça düzenlenmemiş olmasına rağmen öğreti ve yargı kararlarında iki kurucu unsur olarak kabul edilen genel kurul ve karara ilişkin şekli nitelikteki emredici kurallara aykırılık hallerinde genel kurul kararının yok hükmünde olduğu kabul edilir⁶⁵⁷. Ancak genel kurul ve kararın hukuken varlık kazanmasının neye göre belirleneceği ve bunlara ilişkin bazı hallerin butlan veya iptal nedeni olarak düzenlenmiş olması yokluğun tespitinde güçlükler neden olmaktadır⁶⁵⁸. Bununla birlikte çağrışı yapmaya yetkili olmayan kişilerin çağrışı, asgari çağrı sürelerine aykırı davranılması, yetersayılara uyulmaması gibi hallerde alınacak genel kurul kararlarının yok hükmünde olduğu söylenebilir⁶⁵⁹. Bu bağlamda düzenleniş amacı gereği

---

⁶⁵⁵ **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 179-180; **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, s. 593, N. 43/33.

⁶⁵⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 43/1.

⁶⁵⁷ **Moroğlu**, s. 77 vd.; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 5; HGK, 29.05.2002, E. 2-441, K. 433. Ayrıca içeriğe ilişkin hukuka aykırılıklarda da yokluğun söz konusu olabileceği yönünde krş. **Nomer, Haluk Nami**: Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul 2008, s. 68 vd.

⁶⁵⁸ Nitekim emredici hükümlere aykırı kararlar aynı zamanda Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesi gereğince batıl; Türk Ticaret Kanunu'nun 445. maddesine göre iptal edilebilir. Bununla birlikte öğretide, Türk Ticaret Kanunu'nun hangi hallerde 445 hangi hallerde 447. maddesinin uygulanacağı konusunda farklı görüşte olan yazarlar da bulunmaktadır. Bir görüşe göre, süreklilik arz etmeyen münferit ihlaller iptal edilebilir, süreklilik arz eden ihlaller ise batıldır. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 61 vd.; **Korkut, Ömer**: Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Adana 2012, s. 90-91; **Karasu, Rauf**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s. 102-103; krş. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 70 vd.

⁶⁵⁹ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 7 vd.

usulün önem taşıdığı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul kararlarının, ağırlaştırılmış yetersayılara uyulmaması gibi aykırılıklar nedeniyle, bu işlemlerle ilgili olarak yoklukla malul olması da söz konusu olabilir⁶⁶⁰.

Genel kurul kararının şeklen de olsa mevcut olduğu, ancak konusu veya içeriği bakımından baştan itibaren hiç kimseye karşı hüküm doğurmadığı hallerde butlan yaptırımı ortaya çıkmaktadır⁶⁶¹. Türk Ticaret Kanunu ile ilk defa açıkça düzenlenen batıl genel kurul kararları, pay sahibinin, “*genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran*” veya “*bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran*” ya da “*anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan*” kararlar olarak sayılmıştır (TTK md. 447). Bu düzenleme anonim şirketlere özgü butlan nedenlerini ortaya koysa da, batıl genel kurul kararları örnekleme yoluyla sayılan bu hallerle sınırlı değildir. Bu nedenle Türk Borçlar Kanunu’nun 27. maddesi kapsamında emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine,

---

⁶⁶⁰ Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bir kararında Yargıtay, genel kurulun sermayenin %64,68’ine karşılık gelen pay sahibinin katılımıyla gerçekleştirilmiş olması nedeniyle yetersayılara uyulmadan alınmış kararın yoklukla malul olduğunu belirtmiştir. Bkz. 11. HD, 25.01.2016, E. 2015/6357, K. 2016/702 (Kazancı İçtihat Bankası). Yargıtay’ın taraf teşkili sağlanmadığı için başka bir inceleme yapmadan bozma kararı verdiği bir başka olayda ise, ilk derece mahkemesi Türk Ticaret Kanunu’nun 408/2-f hükmünü gözden kaçırarak, Eski Ticaret Kanunu döneminde sadece tasfiye aşamasındaki şirketler bakımından bulunan düzenleme gereğince sermayenin %62,625’inin katılımı ve katılanların çoğunluğuyla alınan genel kurul kararının şirketin tasfiye aşamasında olmadığı gerekçesiyle geçerli kabul etmiştir. Bkz. 11. HD, 12.02.2018, E. 2016/13136, K. 2018/986 (Kazancı İçtihat Bankası).

Bizim de görüşüne katıldığımız **Moroğlu**, ağırlaştırılmış yetersayılara ilişkin düzenlemelerde pay sahiplerinin çıkarlarını korumaya yönelik amaç dolayısıyla nisbi emredici hükümlerin söz konusu olduğunu ve bu yetersayıları sürekli olarak ortadan kaldıran genel kurul kararı olmadığı sürece sadece somut bir kararla sınırlı olarak yetersayılara aykırılık halinde genel kurul kararının yokluğundan değil, iptal edilebilirliğinden bahsedilebileceğini belirtmektedir. Yazara göre, yetersayılara uyulmadan alınan karar ret kararı olarak nitelendirilmelidir. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 144. Ancak Yargıtay yetersayılara uyulmamasının sonucunun yokluk olduğu görüşündedir. Bkz. HGK, 12.03.2008, E. 11-246, K. 239 (İstanbul Barosu Dergisi 2009, C. 83, S. 4, s. 2061). Ayrıca kanuni yetersayılar ile esas sözleşmede ağırlaştırılmış yetersayılar arasında ayırım yapılamayacağına ilişkin bkz. 11. HD, 24.09.1993, E. 1992/5419, K. 1993/5826 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁶⁶¹ **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 30; Hukuki işlemin hükümsüzlüğe ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Akipek, Jale**: Hükümsüzlük Nazariyeleri Karşısında Türk Medeni Kanununun Sistemi, Ankara 1953, s. 31 vd.

kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan genel kurul kararları da butlanla sakattır⁶⁶².

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili olarak batıl genel kurul kararları özellikle anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararlar kapsamında çıkabilir. Anonim şirketin temel yapısı ile kastedilen, anonim şirketin niteliğiyle bağdaşmayan, bir diğer ifadeyle onu tanımlayan ve diğer şirketlerden ayıran özelliklerini bozan kararlardır⁶⁶³. Bu kapsamda genel kurulun devredilemez yetkilerini devreden veya bunların elinden alınması anlamına gelen esas sözleşme değişikliğini gerçekleştiren kararları anonim şirketlerde organlar arası kanuni yetki paylaşımına aykırı ve batıldır⁶⁶⁴.

Bu nedenle genel kurul önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere karar verme yetkisini, ister münferit bir olayda genel kurul kararıyla ister süreklilik arz edecek şekilde esas sözleşmede düzenleyerek olsun⁶⁶⁵, yönetim kuruluna bırakan bir karar alamaz. Böyle bir karar, her şeyden önce kanuna aykırı şekilde genel kurulun münhasır yetkisinin yönetim kuruluna devri sonucu doğuracağı gibi, hükmün koruyucu amacına da hizmet etmez. Anonim şirketin temel yapısını bozan genel kurul kararı (TTK md. 447/1-

---

⁶⁶² **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 30; **Nomer**, Geçersizlik, s. 74 vd.; **Çamoğlu (Poroy/Tekinalp)**, Ortaklıklar Hukuku I, N. 722c ve N. 722d; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 14.

⁶⁶³ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 44. Nitekim AktG § 241/3 hükmünde de “... mit dem Wesen der Aktiengesellschaft nicht zu vereinbaren ist” denilerek bu şekilde ifade edilmiştir

⁶⁶⁴ Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararların butlanı, esasen yönetim kurulu kararlarının butlanını düzenleyen Türk Ticaret Kanunu’nun 391. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde hükme bağlanmış ve bu hükmün gerekçesinde organların devredilemez yetkilerinin aynı fıkranın (b) bendinde hükme bağlanan anonim şirketin temel yapısı ile ilgili olduğu belirtilmiş; batıl genel kurul kararlarını düzenleyen 447. maddenin gerekçesinde ise anonim şirketin temel yapısına ilişkin 391. maddenin gerekçesinin incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, organlar arası iş bölümü ve yetki devri konusunda kanun hükümlerine aykırı kararlar batıldır. Bkz. Türk Ticaret Kanunu 391 ve 447. madde gerekçeleri; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 45, dn. 100.

⁶⁶⁵ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 78.

c) ile bu karara dayanarak yönetim kurulunun işlemin yapılmasına ilişkin alacağı karar butlanla sakattır (TTK md. 391/1-d)⁶⁶⁶.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili genel kurul kararlarının butlanının söz konusu olabileceği bir diğer hal ise, sermayenin korunması hükümlerine aykırılıktır. Bu butlan nedeninin temelini, anonim şirketlere hâkim sınırlı sorumluluk ilkesi, sermayenin iadesi yasağı ve malvarlığının amaca bağlılığı oluşturur⁶⁶⁷. Bu konuda, Türk Ticaret Kanunu'nun 447. maddesinin gerekçesinin atıf yaptığı 391. maddenin gerekçesinde “*sermaye*” ifadesinin lafzi yorumlanması gerektiği, yedek akçelerin koruma kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğinin ise tartışılabilir olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte pay sahiplerinin sorumluluğunun sınırlı olduğu anonim şirkette, alacaklıların güvencesini şirketin malvarlığı oluşturur. Bu nedenle öğretilerde haklı olarak bu hükümsüzlük halinin, sadece sermaye ile sınırlı tutulmayarak malvarlığının korunması ilkesi kapsamındaki hükümleri de kapsadığı dile getirilmektedir⁶⁶⁸.

Bu kapsamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle ilgili genel kurul kararlarının batıl olabileceği hallerin başında, sermayenin iadesi yasağı kapsamına giren işlemler gelir⁶⁶⁹. Sermayenin iadesi aynı zamanda eşit işlem ilkesine ve hakkın kötüye kullanılması yasağına da aykırıdır (TTK md. 357; TMK md. 2/2)⁶⁷⁰. Türk Ticaret

---

⁶⁶⁶ **Dural**, s. 236. Yargıtay'ın genel kurulun usulüne uygun şekilde toplanmaması nedenine dayanarak değişik gerekçeyle onadığı bir kararda, ilk derece mahkemesi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin kararın genel kurul tarafından verilebileceği ve genel kurulun bu yetkiyi başka bir organa devredemeyeceği gerekçesiyle ilgili genel kurulda karar alınan gündem maddesini (davacının iptal istemi üzerine) iptal etmiştir. Bkz. 11.HD, 24.04.2017, E. 2015/14750, K. 2017/2344. Burada belirtmek gerekir ki, bir genel kurulun butlanını gerektiren hallerde iptal davası açıldığı takdirde bu davanın da dinlenebilir ancak hâkim butlanın söz konusu olduğu kanaatine varırsa, bunu resen gözetebilir. Bkz. **Moroğlu**, s. 190-191.

⁶⁶⁷ **Tekinalp**, Sermayenin Korunması, s. 1682-1683.

⁶⁶⁸ **Tekinalp**, Eski Ticaret Kanunu döneminde yazdığı makalesinde gerek Kanunda gerek Tasarıda sermayenin korunmasının malvarlığının korunması şeklinde geniş yorumlanmasının daha yerinde olacağını; bununla birlikte bir hükmün sermayeyi koruyup korumadığına mahkemenin karar vereceğini ifade etmiştir. Bkz. **Tekinalp**, Sermayenin Korunması, s. 1692 ve s. 1699. Ayrıca bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 48. Malvarlığının korunması ilkesi ile ilgili ayrıntılı değerlendirme için bkz. **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 121 vd.

⁶⁶⁹ **Moroğlu**, s. 171.

⁶⁷⁰ **Sevi, Ali Murat**: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara 2013, s. 425-426; **Bahar Sayın**, s. 122.

Kanunu'nun 480/3 hükmünde “*sermaye olarak şirkete verilenler*” ifadesi kullanılsa da, yasağın kapsamına malvarlığını azaltması kaydıyla pay sahibine ödediği sermaye payının şekliyle (ayın, nakit vb.) ile aynı olmayan faydaların sağlanması da girmektedir⁶⁷¹. Bu bağlamda, şirketin pay sahibiyle kurduğu önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde karşı edimin bedelsiz veya makul ticari gerekçeler bulunmaksızın piyasa fiyatının altında bir bedel olması halinde sermayenin iadesi yasağı gündeme gelebilecektir. Ancak sermayenin iadesi yasağının ve bu kapsamda batıl bir işlemin söz konusu olması için, pay sahibine yapılan doğrudan veya dolaylı iadenin şirketin esas sermayesini azaltması gerekmektedir⁶⁷². Sadece şirketin serbest malvarlığının azalmasına yol açan dağıtımlar ise, açık veya gizli kar dağıtımı olarak nitelendirilir ve kar dağıtımına ilişkin hükümler ihlal edildiği takdirde Türk Ticaret Kanunu'nun 512. maddesi kapsamında geri ödeme söz konusu olur⁶⁷³.

---

⁶⁷¹ **Hüffer, Uwe/Koch, Jens:** Aktiengesetz-AktG § 57 Keine Rückgewähr, keine Verzinsung der Einlagen, 13. Auflage, München 2018, N. 3.

⁶⁷² Anonim şirketlerde esas sermaye ile kanunen bağlı yedek akçelerin toplamı kanunen bağlı malvarlığını oluşturur. Ancak anonim şirketin kanunen bağlı yedek akçelerine ilişkin ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 519/3 hükmü öngörülmüş bulunduğu için, Türk hukukunda sadece payların itibari değerinin toplamından oluşan esas sermayenin iadesi 480/3 hükmü kapsamında yasaktır. Nitekim kanunen bağlı yedek akçelerin kanuna aykırı dağıtımında iade yükümlülüğü de Türk Ticaret Kanunu'nun 512. maddesine göre gerçekleştirilir. Kanunen bağlı bulunanlar dışında kalan malvarlığı üzerinde ise tasarrufta bulunulabileceği ve bunlar kanuni prosedüre uyulmak kaydıyla kâr payı olarak dağıtılabilmesi için serbest malvarlığı (dağıtılabilir özkaynaklar) olarak nitelendirilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kırca, İsmail:** “Anonim Şirketlerde Sermayenin İadesi Yasağı (TTK 405/II) ile İlgili Bir İnceleme (11. HD'nin 10.06.2008 Tarih ve E. 2007/12661, K. 2008/7660 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi)”, Halûk Konuralp'e Armağan, Ankara 2009, C. 3, s. 644 vd.; **Sevi**, s. 427 vd.

⁶⁷³ **Sevi**, s. 438-440. Alman hukukunda da yakın zamana kadar sermayenin iadesi yasağı (AktG § 57) kapsamına giren önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin batıl olduğu kabul edilmekteydi (BGB § 134). Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, 2011, N. 28 ve N. 36. Ancak son içtihat ve öğretideki görüşlere göre, butlan yaptırımı yerine özel bir kanuni hüküm olan ve Türk Ticaret Kanunu'nun 512. maddesine karşılık gelen haksız ve kötüniyetle yapılan ödemelerin iadesini düzenleyen AktG § 62'ye göre şirket geri ödeme talep edebilir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 27-28 ve N. 36; **Hüffer/Koch § 57**, N. 32. Nitekim Alman Federal Yüksek Mahkemesi, objektif orantısız bir bedelle pay alımı nedeniyle sermayenin iadesi yasağı kapsamında olduğu tespit edilen bir olayda butlan yaptırımına ancak kanunda aksi bir düzenleme olmadığı takdirde başvurulabileceğini, farklı bir yasal sonuç düzenleyen AktG § 62 hükmünün varlığı nedeniyle butlana ilişkin BGB § 134 düzenlemesine dayanılmayacağına karar vermiştir. Bkz. BGH, 12.03.2013-II ZR 179/12.

Öte yandan işlemin üçüncü kişi aracılığıyla yapıldığının tespit edilmesi halinde de sermayenin iadesi yasağı söz konusu olabilir⁶⁷⁴. Özellikle yavru şirketin hâkim şirketin pay sahibine fayda sağladığı hallerde, hâkim ve yavru şirketin sermayesi bir bütün olarak değerlendirilir⁶⁷⁵. Belirtmek gerekir ki, sermayenin iadesi anlamına gelen işlemler gibi, bu işlemlerin dayandığı genel kurul kararı, yönetim kurulu kararı veya esas sözleşme hükmü de batıldır⁶⁷⁶.

Bununla birlikte sermayenin iadesinin söz konusu olmadığı ancak karşı edimin üzerinde işlem yapılan unsurların değerine veya getirisine denk olmaması nedeniyle şirket malvarlığını azaltan işlemlerin batıl olduğunu söylemek güçtür⁶⁷⁷. Zira bir şey malik olan kimse, o şey üzerinde hukuka uygun olmak kaydıyla istediği gibi tasarruf etmekte (Anayasa md. 35; TMK md. 683/1)⁶⁷⁸ ve sözleşme ilişkisinde de taraflar sözleşmenin içeriğini belirlemekte özgürdür. Ancak karşı edim, dürüstlük kuralına aykırılık ve hakkın kötüye kullanılması oluşturacak derecede düşük ise, genel kurul kararlarının iptali ile yönetim kurulunun sorumluluğu hükümlerine başvurmak olanaklıdır (TMK md. 2; TTK md. 445/1, md. 553, ayrıca bkz. TTK md. 512/1).

---

⁶⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Sevi**, s. 441; **Doğan, Beşir Fatih**: Anonim Şirkette Sermaye Payını Geri Ödeme Yasağı, TBB Dergisi 2005, S. 56, s. 53. Öte yandan gelecekte pay sahibi olacak üçüncü kişiyle önceden yapılan işlemler de bu kapsamdadır. Bkz. **Hüffer/Koch, AktG § 57**, N. 14.

⁶⁷⁵ **Hüffer/Koch, AktG § 57**, N. 13; **Sevi**, s. 444.

⁶⁷⁶ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 1050; **Kırca**, Sermayenin İadesi Yasağı s. 650. Yasağın ihlaline bağlanan iade borcu ve tazminat yükümlülükleri için bkz. **Sevi**, s. 520 vd.

⁶⁷⁷ Nitekim anonim şirket hukuka uygun olduğu takdirde bağışta da bulunabilir. Bkz. 11. HD, 20.11.2017, E.2016/7360, K. 2017/6347 (Kazancı İçtihat Bankası). Yargıtay'ın taraf eksikliği nedeniyle bozduğu bir karara konu olan olayda, mahkeme bir anonim şirketin tek taşınmazı olan fabrika ve arsasının satışına ilişkin genel kurul kararının bedelin düşük olduğu gerekçesiyle yoklukla malul veya batıl sayılmayacağına karar vermiştir. Bkz. 11. HD, 12.02.2018, E. 2016/13136, K. 2018/986 (Kazancı İçtihat Bankası). Alman hukukunda AktG 179a hükmünün bilgilendirme yükümlülükleri kapsamındaki eksiklikler dışında bir değer kontrolünü içermediği ve bu nedenle iptal istemiyle mahkemeye başvurulmayacağı ile ilgili bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 59.

⁶⁷⁸ **Esener, Turhan**: Eşya Hukuku, Ankara 1971, s. 100-102.

b. İptal

Genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü sonucu doğuran üçüncü hal iptaldir. Türk Ticaret Kanunu'nun 445. maddesinde kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararlarının iptal edilebilir olduğu düzenlenmiştir⁶⁷⁹. Bu kararları iptal edilebilir kılan kurucu ve tamamlayıcı olgularında bir eksiklik olmamasına rağmen bunların dışında bir geçersizlik nedeni bulunmasıdır. Bu geçersizlik nedeni, yoklukla malul ya da batıl kararların aksine kamu düzeninin değil, ilgililerin çıkarlarının korunmasına hizmet eder⁶⁸⁰ ve ilgililer sağlanan korumadan yararlanmayarak iptal hakkını kullanmaktan feragat edebilir⁶⁸¹. İptal davası, bozucu inşai bir davadır (HMK md. 108/1; TTK md. 445)⁶⁸². Dolayısıyla iptal edilebilir kararlar, iptali kesinleşinceye kadar veya iptal edilme olanağı ortadan kalktıktan sonra geçerli kabul edilir; ancak iptal kararı ile baştan itibaren hükümsüz hale gelirler⁶⁸³.

Genel kurul kararlarının önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin iptal edilebilirliği, çeşitli şekillerde söz konusu olabilir⁶⁸⁴. Kanuna aykırılık hallerinin, Türk Ticaret Kanunu ile sınırlı olmaması nedeniyle⁶⁸⁵ pay sahiplerinin çıkarlarını

---

⁶⁷⁹ Öte yandan sistematik açıdan sorunlu bir şekilde iptal davası açabilecek kişiler başlığı altında usule ilişkin iptal nedenlerine de yer verilmektedir (TTK md. 446/1-b). Bu konudaki değerlendirmeler için bkz. **Kırca, İsmail**: Türk Ticaret Kanunu'nun Genel Kurul Kararlarının İptali Sebepleri ile İptal Davası Açabilecek Kişilere İlişkin Hükümleri Hakkında Bazı Değerlendirmeler, *Batider* 2015, C. XXXI, S. 4, s. 8 vd. Bazı özel iptal halleri ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 192, 431, 475/1 ve 1524/2'de düzenlenmiştir.

⁶⁸⁰ Ancak pay sahiplerinin bireysel çıkarlarının sürekli olarak ihlal edilmesine yol açan genel kurul kararları somut olayın özelliklerine göre Türk Ticaret Kanunu'nun 447/1-a veya 447/1-c hükmüne göre batıldır. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, *Anonim Şirketler Hukuku*, C. 2/2, s. 81.

⁶⁸¹ **Teoman, Ömer**: Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir Mi?, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, s. 1704.

⁶⁸² **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, *Anonim Şirketler Hukuku*, C. 2/2, s. 57.

⁶⁸³ **Moroğlu**, *Hükümsüzlük*, s. 28; **Teoman**, *İptal Edilebilir Bir Kararın Tescili*, s. 1704. İptal edilerek hükümsüz kılınmaya kadar bu kararlar geniş anlamda askıda hükümlü işlemler arasında değerlendirilebilir. Ancak iptal edilebilir işlemler ile askıda hükümlü/askıda hükümsüz işlemler askı durumunun sona ermesi bakımından taraflar dışında bir kaynağın katılımının gerekli olup olmaması bakımından birbirinden ayrılır. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 43/34.

⁶⁸⁴ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 55.

⁶⁸⁵ Türk Ticaret Kanunu'nun 445. maddesinde yer verilen kanun ifadesi, yürürlükte bulunan yazılı kurulların tümünü ifade eder. Yalnız, örf ve âdet hukuku kuralları da iptal nedeni olabilir (TMK md. 1/2; TTK md. 1/2). Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, *Anonim Şirketler Hukuku*, C. 2/2, s. 64. **Moroğlu** ise, tüzük,

ilgilendiren Sermaye Piyasası Kanunu ve II-23.1 sayılı Tebliğ'in hükümlerine aykırılıklarda da genel kurul kararının iptali gündeme gelir⁶⁸⁶. Örneğin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesinde pay sahiplerinin korunması için gerekli bilgilendirme yükümlülüklerinin ihlali iptal davası açma olanağı verir. Bununla birlikte bilgilendirme yükümlülüklerinin eksikliğinden dolayı bir genel kurul kararına, ancak yanlış veya eksik verilen ya da bilgi alma talebinin reddedilmiş olması nedeniyle verilmeyen bilginin pay sahibinin toplantıya katılımının veya haklarını kullanmasının temelini oluşturduğu ve ihlalin genel kurul kararı alınmasında etkili olduğu hallerde iptal talebinde bulunulabilir (TTK md. 446/1-b)⁶⁸⁷.

Öte yandan esas sözleşme ile Türk Ticaret Kanunu'nun izin verdiği ölçüde yedek kanun hükümlerinden farklılaşan veya emredici kanun hükümlerini tamamlayan düzenlemeler yapılması halinde esas sözleşmeyi ihlal eden genel kurul kararları da iptal edilebilir niteliktedir⁶⁸⁸. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler ile ilgili esas sözleşme düzenlemeleri, bu işlemler için yetersayıların ağırlaştırılması veya çağrı sürelerinin uzatılması gibi kanunda öngörülen usul hükümlerinin ağırlaştırılması bakımından usuli nitelik taşıyabilir. Bunun yanı sıra esas sözleşme düzenlemeleri münferit malvarlığı unsurları önemli addedilerek bunlar üzerindeki işlemlerin genel kurul onayına bağlanması veya pay sahipleri ya da üçüncü kişiler lehine alacak ve talep hakkı tanınması şeklinde konuya ilişkin de olabilir. İptal edilebilirlik açısından esas sözleşme hükümlerini ihlal, sadece usuli veya alacak ve talep hakkı tanıyan konuya ilişkin

---

yönetmelik, tebliğ gibi idari düzenlemelerle getirilen hükümlerin ancak özel bir kanun hükmüyle idareye düzenleme yetkisi verildiği hallerde iptal nedeni olabileceğini belirtmektedir. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 228.

⁶⁸⁶ Nitekim Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/2 hükmü gereğince Sermaye Piyasası Kurulu'nun da bu konuda iptal davası açması düzenlenmiştir. Bkz. Aşa. Üçüncü Bölüm, IV, D.

⁶⁸⁷ **Hüffer, Uwe/Koch, Jens**: Aktiengesetz-AktG § 243 Anfechtungsgründe, 13. Auflage, München 2018, N.12 vd.; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 55 ve N. 59.

⁶⁸⁸ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 86. Esas sözleşme ile düzenlenebilecek hususlar için ayrıca bkz. **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 157 vd.; **Karasu**, Emredici Hükümler İlkesi, s. 48 vd.

düzenlemelere aykırı olarak alınan genel kurul kararları bakımından ortaya çıkar⁶⁸⁹. Zira önemli sayılan malvarlığı unsurları üzerinde yönetim kurulunun tek başına yapacağı işlemler batıldır (TTK md. 391/1-d). Burada ayrıca belirtmek gerekir ki, esas sözleşmeyi ihlal usuli bir hükme ilişkinse karar ile ihlalin illiyet bağının da bulunması gerekir; konuya ilişkin ihlallerde ise bu koşul aranmaz⁶⁹⁰.

Anonim şirkette azınlığın şirketten dışlanması niyetiyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri gerçekleştirilmesinin önlenmesi ve azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının korunması bakımından en önemli iptal nedeni ise, dürüstlük kuralına aykırılıktır⁶⁹¹. Ancak açılan bir iptal davasında hâkimin, çoğunluk ilkesinin bir sonucu olarak sadece iptal nedenlerinin varlığı yönünden inceleme yapabilir ancak genel kurul kararının içeriğine yönelik yerindelik denetimi yapamaz⁶⁹². Bunun için hâkimin yerindelik denetimine girmeden çoğunluğun azınlığı ezmesini önleme amacı güden dürüstlük kuralına aykırılığı tespiti titiz bir incelemeyi gerektirir. Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinin anonim şirketler için de geçerli olduğunu vurgulamak amacıyla yer verilen bu iptal nedeni, dürüstlük kuralının yanı sıra hakkın kötüye kullanımı yasağını⁶⁹³ ve ahlaka aykırılığı da kapsar⁶⁹⁴. Buna göre şirketin amaç ve

---

⁶⁸⁹ Esas sözleşme ile pay sahiplerine imtiyaz ya da üçüncü kişilere öncelikle satın alma hakkı verilmesi gibi alacak veya talep hakkı tanıyan düzenlemeleri sınırlandıran, değiştiren veya ortadan kaldıran genel kurul kararları ise iptal davasına konu olamaz. Zira bir taahhüt veya sözleşme ilişkisi niteliğindeki bu hukuki ilişki pay sahibi veya üçüncü kişilerin rızası olmadan şirketin tek taraflı iradesiyle değiştirilemeyeceği için, bu hallerde ilgililer tarafından genel kurul kararının kendilerini bağlamadığının tespiti istenebilir. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 235-236.

⁶⁹⁰ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 90.

⁶⁹¹ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 55.

⁶⁹² **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 63-64; **Kırca**, Takdir Yetkisi-Özen Borcu, s. 90-91. Alman hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler ile ilgili olarak bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 76.

⁶⁹³ Bu bağlamda hakların en az zarar verilecek şekilde (sakınılarak) kullanılması ilkesi kapsamında eşdeğer bir yol veya seçenek olması halinde başkasının zararına olanın tercih edilmesi de hakkın kötüye kullanımını oluşturur. Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 242; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 102. Ayrıca bkz. **Tekinalp**, Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması, s. 206-207.

⁶⁹⁴ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 91-92 ve s. 97-98; **İmregün**, Anonim Ortaklıklar, s. 163-164; **Tekil**, Anonim Şirketler, s. 333; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 239. **Tekinalp**,

çıkarları gerektirmediği takdirde azınlık pay sahiplerinin haklarını ihlal eden kararlar iptal edilebilir⁶⁹⁵. Bu ihlal, genel kurul kararının doğrudan içeriğine ilişkin olabileceği gibi, işlemin gerçekleşmesiyle ortaya çıkacak sonuç dolayısıyla kararla güdülen amaca ya da genel kurul toplantısının yapılış biçimi gibi kararın alınma tarzına ilişkin de olabilir⁶⁹⁶.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından dürüstlük kuralına aykırılık, şu hallerde ortaya çıkabilir: Birleşme veya bölünme işlemlerinde pay sahiplerine tanınan ortaklık payının ve haklarının korunmasına veya ayrılma akçesine ilişkin hükümlerin (TTK md. 140-141 ve md. 161) uygulanmasını önlemek amacıyla malvarlığının devredilmesinin hemen ardından şirketin sona erdirilmesi *fiili birleşme/bölünme*⁶⁹⁷; soğuk/gerçek olmayan kottan çıkma (*kaltres/unechtes delisting-cold delisting*) yoluna başvurulması⁶⁹⁸; şirketin malvarlığının, fesih kararından önce çoğunluk pay sahipleri tarafından kurulan yeni bir şirkete devredilmesi ve piyasada yeni şirket eski şirketin halefymiş izlenimi verecek çalışmalar yapılması⁶⁹⁹; azınlık pay sahibiyle daha iyi koşullarda gerçekleştirilebilecek işlemlerin çoğunluk pay sahibi veya üçüncü kişilerle daha kötü koşullarda gerçekleştirilmesi; çoğunluk pay sahibinin lehine olacak şekilde kendisine veya ilişkili oldukları kişi ya da şirketlere piyasa fiyatının altında işlem yapılması⁷⁰⁰; azınlık pay sahiplerinin genel kurula katılımını önleyecek şekilde toplantının yer ve zamanının belirlenmesi; önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin

---

dürüstlük kuralının ayrıca şeffaflık ile pay sahiplerinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarının saksaklanmamasını da kapsadığını belirtmektedir. Bkz. **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 15/04.

⁶⁹⁵ Pay sahipleri, kullandığı oydan dolayı sorumlu tutulamaz. Ancak kasten zarar verme halinde Türk Borçlar Kanunu'nun 49/2 hükmü gereğince tazminat davası açılabilir. Bu yönde bkz. **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, Ortaklıklar Hukuku II, N. 960f. Öte yandan, iptal davası açabilecekler arasında sayılmayan alacaklılar ve üçüncü kişilerin çıkarlarını ihlal etme amacıyla gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin kararlar ise batıldır. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 98.

⁶⁹⁶ **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 42/43 vd.; **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 83-84; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 97.

⁶⁹⁷ Bkz. yuk. İkinci Bölüm, IV.

⁶⁹⁸ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, I, B, 3.

⁶⁹⁹ **Hüffer/Koch, AktG § 243**, N. 36.

⁷⁰⁰ **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 239.

gündemde bulunmamasına rağmen karara bağlanması; bilgi alma ve inceleme haklarının ihlali vb.

c. Yokluk ve Butlanın Tespiti Davaları ile İptal Davası

Yoklukla malul ve batıl genel kurul kararları alındıkları andan itibaren kesin olarak hükümsüzdür. Dolayısıyla bu kararların herhangi bir merci önünde itiraz yoluyla ileri sürülerek, hâkimin resen gözetmesiyle veya bağımsız bir dava açılarak tespiti yapılabilir (HMK md. 106/1; TTK md. 448-451)⁷⁰¹. Butlanın tespiti davası, hukuki yararı bulunan herkes tarafından (HMK md. 106/2) herhangi bir zamanla sınırlı olmaksızın (krş. SPK md. 92/1-b) şirkete karşı açılabilir⁷⁰². Bu bakımdan hukuki durumunu açıklığa kavuşturmak isteyen şirketle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri gerçekleştiren karşı tarafın da davayı açmada hukuki yararının bulunduğu kabul edilir.

Diğer hükümsüzlük hallerinden farklı olarak iptal davası açabilecek olan kişiler ve davanın açılacağı süre sınırlıdır (TTK md. 446)⁷⁰³. Buna göre iptal davası pay sahipleri, yönetim kurulu veya kararın icrası şahsi sorumluluğunu doğuracak her bir yönetim kurulu üyesi tarafından karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde şirketin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde şirkete karşı açılır (TTK md. 445)⁷⁰⁴.

Pay sahiplerinin dava açabilmesi için genel kurul kararının içeriğine ilişkin hukuka aykırılıklar ile usulüne ilişkin hukuka aykırılıklar arasında bir ayırım yapmak

---

⁷⁰¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 272 vd.; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, 184 vd.

⁷⁰² Yoklukla malul veya batıl genel kurul kararları, belli bir sürenin geçmesiyle sağlık kazanmazlar; ancak uzun süre sessiz kalan veya hükümsüzlüğü bilmesine rağmen çıkar elde etmek amacıyla hareket eden kişilerin tespiti istemesi hakkın kötüye kullanımı yasağı kapsamındadır. Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 274-275.

⁷⁰³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 174 vd.; **Moroğlu**, s. 255 vd. Ayrıca bkz. **Kırca**, İptal Davası Açabilecek Kişiler, s. 7 vd.; **İmregün, Oğuz**: Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İstanbul 1995, s. 125-137.

⁷⁰⁴ Ayrıca önemli nitelikte işlemlerde Sermaye Piyasası Kurulu'nun da halka açık şirketler için öngörülen usullere aykırılık halinde dava açabileceği hakkında bkz. Aşa. Üçüncü Bölüm, IV, D.

gerekir. İçeriğe ilişkin hukuka aykırılıklarda, kural pay sahibinin toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy vermesi ve bu muhalefetini tutanağa geirtmesidir. Ancak bu koşullar çağrının usulüne uygun yapılmaması, gündemin gereği gibi ilan edilmemesi, genel kurula katılma ya da pay sahibinin haksız Şekilde genel kurula katılmasına veya oy kullanmasına engel olunması halinde aranmamaktadır. Zira bu hallerde Şirkete isnat edilen nedenlerle iptal davasını açma koşulları olan toplantıya katılma ve muhalefetini tutanağa geirtme saęlanamamıŐtır. Bununla birlikte çağrının usulüne uygun yapılmaması, gündemin gereği gibi ilan edilmemesine rağmen genel kurula katılan pay sahiplerinin olumsuz oy verme ve muhalefeti tutanağa geirtme koşulunu yine de sağlaması gerekir⁷⁰⁵.

Usule ilişkin hukuka aykırılıklarda ise, tım pay sahipleri genel kurula katılsın katılmasın veya olumsuz oy kullansın kullanmasın iptal davası açabilir. Bununla birlikte kararın iptali için usule aykırılıklarla karar arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Aksi halde açılan iptal davasında Şirket usule aykırılıkların alınan kararı etkilemediğini ispatlarsa, kararın iptal edilmesini engelleyebilir. Tırk Ticaret Kanunu'nun 446/1-b hıkmünde usule aykırılıklar çağrının usulüne uygun yapılmaması, gündemin gereği gibi ilan edilmemesi, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılarak oy kullanması ya da pay sahibinin haksız Şekilde genel kurula katılmasına veya oy kullanmasına engel olunması Şeklinde sayılmıştır. Bu sayım sınırlı değildir; bilgi alma hakkının ihlali gibi usule ilişkin diğer aykırılıklar da hıkmın kapsamına dahildir⁷⁰⁶.

Birden fazla iptal davasının açılması halinde davaların birleŐtirilerek gırılması gereklidir (TTK md. 448/2). Bu nedenle u aylık hak dıŐürücü sfire geçmeden davaların

---

⁷⁰⁵ **Kırca (Şehirali elik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 194; **Moroğlu**, Hıkmısızlık, s. 255 vd.

⁷⁰⁶ **Kırca (Şehirali elik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 150-151 ve s. 196; krş. **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları Hukuku, N. 15/07.

görülmesine başlanamaz. Ancak mahkeme şirketin muhtemel zararlarına karşılık istem üzerine davacıların teminat göstermesine hükmedebilir (TTK md. 448/3).

Tespit ve iptal kararları, tüm pay sahipleri için geçerli (TTK md. 450) ve geçmişte etkilidir (krş. HMK 108/3). Hükümsüzlüğün baştan itibaren etki doğurması, şirket ile üçüncü kişiler arasında kurulan ve genel kurul kararının kanuni tamamlayıcı olgu olduğu işlemleri, dolayısıyla çalışmamızın konusunu oluşturan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri de kapsar⁷⁰⁷. Yönetim kurulu iptal veya butlan davasının açıldığını ve duruşma gününü ilan ederek şirketin internet sitesine koymak (TTK md. 448/1); mahkemenin iptal veya butlanın tespiti kararlarını ise ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesinde yayımlamak zorundadır (TTK md. 450).

4. Genel Kurul Kararına Aykırı İfa

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmesi, şirketin geleceği ve pay sahiplerinin çıkarlarını etkileyen işleme ilişkin iradenin pay sahiplerine ait olması, bir diğer ifadeyle pay sahiplerinin kendi geleceklerini tayin etmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yönetim kurulunun bu işlemleri kurarken şirkete karşı yükümlülüklerini gözetmenin yanı sıra pay sahiplerinin çıkarlarını dikkate alması, işlemlerin icrasında da genel kurul kararıyla somutlaşan pay sahiplerinin iradesine uygun hareket etmesi zorunludur. Şüphesiz, genel kurulun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin ret kararı verdiği hallerde, böyle bir iradeden bahsedilemez ve muvafakatin kesin olarak eksikliği söz konusu olduğu için işlem hükümsüz hale gelir. Bununla birlikte önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri kuracak ve icra edecek olan yönetim kurulunun, genel

---

⁷⁰⁷ **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 257; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 341 vd. Aksi yönde bkz. **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 163 vd. Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesinde düzenlenen kuruluştan sonra malvarlığı değerlerinin devralınmasına ilişkin benzer yönde bkz. **Ülgen**, s. 91.

kurulun somut bir işleme muvafakati olmakla beraber sonradan işlemin koşullarını değiştirmesi veya işlem henüz kurulmadıysa alınan izne aykırı bir işlem kurması halinde şirketin işlem karşısındaki hukuki durumunun tespiti gerekir.

Nitekim Alman hukukunda genel kurulun muvafakat verdiği önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem ile gerçekleştirilen işlem arasında farklılıklar olup olmadığı hususunda, noter onayı ve ticaret siciline tescil ile kurulmuş bir kontrol mekanizması bulunmaktadır. İlk olarak işlemler, Alman Medeni Kanunu'nun 311b/3 hükmü gereğince noter tarafından tanzim ve tasdik edilme koşuluna tabidir. Buna bağlı olarak genel kurulun kararını takip eden noter işlemleri sırasında noterin, genel kurulun kararının içeriği ile gerçekleştirilen işlemin doğruluğunu ve eksiksiz olup olmadığını incelemesi söz konusudur⁷⁰⁸. İkinci olarak ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurul tarafından onaylanması halinde genel kurula sunulan sözleşmenin Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu § 130/1 ve § 130/5 hükümlerine göre toplantı tutanağına eklenerek ticaret siciline tescili gerekmektedir (AktG § 179a/2). Böylece genel kurula icra edilen sözleşme açısından bir uyum kontrolü yapma olanağı sunulur⁷⁰⁹.

Türk hukukunda böyle bir kanuni kontrol mekanizması bulunmamaktadır. Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurul kararına aykırılığa Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmelidir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmünde gerçekleştirilen bir işlemin sadece esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması halinde, şirketin iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı işlemle bağlı olduğu düzenlenmiştir. Söz konusu hükme istinaden öğretilerde bazı yazarlar, hükmün genel kurul kararına aykırı her türlü işlemlere ilişkin

---

⁷⁰⁸ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 32.

⁷⁰⁹ Stein, MüKoAktG § 179a, N. 64 ve N. 32

olduğunun kabulüyle şirketin işleme bağlı olması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşteki yazarlardan **Dural**, genel kurulun işlemin yapılmasına ilişkin olumlu iradesi varsa, bir veya birkaç hususa aykırı ifanın Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmü gereğince üçüncü kişinin iyiniyetli olması halinde işlemin geçerliliğini etkilemeyeceği görüşündedir⁷¹⁰. **Aydın** ve **Ayoğlu** ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmünün genel kurulun karar almaya yetkili olduğu hallerine ilişkin olduğunu ve bu kapsamda genel kurul kararına aykırı işlemin geçerli olacağı gibi, genel kurul kararının hiç bulunmadığı hallerde de işlemin şirketi bağlayacağını ileri sürmektedir⁷¹¹.

Bununla birlikte öğretide önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından bir değerlendirmede bulunmasalar da, aksi görüşte oldukları kabul edilebilecek yazarlar, Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmünün yönetim kurulunun temsil yetkisine kanuni veya tescilli caiz olan iradi sınırlamalar haricinde getirilen (tescilli caiz olmayan) sınırlamalara aykırı hareket edilmesi halini düzenlediğini kabul etmektedir⁷¹². **Kırca**, kanunun genel kurula yetki tanıdığı hallerin ise hükmün kapsamı dışında olduğunu ifade etmektedir⁷¹³.

Kanaatimizce genel kurul kararına aykırı olarak yapılacak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler geçersizdir. Zira önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçerlilik kazanması için, genel kurul kararıyla işleme verilecek muvafakatin gerçekleştirilen işleme uygun olması gerekir. Bu uygunluk aynı zamanda

---

⁷¹⁰ **Dural**, s. 235.

⁷¹¹ **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 165-166; **Ayoğlu**, s. 102-103.

⁷¹² **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 648-649; **Tekinalp**, Sermaye Ortaklıkları, N. 12/86-12/87. Benzer yönde hükmün 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu dönemi öncesindeki karşılığını oluşturan 6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu'nun 321/4 hükmü bakımından bkz. **Arslanlı**, C. II, s. 130 vd.; **Kırca, İsmail**: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 499-500.

⁷¹³ Yazar, bu görüşü dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 340 ve 371/3 hükümlerinin varlığında, 371/4 hükmüne ihtiyaç bulunmadığını belirtmektedir. Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 648-649.

gerçekleştirilecek işlemin de muvafakate uyumlu olmasını gerektirir. Genel kurula sunulandan farklı koşullarda bir işlemin kurulması veya icra edilmesi halinde, kanuni tamamlayıcı olgunun geçerli olarak bulunduğu bahsedilemez. Bir diğer ifadeyle, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin geçerli olarak hüküm ve sonuçlarını doğurması için zorunlu genel kurul kararı eksiktir. Aksi halde Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmü gereğince şirketin işlemlerle ilgili olduğunun kabulü, her ne kadar yönetim kurulunun sorunluluğuna ilişkin hükümlere başvurulabilirse de, işlemin pay sahiplerinin iradesi dışında şirketin geleceğini ve pay sahiplerinin çıkarlarını etkilemesi sonucunu değiştirmeyeceği için pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun iradesine yüklenen anlamı işlevsiz kılacaktır.

B. Eksikliğin Sonuçları

1. İşlemin Geçerliliği Açısından

Bir veya birden fazla malın devredilmesi, kiraya verilmesi ya da üzerinde aynı hak tesisine ilişkin hukuki işlemler, işlemin türüne ve konusuna ilişkin koşullar sağlanarak gerçekleştirilecek irade açıklamalarıyla kurularak varlık kazanır. Ancak bu işlemlerin bir anonim şirketin önemli miktara denk gelen malvarlığı üzerinde kurulması halinde hüküm ve sonuçlarını doğurması kanuni tamamlayıcı olgu niteliğindeki işlemin yapılabilmesi için alınmış genel kurul kararına (*muvafakat*) bağlıdır⁷¹⁴. Zira önemli miktarda anonim şirket malvarlığının üzerindeki işlemleri genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayan Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince işlemin şirketi bağlayarak hüküm ifade etmesi için genel kurulun muvafakati gerekir.

---

⁷¹⁴ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 13; Stein, MüKoAktG § 179a, N. 2; Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a, N. 10.

Genel kurulun işlemin yapılmasına ilişkin kararı (*izin*) işlemin kurulması sırasında mevcutsa, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler derhal hüküm ve sonuçlarını doğurur⁷¹⁵. Bununla birlikte muvafakatin sonradan verilmesi de (*onay*) olanaklıdır. Kanun hükümleri gereğince zorunlu bir tamamlayıcı olgunun, hukuki işlemin kurulmasından sonra gerçekleşmesi halinde dar ve teknik anlamda kanuni koşul (*kanuni şart/conditio iuris*) söz konusu olur⁷¹⁶. Müstakbel ve gerçekleşmesi şüpheli olmaları nedeniyle taraf iradeleriyle belirlenmiş geciktirici koşullarla benzerlik gösteren kanuni koşullara ilişkin özel bir hüküm bulunmadığı takdirde niteliğine uygun düştüğü ölçüde teknik anlamda iradi koşulları düzenleyen Türk Borçlar Kanunu'nun 170 vd. maddeleri kıyasen uygulanır⁷¹⁷.

Kurucu unsurlarının geçerli olarak bulunması nedeniyle varlık kazanmış hukuki işlemlerin hüküm ve sonuçlarını doğurması için aranan kanuni koşulların bulunmaması halinde eksik işlemler (*noksanlık*) söz konusu olur⁷¹⁸. Eksik işlemler, kanuni koşulları tamamlanıncaya kadar hükümlerini doğurmazlar; bu nedenle askıda hükümsüzdürler (*schwebende Unwirksamkeit*)⁷¹⁹. Askıda olan bu hükümsüzlük hali, kanuni koşullar tamamlandığında sona erer; böylece işlem hüküm ve sonuçlarını doğurur. Kanuni koşulların gerçekleşmeyeceğinin belli olması (kesinlik kazanması) halinde ise, askı durumu kalkar ve işlem kesin olarak hükümsüz hale gelir.

Dolayısıyla genel kurulun izni alınmadan kurulmuş önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, genel kurul onay verinceye ya da genel kurulun işleme onayının

---

⁷¹⁵ Hüffer/Koch, AktG § 179a, N. 13.

⁷¹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, C. I, N. 10/10. Sirmen, s. 84; Akipek, s. 280. Geniş anlamda kanuni koşul, bir hukuki işlemin kurucu unsurlarından bahsetmek için kullanılır; dar anlamda kanuni koşul ise, bir hukuki işlemin hükümlerini doğurması için kanun hükmü gereği bulunması zorunlu müstakbel ve şüpheli tamamlayıcı olguları ifade eder. Bkz. Akıntürk, Turgut: Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme, AÜHFD 1970, C. 27, S. 3, s. 227-229.

⁷¹⁷ Akıntürk, s. 229.

⁷¹⁸ Kocayusufpaşaoğlu, C. I, N. 43/33-N. 43/36; Oğuzman/Öz, C. I, s. 179-180.

⁷¹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, C. I, N. 43/33-43/34; Akıntürk, s. 228; Akipek, s. 280-281.

alınmadığı kesinleşinceye kadar askıda hükümsüzdür. Genel kurul muvafakatinin olmadığı (ve olmayacağı) netleştiği hallerde ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler kesin olarak hükümsüz hale gelir. Böylece batıl olan bu işlemlerin hükümsüzlüğünü taraflar her zaman itiraz veya tespit davası yoluyla ileri sürebileceği gibi, hâkim de önüne gelen davada resen gözetebilir⁷²⁰.

Bununla birlikte kanaatimizce bazı hallerde genel kurul muvafakatinin kesin olarak eksikliğine rağmen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hükümsüzlüğü tespit davası ile kesinleşmeden önce eksikliğin tamamlanmasının olanaklı olduğu kabul edilebilir⁷²¹. Örneğin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin esasına ilişkin bir itirazın olmadığı hallerde genel kurul kararının iptaline sadece usuli nedenlerle karar verilmişse, geçerli bir genel kurul kararı alınarak işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurması söz konusu olabilir. Bununla birlikte konusu bakımından mahkeme tarafından verilmiş ve kesinleşmiş bulunan (kesin hüküm) hükümsüzlük kararına aykırı yeni bir karar alınamaz⁷²².

---

⁷²⁰ Türk Ticaret Kanunu'nda bazı hallerde genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü ile birlikte işlem bütünü de hükümsüz hale geleceği açıkça düzenlenmiştir (TTK md. 353, md. 475/1). Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nda işlem bütünü hükümsüzlüğünün özel olarak düzenlenmediği hallerde hükümsüzlüğün tespiti için genel hükümlere göre dava açılması gerekir. Bkz. **Moroğlu**, s. 50-51.

⁷²¹ Alman hukukunda bir görüş ancak yeni ve geçerli bir muvafakat gelmediği takdirde genel kurul kararının iptalinin baştan itibaren doğuracağı etkinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri kapsayacağını ve buna bağlı olarak ifa edilen edimlerin geri istenebileceğini belirtmektedir. Bkz. **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 14; **Spindler/Stilz/Holzborn, AktG § 179a**, Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, N. 23. Aynı görüşte olan **Hüren**, geçersiz genel kurul kararından sonra işlemin askıda hükümsüz kalmaya devam edeceğini ifade ederek, genel kurulun yeni bir onay kararı ile işlemi yürürlüğe koyma olanağından mahrum edilmesinin bir gerekçesi olmadığını belirtmektedir. Bkz. **Hüren, Dominik: Gesamtvermögensgeschäfte im Gesellschaftsrecht**, Rheinische Notar-Zeitschrift 2014, Heft: 3, N. 84. Karşı görüşteki yazarlar ise, genel kurul kararının iptal edilmesi halinde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin de baştan itibaren kesin hükümsüz olacağını ifade etmektedir. Bkz. **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 35.

Biz yukarıda belirttiğimiz üzere, en azından usuli iptal nedenleriyle hükümsüz kılınan genel kurul kararlarının yerine geçerli ve yeni bir karar alınabileceğinin usul ekonomisi bakımından yerinde olacağını düşünüyoruz. Bununla birlikte muvafakat eksikliği önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin esasına ilişkin bir nedene dayanıyorsa, şirketle işlem yapan karşı tarafın işlemle bağlılığının devam etmesi uygun görünmemektedir. Öte yandan işlemin esasına yönelik muhalefetin işlem koşullarında değişikliği gerektirmesi zaten yeni bir işlem kurulmasını gerektirdiğinden, askıda hükümsüzlüğün devam ettiğinin kabulü bir anlam taşımayacaktır.

⁷²² Kesin hüküm, kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle kesin hükme aykırı karar ve eylemler batıldır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 182.

Genel kurul onayının geçerli olarak tamamlanmasıyla ise önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler anonim şirketi bağlayarak hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Hukukumuzda kanuni koşulların tamamlanması halinde, işlemin baştan itibaren (geriye etkili) hüküm doğurup doğurmayacağı hususu düzenlenmemiştir. Öğretide tarafların işlemin kurulması sırasındaki iradelerine uygun olarak icazetin verilebileceği düşüncesine dayanarak, niteliği aksini gerektirmediği takdirde kanuni koşulun tamamlanmasıyla işlemin geriye etkili olarak sonuçlarını doğuracağı kabul edilmektedir (krş. TBK md. 170/2)⁷²³.

Bununla birlikte Türk hukuk öğretisinde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun devredilemez yetkileri arasında düzenlenmesinin, Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi çerçevesinde üçüncü kişilerin korunması amacıyla benimsenen anonim şirketin temsiline ilişkin sisteme aykırı olduğu belirtilmektedir⁷²⁴. Nitekim kanun koyucu ultra vires ilkesini terk etmek suretiyle⁷²⁵ üçüncü kişinin bildiği veya bilebilecek durumda olduğu haller ispat edilmedikçe işletme konusu dışındaki

---

⁷²³ **Akıntürk**, s. 229; **Akipek**, s. 281; **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 179; **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 10 dn. 14 ve N. 43/33.

⁷²⁴ **Kendigelen**, s. 308-309; **Dural**, s. 233; **Ayoğlu**, s. 101. **Aydın**, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmüyle yönetim kurulunun temsil yetkisine kanuni bir sınırlama getirildiğini; ancak yönetim kurulunun temsil yetkisi bakımından kabul ettiği iç temsil yetkisi-dış temsil yetkisi/gücü ayırımına göre bu sınırlamanın iç temsil yetkisine ilişkin olduğunu belirtmektedir. Yazara göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenleme dış temsil yetkisini/gücünü düzenleyen Türk Ticaret Kanunu 371. madde ile uyumlu değildir. Bkz. **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 163-167; **Biçer/Hamamcıoğlu** da Türk Ticaret Kanunu 408/2-f hükmünün üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin Türk Ticaret Kanunu yaklaşımıyla uyumlu olmadığını belirterek diğer yazarlarla benzer çekinceleri dile getirmiş; ancak bu durumun Türk Ticaret Kanunu'nun sistemini zedelemeyen bir istisna olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bkz. **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 47.

⁷²⁵ İşlem ve pazar güvenliğinin sağlanması için üçüncü kişilerin korunması amacıyla AET'ye üye ülkelerin ultra vires kuralını kanunlarından çıkarmalarını öngören AET'nin 1968 tarihli ve 68/54 sayılı şirketlere ilişkin birinci yönergesi doğrultusunda ultra vires ilkesine Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmemiştir. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Genel Gereğişi prf. 112. Bununla birlikte sermaye şirketleri ve kooperatifler için ticaret unvanında konunun bulunması zorunluluğu eleştirilmektedir. Bkz. **Yongalık, Aynur**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na (md. 124-133) Türk Ticaret Kanunu (md.136-145) ile Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme, Batider 2010, C. XXVI, S. 1, s. 85-86; **Yongalık, Aynur**: Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler-Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme-, Batider 2002, C. XXI, S. 3, s. 23-24; **Yıldız, Burçak**: Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği, Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 112-117; **Yıldız, Burçak**: TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki "Ultra Vires" Sınırlamasının Yerindeliliğinin Değerlendirilmesi, AÜHFD 2006, C. 55, S. 1, s. 337 vd.; **Alper, Gizem**: Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı), İstanbul 2013.

işlemlerin de şirketi bağlayacağını (TTK md. 371/2) hükme bağlamış ve bir işlemin esas sözleşme veya genel kurul kararına aykırı olduğu hallerde dahi iyiniyetli üçüncü kişilerin işleminden dolayı şirkete başvurmalarına cevaz vermiştir (TTK md. 371/4). Öte yandan esas sözleşmenin ilanı, üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında olduğunu bildiği veya bilebilecek durumda olduğunu ispatlamak açısından tek başına yeterli kabul edilmemiştir (TTK md. 371/2-son cümle). Anonim şirketlerde temsil yetkisi, tescil ve ilan edilmek koşuluyla sadece merkez veya şube işlerine özgülenme veya birlikte temsil ile geçerli olarak sınırlandırılabilir (TTK md. 371/3). Dolayısıyla temsil yetkisine getirilen diğer sınırlamalar, tescil ve ilan edilemez; edilse dahi hukuki sonuç doğurmaz⁷²⁶.

Türk Ticaret Kanunu ile yönetim kurulunun temsil yetkisinin bu şekilde geniş düzenlenmesine istinaden öğretide bir görüş, genel kurul kararının eksikliğinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçersizliğine neden olmaması ve hukuki durumun anonim şirketin temsiline ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmektedir⁷²⁷.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun yetkili kılınmasının Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kişinin korunmasına yönelik yaklaşımına aykırı olduğu eleştirisini getiren yazarlar, önemli miktarın tespitinde kanuni bir ölçüt getirilmemiş⁷²⁸ ve genel kurul kararının tescil ve ilanının öngörülmemiş⁷²⁹ olduğundan hareket etmektedir. Buna göre, üçüncü kişilerin şirketle işleme girişirken; işlemin Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü kapsamına girip girmediği konusunda detaylı olarak

---

⁷²⁶ Dolayısıyla temsil yetkisi bakımından üçüncü kişilerin korunmasını esas alan Türk Ticaret Kanunu anonim şirket bakımından sadece birlikte temsil ile yetkinin merkezin veya şubenin işlerine özgülenmiş olmasında sicilin olumlu etkisini tanımıştır. Bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 645-646.

⁷²⁷ Bu görüşteki yazarlar için bkz. **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 163-167; **Ayaoğlu**, s. 100-102; **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 338.

⁷²⁸ **Kendigelen**, İlk Tespitler 2016, s. 308.

⁷²⁹ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 47; **Dural**, s. 233.

şirketin malvarlığı ve genel kurulun kararının varlığı konusunda araştırma yapması gerekebilir⁷³⁰. Dolayısıyla üçüncü kişi için külfet olarak nitelendirilebilecek bu durum, zaman kaybına ve masrafa neden olacağı için ticari hayatın gereklerine uymamaktadır.

Bu görüşte olan yazarlardan **Aydın**, temsil yetkisini iç temsil yetkisi ve dış temsil yetkisi ayrımına tabi tutarak bir değerlendirme yapmaktadır⁷³¹. Yazara göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun muvafakatinin aranması sadece iç temsil yetkisi bakımından bir sınırlama oluşturur ve bu sınırlama dış ilişkide iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. **Aydın'ın** Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesiyle uyumlu olduğunu belirttiği bu tespite göre, şirketin çıkarlarını ihlal eden durumlar söz konusu olduğunda ise, temsil yetkisinin kötüye kullanılması hallerine başvurulabilir.

Ayoğlu ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin organlar arası yetki paylaşımına ilişkin iç işleyişle ilgili bir prosedür olduğunu; bu prosedüre uyulmamasının sonuçlarının üçüncü kişiye yüklenmemesi, dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 371/4 hükmü gereğince işlemin geçerli kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir⁷³². Yazara göre, Türk Ticaret Kanunu'nun 356/1 hükmünde işlemlerin geçersizliğinin açıkça belirtilmesinden hareketle kanun koyucunun önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurul kararının dış ilişkiyi etkilemesini arzu etmediği sonucuna varılmalıdır.

Çamoğlu ise, yönetim kurulunun genel kurulun yetkisine giren bir hususta karar almasının yetki gaspı oluşturduğunu ve batıl olduğunu belirtmekte; ancak genel kurul kararına dayanmasa da yapılan işlemin batıl olmadığı ve şirketin işlemle bağlı olup

---

⁷³⁰ **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 166; **Ayoğlu**, s. 101-102. Bununla birlikte yönetim kurulu, kendiliğinden, işlemin önemli miktarda malvarlığı üzerinde olup olmadığını gösteren bir raporu ve genel kurulun bu işleme ilişkin kararını üçüncü kişiye sunabilir.

⁷³¹ **Aydın**, Temsil Yetkisi, s. 163-167.

⁷³² **Ayoğlu**, s. 100-102.

olmadığı hususunun Türk Ticaret Kanunu'nun 371/3 hükmü gereğince üçüncü kişinin iyi niyetine göre çözülebileceğini savunmaktadır⁷³³.

Genel kurul muvafakati olmaksızın yönetim kurulunun şirketi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle bağlayamayacağını belirten yazarlar ise, bu durumda işlemlerin askıda hükümsüz olduğunu belirtmektedir⁷³⁴. Bu görüşteki yazarlardan **Dural**, genel kurul kararının bulunmaması halinde yetkisiz temsil hükümlerine başvurulacağı görüşündedir. **Özdamar** ise, Eski Ticaret Kanunu döneminde yaptığı değerlendirmede işlemlerin batıl olduğunu belirtmekle beraber iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması gerektiğini ileri sürmektedir⁷³⁵.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin düzenlemelerin şirketle işlem yapan üçüncü kişiler bakımından önemli miktar ölçütünün kesin olarak belirlenmesindeki güçlükler ve genel kurul kararına ilişkin kamuyu aydınlatma yükümlülüklerinin belirtilmemiş olması dolayısıyla sorunlara neden olabileceğine katılıyoruz. Bununla birlikte işlemlerin geçerliliği ve şirketin işlemle bağlı olması bakımından ileri sürülen bu fikirlere şu gerekçelerle katılmıyoruz:

Birincisi, belirtmek gerekir ki burada sorgulanan husus, taahhüt ve tasarruf işlemlerinin geçerliliğidir. Dolayısıyla meselenin hukuki işlem teorisi kapsamında değerlendirilmesi lazımdır. Zira ortada kanuni şartın tamamlanmaması nedeniyle askıda hükümsüz olan eksik bir işlem bulunmaktadır. Kanuni şart niteliğindeki genel kurul muvafakati tamamlanmadan askıda olan bu hükümsüzlük hali sona ermeyeceği için,

---

⁷³³ **Çamoğlu**, Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, s. 338.

⁷³⁴ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 47; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 645-646; **Dural**, s. 237-238; **Kendigelen**, İlk Tespitler 2016, s. 308. Tasfiye aşamasında gerçekleştirilen işlemler için aynı yönde (Eski Ticaret Kanunu dönemi bakımından) bkz. **Karahan**, s. 199; **Özdamar**, s. 113-114; (Türk Ticaret Kanunu dönemi bakımından) bkz. **Kervankıran, Emrullah**: Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Ankara 2015, s. 239.

⁷³⁵ Yazar, iyi niyetin korunması bakımından ise taşınır ve taşınmazlar için bir ayrıma gitmiştir. Buna göre taşınırlarda emin sıfatıyla zilyetten iyi niyetle kazanımın korunması olanaklı olmakla beraber (TMK md. 988) taşınmazlar için değildir. Bkz. **Özdamar**, s. 113-114.

şirket de işlemle bağı olmayacaktır. Bu bakımdan meseleyi, tam ve geçerli bir işlemde anonim şirketin iç işleyişi ve temsil yetkisinin kapsamı bakımından şirketin hukuki durumunun değerlendirilmesinden ayırmak gerekir⁷³⁶. Örneğin bir işlem tam ve geçerli fakat işletme konusunun veya tescili caiz olmayan iradi bir sınırlamanın dışında kalıyorsa, bu halde Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi kapsamında şirketi bağlayıp bağlamayacağı değerlendirilebilir⁷³⁷. Oysa, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunan görüşler, yönetim kurulunun tek başına gerçekleştirdiği bu işlemlerin kanuni şartın tamamlanmamış olması nedeniyle askıda veya kesin olarak hükümsüz bir işlem niteliğinde olduğunu göz ardı etmektedir. Eksik veya hükümsüz bir işlemin şirketi bağlayıp bağlamayacağı hususu, bir Borçlar hukuku meselesi olduğundan şirketin iç işleyişine ilişkin olarak değerlendirilemez.

İkincisi, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun devredilemez yetkileri arasında düzenlenmesi, Türk Ticaret Kanunu'nun temsil yetkisini özel bir hükümlerle 371. madde ile belirlenen kapsam dışında sınırlandırdığı kanuni durumlardan biridir. Bu bakımdan iradi sınırlamaları düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 371/3 hükmü kapsamında değerlendirilebilecek bir durum söz konusu değildir. Yapılacak bir işlemde kanunen diğer bir organın iştirakini aranıyorsa, üçüncü kişi de bu organın iştirakini aramak zorundadır⁷³⁸. Üçüncü kişi askı süresi içerisinde işlemle bağı olsa da, muvafakatten önce şirkete ifa talebinde bulunamaz.

---

⁷³⁶ Örneğin **Yıldız** da, işletme konusu dışında kalan bir işlemde Türk Ticaret Kanunu'nun 371/2 hükmüne başvurulabilmesi için, işlemin yönetim kurulu tarafından yapılabilecek, yönetim kurulunun organ yetkisinde bulunan bir işlem olması gerektiği, genel kurul kararıyla yapılabilecek bir işlemde hükmün uygulanamayacağını belirtmektedir. Bkz. **Yıldız**, İşletme Konusu Unsuru, s. 124.

⁷³⁷ **Çağlar, Hayrettin/Çalışkan, Esra**: Anonim Şirketlere Ait Taşınmaz Satımında Ehliyet ve Temsil Sorunları, GÜHFD 2010, C. XIV, S. 1, s. 72 vd.

⁷³⁸ **Arslanlı**, Anonim Şirketler, C. II, s. 135.

Üçüncüsü, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulun devredilemez yetkileri arasında düzenlenmesinin amacı pay sahiplerinin yönetim kuruluna karşı korunmasıdır. Kanun koyucu bu korumanın sağlanması adına anonim şirketlerde malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin genel işleyişten ve şirketle işleme giren üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin sistemden ayrılarak istisnai bir düzenleme getirmiştir⁷³⁹. Dolayısıyla üçüncü kişilerin korunması için benimsenen temsil sistemine dayanarak yönetim kurulunun bu işlemleri tek başına da yapabileceğinin kabulü hükmün düzenleniş amacı ile bağdaşmaz. Bu koruma doğrudan şirketin çıkarları ile ilgili olmadığı gibi, pay sahiplerinin sadece malvarlıksal çıkarlarına ilişkin de değildir. Daha çok şirketin geleceğine ve buna bağlı olarak kendi konumlarına pay sahiplerinin kendisinin karar vermesine olanak sağlar. Dolayısıyla şirketin çıkarlarının zedelendiği hallerde başvurulabilecek temsil yetkisinin kötüye kullanılması da pay sahipleri için 408/2-f hükmü ile sağlanmak istenen koruma açısından yeterli değildir.

Yönetim kurulunun genel kurul muvafakati olmaksızın şirketi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle bağlayamayacağını belirten aksi görüş bakımından ise, yetkisiz temsil hükümlerine başvurulamayacağını belirtmemiz gerekir. Zira önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde yönetim kurulunun temsil yetkisi genel kurulun muvafakati koşuluyla bulunmaktadır. Dolayısıyla gerçek anlamda bir yetki sınırlaması söz konusu olmayan bu hallerde yetkisiz temsilden de bahsedilemez⁷⁴⁰.

Öte yandan gerçekten de şirketle işleme giren üçüncü kişiler yetkinin tespiti bakımından işlemin malvarlığının önemli miktarına denk gelip gelmediğini belirlemede sıkıntılar yaşayabilir veya önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem niteliğinde olduğu belirlenmiş hallerde genel kurul kararının varlığını tescil ve ilan öngörülmüş olmadığı ve

---

⁷³⁹ **Biçer/Hamamcıoğlu**, s. 47.

⁷⁴⁰ Her ne kadar yetkisiz temsilde de işlemin askıda hükümsüz olması dolayısıyla sonradan verilen onayla işleme geçerlilik kazandırılabilirse de, burada askıda hükümsüzlük hali kanuni şartın bulunmaması nedeniyle işlemin eksik işlem niteliğinde olmasından kaynaklanmaktadır.

şirketin internet sitesinde yayımlanması zorunlu hususlar arasında yer almadığı için öğrenmekte zorlanabilir. Bu nedenle üçüncü kişilerin korunması açısından önemli miktarın kanuni bir ölçüt öngörülerek belirlenebilir hale getirilmesi ve Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesinde olduğu gibi genel kurul kararının tescil ve ilanının öngörülmesi isabetli olacaktır⁷⁴¹.

2. İşleme Bağlılık Açısından

İşlemin hükümsüzlüğünün askıda olduğu süre içerisinde tarafların eksik işleme bağlı olup olmaması bakımından kendisi için kanuni koşul aranan taraf, bu eksiklik tamamlanıncaya kadar işleme bağlı değildir⁷⁴². İşlemin karşı tarafı ise, kanuni koşulun gerçekleşmeyeceği anlaşılıncaya kadar işleme bağlıdır⁷⁴³. Ancak işlemin karşı tarafının bağlılığı da kesin nitelik taşımaz; kanuni şartın gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması halinde sona erer.

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hükümlerini doğurması için kanuni koşul niteliğinde olan genel kurulun onayı öncesinde de durum bu şekildedir⁷⁴⁴. İşlemin yapılması yönünde ağırlaştırılmış yetersayılara uyularak geçerli olarak alınacak genel kurul kararından önce şirket işleme bağlı değildir; zira işlem askıda hükümsüzdür ve hükümlerini doğurmaz⁷⁴⁵. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin koruyucu amacı da onaydan önce anonim şirketin işleme bağlı

---

⁷⁴¹ Aynı yönde bkz. **Dural**, s. 233.

⁷⁴² Öğretide bazı yazarlar, askıda hükümsüz işlemlerin taraflar bakımından bağlayıcı olup olmadığı konusunda yaptırımının “*tek taraflı bağlamazlık*” olduğunu ifade etmektedir. **Akıntürk**, s. 228; **Esener, Turhan**: Yetkisiz Temsil, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962, s. 122. Bununla birlikte hata veya hile gibi iptal edilebilirlik halleri için kullanılan bu ifadenin yanıltıcı ve isabetsiz olduğu yönünde bkz. **Eren**, s. 474; **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 49/4.

⁷⁴³ **Akıntürk**, s. 228; **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 180; **Oğuzman/Öz**, C. II, s. 522. Benzer şekilde genel kurul muvafakatini gerektiren Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesinde düzenlenen kuruluştan sonra devralma işlemlerinde tarafların bağlılık durumuna ilişkin değerlendirme için bkz. **Ülgen**, s. 74-76.

⁷⁴⁴ **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645.

⁷⁴⁵ **Mülbert**, Unternehmensgruppe, s. 175 vd.; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 13; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 33 ve N. 35; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 10.

tutulması ile bağdaşmaz⁷⁴⁶. Bu aşamada işlemin eksik olduğunu hâkim resen dikkate alır⁷⁴⁷.

İşlemin karşı tarafı ise, işlem kesin olarak hükümsüz hale gelinceye kadar işlemle bağlıdır. Bu askı süresi içinde karşı taraf, işlemi şirket zararına sonuçlar doğurabileceği için geri alamaz⁷⁴⁸. Nitekim işlemin askıda olduğu süre içerisinde, taraflar hukukî işleme aykırı davranmamayı ve kanuni koşulu tamamlamak için gerekli hususları yerine getirmeyi üstlenirler⁷⁴⁹. Bu bakımdan koşula bağlı işlemlerde taraflar koşulun gerçekleşmesini engelleyecek harekette bulunmamalı ve irade beyanının hüküm doğurmasını önlememelidir (TBK md. 175/1)⁷⁵⁰.

Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, genel kurul muvafakatinden önce işlem hükümlerini doğurmamakla birlikte bu daha çok ifanın istenememesi anlamına gelir; zira özen borçları ve koruma yükümlülükleri kapsamında tarafların arasında bir hukuki ilişki askı süresinde de bulunur⁷⁵¹.

3. İfa Edilen Edimlerin Hukuki Akıbeti

Usulüne uygun alınmış genel kurul muvafakat kararıyla tamamlanan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler hüküm ve sonuçlarını doğurur. Böylece anonim şirketin üstlendiği edimlerin ifası ve karşı tarafın edimlerinin kabulü şirket ad ve hesabına

---

⁷⁴⁶ Benzer şekilde genel kurul muvafakatini gerektiren Türk Ticaret Kanunu'nun 356. maddesinde düzenlenen kuruluştan sonra devralma işlemleri için aynı yönde bkz. **Ülgen**, s. 76.

⁷⁴⁷ **Oğuzman/Öz**, C. I, s. 180.

⁷⁴⁸ **Akipek**, s. 281. Benzer şekilde bkz. **Ülgen**, s. 79-81.

⁷⁴⁹ **Akipek**, s. 281.

⁷⁵⁰ Geciktirici koşula ilişkin hükümler niteliği uygun düştüğü ölçüde kanuni şartlara da uygulanabilir. Bununla beraber Türk Borçlar Kanunu'nun 175/2 hükmü ile taraflardan birinin dürüstlük kuralına aykırı şekilde koşulun gerçekleşmesini önlemesi halinde koşulun gerçekleşmiş sayılacağı kabul edilmesi, pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun yetkileri arasında düzenlenmiş önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin niteliği ile bağdaşmaz. Birleşme işlemleri için benzer yönde bkz. **İpek Kayalı**, s. 165.

⁷⁵¹ **Oğuzman/Öz**, C. II, s. 521.

yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilir (TTK md. 375/1-f). Kanunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için külli halefiyet öngörülmemiştir; bu nedenle tasarruf işlemlerinin genel hükümlere göre ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekir⁷⁵².

Kanuni koşul niteliğindeki genel kurul onayı gerçekleşinceye kadar askıda hükümsüz olan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere dayanarak taraflar edimlerin ifasını talep edemez. Bununla birlikte önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerden doğan edimler, henüz genel kurul onayı alınmadan veya genel kurulun muvafakatının hükümsüzlüğü tespit edildiyse, bu tespitten önce geçerli olduğu varsayılan işlem nedeniyle ifa edilmiş bulunabilir. Bu hallerde ifa edilen edimlerin hukuki durumu tasarruf işlemlerinin sebebe bağlı veya soyut olmaları ile ilgilidir.

Alman hukukunda, hâkim olan soyutluk ilkesi (*Abstraktionsprinzip*) gereğince tasarruf işlemleri sebebe bağlı değildir⁷⁵³. Bu nedenle genel kurul kararının eksikliği veya hükümsüzlüğüne bağlı olarak taahhüt işleminin sakatlığı, ifa işlemlerinin geçerliliğini etkilemez, hak karşı tarafa geçer. Soyut işlemlerde sebepsiz zenginleşme söz konusu olur. Böylece ifa ile hukuki bir neden olmaksızın karşı taraf için gerçekleşen zenginleşmenin düzeltilmesi için yerine getirilen edimler Alman hukukunda BGB §§ 182 hükümleri gereğince iade edilir⁷⁵⁴.

Türk/İsviçre hukuk sistemlerinde ise, sebebe bağlılık ilkesi hâkimdir⁷⁵⁵. Tarafların sebep üzerinde mutlaka geçerli olarak anlaşmış olmaları ve iradelerin hem hukuki işlem

---

⁷⁵² Bununla birlikte işlemin konusunu anonim şirketin ticari işletmesi oluşturuyorsa, ticari işletmeye dahil olan malvarlığı unsurları ticari işletmeler için öngörülen bütünlük ilkesi gereğince bir bütün olarak hukuki işleme konu olacaktır; her bir unsur için ayrı tasarruf işlemi yapılmasına gerek bulunmamaktadır (TTK md. 11/3). Bu konuda bkz. **Tekinalp, Ünal**: Türk Ticaret Hukukunu Ticari İşletme Bağlamında Yeniden Düşünmek, Batider 2008, C. XXIV, S. 3, s. 5 vd.; **Arkan**, Ticari İşletme, s. 33-34; **Bozer/Göle**, Ticari İşletme, s. 14.

⁷⁵³ **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 38; **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 11/57; **Eren**, s. 179-180.

⁷⁵⁴ **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 14; **Stein, MüKoAktG § 179a**, N. 38.

⁷⁵⁵ Taşınmazlara ilişkin işlemlerde sebebe bağlılık ilkesinin hâkim olduğu konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır. Zira Türk Medeni Kanunu'nda taşınmazlar üzerinde bir aynı hakkın tescilinin bağlayıcı olmayan hukuki işleme dayanmasının veya hukuki sebebin bulunmamasının yolsuz olduğu açıkça düzenlenmiştir (TMK md. 1024/2). Bununla birlikte taşınırlar bakımından böyle bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak öğretilde hâkim görüş, taşınırlarda da tasarruf işleminin geçerliliğinin taahhüt

hem de sebep üzerinde uyuşması gerekir⁷⁵⁶. Geçerli bir hukuki sebebe⁷⁵⁷, bir diğer ifadeyle temel hukuki ilişkiyi oluşturan geçerli bir taahhüt işlemine dayanmayan tasarruf işlemleri hüküm ve sonuçlarını doğuramaz⁷⁵⁸. Bu nedenle genel kurulun muvafakati olmaksızın gerçekleştirilen ifa ile mülkiyet devredilmiş olsa bile mülkiyet hakkı anonim şirkette kalmaya devam eder. Böylece halen malik olan anonim şirket istihkak veya tapu sicilinin düzeltilmesini dava ederek edimleri geri isteyebilir (TMK md. 683/2 ve md. 1025). Soyut işlemlerde nisbi bir hakka dayanan sebepsiz zenginleşme davasının aksine sebebe bağlı işlemlerde aynı nitelik taşıyan istihkak veya tapu sicilinin düzeltilmesi davalarıyla mülkiyet hakkı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir⁷⁵⁹ ve devralanın iflası halinde iflas masasına karşı da talepte bulunulabilir⁷⁶⁰. Ayrıca iade borçlusunun iyiniyetli veya kötünietli olmasına göre sorumluluğu da farklılık göstermektedir (krş. TMK md. 993-995 ve TBK md. 79-80)⁷⁶¹.

Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin, genel kurul kararının eksikliğinin kesinleşmesiyle hükümsüz olduğu hallerde tasarruf işlemleri de

---

işleminin geçerliliğine bağlı olduğu yönündedir. Başlıcaları için bkz. **Kılıçoğlu, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018, s. 76; **Eren,** s. 186 vd.; **Tandoğan,** C. I/1, s. 93; **Cansel, Erol:** Menkul Mülkiyetinin Geçişinin İllığı Meselesi ve Aynı Sözleşme Kavramı, İmran Öktem Armağanı, Ankara 1970, s. 350; **Esener,** Eşya Hukuku, s. 174; **Esener, Turhan/Güven, Kudret:** Eşya Hukuku, Ankara, 2008, s. 287-288; **Aybay, Aydın/Hatemi, Hüseyin:** Eşya Hukuku, İstanbul, 2012, s. 158; **Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut:** Eşya Hukuku, İstanbul, 2009, s. 585; **Edis, Seyfullah:** Menkullerde Mülkiyetin İntikali Hususiyle İlliyet Meselesi, AÜHFD 1957, C. 14, S. 1, s. 298. Aksi görüşte bkz. **Oğuzman/Öz,** C. II, s. 352-353; **Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe:** Kişiler Hukuku, İstanbul, 2011, s. 592; **Serozan, Rona:** Aynı Tasarruf Sözleşmesinin Borçlanma Sözleşmesinden Ayrılığı ve Soyutluğu, Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 400; **Arıkan, Mustafa:** Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık Sorunu, SÜHFD 2008, C. 16, S. 1, s. 88.

⁷⁵⁶ **Eren,** s. 186 vd.

⁷⁵⁷ Hukuki sebep, kişiye ve olaya göre değişen ve bir hukuki işlemi yapmaya yönelten saiklerden bağımsız olarak tarafların üzerinde anlaşıldığı ve tasarruf işlemine karakterini veren amaçtır. Hukuk düzeni, hata veya hile gibi haller dışında saikleri dikkate almaz. Bkz. **Kocayusufpaşaoğlu,** C. I, N. 11/43.

⁷⁵⁸ **Kılıçoğlu,** s. 76-77; **Kocayusufpaşaoğlu,** C. I, N. 11/43.

⁷⁵⁹ **Kocayusufpaşaoğlu,** C. I, N. 12/57. Bununla birlikte taşınmazlarda tapu sicilindeki kayda güvenerek taşınmaz üzerinde aynı hak edinen kişi korunur (TMK md. 1023). Dolayısıyla bu halde de sebepsiz zenginleşme davası açılması gerekecektir. Taşınırın tüketilmesi veya iyiniyetli üçüncü kişilere devri halinde de sebepsiz zenginleşme davası açılacağı yönünde bkz. **Cansel,** s. 345-347; **Erbek, Özge:** Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık (İllilik)-Soyutluk (Mücerretlik) Meselesi, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 2013, C. 8, Özel Sayı, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. I, s. 946.

⁷⁶⁰ **Esener,** Eşya Hukuku, s. 173-174; **Eren,** s. 186 vd.

⁷⁶¹ **Oğuzman/Öz,** C. II, s. 345.

hükümsüz olmakta ve varsa ifa edilen edimlerin istihkak ve tapu sicilinin düzeltilmesi davalarıyla iadesi gerekmektedir. Bu sonuç, genel kurul muvafakatinin hükümsüzlüğünün tespitinden önce geçerli olduğu varsayılan işlemlere dayanılarak yerine getirilen edimler için de geçerlidir. Zira genel kurul kararlarının yokluk veya butlanının tespiti ya da iptali kararının tüm ilgililer için geçmişe etkili olması, genel kurul iştirakinin üçüncü kişi ile kurulan işlemin tamamlayıcı olgusu olduğu hukuki ilişkileri de kapsar⁷⁶². Bu hallerde hukuki görünüşe itimat korunmaz. Nitekim hukuki istikrar ve güveni sağlamaya yönelik devralanı koruyan soyutluk ilkesinin aksine, sebebe bağlılık ilkesi devredeni korumayı amaçlamaktadır. Böylece sebebe bağlılık ilkesinin, yönetim kurulunun yetkisinin kanuni şart ile sınırlandırıldığı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin pay sahiplerini koruma amacıyla da uyumludur. Aksi halde, eksikliği veya sakatlığı bilinen genel kurul kararlarına rağmen hükümsüzlük kararı verilmeden edimlerin ifası gerçekleştirilerek pay sahiplerinin çıkarına aykırı hareketlerde bulunmak olanaklı olabilirdi. Bununla birlikte bu durumun Türk Ticaret Kanunu ile benimsenen üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin yaklaşıma aykırı bir istisna olduğunu da belirtmek gerekir.

Öte yandan iradi koşullara ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun 170 vd. maddeleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde kanuni koşullara da uygulanabileceği için bu hükümlerin de dikkate alınması lazımdır. Buna göre, geciktirici koşula bağlı işlemlerde alacak hakkı koşul gerçekleşmeden doğmamış olsa da tarafların beklenen hak sahibi olduğunun kabulü lazımdır⁷⁶³. Dolayısıyla taraflar edimlerinin ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür (TBK md. 171/1). Aksi takdirde, kusurlu davranışlar nedeniyle uğranılan zararların karşılanması koşulun gerçekleşmesiyle talep edilebilir. Bununla

---

⁷⁶² **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 192 ve ayrıca aynı sayfada dn. 325; **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, s. 257; **Hırş**, Ticaret Hukuku Dersleri, s. 303; **Arslanlı**, Anonim Şirketler, C. II-III, s. 91, dn. 215. Ayrıca bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 644-645.

⁷⁶³ **Oğuzman/Öz**, C. II, s. 521.

birlikte koşulun gerçekleşmesinden önce teslim edilen şeylerden koşul gerçekleşinceye kadar elde edilen yararlar da koşulun gerçekleşmesiyle karşı tarafa ait olacaktır (TBK md. 172/1).

VI. ÖZEL BAZI DURUMLAR

A. Kanuna Karşı Hile

Yönetim kurulunun anonim şirketi bir işlemle bağlayabilmesi, anonim şirkete karşı sadakat yükümlülüğü ve özen borcu gereğince temsil yetkisini anonim şirketin çıkarlarına aykırı biçimde kötüye kullanmamış olmasını gerektirir. Bu kapsamda yönetim kurulu, şirkete zarar verecek davranışlardan kaçınmak zorundadır⁷⁶⁴.

Temsil yetkisinin kötüye kullanılması, iki şekilde ortaya çıkmaktadır⁷⁶⁵. Bunlardan birincisi, yönetim kurulunun (temsilci) işlem yaptığı üçüncü kişi ile şirketin çıkarlarını ihlal eden bir işlemi yapmak üzere anlaşarak birlikte hareket ettiği hileli anlaşmadır. Bu anlaşmaya dayanan işlemler Türk Borçlar Kanunu'nun 27/1 hükmü gereğince batıldır⁷⁶⁶. İkincisi ise, yönetim kurulunun (temsilci) üçüncü kişi ile giriştiği hileli bir anlaşma bulunmama ile birlikte bilinçli veya bilinçsiz olarak şirketin çıkarlarını zedeleyen bir işlem yapmasıdır. Bu halde, üçüncü kişinin iyiniyetli veya kötüniyetli olmasına göre bir ayırım yapılması gerekir. Zira bu işlemlerde temsil yetkisi içerisinde hareket eden yönetim kurulu ile işleme girişen üçüncü kişi iyiniyetliyse, üçüncü kişinin de korunması gereken çıkarları bulunmaktadır⁷⁶⁷. Buna göre iyiniyetli üçüncü kişi ile

---

⁷⁶⁴ **Tandoğan**, C. II, s. 407; **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 50/1.

⁷⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 50/2 vd.; **İnceoğlu, M. Murat**: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009, s. 332 vd.

⁷⁶⁶ Bu halde butlan yaptırımının değil, yetkisiz temsil hükümlerinin uygulanması yönünde bkz. **İnceoğlu**, s. 337.

⁷⁶⁷ Bu bağlamda karşı tarafta kasıtlı olarak yanlış kanaat uyandırma veya mevcut yanlış kanaatin korunması ya da sürdürülmesini sağlama olarak nitelendirilen aldatma (hile) gündeme gelebilir. Aldatma (hile) hakkında bkz. **Kocayusufpaşaoğlu**, C. I, N. 37/1 vd.; **Yıldız, Burçak**: Sermaye Piyasası Hukukunda -Genel Yatırım Tavsiyesi Sunma Faaliyeti ve Yatırım Danışmanlığı Faaliyeti Kapsamında- Yatırım Tavsiyeleri, Ankara 2015, s. 224-225.

yapılan işlem şirketi bağlar ve şirket zararları için yönetim kurulunun sorumluluğu hükümlerine başvurur. Üçüncü kişinin yetkinin kötüye kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği için kötüniyetli olması halinde ise, yetkisiz temsile ilişkin hükümler (TBK md. 46-47) kapsamında işlem askıda hükümsüzdür, şirket onay vermedikçe sözleşmeyle bağlı değildir.

Konu, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından değerlendirildiğinde, temsil yetkisinin kötüye kullanılması⁷⁶⁸ özellikle Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince alınması zorunlu genel kurul muvafakati ve diğer yükümlülüklerden kaçınmak amacıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki devrin toptan değil de birkaç seferde gerçekleştirilmesi durumunda ortaya çıkabilir. Bu halde yönetim kurulu, üçüncü kişi ile hileli olarak anlaşarak devir işlemini parça parça halinde gerçekleştirirse işlemler batıldır ve bu hususun ispatlanması ile işlemler baştan itibaren hükümsüz olacaktır. Ancak böyle bir işlem üçüncü kişiyle hileli anlaşmak suretiyle gerçekleştirilmemiş olsa bile, toptan yapılabilecek bir satış işleminin parça parça gerçekleştirilmesinde üçüncü kişinin bu işlemin kanunen düzenlenmiş önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem niteliğinde olduğunu bilebilecek olması nedeniyle iyiniyetli olmadığı ileri sürülebilir. Bu nedenle işlemin şirketi bağlayabilmesi için, kaçınılan hükümlerin uygulanması sonucu doğuracak şekilde yetkisiz temsil hükümlerine göre genel kurulun onayının alınması gereklidir (TBK md. 46/1)⁷⁶⁹. Nitekim halka açık şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin birkaç seferde yapılması veya muhasebe politikalarının değiştirilmesi gibi yollarla yapılamayacağı açıkça hükme bağlanmış bulunmaktadır (II-23.1 Tebliği md. 13/2).

---

⁷⁶⁸ Aydın ise, genel kurul kararının eksikliğinde de temsil yetkisinin kötüye kullanılması yoluna başvurulması gerektiği görüşündedir. Bu konuda görüşler ve kanaatimiz için bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

⁷⁶⁹ Biçer/Hamamcıoğlu ise, bu durumu kanuna karşı hile olarak nitelendirilerek üçüncü kişinin iyiniyetli ya da kötüniyetli olmasına göre bir ayırım yapmaksızın işlemin geçersiz olduğunu belirtmektedir. Bkz. Biçer/Hamamcıoğlu, s. 42.

Öte yandan önemli miktar ölçütüne ilişkin kanuni bir belirleme bulunmaması nedeniyle genel kurulun muvafakati alınmadan tek seferde yapılan bir işlemde de, genel kurulun muvafakati işlemin geçerlilik/etkinlik koşulu olduğundan üçüncü kişinin iyiniyetli olup olmamasına göre bir ayrıma gidilmeksizin işlemin eksik olduğunun kabulü gerekir⁷⁷⁰. Yalnız bu durumda da, genel kurulun sonradan vereceği onayla işlemi tamamlayarak geçerli kılması olanaklıdır.

Şirketin çıkarlarına aykırı olsa da genel kurul muvafakatiyle gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde ise, üçüncü kişi kötüniyetli olsa dahi, başka bir geçersizlik nedeni yoksa kanaatimizce temsil yetkisinin kötüye kullanılması hükümlerine dayanarak işlem için tekrardan genel kurulun icazeti aranmamalıdır.

B. Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki Özel Düzenleme

Halka açık şirketler için önemli nitelikteki işlemlerde sermaye piyasası mevzuatında öngörülen usullere aykırılığın söz konusu olması halinde Sermaye Piyasası Kurulu'nun işlemin iptalini isteme ve idari para cezası verme yetkisi bulunmaktadır (SPK md. 23/2). Sermaye Piyasası Kurulu'nun bu yetkisine dayanarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin iptalini isteyebileceği haller, II-23.1 sayılı Tebliğ'de düzenlenen önemli miktarın belirlenmesine ilişkin ölçütlere (md. 6/1), önemli nitelikte işlemlerin gerçekleştirilmesi için zorunlu karar alma sürecine (md. 5/3, md. 6/5 ve md. 7) ve ayrılma hakkının kullanılması ile ilgili hükümlere (md. 9-10) aykırılıklardır⁷⁷¹.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun idari para cezası ve iptal istemi için, öncelikle ön koşul niteliğinde hukuka aykırı işlemin ortadan kaldırılmasına yönelik bir karar alarak

---

⁷⁷⁰ Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, IV, A, 2.

⁷⁷¹ Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/2 hükmünde iptal nedeni olarak gösterilen 23/1 hükmünde herhangi bir usul yerine Sermaye Piyasası Kurulu'na düzenleme yetkisi verilmiştir. Bu nedenle usule aykırılıkların Sermaye Piyasası Kurulu'nun bu yetkiye dayanarak çıkardığı II-23.1 sayılı Tebliğ düzenlemelerine göre tespit edilmesi gerekmektedir. Bu yönde bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 315.

şirkete tebliğ etmesi gerekir. Bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde işlem den önceki durumun aynen tesis edilmemesi halinde Sermaye Piyasası Kurulu işlemlerin iptalini dava edebilir ve idari para cezası verebilir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/2 hükmü ile düzenlenen tedbir ve yaptırım sisteminin usule aykırılıklar için öngörölmüş olması, önemli nitelikteki işlemlerin düzenlenişine esas olan pay sahiplerini ve yatırımcıları koruma amacını tamamlamak içindir. Bu nedenle işlemin ortadan kaldırılması ve işlem den önceki durumun aynen tesisi, usule aykırı işlemin ortadan kaldırılması ve olanaklı ise sürecin usule uygun hale getirilmesi şeklinde anlaşılmalıdır⁷⁷². Bu bakımdan usule aykırılık hangi aşamada ve nasıl gerçekleşiyse, buna yönelik yönetim kurulu veya genel kurul kararının geri alınmasına ilişkin bir karar alınması ve usule uygun yeni bir kararla aykırılığın ortadan kaldırılması gibi tedbirler alınması gerekir⁷⁷³.

Halka açık şirketlerde gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için de Türk Ticaret Kanunu ve genel hükümler kapsamında eksiklik ve hukuka aykırılıkların söz konusuysa yukarıda açıkladığımız yollara başvurulması gerekir⁷⁷⁴. Bununla birlikte Sermaye Piyasası Kurulu'nun şirket sermaye ve malvarlığının azaltan işlemlerde dava açma hakkı saklıdır (SPK md. 92).

30 gün içerisinde usule aykırılıkların ortadan kaldırılmaması halinde, Sermaye Piyasası Kurulu yetkisine dayanarak iptal davası açabilir. Bu kapsamda iptal nedeni genel kurul kararlarıyla ilgiliyse, halka açık şirketlerde iptal davası açabilecekler arasında Sermaye Piyasası Kurulu'nun da sayılması gerekir. Nitekim Sermaye Piyasası

---

⁷⁷² **Karacan** ise, işlem den önceki durumun tesisinin işlemin şirketin bilançosunda yarattığı değişiklik ile ilgili olduğu görüşündedir. Buna göre, gerçekleştirilen işleme göre devredilenlerin şirket malvarlığına dönmesi veya tesis edilen aynı hakkın kaldırılması ile karşı edimin iadesi gerekir. Ancak Yazar da bu işlemlere rağmen eski durumun aynen tesisi sonucuna ulaşamayacağını belirtmektedir. Bkz. **Karacan**, s. 323.

⁷⁷³ **Tarhan**, s. 220-222.

⁷⁷⁴ **Manavgat**, HAAO, s. 316.

Kurulu'nun açacağı iptal davası için genel kurul kararlarının iptaline ilişkin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine atıf yapılmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 23/2 hükmü gereği Sermaye Piyasası Kurulu'nun iptal davası açabileceği haller genel kurul kararları ile sınırlı değildir.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun şirkete tebliğ ettiği işlemin ortadan kaldırılmasına ilişkin kararı idari yargı denetimine tabi olup şirket 60 günlük süre içerisinde işlemin hukuka uygun olduğunu ileri sürebilir⁷⁷⁵.

---

⁷⁷⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Tarhan**, s. 219-220.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE ÖNEMLİ MİKTARDA MALVARLIĞI ÜZERİNDE İŞLEM YAPILMASININ HÜKÜM VE SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK

Anonim şirketin faaliyetinin ve pay sahipleri düzeninin temelini oluşturan malvarlığının önemli miktarı üzerinde işlem yapılması, şirket yapısında değişikliklere neden olur. Bu değişiklikler, şirketin mevcut düzeninin değişmesi, faaliyetlerinin farklılaşması veya varlığının sona ermesi gibi sonuçlar doğurabilir. Bu kapsamda şirkette önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerle birlikte ve işlemlerin devamında başka usul ve esasların da gözetilmesi gerekmektedir. Öte yandan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle bazı pay sahipleri, pay sahipliği konumları gereği eskisine nazaran dezavantajlı bir duruma düşebilir veya ekonomik zararlara uğrayabilir. Mevzuatta bu konuda dengeleyici ve koruyucu bir mekanizma oluşturulmuştur. Aşağıda sırasıyla bu hususlar incelenecektir.

II. FAALİYETLERİN AYNEN DEVAMI VEYA İŞLETME KONUSUNUN DEĞİŞMESİ

Önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem gerçekleştiren bir anonim şirketin malvarlığında esaslı bir değişiklik gerçekleşir. Ancak anonim şirket tüm malvarlığını devretmiş veya kiralamış olsa dahi sona ermek zorunda değildir. Aksine, elinde kalan veya işlem karşılığında alınan karşı edim sonucunda yenilenen malvarlığıyla faaliyetini sürdürebilir⁷⁷⁶. Bununla birlikte anonim şirketin işleme konu olan malvarlığı unsurları

---

⁷⁷⁶ MüKoAktG/Stein AktG § 179 a, N. 68. Ancak şirket önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem sonrasında faaliyetine devam ettiyse, tasfiye aşamasında artık bu işlem nedeniyle ileri sürülen itiraz ve

çoğu zaman miktar veya nitelik bakımından şirketin işletme konusu ile yakından ilgilidir. Bu durum şirketin değişen malvarlığıyla mevcut işletme konusunu gerçekleştirmesini zorlaştırabilir veya olanaksız kılabilir⁷⁷⁷.

İşletme konusu, şirketin faaliyet alanını ifade eder⁷⁷⁸. Konunun, esaslı noktaları belirtilmiş ve açıklanmış şekilde esas sözleşmede belirtilmesi zorunludur (TTK md. 339/2-b). Esas sözleşmede belirtilmiş işletme konusunun en önemli işlevi pay sahiplerinin korunmasıdır⁷⁷⁹. Böylece hem yatırım kararının temelini oluşturan şirket faaliyetlerini belirleme ve değiştirme yetkisinin pay sahiplerine ait olması (TTK md. 421/3)⁷⁸⁰ hem de yönetim kurulunun yönetim ve temsil yetkisinin sınırlarının çizilmesi söz konusu olur (TTK md. 371/1 ve 374/1; krş. md. 371/2)⁷⁸¹. Öte yandan işletme konusunun zorunlu olarak esas sözleşmede yer alması, üçüncü kişileri bilgilendirme işlevi de görür. Bu kapsamda işletme konusu, halka açık şirketlerde yatırımcıların şirketin

---

iddialar dinlenemez. Zweibrücken Eyalet Yüksek Mahkemesi, bir anonim şirketin, malvarlığının çoğunluk hissedarına devredilmesinden sonra faaliyetine devam ettiği ve 10 yıl sonra tasfiyesine karar verildiği bir olayda, azınlık pay sahiplerinin malvarlığının devri işlemi nedeniyle yeterli nakit tazminat hakkına sahip olup olmadığı sorununun artık incelenemeyeceğine karar vermiştir. Bkz. OLG Zweibrücken, 25.04.2005-3 W 255/04. Alman hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketin sona ermesi sonucu doğurmasına ilişkin eski yaklaşımı için bkz. Aşa. Birinci Bölüm, II, A, 1.

⁷⁷⁷ **Karacan**, s. 254.

⁷⁷⁸ Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 23/3-2 hükmünde olduğu gibi, Türk Ticaret Kanunu'nda "işletme konusu" kavramı kullanılmış olmakla beraber; kavram, anonim şirketin işletme işletmek zorunda olması şeklinde yorumlanamaz. İşletme konusu, holdinglerde olduğu gibi yavru şirket aracılığıyla veya başka şirkete iştirak edilerek gerçekleştirilebilir. Bu bakımdan işletme konusu, şirketin kuruluşu için zorunlu olan ekonomik amaca ulaşmak için yürütülecek faaliyetleri ifade eder. Bkz. **Uzunallı**, s. 5 vd.; **Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat)**, Ortaklıklar Hukuku, C. 1, s. 56-58.

⁷⁷⁹ Alman hukukunda ilk başta şirketlerin yaygınlaşmasını önlemek için kamu hukukuna yönelik amaçlarla düzenlenen işletme konusu, 1870 yılında yapılan reformdan sonra pay sahiplerini korumak için şirketin faaliyet alanını pay sahiplerinin iradesine tabi kılınarak özel hukuka yönelik bir amaçla düzenlenmiştir. Bkz. **Uzunallı**, s. 11 ve 22 vd.; **Tieves, Johannes**: Der Unternehmensgegenstand der Kapitalgesellschaft, Köln 1998, s. 64-65.

⁷⁸⁰ **Akyazan, Sıtkı**: Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerinde Bir İnceleme, Batider 1974, C. VII, S. 4, s. 831.

⁷⁸¹ İşletme konusu aynı zamanda yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağının kapsamını (TTK md. 396/1) ve nama yazılı payların devrinin reddinde ileri sürülebilecek önemli nedenin gerekçesini (TTK md. 393/2) oluşturarak pay sahiplerinin geniş anlamda korunmasına da hizmet eder. Bkz. **Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 255 ve 689; **Uzunallı**, s. 25-26; **Yıldız**, İşletme Konusu Unsuru, 115 vd.

ne şekilde faaliyet göstereceğini ve karlılığını değerlendirerek yatırım kararı vermesi açısından da belirleyicidir⁷⁸².

Her ne kadar ultra vires ilkesinin terk edilmesiyle işletme konusu dışındaki işlemlerin de şirketi bağlaması (TTK md. 371/2) nedeniyle faaliyet alanı değişikliklerinin esas sözleşmeye yansıtılması işlemlerin geçerliliği bakımından zorunlu olmasa da⁷⁸³, yukarıda sayılan işlevleri nedeniyle işletme konusunun gerçeğe uygun olması⁷⁸⁴ başta pay sahipleri olmak üzere tüm ilgililer için büyük önem taşımaktadır⁷⁸⁵. Kuruluşta, kurucular tarafından belirlenen işletme konusunun kontrolü ticaret siciline tescil sırasında şeklen de olsa sicil müdürü tarafından gerçekleştirilir (TTK md. 32). Kuruluştan sonra çeşitli nedenlerle şirketin işletme konusunun genişlemesi veya değişmesi hallerinde ise, genel kurulun esas sözleşme değişikliğiyle işletme konusunu gerçeğe uygun hale getirmesi; yönetim kurulunun da gerekli sicil değişikliğinin yapılmasını sağlaması gerekir⁷⁸⁶. Aksi takdirde sicil müdürü Türk Ticaret Kanunu'nun 33. maddesini işletmesi, faaliyeti izne tabi (md. 333) şirketlere de Ticaret Bakanlığı'nın işletme konusuna aykırı işlemlerinden dolayı bu işlemleri öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde fesih davası açması söz konusu olabilir (TTK md. 210/3)⁷⁸⁷.

---

⁷⁸² **Çetin, Nusret/Töremiş, Hatice Ebru/Cantimur, Zeynep:** Sermaye Piyasası Kanunu'nun Sistematik Analizi, Ankara 2014, s. 69.

⁷⁸³ **Manavgat,** HAAO, s. 302; ayrıca bkz. ve krş. **Yongalık,** Karşılaştırmalı Bakış, s. 84-85; **Yıldız,** İşletme Konusu Unsuru, s. 114. Ultra vires ilkesine ilişkin ayrıca bkz. **Yıldız, Burçak:** AT ve İngiliz Hukuk Sistemlerinde Şirketlerin Ehliyeti ("Ultra Vires" İlkesi), Batider 2006, C. XXIII, S. 3, s. 189 vd.

⁷⁸⁴ Türk Ticaret Kanunu'nun 32/3 hükmü gereğince de tescil edilecek hususların gerçeği yansıtması ve yanıltıcı olmaması gerekir.

⁷⁸⁵ Ancak uygulamada işletme konusunun çok geniş olarak belirlenmesi, pay sahiplerini koruma işlevinin zayıflamasına yol açmakta ve bir nevi faaliyet seçiminin yönetim kuruluna bırakılması anlamına gelmektedir. Bkz. **Uzunallı,** s. 43.

⁷⁸⁶ Sicilin gerçeğe uygun hale getirilmesinde sorumlu olup da bunu yapmayanların, üçüncü kişilerin zararlarından sorumlulukları doğabilir (TTK md. 38/2).

⁷⁸⁷ İşletme konusunun gerçeğe aykırılığına ilişkin öğretilerde farklı görüşler söz konusudur. **Kırca,** sicil müdürünün Türk Ticaret Kanunu'nun 33. maddesini işletebileceğine ilişkin görüşüne karşılık; **Uzunallı,** bunun esas sözleşmeye müdahale anlamına geleceği ve şirketin korporatif yapısına aykırı olduğu görüşündedir. Öte yandan, **Uzunallı,** Türk Ticaret Kanunu'nun 210 ve 531. maddelerine göre şirketin feshedebileceğini belirtirken; **Kırca** ise, ultra vires ilkesinden vazgeçilmesi nedeniyle işletme konusuna aykırı faaliyetin iç ilişkiyi ilgilendirdiğini ve fesih davasına ilişkin 210/3 hükmünün sadece faaliyeti izne bağlı şirketlerle sınırlı

Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleşmesinden sonra anonim şirketin eskisine göre azalan veya (Örn. tek ticari işletmesini devretmesi nedeniyle) unsurları değişen malvarlığı ile işletme konusunu aynen devam ettirmesi olanaklı değilse, şirketin faaliyetine devam etmesini isteyen genel kurulun esas sözleşme değişikliği ile işletme konusunu güncellemesi gerekir. Buna göre anonim şirket işletme konusunu gerçeğe uygun hale getirerek; değişen malvarlığıyla yeni yatırımlara girişebileceği veya varsa halihazırdaki diğer işletme konularına yoğunlaşabileceği gibi, işlemin ve karşı edimin niteliğine göre⁷⁸⁸ sadece gelir elde eden bir şirket olarak da faaliyetini sürdürebilir. Örneğin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin karşı edimi olarak başka bir şirketin payları alınmışsa, bu paylara düşen kâr ve tasfiye paylarıyla veya işlem bir kira sözleşmesiyle, kira gelirleriyle faaliyetini devam ettirebilir.

İşletme konusuna ilişkin esas sözleşme değişikliği ile önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin her iki oylamada da aynı yetersayı aranmaktadır (TTK md. 421/3; GKY md. 22/12; SPK md. 29/6). Dolayısıyla işletme konusuna ilişkin esas sözleşme değişikliğinin, kanaatimizce önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme ilişkin gündem maddesinin genel kurulda oylanmasının sonucuna bağlı olarak aynı toplantıda yapılması yerinde olur. Bunun için, yönetim kurulunun genel kurul toplantı çağrısı yaparken bu hususu gözeterek gündeme madde eklemesi ve buna ilişkin kamuyu aydınlatma ve diğer yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekir. Nitekim kuruluşu izne

---

tutulması gerektiğini savunmakta ve ATAD'ın 13.11.1990 tarih ve C-106/89 sayılı Marleasing v La Comercial Internacional de Alimentacion kararına atıf yapmaktadır. Anılan kararda 68/151/AET Direktifinin 11. maddesinde (2009/101/AT Direktifi md. 12) sınırlı sayıda hükme bağlanan şirketin geçersizliğinin nedenlerinin, “*istisnalar dar yorumlanır*” ilkesi gereğince yorumlanması ve işletme konusunun esas sözleşmeye göre belirlenmesi gerektiği, fiili faaliyetlere bakılmasının Direktife aykırı olacağı belirtilmiştir. Karar için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61989CJ0106> (Son erişim tarihi: 20.02.2019). Ayrıca bkz. **Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat)**, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, s. 361 ve s. 365, dn. 117; krş. **Uzunallı**, s. 59.

⁷⁸⁸ Örneğin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin karşı edimi olarak başka bir şirketin payları alınmışsa, bu paylara düşen kâr ve tasfiye paylarıyla veya işlem bir kira sözleşmesiyle, kira gelirleriyle faaliyetini devam ettirebilir.

tabi şirketlerde esas sözleşme değişikliği Bakanlığın iznine tabi iken⁷⁸⁹ (TTK md. 333 ve md. 453/1); halka açık şirketlerde ise Sermaye Piyasası Kurulu'nun uygun görüşünün alınması zorunludur (SPK 33/2)⁷⁹⁰. Bu şirketler için yönetim kurulu esas sözleşme değişiklik taslağını hazırlamalı, Bakanlık izni ve/veya Sermaye Piyasası Kurulu'nun uygun görüşünü almalı ve kamuyu aydınlatma açıklamaları yaparak genel kurulu toplantıya çağırmalıdır (Bakanlık İznine Tabi Şirketler Tebliği, md. 6/2 ve md. 6/3)⁷⁹¹.

Öte yandan faaliyet konusunun tümüyle veya önemli ölçüde değiştirilmesi⁷⁹², halka açık şirketler için önemli nitelikte işlemler arasında yer alır (SPK md. 23/1-c; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 5/1-c). Ancak II.23-1 sayılı Tebliğ'de faaliyet konusu değişikliğinin önemli nitelikte işlem kabul edileceği başlıca halleri saymak suretiyle bir önemlilik ölçütü getirmiştir (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 6/4). Bunlar, esas sözleşmede belirtilen fiili ana faaliyet konusunun yan faaliyet haline gelmesine neden olan esas sözleşme değişikliği ile şirketin fiili ana faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet üretiminin işleyiş sürecini değiştirecek nitelikteki, örneğin üretim faaliyetinin tümüyle terkedilerek üretim konusu malın dışarıdan tedarik edilmesi gibi karar ve işlemlerdir⁷⁹³. Bu sonuçları doğurmayan faaliyet konusunun genişletilmesi veya daraltılması önemli nitelikte işlem sayılmaz. Bu

---

⁷⁸⁹ Bakanlık iznine tabi şirketler, Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ (RG, 15.11.2012, S. 28468) ile düzenlenmiştir.

⁷⁹⁰ Halka açık şirketler, aynı zamanda kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği Bakanlık iznine tabi şirketlerdendir (Bakanlık İznine Tabi Şirketler Tebliği, md. 5).

⁷⁹¹ Bakanlık izni için, esas sözleşme değişikliğine ilişkin yönetim kurulu kararının noter onaylı örneğinin ve halka açık şirketlerde ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu'nun uygun görüşünün önceden hazırlanarak İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne verilmesi gerekir (Bakanlık İznine Tabi Şirketler Tebliği, md. 6/2).

⁷⁹² Sermaye piyasası mevzuatında aynı husus düzenlenirken “işletme konusu” kavramı yerine “faaliyet konusu” kavramı kullanılmıştır. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 302. Bu nedenle çalışmamızda doğrudan halka açık şirketlere ilişkin hükümlerden bahsedilirken, “faaliyet konusu” ifadesi kullanılmıştır.

⁷⁹³ II.23-1 sayılı Tebliğ gereğince önemlilik ölçütü olarak hükme bağlanan bu karar ve işlemlerin, sadece yapılması yeterli olup; önemli nitelikte işlemlere ilişkin usul ve esaslara tabi olması için esas sözleşme değişikliğinin de yapılmış olması gerekmemektedir. Ancak işlemlerin gerçekleştirilmesinde bu durum şirket bakımından sıkıntılı olabilir. Zira bu işlemler, Türk Ticaret Kanunu kapsamında yönetim kurulunun yetki alanında kaldığından kolayca yönetim kurulu tarafından gerçekleştirilebilirken; halka açık şirketlerde genel kurul onayı ve ayrılma hakkını kullanma süreci içerisinde şirket için belirsizlik yaratacaktır. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 303-304; **Tarhan**, s. 150.

bağlamda önemli nitelikte işlemler arasında sayılan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için uyulması zorunlu usul ve esaslar, önemlilik ölçütünü sağlayan faaliyet konusu değişiklikleri için de geçerlidir.

Burada dikkat edilmesi gereken iki önemli husus bulunmaktadır. İlki, Türk Ticaret Kanunu kapsamında işletme konusunun tamamen değiştirilmesine ilişkin müzakerelerde olumsuz oy kullanan nama yazılı pay sahipleri, kararın ilanından itibaren altı ay boyunca payların devredilebilirliği ile ilgili kısıtlamalara tabi değildir (TTK md. 421/6). Zira işletme konusu pay sahiplerinin yatırım kararlarında belirleyici unsurlardan biridir ve pay sahipleri işletme konusu değişen şirkette kalmak istemeyebilir. Bunun için, kısıtlamalar kaldırılarak pay sahiplerinin paylarını devredebilmesi kolaylaştırılmıştır. İkincisi ise, esas sözleşme değişikliklerinde imtiyazlı oyların kullanılmasını yasaklayan düzenleme kapsamında oyda imtiyazlı pay sahipleri varsa, bu pay sahiplerinin oy hakkında kısıtlama söz konusu olur (TTK md. 479/3 ve GKY md. 19/2)⁷⁹⁴. Böylece oyda imtiyazlı pay sahiplerinin diğer pay sahiplerine rağmen işletme konusunu değiştirmesinin önüne geçilmiştir.

III. ŞİRKETİN SONA ERMESİ

İlkesel olarak önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlem yapan bir anonim şirketin yeni malvarlığı durumuyla var olan veya yeniden belirlediği işletme konusunda faaliyetine devam etmesi olanaklı olsa da, işlem ile birlikte anonim şirket fesih veya infisah yoluyla sona erebilir. Bu durum, işlemin zorunlu bir sonucu değildir; kanun koyucu işleme böyle bir hukuki sonuç bağlamamakta veya önemli miktarda malvarlığı

---

⁷⁹⁴ Belirtmek gerekir ki, işletme konusunun değiştirilmesi oydan yoksunluğu doğuran kişisel nitelikte bir iş değildir. Nitekim II. 23-1 sayılı Tebliğ'de faaliyet konusunun değiştirilmesinin kişisel nitelikte sonuç doğurmayacağı ve oy hakkının kullanılmamasına ilişkin hükme tabi olmadığı açıkça belirtilmiştir (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 7/3-b). Bu bağlamda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin müzakerelerde oydan yoksun olan pay sahipleri, işletme konusunun değiştirilmesine ilişkin müzakerede oy hakkını kullanabilir.

üzerindeki işlemleri bir sona erme nedeni olarak düzenlememektedir⁷⁹⁵. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun 529 ila 531. maddelerinde düzenlenen nedenlerin, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemle ilişkili olarak gerçekleşmesiyle aşağıda açıklanan şekillerde şirketin sona ermesi söz konusu olabilir.

Genel Kurul, basit bir işlem olarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler aracılığıyla şirket varlıklarını nakde çevirerek şirketi sona erdirmekte serbesttir⁷⁹⁶. Nitekim sona erme, bu işlemin gerçekleştirilmesiyle kanun gereği ortaya çıkan doğal bir sonuç olabilir ve genel kurul bu sonucu da kabullenerek işlemi karara bağlayabilir. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem sonucunda, işletme konusunun gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi⁷⁹⁷ veya *crown jewels* olarak adlandırılan önemli malvarlığı unsurları üzerindeki işlemlerin şirketi sona erdireceğinin öngörülmesi gibi esas sözleşmede belirtilen sona erme nedenlerinden birinin gerçekleşmesi⁷⁹⁸ bu şekildedir (TTK md. 529/1-b ve md. 529/1-c).

Öte yandan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yapılmasının nedeni şirketin zaten sona ereceğinin veya erdirileceğinin biliniyor olması da olabilir. Buna göre, sona erdirilmesi planlanan veya sona ereceği anlaşılan şirketin malvarlığının tasfiye yoluyla dağıtılması yerine tasfiye sürecinde ortaya çıkabilecek değer kaybından kaçınmak gibi gerekçelerle henüz şirket sona ermeden varlıkları nakde çevrilebilir. Faaliyetine fiilen devam etmesi tercih edilmeyen şirketin esas sözleşmesinde öngörülen

---

⁷⁹⁵ Mehaş Alman hukukunda AktG § 179a maddesinin tarihi gelişimi incelendiğinde ise, malvarlığının devrine ilişkin getirilen ilk düzenlemede o dönemde hâkim olan, malvarlığının şirketin zorunlu unsurunu oluşturduğu ve karşı edimle şirketin devam etmesinin olanaklı olmadığı görüşü nedeniyle işlem için alınan genel kurul kararı şirketin feshi anlamı da taşımaktaydı (1897 HGB § 303/2). Ancak kanun koyucu 1937 yılından sonra yaptığı düzenlemelerde bu görüşü terk ederek şirketin sona erip ermemesini pay sahiplerinin iradesine bırakmıştır. Bkz. Yuk..

⁷⁹⁶ **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 70.

⁷⁹⁷ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, C. II, N. 1548a; **Çetin/Töremiş/Cantimur**, s. 68. Nitekim Yargıtay bir kararında anonim şirketin malvarlığı unsurlarıyla birlikte merkez ve iş yerinin devrinde şirketin infisah ettiğini ifade etmektedir (11. HD, 25.03.1985, E. 1278, K. 1669 sayılı yayımlanmamış bu karar için bkz. **Eriş**, s. 1269.).

⁷⁹⁸ **Tekinalp (Poroy/Çamoğlu)**, C. II, N. 1549.

sürenin dolması nedeniyle sona ermesinden (TTK md. 529/1-a) veya iflası anlaşılan şirketin iflası istenmeden (TTK md. 529/1-e) önce malvarlığının tümü veya önemli bir bölümünün devredilmesi olanaklıdır.

Sona ermenin kendiliğinden gerçekleştiği hallerin (*infisah*) yanı sıra genel kurul alacağı bir kararla da (*fesih kararı*) şirketi sona erdirebilir (TTK md. 529/1-d). Genel kurul tarafından alınacak fesih kararı, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin karardan ayrı ve bağımsız bir karardır⁷⁹⁹. Bununla birlikte tabi olduğu usuller aynı olduğu için, kanaatimizce her iki kararın aynı toplantıda alınması usul ekonomisi açısından isabetli olur. Nitekim fesih kararı da önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler gibi genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında düzenlenmekte (TTK md. 408/2-e) ve Türk Ticaret Kanunu'nun 421. maddesine yapılan atıfla fesih kararı da sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınmaktadır. İlk toplantıda bu karar yetersayı sağlanamazsa, sonraki toplantılarda da aynı yetersayı aranır. Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler gibi, anonim şirketler için önemli kararlardan olan fesih kararı için, pay sahiplerinin korunması ve kamunun aydınlatılmasına ilişkin hususlar da gözetilmelidir.

Fesih kararı, Türk Ticaret Kanunu'nun düzenlemesine paralel olarak halka açık şirketler için de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler gibi, önemli nitelikte işlemler arasında sayılarak (SPK md. 23/1-a; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 5/1-a)⁸⁰⁰ genel

---

⁷⁹⁹ MüKoAktG/Stein AktG § 179 a, N. 69.

⁸⁰⁰ **Karacan**, işletme konusunun gerçekleşmesi veya imkânsız hale gelmesi durumunda (TTK md. 529/1-b) sona ermenin genel kurul kararıyla tespit edilerek tasfiyeye gidilmesinde ve mahkemenin organ eksikliği nedeniyle fesih kararı vermesinde de ayrılma hakkının doğduğu önemli nitelikte işlemin söz konusu olacağını belirtmektedir. Yazar, aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nun 529/1 fıkrasının (a), (b), (c) ve (f) bentleri ile 530 ve 531. maddelerinde sayılan sona erme nedenlerinin ortaya çıkması halinde de sona ermenin önemli nitelikte işlem sayılması ve bu konuda bir karar alması için genel kurulun çağrılması gerektiğini savunmaktadır. Bkz. **Karacan**, s. 247-248. Kanaatimizce sermaye piyasası mevzuatının “*ortaklıkların kendi tüzel kişilikleri ile ilgili ... sona erme kararı alması*” şeklinde kaleme alınmış açık hükümleri (SPK md. 23/1-a; II.23-1 sayılı Tebliğ md. 5/1-a) gereği önemli nitelikte işlem sayılan sona erme hali, sadece genel kurul tarafından alınacak fesih karardır. Bu yönde bkz. **Adıgüzel**, s. 15; **Tarhan**, s. 145, dn. 137. **Karacan**'ın ileri

kurulun yetkisinde düzenlenmekte ve önemli nitelikte işlemler için öngörülen usul ve esaslara tabi kılınmaktadır⁸⁰¹. Bu kapsamda, kararın alınması için Sermaye Piyasası Kanunu'nun 29/6 ve II. 23-1 sayılı Tebliğ'in 7/1 hükümlerinde belirtilen yetersayılara uyulması gerekir. Halka açık şirketlerde fesih kararı, aynı zamanda ayrılma hakkı doğuran kararlardandır⁸⁰².

Türk hukukunda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere başvurularak şirketin sona ermesinin sağlanmasında uyulması gereken özel bir hüküm öngörülmemiştir. Oysa Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu § 179a/3 hükmünde malvarlığının devriyle birlikte şirketin sona ermesi durumunda, sözleşmenin sadece genel kurul kararının eki olarak sunulması yeterli görülmeyerek; devir sözleşmesinin aslının veya resmi onaylı örneğinin (AktG § 181), yönetim kurulu tarafından AktG § 263/1 hükmüne göre ticaret siciline yapılacak feshin tescili başvurusuna eklenmesi gerektiği öngörülmüştür. Bu hüküm, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin AktG § 262/1-2 hükmü gereğince genel kurul kararıyla şirketin sona ermesi için bir fırsat olarak kullanıldığı hallere müdahale ederek; gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemle şirketin sona ermesinin ilişkilendirilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Böylece şirket alacaklılarının işleme ilişkin bilgiye ulaşması kolaylaştırılmış ve özel olarak tasfiye halindeki şirketin malvarlıksal durumuna ilişkin şeffaflık sağlanması amaçlanmıştır⁸⁰³.

---

sürdüğü diğer sona erme nedenlerinin varlığı halinde genel kurul esas sözleşmenin değiştirilmesi veya diğer önlemlerin alınması ya da bunlar yerine fesih kararı verilmesi amacıyla toplantıya çağrılabilir ve ancak bu bağlamda önemli nitelikte işlemlere ilişkin usullere uyulabilir.

⁸⁰¹ Fesih kararının Türk Ticaret Kanunu'nun düzenlemelerinin dışında sermaye piyasası mevzuatıyla önemli nitelikte işlemler arasında düzenlenmesinin nedeni, halka açık şirketler için öngörülen karar yetersayılarına ve ayrılma hakkının doğumuna ilişkin hükümlere tabi kılınmak istenmesidir. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 297.

⁸⁰² Ayrılma hakkı için bkz. aşağı. Dördüncü Bölüm, IV.

⁸⁰³ **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 67.

Genel kurul toplantılarında geçerli sermayeye dayalı çoğunluk ilkesinin bir ifadesi olan fesih kararının pay sahipleri tarafından alınması, kural olarak herhangi bir yargı incelemesine ya da onay veya izne tabi değildir. Bununla birlikte Alman hukukunda şirket malvarlığının çoğunluk pay sahibine (veya pay sahiplerine) devri yoluyla şirketin sona ermesinin hukuka aykırılık teşkil etmese de azınlık haklarına ilişkin özel bir tehdit oluşturduğu gerekçesiyle kanuni düzenlemeler dışında bir korumanın sağlanması gerektiği öğretisi ve yargı kararlarında kabul edilmektedir⁸⁰⁴. Zira malvarlığının devri yoluyla şirketin feshedilmesi anlamına gelen ve *übertragende Auflösung*⁸⁰⁵ (veya *aufhebungsbedingte Übertragung*) olarak adlandırılan bu durumda, çoğunluk pay sahibi şirketteki azınlık pay sahiplerini ihraç etmek amacıyla kendisi veya hâkimiyetinde bulunan bir başka şirket aracılığıyla şirketin malvarlığını devralmakta; ardından içini boşalttığı şirketi sona erdirmektedir⁸⁰⁶. Böylece azınlık pay sahipleri sona eren şirketten ancak tasfiye payını alabilmektedir.

Bu durum, azınlık pay sahiplerinin çıkarlarını iki yönden etkilemektedir. Birincisi, azınlık, şirketin sona ermesi nedeniyle pay sahipliği sıfatını kaybetmekte; ikincisi ise, devir bedeli çoğunluk pay sahibi tarafından tek taraflı belirlendiği için azınlığın mali hakları tehlikeye girmektedir⁸⁰⁷. Belirtmek gerekir ki, şirketin sona ermesi, *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan duruma özgü bir sonuç değildir; malvarlığının üçüncü kişiye devri halinde de şirket sona erdirilebilir. Oysa devrin çoğunluk pay sahibine

---

⁸⁰⁴ MüKoAktG/Stein AktG § 179 a, N. 70.

⁸⁰⁵ İlk defa **Lutter/Drygala** tarafından ifade edilen kavram bugün yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bkz. **Lutter, Marcus /Drygala, Tim**: Die übertragende Auflösung: Liquidation der Aktiengesellschaft oder Liquidation des Minderheitenschutzes?, Festschrift für Bruno Kropff, Aktien und Bilanzrecht, Düsseldorf 1997, 191-224. Türk hukukunda devir sonucunda şirketin bu şekilde sona erme durumu söz konusu olmasa da kavramın Türkçe karşılığı olarak “*devir yoluyla sona erdirme*”, “*sona erme koşullu devir*” veya “*sona erdiren devir*” kullanılabilir.

⁸⁰⁶ MüKoAktG/Stein AktG § 179 a, N. 71. Ayrıca bkz. **Gromm, Marcus**: Die übertragende Auflösung nach Aktien- und GmbH-Recht, Hamburg 2016, s. 75 vd. Bu yola aynı zamanda tüm yavru şirketlerin malvarlığının bir şirkete devri suretiyle holding yapısının dağıtılması amacı için de başvurulabilir. Bkz. **Lutter, Marcus/Bayer, Walter**: Holding-Handbuch (Konzernrecht-Konzernsteuerrecht-Konzernarbeitsrecht-Betriebswirtschaft), Köln 2015, s. 1213-1215.

⁸⁰⁷ MüKoAktG/Stein AktG § 179 a, N. 72.

yapılması halinde azınlığın mali hakları özel olarak tehlikeye girmektedir. Zira malvarlığının üçüncü kişiye devrinde tüm pay sahipleri için gözetilen devir bedeli, *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan durumda karar alma gücüne sahip olan çoğunluk pay sahibi için kişisel niteliktedir ve bu pay sahibi alınan genel kurul kararında öncelikle kendi çıkarlarını gözetecektir. Sonuçta, oydan yoksunluk düzenlemesinin bulunmadığı Alman hukukunda bu yolla hem önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin onaylanması hem şirketin feshi kararını alma gücüne sahip olan çoğunluk pay sahibi, aynı zamanda devir işleminde bedeli de kendisi belirlediği için azınlık pay sahipleri ciddi zararlar görebilmektedir. Bu nedenle Alman Anayasa Mahkemesi (*Bundesverfassungsgericht*) tarafından *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan bu durumla ilgili bir olay için azınlık pay sahiplerinin kanuni düzenlemelerin ötesinde korunmasına ilişkin *MotoMeter* yöntemi olarak anılan bir yaklaşım geliştirilmiştir⁸⁰⁸. Söz konusu olayda Moto Meter AG'nin paylarının yüzde 99'una sahip ana şirket olarak Bosch GmbH, Moto Meter AG'yi kendisine tamamen entegre etmek ve kalan azınlık hissedarlarının hisselerini devralmak istemiş; ancak satın alma teklifine karşılık tüm payları alamamıştır. Böylece Bosch GmbH, *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan yola başvurarak Moto Meter AG'nin tüm varlıklarını tamamen sahip olduğu bir bağlı şirkete devretmeye ve daha sonra Moto Meter AG'yi tasfiye etmeye karar vermiştir⁸⁰⁹. Bosch GmbH'nin bu yola başvurması sonucunda azınlık çıkarlarının zedelenmesi nedeniyle Küçük Hissedarları Koruma Derneği'nin (*Schutzgemeinschaft der*

---

⁸⁰⁸ BVerfG, Beschluss der 1. Kammer des Ersten Senats vom 23. August 2000 -1 BvR 68/95-Rn. (1-31), (MotoMeter Kararı) bkz. http://www.bverfg.de/e/rk20000823_1bvr006895.html (Son erişim: 02.04.2019). Ayrıca bkz. **Hensler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 13; **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 70 vd.; **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 21 vd.

⁸⁰⁹ Übertragende Auflösung için devir işlemiyle şirketin sona ermesi arasında uygun bir illiyet bağı bulunmalıdır. Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin gerçekleştirilmesinden uzun bir süre sonra (10 yıl) şirketin tasfiye edildiği Hoesch/Hoogovens kararında, *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan yolun izlendiğine ilişkin azınlık pay sahiplerinin itirazı yakın zamanlı bir bağlantı olmadığı gerekçesiyle şüpheli bulunmuştur. Bkz. BGH 16.11.1981, BGHZ 82, 188, 193 f. (Hoesch/Hoogovens Kararı).

Kleinaktionäre e.V.)⁸¹⁰ anayasal şikâyeti üzerine konuyu ele alan Alman Anayasa Mahkemesi ise, pay sahiplerinin haklarının Alman Anayasası'nın (*Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, die Verfassung Deutschlands/GG*) 14. maddesinde yer verilen mülkiyet güvencesi altında korunması gerektiği tespitinde bulunmuş ve böyle bir yolun izlenmesine ancak azınlık pay sahiplerinin zararına karşılık maddi tazminat ödenmesi durumunda hukuken izin verilebileceğini ifade etmiştir⁸¹¹.

Alman hukukunda *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan çoğunluk pay sahibine devir işlemi, çeşitli kanuni düzenlemelerde⁸¹² çoğunluk pay sahiplerine tanınan haklar kapsamında hukuka uygundur; çoğunluk gücünün kötüye kullanılması anlamına gelmez⁸¹³. Nitekim Moto Meter kararına konu olan olay için azınlık pay sahiplerinin genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin açtığı davalar, adli yargı mahkemeleri tarafından reddedilmiş ve Alman Anayasa Mahkemesi de incelemesinde kural olarak GG § 14'ün *übertragende Auflösung* yolunu tamamen yasaklamadığını, genel kurul kararlarının somut bir gerekçeye dayandırılmasına gerek olmadığını ve kanun koyucunun çoğunluk pay sahipleri tarafından verilen bu gibi kararları kabul ettiğini belirtmiştir. Bununla beraber Alman Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun bu kabulünün mevcut düzenlemeler çerçevesinde azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının hukuken güvence altında

---

⁸¹⁰ 1959 yılında küçük hissedarların hak ve menfaatlerinin güçlendirilmesi amacıyla koruyucu bir dernek olarak kurulan *Schutzgemeinschaft der Kleinaktionäre e.V.*, 2004 yılında, artan faaliyetler nedeniyle *Schutzgemeinschaft der Kapitalanleger (SdK)* olarak yeniden adlandırılmıştır. Dernek tüzüğüne göre SdK'nın amacı; hissedarların, özellikle azınlık hissedarlarının ve diğer yatırımcıların, eğitim ve tavsiyeyle çıkarlarını gözetmek; kanun koyucu, çoğunluk hissedarları veya şirket yönetimleri karşısında üyeleri temsil etmek ve özel mülkiyeti korumaktır. Dernek internet sitesi ve tüzüğü için bkz. <https://sdk.org/assets/Uploads/SdK-Satzung-April-2017.pdf> (Son erişim: 02.04.2019).

⁸¹¹ Bununla beraber Alman Anayasa Mahkemesi, söz konusu başvuruda Küçük Hissedarları Koruma Derneği'nin yalnızca 2 paya sahip olması ve olayda yaşadığı ekonomik dezavantajın azlığı nedeniyle söz konusu işleme müdahale etmesini gerektirecek bir temel hak ihlalinin olmadığına karar vermiştir.

⁸¹² İlgili hükümler şunlardır: Bağlı işletmelerde bir şirketin bir başka şirketin tam hâkimiyeti altına girmesine ilişkin ilhâk (*Eingliederung*) kararına ilişkin AktG §§ 319 vd.; Squeeze-Out düzenlemelerine ilişkin AktG §§ 327a vd.; Alman Pay Alım Teklifi Kanunu (*Wertpapiererwerbs-und Übernahmegesetz/WpÜG*) ile getirilen WpÜG §§ 39a ile UmwG § 62 Abs. 5 hükmü. Bkz. **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 73. Ayrıca ilhâk (*Eingliederung*) ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Boyacıoğlu, Cumhuriyet**: Konzern Kavramı, Ankara 2006, s. 319; **Aytaç, Zühtü**: Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm, Batıder 1976, C. VIII, S. 4, s.110-111.

⁸¹³ **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 73.

olduğu varsayımına dayandığını ve mahkemelerin, somut olayda azınlık pay sahiplerinin çıkarlarına yeterli korumanın sağlanıp sağlanmadığını değer kontrolü yaparak kontrol etmesi gerektiğini ifade etmiştir. şayet azınlık çıkarları korunması için şirket tarafından engelleme söz konusuysa *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan yola başvurulması yasaklanmalıdır.

Türk hukukunda ise, oydan yoksunluk⁸¹⁴ düzenlemesinin bulunması nedeniyle tam olarak *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan durumun oluşması söz konusu değildir. Ancak yine de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının zedelendiği haller söz konusu olabilir. Bu halde kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu'nun 531. maddesi gereğince sermayenin en az onda birini veya halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden azlık pay sahipleri haklı nedenle fesih talebinde bulunabilir. Talep üzerine inceleme yapacak olan mahkeme, şirketin sona ermesine karar verebileceği gibi, azınlık pay sahiplerinin zararlarının tazmin edilmesi veya uygun bir bedel karşılığında pay sahiplerinin şirketten ayrılması şeklinde bir çözüm getirebilir. Bu doğrultuda, kanaatimizce, özellikle azınlık pay sahiplerinin, ticari hayatın gerektirdiği, şirketin çıkarlarına uygun olan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işleme dayanarak kendi çıkarlarının zedelendiği gerekçesiyle haklı nedenle fesih talebine bulunduğu hallerde, işlemin sürüncemede kalmaması ve şirketin zararına yol açmaması için mahkemenin şirketin feshi yerine hızlıca makul bir çözüm üretmesi yerinde olacaktır. Zira azınlık pay sahipleri ile çoğunluk pay sahipleri arasındaki çıkar çatışması kimi hallerde çoğunluk pay sahiplerinin de azınlık pay sahiplerine karşı korunmasını gerekli kılar.

Anonim şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle sona eren bir şirketin tasfiyesine ilişkin işlemler genel hükümlere tabidir (TTK md. 532-

---

⁸¹⁴ Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, III, B, 2.

548)⁸¹⁵. Bu kapsamda sona ermiş bir şirketin malvarlığının tasfiyesinde özel bir hüküm olarak yer verilen Türk Ticaret Kanunu'nun 538/2 hükmü gereğince varsa kalan aktiflerinin toptan satışı yine genel kurul onayıyla gerçekleştirilebilir⁸¹⁶.

Fesih kararına rağmen tasfiyeden dönülmesi olanaklıdır. Tasfiyeden dönme, sadece belirli koşullara özgü olarak düzenlenen ve tasfiye aşamasındaki bir anonim şirketin yeniden varlığını sürdürmesi ve faaliyetine devam etmesini öngören hukuki bir kurumdur (TTK md. 548). Bu bakımdan anonim şirketin sona ermesine neden olan her durumda veya tasfiyenin her aşamasında tasfiyeden dönülmesi olanaklı değildir⁸¹⁷.

Tasfiyeden dönme, anonim şirket malvarlığının pay sahipleri arasında dağıtılmasına henüz başlanmamışsa sadece iki şekilde söz konusu olabilir⁸¹⁸. Bunlardan ilki, sürenin dolması veya genel kurul kararı nedeniyle sona ermiş bir anonim şirkette genel kurulun şirketin devam etmesini kararlaştırmasıdır (TTK md. 548/1). Diğeri ise, örtülü bir tasfiyeden dönme hali olarak iflasın açılması nedeniyle sona ermiş bir anonim şirkette mahkemenin iflasın kaldırılması veya iflasın konkordatonun uygulanmasıyla sonlandırılması kararı vermesidir (TTK md. 548/2). Böylece tasfiyeden dönüldüğüne veya iflasın kaldırıldığına ilişkin kararın tesciliyle sona erme hali ortadan kalkar ve şirket yeniden varlığını ve faaliyetini sürdürebilir.

---

⁸¹⁵ Sermaye Piyasası Kurulu'nun kararlarında da tasfiye işlemlerinin Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre yapılacağı öngörülmüştür. Bkz. SPKr. HB 2014/20; SPKr. HB 2014/23. Alman hukukunda da tasfiye için AktG § 264 vd. maddelerde düzenlenen genel hükümler uygulanır. Bkz. **MüKoAktG/Stein AktG § 179 a**, N. 69.

⁸¹⁶ Alman hukukunda ise AktG § 179a hükmü hem faaliyet aşamasında hem de tasfiye aşamasında uygulanmaktadır. Bkz. **Hüffer/Koch, AktG § 179a**, N. 24; **Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a**, N. 12.

⁸¹⁷ Türk Ticaret Kanunu'nun 548. maddesi dar anlamda tasfiyeden dönmeyi düzenlemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Al Kılıç**, s. 9.

⁸¹⁸ Türk Ticaret Kanunu'nun 548. madde gerekçesi; ayrıca bkz. **Al Kılıç**, s. 101 vd.

IV. PAY SAHİPLERİNİN AYRILMA ve ÇIKMA HAKLARINI KULLANMASI

A. Genel Olarak

Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, anonim şirketin mali ve hukuki durumunda yapısal değişiklik anlamına gelen ciddi etkiler yaratabilir. Bunun sonucunda şirketin işletme konusu ve faaliyetleri değişebilir, malvarlığı ve kârlılığı azalabilir, hatta şirket sona erebilir. Böylece pay sahiplerinin çıkarları gerek mevcut hak ve konumları gerek şirkete katılım amaçları ve beklentileri bakımından zedelenebilir. Bu nedenle şirketin olağan faaliyetleri dışında böyle bir risk doğuran önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler kural olarak pay sahiplerinin korunmasını gerektirir.

Nitekim önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yapılması özel usule tabi kılınarak, pay sahiplerinin korunmasına yönelik kanuni bir mekanizma oluşturulmuştur. Bu koruma iki temel ihtiyaca hizmet etmektedir. Birincisi, mülkiyet-yönetim ayrılığı kapsamında şirket için önemli kararların alınmasına karşı pay sahiplerinin bir bütün olarak korunması ihtiyacıdır. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılarak; yönetim kurulunun tek başına bu işlemleri gerçekleştirmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. İkincisi ise, genel kurulda çoğunluk ilkesinin geçerli olması nedeniyle karar alma gücüne sahip çoğunluk pay sahiplerine karşı kararın alınmasına etki etme gücü sınırlı olan azınlık pay sahiplerinin himaye edilmesi ihtiyacıdır. Bunun için de, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul kararlarının alınabilmesi ağırlaştırılmış yetersayılara bağlanmıştır. Böylece önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hüküm ve sonuçlarını doğurması, ağırlaştırılmış yetersayılarla alınan genel kurul kararına bağlanarak pay sahiplerinin çıkarları gözetilmiştir.

Pay sahiplerinin hukuka aykırı biçimde gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ise, işlemlerin veya genel kurul kararlarının yokluk ya da

butlanının tespitini isteme, iptalini dava etme veya yönetim kurulu üyelerine tazminat davası açma hakları bulunmaktadır (TTK md. 445 vd; md. 553).

Bununla birlikte işleme muhalif kalan azınlık pay sahiplerinin çıkarları bu koruyucu düzenlemelere rağmen zedelenabilir. Zira ağırlaştırılmış yetersayılara rağmen kararın alınmasına etki etme gücü oldukça sınırlı olan azınlık pay sahipleri genel kurulda işlemin onaylanmasına müdahale edemeyebileceği için öngörülen özel usul sadece işleminden haberdar olmalarına hizmet etmektedir. Pay sahiplerinin işlemin veya genel kurul kararının hükümsüzlüğü ile yönetim kurulu üyelerinden zararlarının tazmini için sahip olduğu dava açma hakları ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler kanuna, esas sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı olmadığı sürece muhalif kalınan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleşmesini engellemeyecektir. Oysa önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere özellikle ekonomik nedenlerle karşı çıkan pay sahiplerinin, işlemin etki ve sonuçları neticesinde çıkarları ciddi şekilde zarar görür ve şirkete katılma nedenleri ortadan kalkabilir.

Şüphesiz, bu durumda azınlık pay sahipleri “*payların serbestçe devredilebilirliği ilkesi*” gereğince paylarını devrederek şirketten ayrılabilirler⁸¹⁹. Ancak azınlık pay sahibinin iradesi ve kontrolü dışında gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem sonucunda anonim şirketin zayıflayan malvarlığı durumu ile değişen yapısı nedeniyle azınlık pay sahibinin payını devretmesi zordur ve payını devretse dahi değişen koşullar nedeniyle bunu adil bir değer üzerinden gerçekleştiremeyebilir. Bu risk, özellikle sermaye piyasasında belli bir faaliyet ve şirket yapısına dayalı olan kâr payı ve payını ödemiş olduğu bedelden daha yüksek fiyata satma beklentisi içinde olan pay sahiplerinin çıkarlarını etkileyen bir durum olarak bir şirkette pay sahibi olmayı düşünen yatırımcıların kararını da belirleyen önemli bir unsurdur.

---

⁸¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Sevi**, Payın Devri, s. 49 vd.

Böylece sermaye piyasasının geliştirilmesi amacı bağlamında yatırımcının hak ve çıkarlarının korunması gerekliliği nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerine paylarını adil bir fiyattan şirkete satarak ayrılma konusunda seçim hakkı tanınmıştır (SPK md. 24; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9). Bu kapsamda halka açık şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler dolayısıyla pay sahiplerinin ayrılma hakkı bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nda ise sınırlı bir düzenlemeyle şirketler topluluğu ve birleşme işlemleri için öngörülen ayrılma ve çıkma hakkı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için şirketler topluluğu dışında belli koşullarda dolaylı olarak doğabilmektedir.

Aşağıda öncelikle halka açık şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde doğrudan tanınan ayrılma hakkı incelenecek; ardından Türk Ticaret Kanunu kapsamında ayrılma ve çıkma hakkının söz konusu olabileceği haller açıklanacaktır.

B. Sermaye Piyasası Mevzuatında Ayrılma Hakkı

1. Hukuki Niteliği ve Amacı

Şirketten ayrılma, şirketin sona ermesine neden olmadan şirketle bağının kopması suretiyle pay sahibinin pay sahipliği ilişkisinin bitmesi şeklinde geniş bir anlama sahiptir⁸²⁰. Bu kapsamda, çıkma veya çıkarılmanın yanı sıra pay sahibinin şirketle arasındaki pay sahipliği ilişkisinin sona ermesi sonucu doğuran birçok durum şirketten ayrılma kavramına dâhildir⁸²¹.

---

⁸²⁰ **Domanıç**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, s. 668; **Çamoğlu, Ersin**: Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebepçe Çıkarılması, İstanbul 1976, s. 3; Halka Açık anonim Ortaklıkların Önemli Nitelikteki İşlemleri Nedeniyle Doğan Ayrılma Hakkı ve Pay Alım Teklifi Zorunluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 752; krş. **Adıgüzel**, s. 3.

⁸²¹ Örneğin, şirketler topluluğunda hâkimiyetin uygulanması nedeniyle payları satma hakkı (TTK md. 202) ile halka açık şirketlerde çağrıda bulunma zorunluluğu (SPK md. 26) ve azınlığın paylarını satma hakkı (SPK md. 27) gibi... Bkz. **Bektaş**, s. 752

Sermaye Piyasası Kanunu'nda özel olarak zikredilerek düzenlenen ayrılma hakkı ise, halka açık şirketler için önemli nitelikte işlemlere bağlanan pay sahiplerini koruyucu hükümlerden biridir (SPK md. 24; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9). Böylece önemli nitelikte işleme ilişkin genel kurul kararına muhalif kalan pay sahiplerine paylarını âdil bir değer (*fair value*) üzerinden ortaklığa satma veya şirkette kalma konusunda seçim olanağı tanınmaktadır⁸²².

Ayrılma hakkı bireysel, koruyucu ve malvarlığına dayalı bir haktır⁸²³. Öğretilerde ayrılma hakkını açıklayan çok sayıda görüş bulunmakla beraber, ayrılma hakkının önemli nitelikte işlemlerin (ve çalışmamız bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin) şirkette yol açtığı yapısal değişikliğin, pay sahiplerinin şirkete katılma ve şirkette kalma neden ve beklentilerini ortadan kaldırması veya ciddi ölçüde değiştirmesi ve bu durumun kendileri için şirketten ayrılmaları konusunda haklı neden oluşturmasına dayandığı söylenebilir⁸²⁴.

Bu bağlamda ayrılma hakkının işleme engel olamayan azınlığın malvarlıksal çıkarlarını koruyucu amacı özellikle ön plana çıkmaktadır. Zira ayrılma hakkı payları borsada işlem görmeyen halka açık şirketlerde önemli nitelikte işlemlerin onaylanmasıyla pay sahiplerine yatırımlarını kolayca paraya çevirmesi olanağı sağlarken; pay devrinin kolay olduğu borsa şirketlerinde de pay sahiplerinin kamuya açıklanan önemli nitelikte işlemler nedeniyle payların piyasa fiyatında oluşabilecek olumsuzluklardan etkilenmeden paylarını satabilmesini olanaklı kılar. Böylece önemli nitelikte işlemlerin, anonim şirkette yaratacağı yapısal değişiklik sonrasında şirkette kalmak istemeyen pay sahibi ekonomik

---

⁸²² **Letsou**, s. 1121; **Sönmez**, s. 8; **Özdoğan, Ayşegül**: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, Sermaye Piyasası Kurulu, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, Ankara 2004, s.707.

⁸²³ Ayrılma hakkının niteliği ve özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Sönmez**, s. 76-77; **Adıgüzel**, s. 6; **Manavgat**, HAAO, s. 323; **Bektaş**, s. 760-762. Ayrılma hakkının vazgeçilmez nitelikte olmadığına ilişkin bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 324; **Tarhan**, s. 248; **Turan**, s. 94-95. Krş. **Sönmez**, s. 74-77; **Adıgüzel**, s. 6.

⁸²⁴ **Sönmez**, s. 88; **Manavgat**, HAAO, s. 319 vd.; **Bektaş**, s. 769. Ayrılma hakkını açıklayan teorilere ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Sönmez**, s. 26 vd.

zarara uğrama riskine karşı korunmuş olur⁸²⁵. Gerçekten Sermaye Piyasası Kanunu'nun 24/1 hükmünde borsa şirketlerinin payları için ayrılma hakkı kullanım fiyatının, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin kamuya açıklandığı tarihten önceki otuz gün içinde borsada oluşan ağırlıklı ortalama fiyatların ortalamasına göre belirleneceği düzenlenmiş ve II.23-1 sayılı Tebliğ'in 10/1 hükmünde de kamuya açıklama tarihinin işlemin ilk defa kamuya açıklandığı tarih olduğu ve açıklanan tarihin hesaplama katılmayacağı açıkça belirtilmiştir. Payları borsada işlem görmeyen şirketlerin payları için ayrılma hakkının kullanım fiyatı ise, Sermaye Piyasası Kanunu 24/4 hükmünün Sermaye Piyasası Kurulu'na verdiği yetkiyle II.23-1 sayılı Tebliğ'in 10/2 hükmüyle düzenlenmiştir. Buna göre, işlemin genel kurul toplantı gündeminde açıklanması kaydıyla Kurulun ilgili düzenlemelerine göre hazırlanacak değerlendirme raporu⁸²⁶ ile adil ve makul bir fiyat tespit edilir⁸²⁷. Ayrılma hakkında payların bedelinin tam ve nakden ödenmesi zorunludur (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 10/7).

Buna karşılık ayrılma hakkı çoğunluk için de koruyucu bir mekanizma oluşturur. Zira ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi genel kurulda oybirliği kuralından oyçokluğu kuralına geçişle paralel olan ayrılma hakkı⁸²⁸, pay sahiplerinin genel kurul kararının hükümsüzlüğü gibi dava haklarını kullanmak yerine kolay ve adil bir şekilde şirketten ayrılmalarını sağlayarak muhalif kalan pay sahiplerine rağmen işlemin yapılabilmesinin önünü açar⁸²⁹. Bu durum, şirketin çıkarına olabileceği gibi, işlem güvenliği bakımından

---

⁸²⁵ **Kanda, Hideki /Levmore, Saul:** The Appraisal Remedy and the Goals of Corporate Law, UCLA Law Review 1985, Vol. 32, s. 437-438; **Sönmez,** s 23 vd.; **Özdoğan,** s. 707; **Adıgüzel,** s. 5.

⁸²⁶ Değerleme raporu, bir şeyin değerinin belirlenmesinde mevcut durum tespiti ile analizini, kullanılan yöntemleri, kanuni gereklerin yerine getirilip getirilmediğini ve belirlenen değer gerekçeli şekilde açıklanmasını içeren değer araştırmasına ilişkin belgedir.

⁸²⁷ Öğretide belirtildiği üzere adil değer, şirketin mali yapısının yanı sıra kârlılık, büyüme hızı gibi birçok faktörün birlikte değerlendirilmesiyle belirlenir. Bkz. **Sönmez,** s. 123; **Adıgüzel,** s. 42; **Bektaş,** s. 816-817.

⁸²⁸ Ayrılma hakkının tarihsel gelişimi için bkz. **Sönmez,** s. 9 vd.

⁸²⁹ **Özdoğan,** s. 717; **Bektaş,** s. 757; **İmregün, Oğuz:** Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul 1962, s. 165.

şirketin işlem yaptığı üçüncü kişiyi de koruyucu bir işlev görür⁸³⁰. Öte yandan ayrılma hakkı nedeniyle bu payları satın alacak şirket için ortaya çıkacak maliyet, önemli nitelikteki işlemlerin hakkaniyete uygun ve özenle gerçekleştirilmesine de hizmet etmekte⁸³¹ hatta kimi zaman işlemde vazgeçilmesi sonucunu doğurmaktadır. Nitekim yönetim kurulu, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin görüşüleceği genel kurul toplantısı gündeminin ilanından önce; maliyetin belirlenen tutarı aşması ya da belirlenen orandan fazla paya sahip veya belirlenen nitelikteki pay sahiplerinin olumsuz oy kullanması halinde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin yapılmasına ilişkin genel kurul kararı alınmış olmasına rağmen söz konusu işlemin gerçekleştirilmeyeceğini öngörebilir (II.23-1 sayılı Tebliğ md. 9/5). Bu şekilde işlemde vazgeçilebilmesi için, belirlenen koşullara da yer verilerek bu hususun oylanmak üzere genel kurul gündeminde ayrı bir madde olarak belirtilmesi gerekir. Vazgeçmeye ilişkin gündem maddesinin oylamasında oydan yoksunluk hükümleri uygulanmaz.

Sonuç olarak ayrılma hakkı, başta azınlık olmak üzere tüm ilgililer bakımından geniş bir koruma mekanizması oluşturarak farklı çıkarları dengelemektedir.

2. Hakkın Kullanılabileceği Haller

Pay sahiplerini koruyucu amacı bulunan bir diğer düzenleme olan zorunlu pay alım teklifinin II.23-1 sayılı Tebliğ'in 11/1 hükmünde sayılan imtiyaz öngörülmesi veya borsa kotundan çıkılması⁸³² gibi önemli işlemlerle sınırlı olmasının aksine; ayrılma hakkı, kural olarak⁸³³, tüm önemli nitelikte işlemlerde uygulama bulur.

---

⁸³⁰ **Manavgat**, HAAO, s. 322; **Bektaş**, s. 758.

⁸³¹ **Kanda/Levmore**, s. 442-443, krş. **Letsou**, s.1136-1137.

⁸³² **Hızır, Serdar**: Halka Açık Ortaklık Statüsünün Resen Sona Erdiği Hallerde SPK'nın Pay Alım Teklifi Zorunluluğu Öngörme Yetkisi ve Bu Yetkinin Sınırları, Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 553 vd.

⁸³³ II.23-1 sayılı Tebliğ'in 12. maddesinde ayrılma hakkının doğmadığı özel haller düzenlenmektedir.

Ancak belirtmek gerekir ki, ABD hukukunda ortaya çıkan ve zamanla Kıta Avrupası'nda da benimsenen ayrılma hakkının düzenlenmesi, karşılaştırmalı hukukta hakkın tanındığı haller bakımından yeknesak olmadığı gibi, Türk sermaye piyasası hukukunda olduğu kadar geniş bir uygulama alanına da sahip değildir. Örneğin, çalışmamızın konusu bakımından önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde ayrılma hakkı, ABD hukukunda rehber niteliğindeki Model Şirketler Kanunu'nda düzenlenmesine rağmen (§ 13.02(a)), eyaletlerden sadece 47'sinde tanınmaktadır⁸³⁴. Kıta Avrupası'nda ise, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, İsviçre hukukunda kanuni bir düzenlemeye bağlanmazken; Alman hukukunda düzenlenmiş olmasına rağmen bu işlemlerde ayrılma hakkının doğacağı öngörülmemiştir. Oysa Türk hukukunda Sermaye Piyasası Kanunu'nun 24/1 hükmü gereğince önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde pay sahiplerinin ayrılma hakkı bulunur ve emredici nitelikte olan bu düzenleme nedeniyle aksi kararlaştırılamaz.

Bunun istisnası, II.23-1 sayılı Tebliğ'in 12. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bazı özel durumlarda önemli nitelikte işlemlerde ayrılma hakkının doğmayacağına ilişkin düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler bakımından ayrılma hakkının doğmayacağı haller şunlar olabilir: İşlemin gerçekleştirilmesinin diğer mevzuat gereğince zorunlu olduğu haller (md. 12/1-a); Bir kamu kurumunun yönetim kontrolüne sahip olduğu şirketlerin gerçekleştirdiği işlemler (md. 12/1-b); Sermaye Piyasası Kurulu'nun gönüllü olarak pay alım teklifi yapılmasını uygun gördüğü işlemler (md. 12/1-d); İcra ve İflas Kanunu kapsamında adli makamların kararıyla veya kamu alacağının tahsili amacıyla yapılan işlemler ya da üzerinde işlem yapılan varlığın finansal kiralama yoluyla hemen geri alınması halleri ile kira sertifikası, varlığa veya ipoteye dayalı menkul kıymet veya teminatlı menkul kıymet ihracı amacıyla gerçekleştirilen devirler (md. 12/1-f); Gayrimenkul yatırım şirketleri tarafından

---

⁸³⁴ Örneğin, Delaware eyaletinde önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde ayrılma hakkı tanınmamıştır.

portföylerinde yer alan varlıkların kiraya verilmesi veya III-48.1 sayılı Tebliğ⁸³⁵ kapsamında üzerinde aynı hak tesisi (md. 12/1-g ve md. 12/1-ğ); Şirketlerin malvarlığı üzerinde kendi adına ve finansal tablolarında tam konsolidasyona dâhil ettikleri şirketler lehine aynı hak tesisi (md. 12/1-h); Sermayesinin en az yarısı karşılıksız kalan şirketlerin, Sermaye Piyasası Kurulu'nun uygun bulması ve özel amaçlı bağımsız denetim raporu ile sermaye kaybını sona erdireceğinin belirlenmesi koşuluyla malvarlığına dahil bulunan fakat ekonomik bir değeri bulunmayan varlıklarının devri (md. 12/1-ı); Nakdi banka kredilerinin veya ihraç edilen borçlanma araçlarından doğan borçlarının ödenerek şirketin mali yapısının güçlendirilmesi amacıyla ilişkili taraflara olmayan mal varlığı devri işlemleri (md. 12/1-j)''.

Ayrılma hakkının doğmadığı bu durumlarda, diğer ilgili düzenlemelerde genel kurul kararı alınma zorunluluğu bulunmadığı takdirde önemli nitelikte işlemin genel kurula sunulmadan sadece yönetim kurulu kararıyla gerçekleştirilmesi olanaklıdır (II.23-1 sayılı Tebliğ md. 12/3-ilk cümle). Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü gereğince genel kurul kararını gerektirdiğinden, ayrılma hakkının doğmadığı haller söz konusu olsa da, işlemin genel kurula sunulması gerekmektedir. Ancak bu hallerde ayrılma hakkının doğmadığına ilişkin yönetim kurulu beyanının toplantı gündemine eklenmesi ve işlemin II.23-1 sayılı Tebliğ'in 12. maddesi kapsamında değerlendirildiğine ilişkin gerekçeli yönetim kurulu kararının, ilgili bilgi ve belgelerle birlikte Kurulun özel durumlara ilişkin düzenlemeleri uyarınca kamuya açıklanması zorunludur (II.23-1 Tebliği, md. 12/3-ikinci ve üçüncü cümle)⁸³⁶.

---

⁸³⁵ III-48.1 sayılı Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (RG, 28.5.2013, S. 28660).

⁸³⁶ Ayrıca II.23-1 sayılı Tebliğ'in 12/1-j hükmü kapsamına giren bir işlem söz konusuysa mal varlığı devri işleminin gerekçesi ve elde edilecek fon ile nakdi banka kredilerinin ve/veya borçlanma araçlarından kaynaklanan borçların bir ay içinde kapatılacağına ilişkin yönetim kurulu kararı, ödeme tutarları ve ödemelerin gerçekleştiğine dair bilgilerin de kamuya açıklanması gereklidir.

Bu kapsamda ayrılma hakkının doğması için, öncelikle II.23-1 sayılı Tebliğ'in 12. maddesinde düzenlenen hallerin kapsamına girmeyen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem söz konusu olmalıdır. Bununla birlikte bu işlemin genel kurula sunulması müzakere edilmesi ve genel kurul tarafından onaylanması da gerekir⁸³⁷. Malvarlığı üzerindeki işlemin önemli nitelikte olmadığı veya genel kurulun işlemi onaylamadığı hallerde ayrılma hakkı doğmaz⁸³⁸.

Ayrılma hakkının doğduğu hallerde, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin görüşüleceği toplantı çağrısı yapılırken, toplantı gündeminde muhalif pay sahiplerinin ayrılma hakkının bulunduğu, bu hakkın kullanılmasıyla ilgili usule ilişkin bilgi ve şirketin payları satın alacağı birim pay bedeli yer almalıdır (II.23-1 Tebliği, md. 9/4).

3. Hakkı Kullanabilecek Kişiler

Ayrılma hakkının doğması ve kullanılması, kanuni koşulların sağlanması ve özel usule uyulmasına bağlıdır. Sermaye Piyasası Kanunu 24/1 ve II.23-1 sayılı Tebliğ'in 9/1 hükmü gereğince önemli nitelikte işlemlerde ayrılma hakkının kullanılabilmesi, pay sahibinin veya temsilcisinin genel kurul toplantısına katılması ve olumsuz oy kullanarak muhalefet şerhini toplantı tutanağına işletmesi⁸³⁹ koşuluna tabidir. Bu koşul, pay üzerinde intifa hakkı bulunması halinde de zorunludur; zira ayrılma hakkını intifa hakkı sahibi kullanamaz (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9/3).

Oy kullanılmaması veya çekimser oylar, kararın alınmasına olumsuz oy kullanılmış gibi sayılsa da ayrılma hakkı için aranan bu koşulu sağlamaz. Öğretide bir

---

⁸³⁷ Karacan, s. 298.

⁸³⁸ Nitekim genel kurul toplantısı sırasında ayrılma hakkının maliyeti göz önüne alınarak işlemin yapılmasından vazgeçilmesine de karar verilebilir (II.23-1 Tebliğ, md. 9/5).

⁸³⁹ Muhalefetin tutanağa işletilmesinin gereksiz olduğu ancak ayrılma hakkını kullanabilecek kişilerin tespitinde ispat kolaylığı sağlayabileceği yönünde bkz. Karacan, s. 299.

görüş, çekimser oy kullanan pay sahibinin muhalefetini tutanağa işletirse, ayrılma hakkını kullanabileceği yönündedir⁸⁴⁰. Belirtmek gerekir ki, kanun koyucu ayrılma hakkının düzenlendiği Sermaye Piyasası Kanunu'nun 33/4 hükmünde “*olumlu oy kullanma*”; II.16-1 sayılı Ortaklıkların Kanun Kapsamından Çıkarılması ve Paylarının Borsada İşlem Görmesi Zorunluluğuna İlişkin Esaslar Tebliği'nin 5/5 hükmünde ise “*olumlu oy kullananlar dışındaki*” ifadesine yer vererek daha geniş bir uygulama alanı yaratmıştır⁸⁴¹. Bununla birlikte kanun koyucunun ilgili hükümlerde açıkça “*olumsuz oy kullanma*” ifadesine yer verme tercihi, kanaatimizce bu yoruma izin vermez⁸⁴². Nitekim ayrılma hakkına ilişkin karşılaştırmalı hukukta yer alan düzenlemelerde de, kanun koyucunun tercihi doğrultusunda ayrılma hakkını kullanabilecekler bakımından benzer bir ayırım söz konusudur⁸⁴³.

Ayrılma hakkının kullanımına ilişkin öngörülen usuller, pay sahibinin toplantıya katılım koşulunu sağlayabilmesini temin eder ve bu usullere uyum konusunda sorumluluk, yönetim kurulu üyelerine aittir (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 14). Nitekim pay sahibinin, çağrı ve gündeme ilişkin usule uyulmaması veya haksız şekilde katılmasının engellenmesi nedeniyle genel kurul toplantısına katılamaması halinde, ayrılma hakkının kullanılması için olumsuz oy kullanarak muhalefetini tutanağa işletme koşulu iptal davası açılmasına gerek olmaksızın aranmayacaktır (SPK md. 24/2; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9/2). Şüphesiz, hükümde yer verilmemekle beraber toplantıya katılan pay sahibinin oy kullanmasının haksız şekilde engellenmesini de bu haller arasında kabul etmek gerekir⁸⁴⁴.

---

⁸⁴⁰ Adıgüzel, s. 33.

⁸⁴¹ Bu düzenlemelerin Sermaye Piyasası Kanunu'nun 24/1 hükmüne aykırı olduğu yönünde bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 327.

⁸⁴² Aynı yönde bkz. **Karacan**, s. 300; **Bektaş**, s. 803-804; **Tarhan**, s. 269.

⁸⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Sönmez**, s. 117.

⁸⁴⁴ **Manavgat** da, Türk Ticaret Kanunu'nun 446/1-b hükmünde yer verilen bu hale yer verilmemesinin eksiklik olduğunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun 24/2 hükmünün bu hali de kapsayacak şekilde geniş yorumlanmasının yerinde olacağını belirtmektedir. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 327.

Öğretide çağrı ve gündemdeki eksikliklere rağmen genel kurula katılan pay sahibinin usulsüzlüğe dayanarak ayrılma hakkını kullanamayacağı; usulüne uygun bir toplantıymış gibi, olumsuz oy kullanma ve muhalefet şerhi koşullarını yerine getirmesi gerektiği belirtilmektedir⁸⁴⁵. **Manavgat** ise bu eksikliklere rağmen toplantıya katılan pay sahibinin usule aykırılığa dayanarak muhalefet şerhi koşulunu yerine getirmeden de ayrılma hakkını kullanabileceği düşüncesiyle hükmü eleştirerek bilgisizlik veya ilgisizlik nedeniyle muhalefet şerhini tutanağa işletmeyen pay sahibinin bu istisnadan yararlanamaması ve ayrılma hakkını kullanamaması gerektiğini savunmaktadır⁸⁴⁶. Biz bu görüşlere katılmıyoruz; zira kanun koyucunun ayrılma hakkının kullanılmasındaki işleyiş ile pay bedelinin gündeme eklenmesine ilişkin düzenlemesi, yatırımcıların bilgisiz veya ilgisiz olduğu hallerde de korunmasını temin etme amacı taşımaktadır. Bu doğrultuda söz konusu eksikliklerde her iki görüşe göre de ayrılma hakkının kullanılamayacağı kabulü kanaatimizce düzenlemenin amacına aykırılık teşkil eder.

4. Hakkın Kullanılması

Ayrılma hakkı, pay sahibine şirketten ayrılıp ayrılmama konusunda bir seçim olanağı sunar; pay sahibinin ayrılma hakkını kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak koşulları sağlayan pay sahibi ayrılma hakkını kullanmak isterse, ayrılma hakkının doğası gereği tüm payları için hakkını kullanması (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9/9) ve kullanım süresi içinde beyanda bulunması gerekir. Bu süre asgari on azami yirmi iş günü olabilir ve en geç genel kurul tarihinden itibaren altı iş günü içinde başlar (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9/6)⁸⁴⁷. Ayrılma hakkı, payları borsada işlem görmeyen şirketlere Sermaye

---

⁸⁴⁵ Bu yönde bkz. **Pulaşlı**, Şerh I, N. 8/164; **Adıgüzel**, s. 35; **Tarhan**, s. 272.

⁸⁴⁶ **Manavgat**, HAAO, s. 326.

⁸⁴⁷ Sürenin bu şekilde düzenlenmesi, pay sahibinin hakkını kullanıp kullanmama konusunda gerekli değerlendirmeyi yapmasına yetecek uzunlukta olması ve aynı zamanda şirket ilgilileri için belirsizliğin bir an önce giderilmesine hizmet eder. Bkz. **Manavgat**, HAAO, s. 378; **Tarhan**, s. 276.

Piyasası Kurulu tarafından muafiyet tanınmadığı takdirde, edimlerin yerine getirilmesini teminen zorunlu olarak aracı kurum aracılığıyla kullanılacağından, beyanın şirket adına payları satın alacak aracı kuruma yöneltilmesi gerekir (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9/7)⁸⁴⁸. Sermaye Piyasası Kurulu'nun muafiyet tanıdığı hallerde ise beyan doğrudan şirkete yöneltilebilir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler sonucunda ortaya çıkabilecek işletme konusunun değiştirilmesi veya sona erme kararının alınması halleri önemli nitelikte işlemlerden olduğundan bunlar için de pay sahiplerinin ayrıca ayrılma hakkı bulunmaktadır. Sona erme kararı sonucunda da pay sahibinin şirketle ilişkisi zaten sona erecek olmasına rağmen; ayrılma hakkı kullanım bedeli ile tasfiye payının farklı esaslara göre belirlenmesi pay sahibi için önem taşır⁸⁴⁹. Bu nedenle pay sahibinin ayrılma hakkını kullanıp kullanmama konusunda karar verebilmesi için genel kurul öncesinde tasfiye payını gösteren bir değerlendirme raporunun da hazırlanarak pay sahiplerinin bu konuda bilgilendirilmesi isabetli olacaktır⁸⁵⁰.

İşletme konusunun değiştirilmesi veya fesih kararı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemle aynı genel kurul toplantısında görüşülecekse, her bir önemli nitelikteki işlemin ve bunlar için belirlenen ayrılma hakkı kullanım fiyatının gündemde ayrı ayrı gösterilmesi gerekir (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 10/6). Ayrılma hakkı kullanım fiyatının kamuya açıklama tarihine göre belirlenmesi nedeniyle farklı fiyatların çıkması söz konusu olabilir. Bu durumda pay sahibinin olumsuz oy kullandığı tüm önemli nitelikteki işlemlere ilişkin ayrılma hakkı kullanım fiyatlarının en yükseği dikkate alınır (II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 10/6-son cümle).

---

⁸⁴⁸ Tarhan, s. 287.

⁸⁴⁹ Adıgüzel, s. 15; Tarhan, s. 145.

⁸⁵⁰ Manavgat, HAAO, s. 300.

C. Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Ayrılma ve Çıkma Hakkının Kullanılabileceği Haller

Türk Ticaret Kanunu uyarınca ayrılma hakkı, birleşme işleminde ayrılma akçesinin öngörülmesi (TTK md. 141) ve şirketler topluluğunda önemli işlemler (TTK md. 202/1-b ve md. 202/2) kapsamında düzenlenmiştir⁸⁵¹. Şirketler topluluğu için tanınan ayrılma hakkı, halka açık şirketler ve borsa şirketleri dâhil olmak üzere tüm anonim şirketler için önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde gündeme gelebilir. Buna göre, şirketler topluluğunda yavru bir şirketin önemli miktarda malvarlığı üzerinde, başka bir yavru şirket veya hâkim şirket lehine hâkimiyetine bağlı olarak gerçekleştirilen ve malvarlığı üzerinde işlem gerçekleşen yavru şirket bakımından açıkça haklı bir nedeni bulunmayan işlemlerde⁸⁵² pay sahibinin ayrılma hakkı doğar⁸⁵³. Bunun için pay sahibi işleme muhalefetini tutanağa geçirterek dava yoluyla kararın verildiği tarihten itibaren 2 yıl içinde mahkemeden hâkim şirketin, paylarını satın almasını isteyebilir⁸⁵⁴. Payların bedeli mahkeme kararına en yakın tarihteki veriler⁸⁵⁵ esas alınarak varsa en az borsa

---

⁸⁵¹ **Aytaç**, Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Pay Sahipliği Hakları, s. 74-77.

⁸⁵² Hükümde önemli işlemler “birleşme, bölünme, tür değiştirme, fesih, menkul kıymet çıkarılması ve önemli esas sözleşme değişikliği gibi işlemler” şeklinde belirtilmiştir. Önemli işlemleri örnekleme yoluyla sayan bu düzenlemeye göre, Türk Ticaret Kanunu’nun 202/1-a hükmünde yavru şirketin kaybına veya zararına neden olacağı düzenlenmiş önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin de ayrılma hakkını doğuracağı kabul edilmelidir. Bu yönde bkz. **Karacan**, s. 238.

⁸⁵³ Şirketler topluluğunda hâkimiyet ilişkisinin söz konusu olduğu önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle 202/2 hükmü kapsamında pay sahibi şirketten ayrılmak yerine hâkim şirketin zararlarını tazmin etmesini de isteyebilir. Ayrıca şirketin bir kaybı varsa Türk Ticaret Kanunu’nun 202/1-a hükmü gereğince kaybın o faaliyet yılı içinde fiilen denkleştirilmesi veya kayba ilişkin istem hakkı tanınması da gereklidir. Nitekim kayba rağmen denkleştirme yerine getirilmez veya istem hakkı tanınmazsa, pay sahiplerine 202/2 hükmünde tanınan zararların tazmini veya paylarının satın alınmasını talep hakkı tanınmaktadır (TTK md. 202/1-b).

⁸⁵⁴ Türk Ticaret Kanunu, sermaye piyasası mevzuatında tüm pay sahipleri tarafından tek taraflı irade beyanıyla kullanılabilecek ayrılma ve satma hakkından farklı olarak dava yoluyla ileri sürülebilecek ve sadece davacı pay sahiplerinin kullanılabileceği bir hak tanımaktadır. Bkz. **Yasaman, Hamdi**: Şirketler Topluluğu Hukukunun Sermaye Piyasası Hukukuna Yansımaları, Karşılaştırmalı Şirketler Topluluğu Hukuku-80. Yaş Gününde Prof. Dr. Ünal Tekinalp’e Saygı Konferansı (Ed. Gül Okutan Nilsson), s. 146. Bununla beraber pay sahibinin Türk Ticaret Kanunu’nun 202/2 hükmü kapsamındaki haklarına ilişkin taleplerini dava yoluna başvurmadan önce hâkim şirkete yöneltmesi veya bu haklarından vazgeçerek genel kurul kararının butlanı veya iptali için dava açması da söz konusu olabilir. Bkz. **Karacan**, s. 240-241.

⁸⁵⁵ Ayrılma hakkının pay sahiplerini koruyucu amacı göz önünde bulundurulduğunda, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemin pay değerine olumsuz etkileri doğmadan önceki pay değerine göre adil bir fiyat belirlenmelidir. Bkz. **Karacan**, s. 240.

değeriyle, böyle bir değer bulunmuyorsa veya borsa değeri hakkaniyete uygun düşmüyorsa, gerçek değerle veya genel kabul gören bir yöntemle göre belirlenecek bir değerle belirlenir. Ayrıca ayrılma hakkına ilişkin dava açılınca, payların satın alma değerini karşılayan tutardaki paranın teminat olarak, mahkemece belirlenecek bir bankaya mahkeme adına yatırılmaması halinde genel kurul veya yönetim kurulu kararına ilişkin hiçbir işlem yapılamaz (TTK md. 202/3). Davalı hâkim şirket ise, davanın kötüniyetle açılması halinde uğradığı zararın müteselsilen tazmin edilmesini ve mahkemeye teminat yatırılmasını davacılarından isteyebilir.

Öte yandan Türk Ticaret Kanunu'nun 531. maddesi gereğince azlığın haklı nedenle fesih talebi üzerine mahkeme davacı pay sahiplerinin paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenmesiyle şirketten çıkarılmalarına da karar verebilir. Türk Ticaret Kanunu'nda tanınan bu çıkma hakkı, halka açık şirketler için de uygulanabilir; ancak bu halde Türk Ticaret Kanunu veya sermaye piyasası mevzuatında tanınan ayrılma hakkından farklıdır⁸⁵⁶. Birincisi, çıkma hakkı sadece önemli işlemler için öngörülmemiştir. Bununla birlikte ön koşul olarak haklı nedenlerin varlığını ve bu nedenlerle fesih talebinde bulunmayı gerektirir. Sermaye piyasası mevzuatı kapsamında ayrılma hakkı ise önemli nitelikte işlem söz konusuysa haklı nedene bağlı olmaksızın doğmaktadır⁸⁵⁷. İkincisi, bu haklı nedenlerle fesih talebinde ancak sermayenin en az onda birini veya halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden bir veya birden fazla pay sahibi bulunabileceği için sermayenin belli oranına sahip olma ön koşulu aranmıştır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 531. maddesinde mahkemenin şirketin feshine karar vermek yerine davacı pay sahiplerinin şirketten ayrılmasına karar vermesi halinde pay

---

⁸⁵⁶ Bununla birlikte haklı nedenle fesih talebi sonucunda mahkemenin vereceği çıkma hakkı, bir çeşit ayrılma hakkıdır; benzer sonuçlar doğurur. Bkz. **Karacan**, s. 232-233 ve s. 247.

⁸⁵⁷ Bu nedenle halka açık şirketlerde önemli nitelikte işlemler söz konusuysa sermaye piyasası mevzuatı kapsamında ayrılma hakkının kullanılması daha elverişlidir. Ancak önemli nitelikte işlemler dışında kalan hallerde koşullar sağlanıyorsa, Türk Ticaret Kanunu'nun 202/2 hükmüne dayanılması gerekir. Bkz. **Yasaman**, Şirketler Topluluğu, s. 147-148.

bedelini nasıl belirleyeceği ve payları kimin alacağı da açıkça düzenlenmemiştir⁸⁵⁸. Bu nedenle mahkeme somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yaparak pay bedelini belirlemeli ve şirketin ya da haklı nedenleri yaratan hâkim pay sahibinin payları satın almasına karar vermelidir⁸⁵⁹.

---

⁸⁵⁸ Bu konuda bkz. **Çelik, Aytekin**: Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Ankara 2016, s. 309.

⁸⁵⁹ **Karacan**, s. 233.

SONUÇ

Anonim şirketin hukuki ve ekonomik açıdan yapısı ve faaliyetinde ciddi etkiler doğuran önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenlenişinde bu etkilerin pay sahiplerine yansımaları dikkate alınmış ve Türk hukukunda da yabancı hukuk sistemlerinde olduğu gibi önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun yetkisinde düzenlenmiştir. Düzenleniş şekli itibarıyla pay sahipleri iki yönden korunmuştur: Birincisi, anonim şirketlere hâkim yabancı malvarlığının yönetilmesi ilkesi nedeniyle ortaya çıkan temsil sorununa karşı yönetim kurulunun genel kurulun iştiraki olmadan anonim şirketi işlemle bağlayamamasıdır. Dolayısıyla önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hüküm ve sonuçlarını doğurması, kanuni tamamlayıcı olgu niteliğindeki genel kurul kararının alınmış olması koşuluna tabidir. İkincisi ise önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurulda istediği yönde karar alma gücüne sahip çoğunluk pay sahiplerinin çıkarlarına hizmet etme olasılığına karşı azınlığı korumak üzere işleme ilişkin genel kurul kararında ağırlaştırılmış yetersayıların aranmasıdır.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun sermaye piyasalarının geliştirilmesi ve yatırımcıların hak ve çıkarlarının korunması amacı kapsamında da halka açık şirketler için önemli nitelikte işlemler arasında sayılan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde ağırlaştırılmış yetersayılarla alınacak genel kurulun onayının yanı sıra kamuya açıklama yapma yükümlülüğü de getirilmiş (II-23.1 Tebliği, md. 5/3), ayrıca pay sahiplerine bu işlemler nedeniyle şirketten adil koşullarda ayrılma hakkı tanınmıştır (SPK md. 24). Belirtmek gerekir ki, Türk Ticaret Kanunu kapsamında önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri kamuya açıklama yükümlülüğü bulunmadığı gibi, pay sahiplerinin bu işlemler nedeniyle şirketten ayrılması da şirketler topluluğu içerisinde gerçekleştirilen işlemlerde hâkimiyetin kötüye kullanılması (TTK md. 202) veya haklı

nedenle fesih davası açılması halinde hâkimin şirketin feshi yerine davacıların şirketten çıkarılmalarına karar vermesi halinde söz konusu olmaktadır (TTK md. 531).

Konuya ilişkin düzenlemeler gereğince önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin yapılması, genel kurulun kararıyla iştirak ettiği ancak ilgili sürecin esas itibariyle yönetim kurulu tarafından yürütülmesi gereken iş ve işlemler bütünüdür. İşlem maliyeti henüz işlemlere girişilmesiyle doğmaya başlayan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesi uzun ve masraflıdır. Öte yandan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesiyle ulaşılmak istenen sonuç ancak bu iş ve işlemlerin söz konusu usul ve esaslara göre eksiksiz ve hukuka uygun şekilde gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkar. Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin doğru nitelendirilmesi ve usulüne uygun gerçekleştirilmesi önem taşır.

İlgili düzenlemelerde yoruma ve tartışmaya açık bu hususların varlığı sorunlara neden olabilecek nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin mehaza ve amaca uygun yorum yöntemiyle değerlendirilmesiyle teorik ve pratik açıdan ulaşılan başlıca sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f ve 538/2 hükümleriyle, Sermaye Piyasası Kanunu 23/1-b hükmünde *aktif*, *varlık* ve *malvarlığı* olmak üzere farklı terimler tercih edilmiş bulunmasına rağmen kanun koyucunun aynı hususu düzenlediğinden şüphe duymamak gerekir. Nitekim her ikisi de muhasebe terimi olan *aktif* ve *varlık* kavramları şirketin mevcut ve alacaklarını ifade etmekte; Sermaye piyasası mevzuatında yer verilen *malvarlığının* neyi ifade ettiği konusunda ise II-23.1 sayılı Tebliğ'in 4/1-h hükmünde anonim şirketin yine aktif değerleri sayılmış bulunmaktadır. Bu bakımdan önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin konusunu şirket aktifleri oluşturmakta, işletme veya malvarlığı devrine ilişkin

Türk Borçlar Kanunu'nun 202. maddesinde düzenlendiği gibi aktif ve pasiflerin birlikte olması zorunluluğu bulunmamaktadır.

2) Türk Ticaret Kanunu'nda malvarlığının önemli miktarı ile ilgili herhangi bir ölçüt ve belirleme getirilmediği gibi, halka açık şirketler için de II-23.1 sayılı Tebliğ'in 6. maddesinde düzenlenen hesaplama yöntemleri ve toplam malvarlığının %50'si olarak öngörülen orana rağmen yönetim kurulunun her somut durumda malvarlığının şirketin faaliyetleri açısından taşıdığı önemi dikkate alarak değerlendirme yapması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda önemlilik, Türk hukuku ve yabancı hukuk sistemlerinde kabul edildiği üzere anonim şirketin faaliyetlerinin işlem sonucunda değişen malvarlığıyla gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceğini ifade etmektedir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nda *önemlilik* kavramı *önemli miktar* şeklinde kullanıldığı ve II.23-1 sayılı Tebliğ'de de öncelikle nicel ölçütler getirildiği için, şirketin işletme konusunda değişikliği yaratmasa da, anonim şirketin tüm malvarlığının büyük bir kısmına denk gelen malvarlığı unsurları üzerindeki işlemlerde de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere özgü usule uyulması gerekir. Türk Ticaret Kanunu bakımından bu nicel tespitin neye göre yapılacağına ilişkin herhangi bir ölçüt bulunmamakla beraber sermaye piyasası mevzuatında öngörülen oranlara başvurulabilir.

3) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin türüne ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f ve 538/2 hükümlerinde *toptan satış*, Sermaye Piyasası Kanunu 23/1-b hükmünde ise *devir*, *kiralama* ve *aynı hak tesisi* düzenlenmiştir. Bununla birlikte amaçsal yorum gereği, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin bu işlem türleriyle sınırlı olmadığı, sayılan işlem türleri ile benzer veya daha ağır sonuçlar doğurabilecek işlem türlerini de kapsadığı görülmektedir.

4) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurulun yetkisi devredilemez. Bu bağlamda Türk Ticaret Kanunu'nun emredici nitelik taşıyan organlar

arası işlevler ayrılığına dayalı yetki paylaşımına ilişkin hükümleri gereğince pay sahiplerinin kararı olmaksızın yönetim kurulunun tek başına işlemleri gerçekleştirilmesi sonucunu doğuran genel kurul kararları batıldır.

5) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin hükümlerin düzenlenişine esas olan pay sahiplerinin korunması amacı, bilinçli oy kullanabilmeleri açısından pay sahiplerinin işlemin sunulacağı genel kurul öncesinde ve toplantı sırasında bilgilendirilmesini gerektirir. Nitekim şirket ve pay sahipliği sıfatı üzerinde ciddi etkileri olan, özellikle karar verme yetkisi genel kurulda bulunan sözleşmelerle ilgili pay sahiplerinin zamanında, kapsamlı, güvenilir ve kolay ulaşılabilir bilgiye ihtiyacı söz konusudur. Bu nedenle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin pay sahiplerinin bilgilendirilmesinin kapsamı, Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiş pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkından (TTK md. 437) daha geniştir. Genel kurul öncesinde pay sahiplerine sunulması gereken belgeler arasında düzenlenmemiş olsa da sözleşmenin tam metni veya taslağının pay sahiplerinin incelemesine sunulması; toplantıda ilgili gündem maddesi görüşülmeden önce de yönetim kurulu tarafından hukuki ve ekonomik gerekçesi ile önemi açısından açıklanarak pay sahiplerinin soruları yanıtlanmalıdır.

6) Halka açık şirketler için getirilen kamuya açıklama yükümlülüklerinin aksine, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin şirketi bağlaması için genel kurulun muvafakati zorunlu olmasına rağmen tescil ve ilan öngörülmemiş ve şirketin Türk Ticaret Kanunu'nun 1524. maddesinin değiştirilmesi nedeniyle şirketin internet sitesine konularak ilgililerin bilgisine sunulması da zorunlu tutulmamıştır. Bu durumda şirketle işleme girişen üçüncü kişilerin ve yatırımcıların önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin bilgiye ulaşması zordur. Dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 1524. maddesinin değiştirilmesi sonucu ortaya çıkan kamunun aydınlatılmasına ilişkin eksikliğin tamamlanması gerekmektedir.

7) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin genel kurula sunulması için ilgili düzenlemelerin pay sahiplerini koruyucu amacı gereği işlemin ne şekilde ve hangi koşullarda hüküm ve sonuç doğuracağına ilişkin hususları içeren somut bir sözleşme veya sözleşme taslağının da bulunması gerekir. Bu sözleşme veya taslağında, özellikle, işleme konu olacak malvarlığı unsurları, karşı edim ve işlemin karşı tarafının kim olacağı gösterilmelidir. Bu bağlamda işlemin karşı tarafının belirli olması özellikle oydan yoksunluk hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda da önem taşır. Buna göre, somut bir sözleşmeyle ilişkilendirilmeden alınacak genel kurul kararı, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı olan yönetim kurulunun önemli işlemlere tek başına karar vermesinin önüne geçilmesi gayesiyle bağdaşmayacaktır.

8) Türk Ticaret Kanunu'nda 408/2-f hükmünün sonradan eklenmesi nedeniyle önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel kurul müzakerelerin hangi yetersayılarla gerçekleştirileceği düzenlenmemiş, bunun yerine normlar hiyerarşisine aykırı biçimde Genel Kurul Yönetmeliği'nde şirket sermayesinin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oylarıyla karar alınabileceği ve takip eden toplantılarda da aynı yetersayıların uygulanacağı hükme bağlanmıştır (GKY md. 22/12). Aynı sonuca Türk Ticaret Kanunu'nun 538/2 hükmünün tasfiye aşamasında gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler için 421/3 hükmünde düzenlenen şirket sermayesinin en az yüzde yetmiş beşi şeklindeki karar yetersayısına yaptığı yollama ile de ulaşılabilir. Ancak Eski Ticaret Kanunu düzenlemesine göre ciddi şekilde ağırlaştırılmış olan bu yetersayının, Türk Ticaret Kanunu'nun 421. maddesinin kanunlaşma süreci incelendiğinde bilinçli olmadığı görülmektedir. Nitekim oydan yoksunluk düzenlemesinin de bulunduğu Türk hukukunda sermayenin yüzde yetmiş beşi olarak hükme bağlanan bu yetersayı birçok halde şirketin ihtiyacına ve pay sahiplerinin çıkarlarına rağmen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin

gerçekleştirilememesi sonucunu doğuracaktır. Bu bakımdan yetersayılar bakımından bir değişiklik yapılmadığı takdirde, en azından oydan yoksunluğun söz konusu olduğu haller için oydan yoksun olmayan paylara göre karar yetersayısının belirlenmesi yerinde olacaktır.

9) Genel kurul, hem kendisine sunulan imzalanacak olan eksiksiz bir sözleşme taslağına izin verebilir hem de yönetim kurulu tarafından kurulmuş bir sözleşmeye sonradan vereceğı onay ile geçerlilik kazandırarak işlemin hüküm ve sonuçlarını geçerli olarak doğurmasını sağlayabilir. Genel kurul, işlemi mevcut koşullarıyla kabul edebileceğı gibi, işlemin boyutu, içeriğı veya hükümlerini değiştirerek de yapılmasına karar verebilir.

10) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin hüküm ve sonuçlarını doğurması için zorunlu olan genel kurul kararı, hukuki işlem teorisine göre kanuni tamamlayıcı olgu niteliğı taşıır. Dolayısıyla genel kurul muvafakati tamamlanıncaya kadar işlem eksik işlem olup, askıda hükümsüzdür. Öğretide genel kurul kararının eksikliğinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin geçersizliğine neden olmayacağı, anonim şirketin temsiline ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesi kapsamında işlemin şirketi bağlayacağıının kabul edilmesi gerektiğı yönündeki görüşe katılmak olanaklı değildir. Zira muvafakat eksikliğı, anonim şirketlerde organların yetkisine ilişkin bir mesele olmasından ziyade hukuki işlem teorisi kapsamında değerlendirilmesi gereken bir husustur. Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2-f hükmü ile getirilen yetki bölüşümü de kanuni bir sınırlama teşkil ettiği gibi, aynı zamanda malvarlığı üzerindeki işlemlere ilişkin genel işleyişten ve şirketle işleme girişen üçüncü kişilerin korunmasına ilişkin sistemden ayrılan istisnai bir düzenlemedir. Bu bağlamda üçüncü kişilerin korunması için benimsenen temsil sistemine dayanarak yönetim kurulunun bu işlemleri tek başına da yapabileceğinin kabulü önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin düzenleniş amacı ile bağdaşmaz.

11) Sebebe bağıllık ilkesi gereğince, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerde genel kurulun muvafakati olmaksızın gerçekleştirilen edimin ifasında, zilyetlik devredilmiş olsa bile mülkiyet hakkı anonim şirkette kalmaya devam eder. Bu durum, yönetim kurulunun yetkisinin kanuni şart ile sınırlandırıldığı önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin pay sahiplerini koruma amacıyla da uyumludur.

12) Genel kurulun muvafakat kararına aykırı şekilde gerçekleştirilecek önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler de geçersizdir. Zira genel kurula sunulandan farklı koşullarda bir işlemin kurulması veya icra edilmesi halinde, kanuni tamamlayıcı olgunun varlığından bahsedilemez.

13) Usulüne uygun olarak gerçekleştirilerek hüküm ve sonuçlarını doğuracak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler anonim şirketin malvarlığında esaslı bir değişiklik gerçekleşir. Ancak anonim şirket tüm malvarlığı üzerinde işlem gerçekleştirmiş olsa dahi sona ermek durumunda değildir. Aksine, elinde kalan veya işlem karşılığında alınan karşı edim sonucunda yenilenen malvarlığıyla faaliyetini sürdürebilir. Bununla birlikte şirketin değişen malvarlığıyla mevcut işletme konusunu gerçekleştirmesi zorlaşabilir veya olanaksız hale gelebilir. Bu halde ultra vires ilkesinin terk edilmesi dolayısıyla işletme konusu dışındaki işlemlerin de şirketi bağlaması (TTK md. 371/2) olanaklı olduğu için faaliyet alanı değişikliklerinin esas sözleşmeye yansıtılması işlemlerin geçerliliği bakımından zorunlu olmasa da, işletme konusunun gerçeğe uygun olması başta pay sahipleri olmak üzere tüm ilgililer için büyük önem taşımaktadır.

14) Usulüne uygun gerçekleştirilerek hüküm ve sonuçlarını doğuran önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem sonucunda anonim şirket sona ermek durumunda değildir; kanun koyucu işleme böyle bir hukuki sonuç bağlamamakta veya önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemleri bir sona erme nedeni olarak düzenlememektedir.

Bununla birlikte önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere bağlı olarak anonim şirket fesih veya infisah yoluyla sona erebilir. Örneğin, çoğunluk pay sahibi şirketteki azınlık pay sahiplerini ihraç etmek amacıyla kendisi veya hâkimiyetinde bulunan bir başka şirket aracılığıyla şirketin malvarlığını devralabilir; ardından içini boşalttığı şirketi sona erdirebilir. Alman hukukunda *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan bu durumda azınlık pay sahipleri sona eren şirketten ancak tasfiye payını alabilmektedir. Türk hukukunda, oydan yoksunluk düzenlemesinin bulunması nedeniyle çoğunluk pay sahibinin tek başına *übertragende Auflösung* olarak adlandırılan bu durumu yaratması söz konusu değildir. Ancak yine de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle azınlık pay sahiplerinin çıkarlarının zedelendiği haller ortaya çıkabilir. Bu takdirde azınlık pay sahipleri genel kurul kararının iptalini isteyebilir veya ayrılma ve çıkma hakları kapsamında şirketten ayrılabilir.

15) Önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere muhalif kalan azınlık pay sahiplerinin çıkarları ağırlaştırılmış yetersayılarla alınacak genel kurul kararı zorunluluğuna rağmen zedelenebilir. Bu durumda işlemler kanuna, esas sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı ise muhalif pay sahiplerinin işlemin veya genel kurul kararının iptali ile yönetim kurulu üyelerinden zararlarının tazmini için sahip olduğu dava açma hakları bulunmaktadır. Ancak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlere sadece ekonomik gerekçelerle karşı çıkan pay sahipleri işlem kanuna, esas sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı değilse önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleşmesini engellemeyecektir. Bu durumda azınlık pay sahibinin iradesi ve kontrolü dışında gerçekleştirilen önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlem sonucunda anonim şirketin değişen malvarlığı durumu ile yapısı nedeniyle azınlık pay sahibinin payını devretmesi zorlaşabilir ve payını devretse dahi değişen koşullar nedeniyle bunu adil bir değer üzerinden gerçekleştiremeyebilir. Bunun için önemli nitelikte işlemlerde halka açık şirketin pay sahiplerine paylarını adil bir fiyattan şirkete satarak ayrılıp ayrılmama

konusunda seçim hakkı tanınmıştır (SPK md. 24; II.23-1 sayılı Tebliğ, md. 9). Türk Ticaret Kanunu kapsamında ise pay sahiplerinin önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler nedeniyle şirketten ayrılması, yukarıda da belirtildiği üzere, şirketler topluluğu içerisinde gerçekleştirilen işlemlerde hâkimiyetin kötüye kullanılması (TTK md. 202) veya haklı nedenle fesih davası açılması halinde hâkimin şirketin feshi yerine davacıların şirketten çıkarılmalarına karar vermesi halinde söz konusu olmaktadır (TTK md. 531).

KAYNAKÇA

Acemoğlu, Kevork: Borçlar Kanununun 179. Maddesine Göre Malvarlığı veya Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 1971.

Adıgüzel, Burak: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ayrılma Hakkı, GÜHFD 2014, C. XVIII, S. 2, s. 1-51.

Akçaal, Mehmet: İşletmenin Devri, Ankara 2014.

Akdağ Güney, Necla: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012.

Akdağ Güney, Necla: Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi, GÜHFD 2014, C. XVIII, S. 3-4, s. 115-135.

Akıntürk, Turgut: Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerine Bir İnceleme, AÜHFD 1970, C. 27, S. 3, s. 219-247.

Akıntürk, Turgut/Akipek, Jale G.: Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku, C. I, İstanbul 2004.

Akipek, Jale: Hükümsüzlük Nazariyeleri Karşısında Türk Medeni Kanununun Sistemi, Ankara 1953.

Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut: Eşya Hukuku, İstanbul 2009.

Akipek, Şebnem: Tamamlayıcı Olgunun İşleme Etkisi, AÜHFD 1995, C. 44, S. 1-4, s. 269-291.

Akyazan, Sıtkı: Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerinde Bir İnceleme, *Batider* 1974, C. VII, S. 4, s. 829-840.

Al Kılıç, Şengül: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi, İstanbul 2009.

Alper, Gizem: Türk Özel Hukukunda Ultra Vires İlkesi (Anlamı ve Kapsamı), İstanbul 2013.

Altaş, Soner: Anonim Şirketlerde Önemli Miktarda Şirket Aktifinin Toptan Satışı Sorunu, Mali Çözüm Dergisi, Mayıs-Haziran 2014, s. 95-102.

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982 (Anonim Şirketler).

Ansay, Tuğrul/Yongalık, Aynur: Bankacılar İçin Şirketler Hukuku Bilgisi, Ankara 2018 (Şirketler Hukuku Bilgisi).

Antalya, Gökhan: Gelecekteki Hakta Tasarruf, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 545-548.

Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, Ankara 2012.

Arıcı, Fatih: Ticari İşletmenin Aktif ve Pasifi ile Devri, İstanbul 2008.

Arkan, Sabih: Halka Açık Anonim Ortaklıkların Özellikleri ve Dış Denetimleri, Ankara 1976 (Dış Denetim).

Arkan, Sabih: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına İlişkin Değerlendirmeler, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı-Konferans (13-14 Mayıs 2005), Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 2005, s. 43-60 (Değerlendirmeler).

Arkan, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2018 (Ticari İşletme).

Arıkan, Mustafa: Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık Sorunu, SÜHFD 2008, C. 16, S. 1, s. 71-90.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, İstanbul 1959 (C. I).

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler II, Anonim Şirketin Organizasyonu, İstanbul 1959 (C. II).

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler IV-V, Anonim Şirketlerin Hesapları-Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi, İstanbul 1960 (C. IV-V).

Atalay, Oğuz: Anonim Şirketlerde Bilgi Alma Ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması, DEÜHFD 2014 (Özel Sayı), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, C. 16, s. 53-76.

Aybay, Aydın/Hatemi, Hüseyin: Eşya Hukuku, İstanbul 2012.

Ayiter, Nuşin: Mamelek Kavramı Üzerinde İnceleme, Ankara 1968.

Aydın, Alihan: Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi, İstanbul 2008 (Kendi Paylarını Edinme).

Aydın, Alihan: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırları ve Temsil Yetkisinin/Gücünün Kötüye Kullanılması Sorunu, Batider 2014, C. XXX, S. 1, s. 144-189 (Temsil Yetkisi).

Ayoğlu, Tolga: Önemli Miktarda Şirket Malvarlığının Satışında Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2017, Prof. Dr. Mustafa Dural Anısına Özel Sayı I, C. V, S. 1, s. 93-104.

Aytaç, Zühtü: Bağlı İşletmeler Hukuku ve Türk Hukukundaki Görünüm, Batider 1976, C. VIII, S. 4, s. 97-124 (Bağlı İşletmeler).

Aytaç, Zühtü: Sermaye Piyasası Kanunu ve Çok Ortaklı Şirketler, AÜSBFD 1985, C. 40, S. 1, s. 229-253 (Çok Ortaklı Şirketler).

Aytaç, Zühtü: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kar Dağıtımı, Sermaye Piyasası Kurumu 15. Yıl Sempozyumu, Ankara 1998, s. 35-94 (Kar Dağıtımı).

Aytaç, Zühtü: Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Pay Sahipliği Hakları, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 61-137 (Sermaye Piyasası Hukuku Bağlamında Pay Sahipliği Hakları).

Aytaç, Zühtü: Yönetim Kurulu Üyelerinin Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Sorumluluğu, Batider 2013, C. XXIX, S. 4, s. 5-56 (Hâkimiyetin Hukuka Aykırı Kullanılması).

Aytaç, Zühtü: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen Pay Sahipliği Haklarının Değerlendirilmesi, Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, İstanbul 2013, s. 333-345 (Pay Sahipliği Haklarının Değerlendirilmesi).

Bahar Sayın, Hediye: Pay Sahibi Haklarının Korunması Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanı, İstanbul 2015.

Bahtiyar, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996 (Kayıtlı Sermaye).

Bahtiyar, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, Yeni TTK'ya uyarlanmış 13. Bası, İstanbul 2012 (Ticari İşletme).

Bahtiyar, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2019 (Ortaklıklar).

Bektaş, İbrahim: Halka Açık anonim Ortaklıkların Önemli Nitelikteki İşlemleri Nedeniyle Doğan Ayrılma Hakkı ve Pay Alım Teklifi Zorunluluğu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 749-828.

Berle, Adolf A./Means, Gardiner: The Modern Corporation and Private Property, New York 1932.

Bıçer, Levent/Hamamcıoğlu, Esra: Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK md. 408/2-f), Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran 2013, S. 1, s. 33-52.

Bilge, Necip: Hukuk Başlangıcı- Hukukun temel Kavram ve Kurumları, Ankara 2017.

Boyacıoğlu, Cumhuri: Konzern Kavramı, Ankara 2006.

Böckli, Peter: Schweizer Aktienrecht, Zürich 2009.

Bradley, Michael/Sundaram, Anant: The Emergence of Shareholder Value in the German Corporation, 2003, EFA 2004 Maastricht Meetings Paper No. 1467, p. 6-8 (SSRN: <https://ssrn.com/abstract=463840> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.463840>), (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

Can, Ozan: Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Ankara 2015.

Cansel, Erol: Menkul Mülkiyetinin Geçişinin İlliği Meselesi ve Aynî Sözleşme Kavramı, İmran Öktem Armağanı, Ankara 1970, s. 333-358.

Carney, William C.: Fundamental Corporate Changes, Minority Shareholders and Business Purposes, American Bar Foundation Research. Journal 1980, V. 5, No: 1, s. 69-132.

Cömert, Nuran: Uluslararası Denetim Standartları Kapsamında Önemlilik Düzeyinin Belirlenmesinde Kullanılabilecek Yöntemler, Mali Çözüm Dergisi 2012, S. 109, s. 29-49.

Çağlar, Hayrettin/Çalışkan, Esra: Anonim Şirketlere Ait Taşınmaz Satımında Ehliyet ve Temsil Sorunları, GÜHFD 2010, C. XIV, S. 1, s. 61-85.

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Ankara 1972 (Yönetim Kurulu Üyeleri).

Çamoğlu, Ersin: Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebep Çıkarılması, İstanbul 1976 (Haklı Sebep).

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı, Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 329-340 (Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı).

Çanga Belber, Eda: Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk Sermaye Piyasası Hukukunda Önemli Nitelikte İşlemler, İstanbul 2017.

Çeker, Mustafa: Ticaret Şirketlerinin Genel Hükümleri ve Yeniden Yapılandırılmaları, EÜHFD 2012, C. XVI, S. 3-4, s. 99-120.

Çeker, Mustafa: Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara 2000 (Oy Hakkı).

Çelik, Aytekin: Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, Ankara 2016.

Çetin, Nusret/Töremiş, Hatice Ebru/Cantimur, Zeynep: Sermaye Piyasası Kanunu'nun Sistemik Analizi, Ankara 2014.

Çoştan, Hülya: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılandırılmasında Alacaklının Korunması, Ankara 2009 (Alacaklının Korunması).

Çoştan, Hülya: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Kararları, Ankara 2013 (Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Kararları).

Doğan, Beşir Fatih: Anonim Şirkette Sermaye Payını Geri Ödeme Yasağı, TBB Dergisi 2005, s. 48-60.

Doğru, Halil: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kontrol Değişikliği ve Çağrı, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul 2011 (yayımlanmamış doktora tezi).

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-II, İstanbul 1988.

Dural, Halil Ali: Anonim Şirketin Önemli Miktarda Varlığının Satışına İlişkin Genel Kurul Kararının İçeriği ve Kapsamı, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 225-239.

Durman, Okay: İcra ve İflas Hukuku Açısından Malvarlığı ve Ticari İşletmenin Devri, İstanbul 2009.

Edis, Seyfullah: Menkullerde Mülkiyetin İntikali Hususiyle İlliyet Meselesi, AÜHFD 1957, C. 14, S. 1, s. 278-300.

Ekkenga, Jens/Schneider, Björn: Holzmüller und seine Geburtsfehler- hier: Die angebliche Schrankenlosigkeit der Vertretungsmacht des Mutter-Vorstands im Konzern, ZIP 2017, S. 22, s. 1053-1060.

Enriques, Luca/Macey, Jonathan R.: Creditors Versus Capital Formation: The Case Against the European Legal Capital Rules, Cornell Law Review 2001, C. LXXXVI, S. 6, s. 1165-1204.

Erbek, Özge: Taşınır Mülkiyetinin Devrinde Sebebe Bağlılık (İllilik)-Soyutluk (Mücerretlik) Meselesi, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 2013, C. 8, Özel Sayı, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. I, s. 937-985.

Erdoğan, Nurten: Muhasebe Denetiminde Niteliksel Önemliliğin Gerekliliği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S. 31, Temmuz 2006, s. 112-119.

Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018.

Eriş, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler 2, Ankara 2004.

Eroğlu, Muzaffer/Demir, Aybüke: Anonim Şirkette Organlar Arası İşbölümü ve Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 2, S. 2, s. 79-99.

Esener, Turhan: Yetkisiz Temsil, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1962 (Yetkisiz Temsil).

Esener, Turhan: Eşya Hukuku, Ankara 1971 (Eşya).

Esener, Turhan/Güven, Kudret: Eşya Hukuku, Ankara 2008.

Forstmoser, Peter: Organisation und Organisationsreglement der Aktiengesellschaft, Zürich 2011 (Organisation).

Forstmoser, Peter/Meier- Hayoz, Arthur/Nobel, Peter: Schweizerisches Aktienrecht, Bern 1996 (Schweizerisches Aktienrecht).

Funke, Sabine B.: Minderheitenschutz im Aktienrecht beim Kalten Delisting: Gesellschafts-und kapitalmarktrechtliche Überlegungen zum interessengerechten Liquiditätsschutz von Minderheitsaktionären beim Börsenrückzug, Berlin 2005.

Gessler, Ernst: Einberufung und ungeschriebene Hauptversammlungszuständigkeiten, Festschrift für Walter Stimpel zum 68. Geburtstag am 29. November 1985, Berlin 1985, s. 771-789.

Göle, Celal: Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfade Temerrüt, Ankara 1976 (Sermaye Koyma Borcu).

Göle, Celal/Bozer, Ali: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2018.

Gönç Şavran, Temmuz: Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Eskişehir 2015.

Grabolle, Martin: Die Pflicht des Vorstands zur Ausführung von Hauptversammlungsbeschlüssen Eine dogmatische Analyse des § 83 Abs. 2 AktG, Frankfurt am Main [u.a.] 2013.

Gromm, Marcus: Die übertragende Auflösung nach Aktien-und GmbH-Recht, Hamburg 2016.

Gürel, Murat: Anonim Şirketin Kendi Paylarının İktisabı Amacıyla Finansal Destek Verme Yasağı (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Madde 380.1), Ankara 2014.

Haftacı, Vasfi: İşletmelerde Finansal Çözümleme, Kocaeli 2013.

Henssler, Martin/Strohn, Lutz: Gesellschaftsrecht, AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, 4. Auflage 2019 (Henssler/Strohn/Strohn AktG § 179a).

Hızır, Serdar: Halka Açık Ortaklık Statüsünün Resen Sona Erdiği Hallerde SPK'nın Pay Alım Teklifi Zorunluluğu Öngörme Yetkisi ve Bu Yetkinin Sınırları, Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 553-584.

Hırş, Ernst: Ticaret Hukuku Dersleri, C. 2, İstanbul 1940 (C. 2).

Hırş, Ernst: Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1948 (Ticaret Hukuku Dersleri).

Hırş, Ernst: Pratik Hukukta Metod, Ankara 2017 (Hukukta Metod).

Hommelhoff, Peter: 100 Bände BGHZ: Aktienrecht, ZHR 1987, C. 151, s. 493-516.

Hüffer, Uwe/Koch, Jens: Aktiengesetz-AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, 13. Auflage, München 2018 (AktG § 179a).

Hüffer, Uwe/Koch, Jens: Aktiengesetz-AktG § 57 Keine Rückgewähr, keine Verzinsung der Einlagen, 13. Auflage, München 2018 (AktG § 57).

Hüffer, Uwe/Koch, Jens: Aktiengesetz-AktG § 243 Anfechtungsgründe, 13. Auflage, München 2018 (AktG § 243).

Hüren, Dominik: Gesamtvermögensgeschäfte im Gesellschaftsrecht, Rheinische Notar-Zeitschrift 2014, Heft: 3, s. 77-135 (RNotZ 2014).

İmregün, Oğuz: Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul 1962 (Menfaat İhtilafları).

İmregün, Oğuz: Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası 1984, C. 50, S. 1-4, s. 349-362 (Yetersayılar).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989 (Anonim Ortaklıklar).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İstanbul 1995, s. 125-137 (İptal Davası Açma Hakkı).

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayılarının Esas Sözleşme ile Düzenlenmesi, Bilgi Toplumunda Hukuk: Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 441-454 (Esas Sözleşme ile Düzenleme).

İnceoğlu, M. Murat: Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, İstanbul 2009.

İpekel Kayalı, Ferna: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşmeler, İstanbul 2014.

Jerczynski, Marco: Ungeschriebene Zuständigkeiten der Hauptversammlung in der Aktiengesellschaft, Frankfurt am Main 2009.

Kanda, Hideki /Levmore, Saul: The Appraisal Remedy and the Goals of Corporate Law, UCLA Law Review 1985, Vol. 32, s. 429-473.

Karayağın, Yaşar: İsviçre Borçlar Kanunu'nda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler, Batider 1993, C. XVII, S. 1, s. 5-48.

Karacan, Ali İhsan: Sermaye Piyasası Hukuku-Yazılar, C. I, İstanbul 2017.

Karahan, Sami: Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998 (Tasfiye).

Karahan, Sami: Şirketler Hukuku, Konya 2012 (Şirketler).

Karasu, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2009 (Emredici Hükümler İlkesi).

Karasu, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s. 1729-1752 (Butlan).

Karayağın, Yaşar/Yongalık, Aynur: Hukukda Öğretim-Kaynaklar-Metod-Problem Çözme, Ankara 2008.

Katja, Berlinger/Dietrich, Martin/Gersbach, Andreas/J. Kessler, Franz/von der Crone, Hans Caspar: Das Fusionsgezet, Zürich 2004 (Das Fusionengesetz).

Kaya, Aslan: Denetim Sürecinde Önemlilik, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi 2000, S. 1, s. 91-100 (Kaya, A).

Kaya, Arslan: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001.

Kendigelen, Abuzer: Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul 1999 (İmtiyaz).

Kendigelen, Abuzer: Zorunlu Çağrıya İlişkin Son Gelişmeler, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II, İstanbul 2010, s. 1163-1204 (Zorunlu Çağrı).

Kendigelen, Abuzer: Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2012 (İlk Tespitler 2012).

Kendigelen, Abuzer: "Anonim Şirketlere İlişkin Hükümlerde Benimsenen Bazı Ağırlandırılmış Nisaplar Bilinçli Bir Tercihin Ürünü mü?", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 95-138 (Ağırlandırılmış Nisaplar).

Kendigelen, Abuzer: Türk Ticaret Kanunu-Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2016 (İlk Tespitler 2016).

Kervankıran, Emrullah: Anonim Şirketlerin Tasfiyesi, Ankara 2015.

Keskin, Harun: Anonim Şirket Genel Kurulu ile Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bakış, Batider 2018, C. XXXIV, S. 3, s. 241-274.

Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018.

Kırca, İsmail: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyeliği Seçimine İlişkin Genel Kurul Kararının Hükümsüzlüğü, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 495-506 (Yönetim Kurulu Üyeliğine Seçim).

Kırca, İsmail: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarında Takdir Yetkisi-Özen Borcu, Batider 2004, C. XXII, S. 3, s. 85-96 (Takdir Yetkisi-Özen Borcu).

Kırca, İsmail: Anonim Şirketlerde Sermayenin İadesi Yasağı (TTK 405/II) ile İlgili Bir İnceleme (11. HD'nin 10.06.2008 Tarih ve E. 2007/12661, K. 2008/7660 Sayılı Kararının Değerlendirilmesi), Haluk Konuralp'e Armağan, Ankara 2009, C. 3, s. 645-652 (Sermayenin İadesi Yasağı).

Kırca, İsmail: Türk Ticaret Kanunu'nun Genel Kurul Kararlarının İptali Sebepleri ile İptal Davası Açabilecek Kişilere İlişkin Hükümleri Hakkında Bazı Değerlendirmeler, Batider 2015, C. XXXI, S. 4, s. 5-14 (İptal Davası Açabilecek Kişiler).

Kırca, İsmail (Şehirli Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar), Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2, Ankara 2017 (Anonim Şirketler Hukuku, C. 2/2).

Kıygi, Osman Nazım: Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü-II, Almanca-Türkçe, München 1999.

Klausing, Friedrich: Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien (Aktien-Gesetz) nebst Einführungsgesetz und "Amtlicher Begründung", Berlin 1937.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: İşlem Temelinin Çökmüş Sayılabilmesi İçin Sosyal Felaket Olarak Nitelendirilebilecek Olağanüstü Bir Olayın Gerçekleşmesi Şart mıdır?, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 503-514 (İşlem Temelinin Çökmüş Sayılması).

Kocayusufpaşaoğlu, Necip (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı): Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, B. 5, İstanbul 2010 (C.I).

Korkut, Ömer: Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Adana 2012.

Kraakman, Reinier/Armour, John/Davies, Paul/Enriques, Luca/Hansmann, Henry/Hertig, Gerard/Hopt, Klaus/Kanda, Hideki/Pargendler,

Mariana/Ringe, Wolf-Georg/Rock, Edward: The Anatomy of Corporate Law-A Comparative and Functional Approach, Oxford 2010.

Kropff, Bruno: Aktiengesetz-Textausgabe des Aktiengesetzes vom 6. 9. 1965 (Bundesgesetzbl. I S. 1089) und des Einführungsgesetzes zum Aktiengesetz vom 6. 9. 1965 (Bundesgesetzbl. I. S. 1185) mit Begründung des Regierungsentwurfs, Düsseldorf 1965.

Kurt, Ekrem: Tüketim Ödücü Sözleşmesi (Karz Akdi), Ankara 2014.

Letsou, Peter V.: The Role of Appraisal in Corporate Law, 39 Boston College Law Review 1997-1998, V. 39, N. 5, s. 1121-1174.

Löbbe, Marc: Corporate Groups: Competences of the Shareholders' Meeting and Minority Protection-the German Federal Court of Justice's recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holz Müller Doctrine, German Law Journal 2004, C. 5, S. 9, s. 1057-1079.

Lutter, Marcus /Drygala, Tim: Die übertragende Auflösung: Liquidation der Aktiengesellschaft oder Liquidation des Minderheitenschutzes?, Festschrift für Bruno Kropff, Aktien und Bilanzrecht, Düsseldorf 1997, s. 191-224.

Lutter, Marcus/Bayer, Walter: Holding-Handbuch (Konzernrecht-Konzernsteuerrecht-Konzernarbeitsrecht-Betriebswirtschaft), Köln 2015.

Manavgat, Çağlar: Türk Hukukunda İçerden Öğrenen Kavramı, Batider 1999, C. XIX, S. 4, s. 177-204 (İçerden Öğrenen).

Manavgat, Çağlar: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler, Batider 2014, C. XXX, S. 1, s. 35-75 (Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri).

Manavgat, Çağlar: Bankacılık Kanunu Hükümlerine Göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Varlık-Aktif Satışı Yetkisi ve Sermaye Piyasasına Etkisi, Batider 2016, C. XXIII, S. 3, s. 209-224 (TMSF).

Manavgat, Çağlar: Hukuki Bakımdan Halka Açık Anonim Ortaklıklar ve Halka Arz, Ankara 2016 (HAAO).

Martens, Klaus- Peter: Die Entscheidungsautonomie des Vorstands und die “Basisdemokratie” in der Aktiengesellschaft-Anmerkung zu BGHZ 83, S. 122 (Holzmüller), ZHR 1983, C. 147, s. 377-428.

Moore, Andrew (II): The Sale of All or Substantially All Corporate Assets Under Section 271 of the Delaware Code, Delaware Journal of Corporate Law 1976, Vol. 1, s. 56-62.

Moroğlu, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul 2017 (Hükümsüzlük).

Moroğlu, Erdoğan/Kendigelen, Abuzer: İçtihatlı Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2014.

Moroğlu, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2005.

Mülbert, Peter O.: Aktiengesellschaft, Unternehmensgruppe und Kapitalmarkt-die Aktionärsrechte bei Bildung und Umbildung einer Unternehmensgruppe zwischen Verbands und Anlegerschutzrecht, 2. Aufl., München 1996 (Unternehmensgruppe).

Mülbert, Peter O.: Shareholder Value aus rechtlicher Sicht, ZGR 1997, s. 129-171 (Shareholder Value).

Mülbert, Peter O.: Rechtsprobleme des Delisting, ZHR 2001, s. 104-140 (Delisting).

Mülbert, Peter O.: A Synthetic View of Different Concepts of Creditor Protection-Or a High-Level Framework for Corporate Creditor Protection, The Law and Economics of Creditor Protection-A Transatlantic Protection (Eidenmüller, Horst/Schön, Wolfgang eds.), The Hague 2008, s. 357-408 (Creditor Protection).

Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Stein Ursula, AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, Band 4: §§ 179-277, 5. Auflage, 2019 (Stein, MüKoAktG § 179a).

Nomer, Haluk Nami: Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları, İstanbul 2002 (Beklenen Haklar).

Nomer, Haluk Nami: Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul 2008 (Geçersizlik).

Nomer, Haluk Nami: Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir Mi?, Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 2013, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, Cilt. 8, s. 2053-2074 (Akitlerde İvaz).

Nomer, Füsun: Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar, İstanbul 1994 (Nomer, F.).

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe: Kişiler Hukuku, İstanbul 2011.

Oğuzman, Kemal/Öz, M. Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 2018 (C. I).

Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. II, İstanbul 2018 (C. II).

O'Neill, Patrick: Die faktische Liquidation der Aktiengesellschaft-Vor dem Hintergrund des Verkaufs des gesamten Geschäfts durch die Verwaltung, Zürich 2007.

Öz, Kerem: Tadil Sözleşmesi, İstanbul 2016.

Özdamar, Mehmet: Anonim Ortaklığın Sahip Olduğu Malvarlığının Yönetim Kurulu Tarafından Topluca Devredilmesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2006, C. 2, S. 2, s. 99-118.

Özdemir, Semih Sırrı: İş Adamı Kararı İlkesi (Business Judgment Rule) ve Türk Hukukunda Uygulanabilirliği, İstanbul 2017.

Özdoğan, Ayşegül: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, Sermaye Piyasası Kurulu, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan, Ankara 2004, s. 691-764.

Özkorkut, Korkut: Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara 1996 (Yönetim Kurulu Kararlarının İptali).

Özkorkut, Korkut: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Bir Dönem: Bağımsız Denetleme Kuruluşları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler, Batider 2005, C. XXIII, S. 2, s. 31-69 (Anonim Şirketlerin Denetiminde Yeni Dönem).

Özkorkut, Korkut: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri, Ankara 2007 (Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri).

Özkorkut, Korkut: Türk Sermaye Piyasasına Etkileri Yönünden Türk Ticaret Kanunu Tasarısında “Denetim”, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Ankara 2010, s. 380-399 (Denetim).

Özkorkut, Korkut: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında 660 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Etkileri, Batider 2011, C. XXVII, S. 4, s. 15-47 (KGK).

Özkorkut, Korkut: Avrupa Komisyonu'nun 2012 Yılı Türkiye İlerleme Raporunun Şirketler Hukuku Faslına Finansal Raporlama ve Denetim Açısından Doğru Okumak, Batider 2012, C. XXVIII, S. 4, s. 243-266 (2012 Yılı Türkiye İlerleme Raporu).

Özkorkut, Korkut: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara 2013 (Bağımsız Denetim).

Öztañ, Bilge: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk, Ankara 1970.

Packi, Benno A.: Die Veräußerung des ganzen Gesellschaftsvermögens, Baden-Baden 2011.

Paslı, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, İstanbul 2004 (Kurumsal Yönetim).

Paslı, Ali: Anonim Ortaklığın Devralınması, İstanbul 2009 (Anonim Ortaklığın Devralınması).

Pluskat, Sorika: Das kalte Delisting, BKR 2007, s. 54-60.

Poroy, Reha (Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin): Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 2010 (Ortaklıklar Hukuku).

Pulaşlı, Hasan: Şirket Satın Alma ve Birleşmelerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence, Batider 2008, C. XXIV, S. 2, s. 203-235 (Due Diligence).

Pulaşlı, Hasan: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, Ankara 2017 (C. I).

Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2017 (Genel Esaslar).

Rosse, Tilman: Umfang und Grenzen der Vertretungsmacht des Gesellschafters einer Personenhandelsgesellschaft nach § 126 HGB, Frankfurt am Main 2006.

QC, David Chivers/Shaw, Ben: The Law of Majority Shareholder Power-Use and Abuse, Oxford 2009.

Scheel, Hansjörg: § 179a AktG- ein Fremdkörper macht Karriere, Global Wisdom on Business Transactions, International Law and Dispute Resolution-Festschrift für Gerhard Wegen zum 65. Geburtstag, München 2015, s. 297-312.

Schlegelberger, Franz/Quassowski, Leo/Herbig, Gustav/Gessler, Ernst: Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien vom 30. Januar 1937, Kommentar, 2. Aufl., Berlin 1937 (255 AktG 1937).

Schmidt, Karsten: Gesetzliche Gestaltung und dogmatisches Konzept eines neuen Umwandlungsgesetzes, ZGR 1990, s. 580-588.

Serozan, Rona: Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi (MHAD) 1968/2, s.176-200.

Serozan, Rona: Aynî Tasarruf Sözleşmesinin Borçlanma Sözleşmesinden Ayrılığı ve Soyutluğu, Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 397-412.

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Oluşturulması ve Pay Sahiplerine İade Edilmesi Yasağı, Ankara 2013 (Sermayenin İadesi).

Sevi, Ali Murat: Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2018 (Payın Devri).

Sirmen, Lale: Türk Özel Hukukunda Şart, Ankara 1992.

Songur, Damla Gülseren: Sermaye Piyasası Aracı Kavramı, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. III, İstanbul 2011, s. 2911-2944.

Songur, Damla Gülseren: Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Temsili, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Sönmez, Yusuf Z.: Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul 2009.

Spindler/Stilz/Holzborn, AktG § 179a Verpflichtung zur Übertragung des ganzen Gesellschaftsvermögens, 4. Aufl. 2019 (AktG § 179a).

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal: Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Ankara 2008 (Çıkar Çatışmaları).

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal: TTK m. 408.2 Dışında Düzenlenen Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği: Kural Mı, İstisna Mı?, Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan, Ankara 2017, s. 643-667 (Genel Kurul Yetkilerinin Devredilmezliği).

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal (Kırca, İsmail/Manavgat, Çağlar): Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013 (Anonim Şirketler Hukuku, C. 1).

Tarhan, Damla Gül: Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Önemli Nitelikteki İşlemler ve Sonuçları, İstanbul 2018.

Tandoğan, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Ankara 1984.

Tekil, Fehiman: Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1998.

Tekinalp, Ünal: Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi, İkt. Mal. Dergisi 1979-1980, C. XXVI, s. 203-211 (Hakların En Az Zararı Verecek Şekilde Kullanılması).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1980 (Bilanço).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003 (Yeni Hukuk Politikaları).

Tekinalp, Ünal: Erişim Hakkı, Batider 2006, C. XXIII, S. 4, s. 5-12 (Erişim Hakkı).

Tekinalp, Ünal: Türk Ticaret Hukukunu Ticari İşletme Bağlamında Yeniden Düşünmek, Batider 2008, C. XXIV, S. 3, s. 5-9 (Ticari İşletme).

Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi, Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, C. II, İstanbul 2010, s. 1681-1701 (Sermayenin Korunması).

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2014 (Sermaye Ortaklıkları).

Tekinalp, Ünal: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2011 (Tek Kişilik Ortaklık).

Tekinalp, Ünal (Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin): Ortaklıklar Hukuku II, İstanbul 2017
(Ortaklıklar Hukuku II).

Tekinalp, Ünal (Poroy, Reha/Çamoğlu, Ersin): Ortaklıklar Hukuku I, İstanbul 2019
(Ortaklıklar Hukuku I).

Tekinay, Selahattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla: Borçlar
Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993.

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, Ankara
1983, s. 79-82 (Oy Hakkından Yoksunluk).

Teoman, Ömer: Bir Ticaret Ortaklığının Faaliyetlerini Bölünme veya Ayrılma Sureti İle
Başka Ortaklara Devretmesi, Yaşayan Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim, C.
II, 1992-1999, s. 2459-2476 (Bölünme veya Ayrılma).

Teoman, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Kitap 8, İstanbul 1997 (Yaşayan Ticaret
Hukuku-I/8).

Teoman, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Kitap 9, İstanbul 2009 (Yaşayan Ticaret
Hukuku-I/9).

Teoman, Ömer: Ticaret Sicili Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal
Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir Mi?, Prof. Dr. Rona Serozan'a
Armağan, İstanbul 2010, s. 1701-1706 (İptal Edilebilir Bir Kararın Tescili).

Teoman, Ömer: Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük Kanununun Anonim ve Limited
Ortaklık Genel Kurullarında Toplantı Nisabı Aranmayacağını Öngören
Hükümleri, Regesta 2012, C. 2, S. 1, s. 3-8 (Toplantı Nisabı).

Tieves, Johannes: Der Unternehmensgegenstand der Kapitalgesellschaft, Köln 1998.

Timm, Wolfram: Die Aktiengesellschaft als Konzernspitze, Köln 1980.

Tokay, Hüseyin/Deran, Ali: Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında
Değerleme Ölçüleri, Mali Çözüm Dergisi 2008, S. 90, s. 15-49.

Turan, Gökçen: 6362 sayılı Kanun'da Halka Açık Ortaklık Pay Sahiplerine Tanınan Ayrılma Hakkı, Legal Hukuk Dergisi 2014, C. XII, S. 139, s. 75-116.

Turanboy, Asuman: Insider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilgilerin Haksız Kullanımı), Ankara 1990 (Insider Muameleleri).

Turanboy, Asuman: Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekalet, AÜHFD 1996, C. 45, S.1-4, s. 427-438 (Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma).

Turanboy, Asuman: Ticari Sır, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 349-369 (Ticari Sır).

Turanboy, Asuman: Bankacılık Kanunu'nda Düzenlenen Hâkim Ortak Kavramı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Ankara 2010, s. 2115-2122 (Hâkim Ortak).

Turanboy, Asuman: Bankacılık Kanunu Bakımından İçeriden Öğrenenlerin Ticaretini (Insider Trading-Şirkete Ait Bilgilerin Haksız Kullanımı) İlgilendiren Hükümler, Prof. Dr. Gürkan Çelebican'a Armağan, Ankara 2012, s. 405-411 (İçeriden Öğrenenlerin Ticareti).

Turgut, Ali: Nominal Değerin Altında ve Nominal Değeri Olmayan Pay İhracı, Sermaye Piyasası Kurumu Yeterlik Etüdü, Ankara 2013.

Türk, Ahmet: Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları, DEÜHFD 2015, C. 17, S. 2, s. 63-112 (Türk, A).

Türk, Hikmet Sami: Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi, Ankara 1986 (Birleşme).

Türk, Hikmet Sami: Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinde "Nevilerin Aynı Olması" Koşulu, Ankara 1986 (Birleşmede Nevilerin Aynı Olması).

Ulaş, Işıl: Uygulamacı Gözüyle Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Bakış, Batider 2005, C. XXIII, S. 2, s. 189-210.

Ulusoy, Erol: Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Ankara 2014.

Uzunallı, Sevilay: Anonim Şirkette İşletme Konusu, Ankara 2013.

Ülgen, Hüseyin: Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklığın Kuruluşta Sonra Malvarlığı Değerlerini Devralması (Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak), İstanbul 1969.

von der Crone, Hans Caspar/Gersbach, Andreas/Kessler, Franz J./von der Crone, Brigitte: www.fusg.ch – *Die Internetplattform zu Fragen des Transaktionsrechts* (Transaktionsrecht) (Erişim Tarihi: 05.06.2017).

Wahlers, Henning W: Konzernbildungskontrolle durch die Hauptversammlung der Obergesellschaft, Köln 1995.

Watter, Rolf: Die Verpflichtung der AG aus rechtsgeschäftlichem Handeln ihrer Stellvertreter, Prokuristen und Organe, SSHW, Bd. 81, Zürich 1985 (Verpflichtung).

Watter, Rolf: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II, Basel/Genf/München 2002, Art. 718a (Basler Kommentar).

Welch, E. P./Turezyn, A. J.: Folk on the Delaware General Corporations Law, Boston 1994.

Yanlı, Veliye: Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, İstanbul 2005 (Kamunun Aydınlatılması).

Yanlı, Veliye: Halka Açık Şirketlerde Önemli Nitelikteki İşlemler, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. 6, S. 2, s. 459-472 (Önemli Nitelikteki İşlemler).

Yasaman, Hamdi: Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987 (Birleşme).

Yasaman, Hamdi: Şirketler Topluluğu Hukukunun Sermaye Piyasası Hukukuna Yansımaları, Karşılaştırmalı Şirketler Topluluğu Hukuku-80. Yaş Gününde

Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Saygı Konferansı (Ed. Gül Okutan Nilsson), s. 141-150 (Şirketler Topluluğu).

Yaşar, Tuğçe Nimet: Anonim Şirketlerde Riskin Erken Saptanması ve Yönetimi, TFM 2016, S. 2, s. 69- 91 (Riskin Erken Saptanması).

Yaşar, Tuğçe Nimet: Şirketler Hukuku Açısından "Compliance" Kavramı ve Borsaya Kayıtlı Şirketlerde Uygulaması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018 (yayımlanmamış doktora tezi) (Compliance).

Yıldız, Burçak: TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükümündeki "Ultra Vires" Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi, AÜHFD 2006, C. 55, S. 1, s. 321-349 (Ultra Vires Sınırlaması).

Yıldız, Burçak: AT ve İngiliz Hukuk Sistemlerinde Şirketlerin Ehliyeti ("Ultra Vires" İlkesi), Batider 2006, C. XXIII, S. 3, s. 185-206 (Ultra Vires İlkesi).

Yıldız, Burçak: Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği, Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 111-134 (İşletme Konusu Unsuru).

Yıldız, Burçak: Sermaye Piyasası Hukukunda -Genel Yatırım Tavsiyesi Sunma Faaliyeti ve Yatırım Danışmanlığı Faaliyeti Kapsamında- Yatırım Tavsiyeleri, Ankara 2015 (Yatırım Tavsiyeleri).

Yıldız, Şükrü: Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004.

Yongalık, Aynur: Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991 (Sermaye Payı).

Yongalık, Aynur: Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler-Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme-, Batider 2002, C. XXI, S. 3, s. 5-30 (Ticaret Unvanı).

Yongalık, Aynur: Türk Medeni Kanunu'nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 283-294 (Dernek-Adi Şirket).

Yongalık, Aynur: Adi Şirkete Yeni Giren Ortağın Eski Borçlarından Dolayı Sorumluluğu Hakkında Alman Federal Mahkemesi'nin 7.4.2003 Tarihli Kararı, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 525-539 (Adi Şirkete Yeni Giren Ortak).

Yongalık, Aynur: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na (md. 124-133) Türk Ticaret Kanunu (md.136-145) ile Karşılaştırmalı Bakış ve Değerlendirme, Batider 2010, C. XXVI, S. 1, s. 81-91 (Karşılaştırmalı Bakış).

Yongalık, Aynur: Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010 (Ortak Davası).

Yongalık, Aynur: "İstisnalar Dar Yorumlanır" Kuralı ve Değerlendirmesi, AÜHFD 2011, C. 60, S. 1, s. 1-15 ("İstisnalar Dar Yorumlanır" Kuralı).

Zobl, Dieter: Probleme der organschaftlichen Vertretungsmacht, Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins 1989, B. 125, s. 289-315.

ÖZET

Anonim şirkette önemli miktarda malvarlığı üzerinde işlemler, anonim şirketin yapısı ve faaliyetlerini ve ayrıca pay sahiplerinin çıkarlarını etkileyen ciddi sonuçlar doğurur. Bu söz konusu işlemler, yabancı hukuk sistemlerinde uzun zamandır pay sahiplerinin korunması amacıyla genel kurulun yetkili olduğu özel usule tabidir.

Türk hukukunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu öncesinde sadece tasfiye halindeki anonim şirket için düzenlenen genel kurulun bu yetkisi, Yargıtay kararlarında ve öğretide faaliyeti devam eden şirket için de kabul edilmekteydi. Bugün ise Yargıtay içtihatları ve yabancı hukuk sistemlerine uygun olarak önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler, faaliyeti devam eden şirketler açısından özel olarak düzenlenerek genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri arasında sayılmış ve ayrıca halka açık şirketler için önemli nitelikte işlemlere özgü özel usule tabi kılınmıştır (TTK md. 408/2-f; SPK md. 23/1-b). Ancak Türk Ticaret Kanunu'na Adalet Komisyonu tarafından sonradan eklenen hüküm birçok yönden yoruma ve tartışmaya açıktır. Zira hükmün kapsamı ve uygulama alanı konusunda Türk Ticaret Kanunu bakımından usul ve esaslar yönünden söz konusu olan belirsizlikler, genel kurul ile yönetim kurulu arasında yetki çatışması yaratabileceği gibi, işlemin akıbeti ve dolayısıyla tarafların işleme bağlılık durumu açısından da sorun doğurabilecek niteliktedir. Öte yandan halka açık şirketler bakımından Sermaye Piyasası mevzuatında önemli nitelikte işlemler için öngörülen usulün de önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemler özelinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda yoruma ve tartışmaya muhtaç hususlara açıklık getirilmesi amacıyla, önemli miktarda malvarlığı üzerindeki işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin hukuki bir çerçeve oluşturularak, bu işlemler düzenlenişi, kapsamı, tabi olduğu usul ve nihayet hüküm ve sonuçları yönünden incelenmiştir.

ABSTRACT

From the legal and economic perspective, transactions regarding the substantial amount of assets of a joint stock company have serious consequences on its structure and activities, specifically affecting the interests of shareholders. That's why, in comparative law, within the scope of the protection of shareholders, such transactions are subjected to a special process in which the general assembly plays a crucial role in authorization of the aforementioned transactions.

In Turkish law, before the enactment of Turkish Commercial Code nr. 6102, the general assembly had this authorization, but only in the liquidation process of a company. However, in various decisions of the Turkish High Court of Appeal and the legal scholarly work, in accordance with the comparative law, it was pointed out that the general assembly should have this authorization, even if the company is not in a liquidation process. Currently, such transactions of active companies are specifically regulated and are considered among the non-delegable authorizations of the general assembly. In addition, such transactions of publicly-held corporations are subjected to a special process (Art. 408/2-f of TCC; Art. 23/1-b of CML). However, the relevant article added by the Commission of Justice to the Turkish Commercial Code needs to be scrutinized and interpreted. There are many uncertainties regarding rules and procedures within the scope of this provision. This ambiguity might lead to authorization conflicts between the general assembly and the administrative board. Moreover, certain legal problems might arise from these transactions. Last, the special regulation in the Capital Market Law regarding the transactions embodying the substantial amount of assets needs detailed examination.

This thesis aims to resolve the ambiguities of the aforementioned provisions and create a special legal basis for the regulations of these types of transactions.